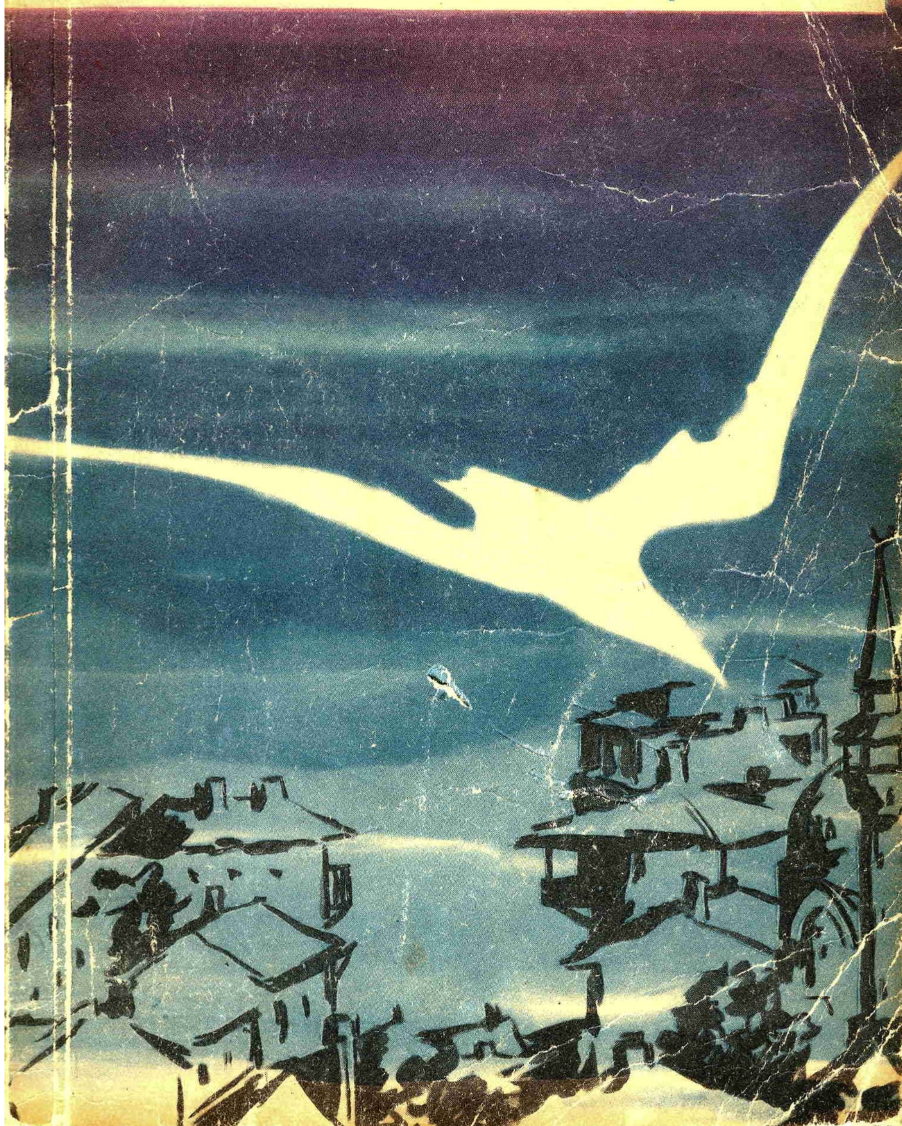
VLADIMIR COLIN

ÎNTOARCEREA PESCĂRUȘULUI

,,Necesitatea îşi croieşte drum printr-un noian de întîmplări”.

VLADIMIR COLIN

ÎNTOARCEREA PESCĂRUŞULUI

ROMAN

E D I Ţ I A A II-a

EDITURA TINERETULUI

Coperta de M. CORDESCU

PROLOG

Trei birje cu coviltirele lăsate ocoleau una după alta, în zorii unei mohorîte zile de septembrie a anului 1922, întunecata statuie a lui Ovidiu, a cărui milenară melancolie îşi prelungea din vechiul Tomis în noua Constanţă amarul, ca şi cum un blestem l-ar fi perpetuat, peste oameni şi vremi. Geţii lui cu feţe aspre îi arătaseră de bună seamă mai multă înţelegere decît cei trei birjari, de care jalea poetului latin — turnată-n bronz la sfîrşitul veacului trecut — era cu desăvîrşire străină. Trapul cailor răsuna vesel în tăcerea oraşului adormit şi, dacă vreun gînd negru tresărea acum sub frunţile birjarilor, îl născuse doar grija faţă de obstacolul ce trebuia ocolit, fără ca vreuna dintre osii să vateme statuia şi fără ca vreo roată să se frîngă, nimerind în marginea trotuarului.

Anevoioasă, din pricina spaţiului destul de zgîrcit acordat de către edilii oraşului, operaţia fu dusă, totuşi, la bun sfîrşit. Peste o clipă roţile trăsurilor duruiau, străbătînd în goană strada Carol, printre casele vechi ce-şi înălţau caturile peste prăvăliile cu obloanele încă trase, la ceasul acela, cînd noaptea se mai îngîna cu ziua. Rarii trecători, hamali şi muncitori din port, priveau fără mirare trăsurile, ca unii obişnuiţi să le vadă în fiecare dimineaţă, dar, cum cititorul află abia acum despre ele, să i le descriem măcar în fugă, aşa cum le-ar fi putut zări şi el pe strada aproape pustie.

În cea dintîi trona, singură, o pălărie tare de culoa- rea cenuşie a blănitei de şoarec; cea de a doua trăsură era încărcată cu garoafe roşii, de parcă pernele i-ar fi fost mînjite de sînge în urma unui atentat, iar în ultima şedea un bărbat încă tînăr, cu mijlocul încins de-un brîu lat, din care două cuţite îşi înălţau mînerele de os. Un băietan ca de treisprezece ani alerga desculţ în fruntea acestui ciudat alai, răcnind pe cît îi îngăduiau gîfîială pricinuită de goana nebunească şi teama de-a o încetini, încăpînd sub copitele cailor:

— Domnul Aristide Ianulis se întoarce acasă! Domnul Aristide Ianulis se întoarce acasă!

Pocnetele de bici, ropotul copitelor, uruitul roţilor pe caldarîm şi strigătele băietanului răsunau ca o sfidare pe adormita stradă principală. Sticlele ferestrelor zor- năiau şi, în încăperile lor cu tavane albastre şi nouraşi trandafirii, printre care încremenise zbenguiala îngerilor rotofei, oamenii de vază ai oraşului se răsuceau în somn, strivind în perne cîte-o înjurătură.

Bărbatul din trăsura ce încheia alaiul vedea parcă aievea ceea ce se petrecea îndărătul ferestrelor cu perdele trase şi-i cunoştea, pare-se, măcar după nume, pe toţi cei cărora le tulbura somnul, de vreme ce privirile-i lunecau răutăcios de la o casă la alta, un zîmbet batjocoritor îi încremenise sub mustaţa neagră, şi glasul i se înălţa deodată, poruncitor:

— Gore!

Atunci băietanul răspunzînd la numele strigat şi care, îngrozit de răsuflările fierbinţi ale cailor, tăcuse o clipă, trăgîndu-şi sufletul, băietanul se pornea să răcnească din nou ca din gură de şarpe:

— Domnul Aristide Ianulis se întoarce-acasă! Domnul Aristide Ianulis...

Iar domnul Aristide Ianulis zîmbea batjocoritor, în- gustîndu-şi ochii negri şi nu catadicsea să răspundă poliţaiului de la încrucişarea străzii Carol cu bulevardul Ferdinand, deşi apărătorul legii lua poziţie de drepţi şi-l saluta cu mîna la chipiu.

E vremea să afli, cititorule, că Aristide Ianulis nu se întorcea dintr-o călătorie la Salonic, unde bătrîna lui mamă nu mai ştia dacă trăieşte, şi nici de la Sinaia sau Călimăneşti, unde nu fusese niciodată. Aristide Ianulis se întorcea în zori de

la ,,Ancora”, cîrciuma cocoţată chiar deasupra portului şi în care hamalii mîncau ate- rine cu roşii, iar şaluparii scordolea de raci, bînd unii şi alţii vinul jupînului, care da pe datorie, mulţumindu-se s-o însemne într-un catastif cu scoarţe negre, rău prevestitoare.

Tot aici făceau vătafii portului şi plata oamenilor, în zilele sorocite.

— Cutăriţă cutare! răcnea atunci vătaful Sava Băr- bosu, un zdrahon cu pumnii cît pepenii, la pieptul căruia două femei voinice se puteau aduna, cu teama că mai rămînea loc şi pentru o a treia.

— Atîta datorie, vestea Ianulis din dosul tejghelei, răsfoindu-şi catastiful.

Vătaful socotea cu creionul bont pe hîrtia ce ţinea loc de faţă de masă, se mai ajuta cu degetele şi, scăzînd datoria la cîrciumar şi preţul unei sticle pentru el, spunea apoi scurt, împingînd mai nimic omului care sta în picioare, lîngă masă:

— Ia banii!

Omul îi lua, sau „făcea gît”. Ianulis punea în asemenea împrejurare mîna pe ciomagul pregătit lîngă tejghea şi, sărind în ajutorul vătafului, îl învăţa pe hamal să-şi cunoască lungul nasului. Atît de puternică era teama pe care Sava o răspîndea, că tovarăşii celui bătut priveau tăcuţi, ba se aflau printre ei şi unii supăraţi de întîrzierea pricinuită tuturor...

— O gură de vin, cerea apoi Sava, cînd omul învineţit şi plin de sînge era zvîrlit afară, iar, ştiind ce însemna o „gură” pentru namila bărboasă, Ciuntu, chelnerul, aducea îndată o căldare plină ochi, în care vătaful îşi muia mustăţile.

Sforăia ca un cal şi vinul i se prelingea în barbă, în vreme ce hamalii aşteptau, aşteptau la rînd să fie jumuliţi. Dacă ciomagul nu era de-ajuns, Ianulis scotea din brîu cuţitele, iar Sava muşca din om cu dinţii, ca o sălbăticiune...

— Gore!

— Domnul Aristide Ianulis se întoarce-acasă! Domnul Aristide Ianulis...

Umbla vorba că la „Ancora” fuseseră ucişi trei oameni.

— Aşa să fie, Ciuntule?

— La noi, frate? încremenea chelnerul, rotindu-şi ochişorii de viezure cu mai multă mirare decît dacă i s-ar fi spus că marea secase.

Ciuntu nu ştia. Nu ştia nici măcar poliţia. Doi marinari străini şi un hamal din port se mistuiseră fără urmă, după ce intraseră în primitoarea cîrciumă, care văzuse între pereţii ei afumaţi sute şi sute de marinari şi hamali.

— Cine nu vine la „Ancora”? spunea Ianulis, ridicînd din umeri.

Lumea bună nu venea la „Ancora”. Armatorii, moşierii, funcţionarii marilor agenţii şi intelectualii nu se sinchiseau de Aristide Ianulis, cum nu se sinchiseau de lotcile cătrănite ale pescarilor, care le-aduceau în fiece dimineaţă argintul smuls din ape. O parte a oraşului îl cunoştea şi se temea de catastiful negru, cealaltă — mai puţin numeroasă — nu-i ştia nici numele, pînă nu începuse să-i amărască somnul dinspre zi.

— Gore!

— Domnul Aristide Ianulis se întoarce-acasă! răcni băietanul, iar stăpînul „Ancorei” zîmbi batjocoritor, gustîndu-şi mica răzbunare de dimineaţă.

Plescăind din limbă, se potrivi mai bine pe pernele trăsurii şi închise ochii. În cîţiva ani, domnii cu fete de măritat aveau să-l caute ei şi nici rugat în genunchi nu va primi să se vîre într-o casă negustorească de pe strada Carol. Se va muta atunci în partea de jos a oraşului, pe una dintre străzile ce se adună între piaţa Ovidiu şi Cazinou, acolo unde locuiau moşierii, armatorii şi străinii. Atunci se va naşte un nou Aristide Ianulis, care va da recepţii, va merge la vînătoare…

Se simţi deodată smucit într-o parte. Încă n-apucase să deschidă ochii şi mîna i se şi încleştă pe mînerul unuia dintre cuţite, mîna fiindu-i mai iute decît gîndul.

Birjarul trăgea cît putea de hăţuri, caii se ridicaseră în două picioare, sforăind şi bălăbănindu-şi copitele peste trăsura cu garoafe roşii. Aceeaşi tulburare se vădea şi la ceilalţi cai, linia dreaptă a alaiului era acum frîntă şi trăsurile alcătuiau un zig-zag întunecat în mijlocul străzii. Mînios, Ianulis se ridică în picioare. Întîiul birjar sărise de pe capră.

Poate că în zorii acelei mohorîte zile de septembrie caii alergaseră mai repede ca de obicei, poate că Gore dormise mai puţin, sau poate că un băiat de treisprezece ani nu-i în stare să gonească zi de zi cu spaima că va fi luat în copitele cailor. Cum-necum, Gore se-mpiedicase. Nu copitele cailor, pe care le visa noaptea pisîndu-l aşa cum muncitorii pisează caldarîmul cu

maiul, nu copitele cailor, ci roţile trăsurii-i trecuseră peste piciorul sting. Ale trăsurii pe scaunul căreia trona, singură, o pălărie tare, de culoare cenuşie.

C A P I T O L U L I

CIUNTU GĂSEŞTE O URMĂ

Liniştită, marea sclipea, legănînd foiţe de staniol. Bufnea doar la poalele digului, izbind blocurile de beton şi bolovanii, în adînciturile cărora se alegeau ochiuri de apă limpede. Muşchiul întunecat de pe pietrele vechi se umfla, cînd valurile treceau peste el şi se turtea o dată cu retragerea apei înspumate. În stropii reci ardeau curcubee.

Străpunsă pînă atunci doar de ţipetele scîrţîitoare ale pescăruşilor şi de bufniturile apei izbită de pietre, liniştea se nărui deodată sub năvala unor răcnete deznădăjduite. Nici o fiinţă de pe faţa pămîntului n-ar fi putut striga cu o atît de înspăimîntătoare încăpăţînare, nici un gîtlej de om sau fiară n-ar fi izbutit să urle aşa. Sunetul se înălţă întîi anevoie, ca din străfundurile erei depărtate în care răgeau balaurii, se împlini şi începu a geme cu deznădăjduită putere, plimbîndu-şi vaietul peste acoperişurile de olane şi tablă ale oraşului, peste bulevarde şi pieţe, peste apele mării acoperite cu foiţe de staniol.

Nouraşi albi prinseră a sparge albăstrimea fără pată şi îndată se auziră detunăturile antiaerianei germane, bufnind înfundat, ca valurile repezite în pietrele di-gului. Mici ca nişte musculiţe, avioanele se mişcau în nemărginirea albastră şi zbîrnîitul lor egal sfredelea, în răstimpul dintre două explozii. Din cînd în cînd, în bătaia soarelui, sclipeau argintiu.

O bubuitură zgudui oraşul. Undeva, departe, se ridicară trîmbe de fum şi-ndată detunăturile se ţinură lanţ. Văzduhul vui şi marea-i purtă ecourile, unindu-le într-un tunet neîntrerupt,

într-o avalanşă bubuitoare ca cea care răsună acolo unde cerul şi marea se-ntîlnesc, prevestind furtuna.

Ceva ţiui apoi asurzitor şi un vulcan se deşteptă parcă în fundul mării, zvîrlind către cer o coloană de apă ce se nărui bolborosind în spume. Încă o coloană de apă ţîşni din mare, de astă dată mai aproape de dig, ca şi cum o mînă nevăzută ar fi înălţat pentru o clipă, spre soare, o uriaşă cupă de cleştar. Cupa se prăbuşi într-un clocot de spumă, şi valuri cît casa porniră grăbite către limba de piatră.

Avioanele umpleau acum văzduhul cu mîrîitul lor, se avîntau şi se răsuceau nevătămate, bătîndu-şi joc de antiaeriana care scuipa nouraşi albi, şi peste oraş se lăţea dinspre Palas o aripă neagră, ca aripa morţii. Mirosea iute, a fum. Se amestecau într-un vacarm asurzitor larma detunăturilor, uruitul avioanelor — acum puternic, acum abia auzit — pîrîituri, glasuri depărtate şi dangăt de clopot.

Apoi se făcu linişte. Tunetul exploziilor încetase şi doar dinspre oraş cobora o rumoare surdă, peste care pluteau sunetele stridente ale clopotului de la maşina pompierilor. Marea-şi juca liniştită foiţele de staniol, cerul era din nou albastru, iar soarele privea lumea cu ochiul lui de aur, fierbinte şi nepăsător.

E greu de ştiut dacă Ciuntu, chelnerul de Ia „Ancora”, auzise pe vremuri de la vreun marinar englez că ***timpul e bani.*** Dar, fie că aflase sau nu de vorba asta, cu care s-au întemeiat imperii negustoreşti, pentru el timpul însemnase bani.

„Ancora” lui Aristide Ianulis se prefăcuse o dată cu trecerea anilor în „Ancora de aur”, iar preţiosul adaos la firmă ivise pe bună dreptate; vechea cîrciumă ajunsese înainte de război un local de noapte, peste intrarea

căruia tuburile de neon scriau, cu litere verzi, cuvîntul BAR. Vechiul vis al domnului Aristide, acela de a se apropia de protipendada oraşului, se înfăptuise astfel şi, lepădînd brîul din care ieşeau mînerele celor două cuţite, Ianulis părăsi şi obiceiul de a se întoarce cu trei birji acasă, tulburînd către zi somnul tihniţilor de pe strada Carol.

— Cine nu vine la „Ancora de aur”? spunea acum, c-un zîmbet larg.

La „Ancora de aur” nu mai venea nici unul dintre cei ce umpluseră încăperea afumată a vechii „Ancore”, hamali, şalupari şi pescari, dar Ianulis nu plîngea după asemenea muşterii, aşa cum nici ei nu-i duceau dorul. Se mutaseră cu toţii la „Dobrogea”, cîrciuma ţinută de Ciuntu.

Fostul chelner stătea acum nemişcat îndărătul tejghelei acoperită cu tablă de zinc şi, din pricina nasului turtit într-o încăierare, din pricină că-şi ţinea capul plecat către umărul stîng, părea un uriaş papagal bătrîn, privind mînios către lume şi oameni. Asemenea papagalului, de altfel, Ciuntu vorbea. Iar, ca şi cum ar fi dorit să sporească şi mai mult asemănarea dintre el şi pasărea răutăcioasă, nu se mişca de la locul lui, de după tejghea, decît în împrejurări cu totul deosebite. Altminteri, neclintit, părea că moţăie. Se trezea doar cînd era nevoie de intervenţia ciomagului moştenit de la Ianulis. Ochii negri-i scăpărau atunci şi Ciuntu striga poruncitor, acoperind cu glasul lui hîrîit larma de voci întărîtate din cîrciumă:

— Sultana!

Fata ce ducea sticlele şi paharele îşi întorcea capul către el, Ciuntu îi făcea un semn din ochi, iar Sultana ieşea din încăpere şi nu se mai ivea decît atunci cînd ciomagul se afla din nou la locul lui, în spatele tejghelei. Era singura împrejurare în care Ciuntu îşi păzea fiica, altminteri o silea să ducă în spinare tot greul, prea zgîrcit pentru a lua măcar un ajutor. Sultana gătea şi spăla vasele, mătura şi spăla duşumeaua, slujea muşteriii şi spăla rufele, făcea cumpărăturile şi dormea cîteva ore pe uoapte. Ciuntu, în schimb, o bătea.

— Uli, căţea! răcnea atunci, şi strigătul lui ajunsese un fel de semnal pentru fata care ştia de mult ce-avea să urmeze.

Cîrciumarului i se năzărea, din senin. Aşa strigase şi în după-amiaza fierbinte a duminicii cînd avusese loc bombardamentul. Fiind încă devreme, cîrciuma era goală. Ciuntu se repezise şi

apucase fata de cozi. Sultana plîngea, rugîndu-l s-o ierte pentru o vină pe care nu şi-o cunoştea, dar, cînd se înfuria, Ciuntu se albea la faţă, nu mai vedea şi nu mai auzea.

De aceea rămase o clipă buimăcit, simţind că o mînă-i apucă braţul, ridicat să izbească. Un tînăr oacheş, cu faţa umbrită de moţul negru al părului căzut pe frunte, se ivise lîngă el, ca din pămînt.

— Ce vrei? scrîşnise Ciuntu, uluit mai degrabă decît înfuriat de neaşteptata apariţie.

Dar, fără o vorbă, tînărul îi făcu vînt şi omul căzu pe unul dintre scăunaşele cu trei picioare din cîrciumă, într-un colţ, tremurînd, Sultana privea buimăcită. Lacrimi tăcute îi curgeau pe obraji şi-şi ţinea răsuflarea, nepricepînd nici ea de unde i se ivise nebănuitul apărător.

— Să stăm de vorbă, răspunse potolit necunoscutul.

Uimirea lui Ciuntu se risipise. Mînia-i spori, ca şi cum ar fi vrut să-şi recîştige locul o clipă pierdut. Răcnind, cîrciumarul se ridică de pe scaun şi se năpusti cu braţele întinse, cu degetele răşchirate să cuprindă gîtul celui ce cutezase să-l înfrunte în casa lui.

Tînărul îl lăsă se se apropie. Îl privea liniştit, dar căutătura ochilor cenuşii era aspră şi rece. Aşa cum stătea acum, cu braţele încrucişate pe piept, şi adunat parcă tot înăuntru, părea că apasă nenumăratele arcuri ascunse în trupul lui. De la o clipă la alta ai fi zis că arcurile se vor destinde toate odată şi tînărul acela cu muşchi mlădioşi şi puternici se va dezlănţui, izbind ca o maşină vie. Cînd degetele lui Ciuntu ajunseră la o palmă de gîtul lui se zvîrli într-o latură şi, nemaiputîn-du-se opri, cîrciumarul dădu cu fruntea de perete, prăvălindu-se peste una dintre mese. Încercă să se ţină pe picioare, trase însă faţa de masă şi trînti paharele, solniţa, tacîmurile de tablă.

— Linişteşte-te, spuse tînărul. N-am venit să ne certăm.

Dar Ciuntu nu-l auzea. Strîmbîndu-se din pricina silinţei pe care şi-o dădea să se pună pe picioare, se ridică, ţinîndu-se de perete. Ochii-i ardeau cînd duse mîna la brîu. Sultana ţipă şi începu să-l roage, vorbind repede şi întretăiat:

— Nu, nu... te rog... nu asta... nu, te rog...

— Lasă prostiile, porunci şi tînărul.

Dar cuţitul luci în pumnul lui Ciuntu. Icnind, cîrciu- marul se repezi. Tînărul apucă un scăunel cu trei picioare, făcîndu-şi din

el pavăză şi cuţitul se înfipse în tablia scaunului. Braţul tînărului ţîşni apoi ca un arc scăpat din strînsoare şi degetele-i apucară încheietura lui Ciuntu. Cîrciumarul scrîşni. Încercă să i se împotrivească, dar gemu şi pumnul i se desfăcu încet, fără putere. Încă nu-i trecuse durerea, cînd îşi simţi braţul răsucit la spate şi-un jungi îl fulgeră în umăr. Celălalt îl împinse apoi scurt şi Ciuntu se pomeni din nou zvîrlit pe-un scaun, slab ca după boală.

— Să stăm de vorbă, spuse iarăşi tînărul, trăgînd cuţitul din lemnul scaunului, în care lama rămăsese înfiptă, şi răsucindu-l între degete.

Ciuntu gemea, ţinîndu-se de umăr şi privea cu ură neputincioasă către cel ce poruncea în cîrciuma lui. Înspăimîntată, Sultana dădu să se apropie, dar, fără a-şi desprinde privirile de pe faţa oacheşă a tînărului dinaintea lui, Ciuntu o izbi cu piciorul.

De astă dată celălalt se prefăcu a nu vedea nimic, deşi strînse din dinţi. Îşi trase doar un scaun şi se aşeză, jucînd cuţitul în palmă.

— La 18 septembrie 1934, începu el, un hamal din port a intrat la ,,Ancora”, unde erai chelner. Singurul chelner, preciză tînărul. De hamalul ăsta, Munteanu Grigore, trebuie să-ţi aminteşti. Era tînăr, dar era un ***om*** şi n-ai văzut atîţia oameni adevăraţi la ,,Ancora”, ca să-l poţi uita. S-a ciocnit în mai multe rînduri cu Sava Bărboşii, vătaful portului…

Tăcu, privind întrebător către cel din faţa lui.

— Ei şi? Descoase-l pe Sava, zise Ciuntu.

Tîuărul răsuflă adînc.

— Sava a murit, urmă el. Hamalul n-a mai ieşit de la ,,Ancora”. În orice caz, n-a mai ieşit viu.

— Eşti sigur? întrebă Ciuntu. Că eu habar n-am…

— Credeam că poate ştii. Erai acolo.

— M-ai văzut tu?… Sau te pomeneşti că-i fi de la poliţie? şuieră deodată Ciuntu, ca şi cînd gîndul acela i-ar fi trecut abia atunci prin minte.

— Nu, spuse însă încetişor tînărul. Sînt fratele lui…

Din colţul în care se pitise Sultana se auzi un oftat înăbuşit. Era cald, tăcere, doar muştele zbîrnîiau, în- cercînd să se desprindă de pe hîrtiile lipicioase, atîr- nate de lampa cea mare

spînzurînd de tavan. Ciuntu îşi întoarse privirea către fată şi vorbi tărăgănat:

— Nu-i mai ţin minte, că erau sute. Om... Toţi sîn- tem oameni... De ce nu-l întrebi pe domnul Aristide? Îi avea pe toţi în catastif...

Părea că vorbise cu ceva mai multă blîndeţe, dar sfatul fusese dat în batjocură.

— Am să-l întreb, spuse tînărul. Abia azi am aflat că urma lui Grigore s-a pierdut la ,,Ancora”.

Muştele zbîrnîiau. Era cald şi din stradă se auzeau înfundat glasurile trecătorilor.

— Parcă a fost o anchetă, atunci, îşi aminti Ciuntu. Vorbea în silă, ţinîndu-se de umăr. Poliţia n-a aflat nimic. ,,Ancora”, oricum, a ieşit din încurcătură...

— Ştiu zise tînărul, ridicîndu-se. Înţelesese că celălalt nu vrea să vorbească. Să n-o mai baţi, adăugă, fă- cînd din cap un semn către colţul în care Sultana asculta cu palma la gură.

— Dacă vreau, o omor, rosti Ciuntu cu un soi de veselie întunecată, batjocoritoare. E fata mea.

Tînărul îşi muşcă buzele. O privi abia acum şi Sultana se tulbură. Avea o faţă rotundă, cu pometţii scoşi în afară, o faţă pe care străluceau ochii alungiţi către tîmple, nişte ochi de tătăroaică.

— Fata mea, da, spuse din nou, batjocoritor, Ciuntu.

Înţelegea că celălalt o luase drept slujnică, sau cam aşa ceva, şi că se simţea acum stînjenit.

— Oricum, să n-o mai baţi, rosti întunecat tînărul, ieşind repede din cîrciumă, în vreme ce, pe scaun, Ciuntu urma să se ţină de umăr.

Încremenită în colţul ei, Sultana se ferea să-şi privească tatăl. Se uită la lampa de alamă, de care atîrnau fîşiile cafenii acoperite de muşte, la tabloul uriaş, înfăţişînd o corabie prinsă de furtună şi nu-şi mai luă ochii de pe el, ca şi cum nu l-ar fi cunoscut de cînd se ştia.

— Am îmbătrînit rău, Sultano? întrebă fără veste Ciuntu, cu un glas atît de străin de glasul lui hîrîit, că fata se cutremură şi-şi întoarse privirile.

Îl văzu aşa, prăbuşit pe scaun şi lipsit de apărare, iar o undă de milă-i cuprinse inima pentru bărbatul acela aspru, la înfrîngerea căruia fusese de faţă. Înduioşată, se apropie, pe buze cu şoapta:

— Tată...

Dar Ciuntu îşi ridică fulgerător ochii şi ea se înspăi- mîntă de ura pe care o citi în ei. Ochii lui erau necruţători şi fata îi simţi împungînd-o ca nişte cuţite întunecate.

— Prea devreme vrei să-mi oblojeşti inima, Sultă- nico! scrîşni Ciuntu, alintînd-o în derîdere, aşa cum niciodată n-o alintase.

Şedea ghemuit şi ar fi vrut să mai spună ceva, dar uşa se deschise şi-şi înghiţi vorbele, privindu-l cu neplăcere pe noul venit, care şontăcăi pe scîndurile negre şi se aşeză lîngă el, potrivindu-şi cu grijă piciorul beteag.

— Salut, rosti el cu o veselie ce umplu cîrciuma. Care corabie ţi s-a mai înecat, nene Ciuntule?

— Eh, fleacuri! Mă doare umărul, zise Ciuntu, tră-

gînd cu coada ochiului către Sultana. Mai ştii, se schimbă vremea…

— Norocul nemţilor, rîse celălalt, că vremea de pînă acum nu le-a prea priit, fie vorba între noi…

— Cine rîde la urmă rîde mai bine, zise acru Ciuntu. Iar cine limbă lungă are… şi arătă către afişul prins de perete.

— Cinci ani va săpa la sare, ştiu, îi întregi celălalt cuvintele, fără a-şi pune la inimă posomorala cîrciumarului. Gata, m-am retras elastic şi-o salut pe Sultana, rugîndu-mă de iertare că n-am făcut-o din capul locului…

— Tot bun de gură, Gore? zîmbi fata.

Zîmbea fără chef, aşa cum vorbea.

— Frizerul se cunoaşte nu după cum tunde, ci după cum turuie, rîse Gore, sticlindu-şi dinţii albi. Arată-mi un frizer tăcut şi-l mănînc!

Avea o faţă frumoasă, cu buze ce păreau şi mai roşii din pricina mustăcioarei, iar părul lui negru, lucios şi pieptănat cu cărare, era lung, aşa cum îl purtau ofiţerii italieni.

— Mă uit la tine, zise din senin şi cu răutate Ciuntu. Parcă mai ieri alergai înaintea trăsurilor lui Ianulis…

Voia să-i dea peste nas şi se bucură văzînd că faţa lui Gore se întunecă. „Aşa, aşa, potoleşte-te, scatiule!”

— Lasă asta, bombăni Gore, încercînd să-şi ascundă sub masă piciorul beteag. Am venit… Dacă n-ai nimic împotrivă, îl ştiu eu pe unul care-ar merge diseară la cinema cu Sultana…

— Zău? Are treabă, se răsti Ciuntu, mai aspru şi mai tare decît ar fi fost nevoie.

Îl scosese din sărite scatiul! Veselia lui Gore, însă, pieri.

— Poate că te răzgîndeşti, nene Ciuntule, vorbi el rugător. Mă ştii de mult…

Dar frizerul bun de gură nu mai găsi ce spune şi rămase agăţat de buzele cîrciumarului, strînse cu încă- păţînare.

— Aş lăsa-o, de ce nu? spuse în cele din urmă Ciuntu, parcă mai îmblînzit. Dar dacă are treabă… Aşa-i? se răsuci el, pironiri d-o deodată pe Sultana cu ascuţişul ochilor lui negri ca două boabe de piper.

— Nu te supăra, Gore, şopti fata. Am de spălat…

Oftînd, tînărul dădu din cap. Se ridică amărît şi-şi luă rămas bun, iar, după plecarea lui, Ciuntu se sculă şi el de pe scaun. Supărarea pricinuită de cel care-l înfruntase era acum ogoită

de necazul pe care i-l făcuse el lui Gore. Rînji şi, văzînd o cutie de chibrituri pe duşumea, îi făcu vînt cu piciorul. Dar cutia nu era goală. Chibriturile foşniră, lovindu-se de pereţii de lemn şi Ciuntu, care se pleca să culeagă şi-un şurub zvîrlit în stradă — avea o lădiţă cu şuruburi şi piuliţe, adunate din tinereţe şi le mai aduna şi-acum — Ciuntu se îndoi din şale, luă cutia şi o deschise.

Peste beţele de chibrit, împăturită-n două, găsi o hîrtiuţă, pe care o netezi. Doar trei cuvinte se aflau scrise pe hîrtiuţa aceea, dar Ciuntu le citi şi răsciti, ca şi cum nu şi-ar fi putut desprinde privirile.

— Aşa, aşa... spuse apoi, zîmbind strîmb.

Tresări deodată şi-şi întoarse capul către Sultana, dar fata privea afară, în stradă. Atunci oftă uşurat, vîrî hîrtia în cutie şi cutia în buzunarul de la piept, întrebîndu-se cine o putuse pierde.

Scria, de bună seamă, ceva neobişnuit pe hîrtiuţă aceea, că întrebarea nu-i dădu pace. O întoarse şi-o suci în minte, înspăimîntîndu-se la gîndul că, într-o zi de duminică, zeci de oameni se perindau de dimineaţă prin cîrciumă şi i se părea cu neputinţă să-l afle pe cel ce scăpase un fleac de cutiuţă. Nimeni nu-şi scrie numele pe cutiile de chibrituri şi toate seamănă ca un popor de fraţi gemeni.

— Lovi-l-ar damblaua! îi ură Ciuntu, urmărind-o fără să-şi dea seama pe Sultana, care mătura sarea risipită din solniţa trîntită de el adineauri, cînd trăsese faţa de masă.

O lumină neaşteptată se făcu în mintea cîrciumarului. Aşa cum îl ajutase cîndva pe un anume Arhimede, de care Ciuntu nu auzise măcar că toată viaţa îndeosebi cu lichide avusese de-a face, întîmplarea îi venise-n ajutor.

După ora trei, cînd cîrciuma se golise şi el trecuse în odăile dindărătul tejghelei să-şi doarmă jumătatea de ceas obişnuită, Sultana măturase duşumelele acoperite de firimituri, beţe de chibrit şi chiştocuri. Ciuntu îi cunoştea prea bine vrednicia pentru a putea crede că lăsase în mijlocul cîrciumei cutia de chibrituri, iar, după ce sfîrşise de măturat, doar doi oameni îi călcaseră pragul: fratele hamalului pierit cu ani în urmă şi Gore.

„Evrika!” strigase Arhimede.

— Taci, taci… mormăi Ciuntu, frecîndu-şi gînditor mîinile cu degete scurte.

Sultana rînduise de mult toate cele prin cîrciumă şi el tot mai stătea la tejghea, ca un papagal bătrîn, răsucind în minte gînduri neştiute.

— Poate că ai fi vrut să te duci totuşi la cinema? întrebă deodată în tăcerea sfredelită doar de bîzîitul deznădăjduit al muştelor.

Glasul uscat şi rece era acum blajin, ascunzînd parcă o undă de zîmbet, dar fata îşi aminti de ura pe care, încă adineauri, o citise în privirile lui.

— Am de spălat, îi răspunse aşadar, fără chef. De ce mai întrebi?

Oftînd, Ciuntu ieşi de după tejgheaua a cărei tablă strălucea, netezită de coatele lui, şi-şi apucă fiica de mînă, privind-o lung, de parcă atunci abia i-ar fi zărit trupul împlinit. Rosti încetişor:

— Ai crescut mare, Sultană… apoi, aşezîndu-se la masa cea mai apropiată, o trase lîngă el, împingîndu-i un scaun. Mult e de cînd n-am mai stat noi de vorbă ca pe vremuri, cînd veneai la mine să te plîngi că nu vor copiii să se joace cu tine… Ţii minte?

Uimită, Sultana se străduia să desluşească pe faţa tatălui un semn de batjocură, pentru a se feri de răutatea pe care o aştepta. Chipul lui Ciuntu părea destins şi-n glas îi tremura o coardă uitată, ca un ecou de demult.

— Nu voiau să se joace cu mine, tătăroaica, şopti Sultana şi, pentru o clipă, o încercă tristeţea veclie, din vremea cînd copiii o goneau de lîngă ei. De ce mă urăşti? întrebă apoi, fără veste, ridicîndu-şi ochii către Ciuntu.

— Semeni cu biată maică-ta, Dumnezeu s-o ierte, că s-a stins tăcută, aşa cum a trăit, spuse cîrciumarul, ca şi cum nu i-ar fi auzit ultimele cuvinte. Puteam să mă însor cu cine voiam şi-am ales o tătăroaică în şalvari!… Am furat-o, rîse el neaşteptat, dar îndată îşi luă seama şi glasul i se învălui din nou. Nu m-am prea arătat drăgăstos, ştiu. Dar pentru cine mă zbat, dacă nu pentru tine? N-am să iau cu mine-n groapă decît banul pentru vameşul cel mare… Şi-am îmbătrînit, Sultană, ai văzut…

Pentru a doua oară pomenea de înfrîngerea la care fata fusese de faţă, doar că de astă dată mînia i se topise şi vorbea încetişor, fără părere de rău, ca şi cum s-ar fi plecat înaintea

unei puteri ce-l covîrşea. Neobişnuită să-l vadă grăindu-i cu blîndeţe, Sultana îşi muşcă buzele, gata să plîngă.

— Prea am fost aspru, urmă Ciuntu, prea te-am lipsit de mîngîiere... Şi azi mă uit la tine şi te văd fată de măritat...

— Tată...

— Sst! Lasă, lasă, spuse el, apucîndu-i mîna şi bă- tînd-o uşurel peste podul palmei. De cînd tot dă Gore tîrcoale pe-aici... Să mint? Nu vreau să mint... Băiat bun, Gore. S-a dat cu capul de toate pragurile, ale de sus şi ale de jos, şi singur s-a ridicat. Iar celălalt, la   fel!

— Care? întrebă Sultana, atît de buimăcită că nu mai ştia dacă visează cu ochii deschişi sau stă aievea acolo, pe scaunul cu trei picioare, şi vorbeşte cu tatăl ei, omul de care se temuse mai rău decît de beţivanii ce umpleau cu larma lor cîrciuma.

— Tînărul de-adineauri. spuse Ciuntu. Aşa-i că te miri?... Ce ştii tu din viaţă, fata mea? Dinadins m-am lăsat greu, să văd ce-i poate osul... Mi-a plăcut de cum a intrat. Caută de-l cunoaşte, Sultană, ascultă la mine! Mai ştii de unde sare iepurele?... Vezi-te cu amîndoi, împrieteneşte-te cu ei. Cercetează-i, află ce fac, ce gîndesc şi spune-mi şi mie, că atîta părinte ai şi tu pe lume, şi cine să-ţi dea un sfat, dacă nu eu? Om sta de vorbă, om chibzui şi poate că mîine-ţi joc la nuntă... Sau iubeşti pe altcineva? întrebă deodată, pironind-o cu ascuţişul negru al ochilor lui.

Fata-şi acoperi însă faţa cu palmele. În şoaptă, rîse înăbuşit:

— Ce-ţi dădu prin minte!

— Nu cumva minţi? se încăpăţînă el, descoperindu-i faţa. Ochii Sultanei îl priviră sfioşi, umezi de lacrimi. Bine, bine, eşti o copilă bună, spuse repede. Hai, du-te cu Gore la ăla... cum îi zice?

— Valente... Osvaldo Valenţe.

— Ei! Şi nu uita. Bărbatul să-l cunoşti înainte de nuntă, că după aia degeaba-l mai cunoşti. Iar, ca să-l cunoşti, sfătuieşte-te cu singurul om care te iubeşte cu adevărat, cu mine!

Sultana se repezi şi, înainte ca el să-i fi ghicit gîndul, îi apucă mîna şi-o duse la buze. Ciuntu tresări. O dată cu fierbinţeala buzelor simţi pe podul palmei lacrimile Sultanei şi, cînd fata fugi, rămase multă vreme nemişcat, cu ochii la mîna pe care fiica lui o sărutase pentru întîia oară de cînd îşi amintea.

C A P I T O L U L II

ALARMA

În seara aceea, în vreme ce Sultana şi Gore priveau înfioraţi ecranul pe care se desfăşurau sîngeroasele în- tîmplări ale „Ospăţului nebunilor”, un tînăr oacheş, cu faţa umbrită de moţul părului căzut pe frunte, mergea cu paşi mari pe străzile întunecate, purtînd pecetea războiului. Ziua, fiecare casă arăta ca un trup bolnav, pe care pansamentele ferestrelor brăzdate de benzile de hîrtie gumată păreau prinse cu fîşii de leucoplast. Acum, ferestrele şi vitrinele camuflate pe dinăuntru cu hîrtie neagră nu lăsau să se strecoare în stradă nici o şuviţă de lumină.

Cineva şuiera din cînd în cînd şi striga încăpăţînat:

— Lumina la etaj! Lumina!

Se opri lîngă cel ce striga şi, ridicîndu-şi privirile, văzu o aîră de lumină la fereastra unei case. Felinarele de pe stradă, cu sticlele mînjite de vopsea neagră, pîl- pîiau abia, împrăştiind o licărire slabă şi murdară.

Tînărul îl lumină o clipă cu lanterna pe cel ce striga şi recunoscu golanul voinic, căruia tricoul marinăresc îi lăsa goale braţele. Ştia că pe braţele acelea se află tatuată cîte o sirenă încolăcită pe după o ancoră albastră.

— Faci ordine, Agop? rîse el.

— Din pricina lor o să crăpăm cu toţii, Pavele, spuse Agop, răcnind îndată: Lumina la etaj! Lumina!

Nimeni, însă, nu se sinchisea de strigătele lui. Agop se plecă atunci şi culese o piatră. Făcu de două ori miş-

carea, ochi cu îndemînarea unui vechi ţintaş, apoi slobozi piatra. Geamul se sparse, dar nu căzu, ţinut în plasa benzilor de hîrtie.

— Lumina la etaj! mai strigă Agop şi, avînd în sfîr- şit mulţumirea să vadă capul unei femei speriate ivin- du-se la fereastră, se hotărî să plece. Dar mai întîi îl întrebă pe Pavel: Ştii cine e?

— Habar n-am, mărturisi el. Cine?

— Doamna rezident Clonaru. Mişto?... Încotro o iei, şefule?

— Înainte, rise Pavel.

— De eşti tu acela, nu-ţi sînt mamă eu, recită Agop şi, salutînd cu degetul la tîmplă, o luă îndărăt, zvîrlind peste umăr un răsunător: ***La revolver!***

Tălpile de lemn ale sandalelor îi sunară voiniceşte pe trotuar. Zîmbind, Pavel îşi urmă drumul. Întîlnirea cu Agop îi abătuse firul gîndurilor, dar, îndată ce zgomotul tălpilor lui de lemn se stinse în noapte, se întoarse la tot ce-l frămînta de două zile.

Întrevederea cu Ciuntu nu dăduse nimic, deşi era limpede că fostul chelner ştia mai mult decît voia să spună. Nu se putuse stăpîni şi se amestecase în cearta lui cu fata aceea cu chip de tătăroaică, încurcînd-o şi mai rău. Să fi vrut să vorbească, acum tot nu şi-ar mai fi descleştat Ciuntu buzele!

Oftînd, încercă să-şi recheme în minte chipul fratelui, despre a cărui dispariţie misterioasă abia aflase, dar nu izbuti să-l vadă decît aşa cum arăta în fotografia ştearsă, făcută la armată. Un tînăr slab şi negricios, cu mustaţa în furculiţă... El îi ţinuse loc de tată, îl crescuse, îl dase la şcoală şi la ucenicie, căci tatăl adevărat le murise de mult, îndată după cel dintîi război mondial, într-un spital din Moldova. Avea 16 ani cînd pierise Grigore; nu-l văzuse în anii cît fratele lui făcuse armata, şi nici după ce începuse a munci în port nu ţinea minte să-l fi văzut prea des. Lipsea mult de-acasă, sau se întorcea tîrziu, cînd Pavel dormea.

După moartea lui — dar dacă n-a murit? certificatul de deces fusese eliberat fără să i se fi aflat trupul — mama se măritase cu un bărbat în virstă, tovarăş de muncă al lui Grigore. Gică şi Costel, fraţii lui Pavel, erau fiii lui dintr-o altă căsătorie. Fusese un om de treabă, vesel cînd nu bea şi trist la beţie. În primele luni ale războiului căzuse undeva, în Ucraina...

Pavel se uită îndărăt, fără să vadă nimic deosebit. Doi nemţi trecură pe lîngă el, rîzînd şi vorbind cu glas tare.

Dar dacă Grigore, într-adevăr, nu murise? Îşi aminti de romanul în fascicole pe care-l citise înainte de război şi unde eroii se întîlneau după zeci de ani fără să ştie că sînt fraţi... Fleacuri! În aproape zece ani ar fi dat un semn de viaţă, ar fi scris, ar fi trimis o vorbă. Murise şi nimeni nu ştia cum. Sava Bărbosu nu mai trăia, Ciuntu nu voia să vorbească. Rămînea Ianulis...

Ciudat se potriviseră toate! Atîţia ani trecuseră fără să ştie decît că Grigore murise în port, strivit sub o stivă de lemne, şi fusese de-ajuns să urce în pod, să-l golească de tot ce putea lua foc în caz de bombardament (aşa cum cerea o ordonanţă de care prea multă vreme nu se sinchisise) pentru a găsi acolo scrisoarea. Scosese din pod tot soiul de vechituri desperecheate şi ajunsese pînă în colţul cel mai întunecat, acolo unde acoperişul făcea unghi ascuţit cu duşumeaua şi unde nimeni nu mai călcase de cine ştie cînd. Praful era de-un lat de palmă. Şi, mişcîndu-se în colţul podului, izbi cu piciorul o cutie de carton, atît de acoperită de praf că nu se mai vedea. Pe cutie se mai citea încă, într-un colţ: Munteanu Grigore.

O deschise. înăuntru se afla un număr din „Buletinul Comitetului de acţiune împotriva războiului”, apelul vestind constituirea asociaţiei „Amicii U.R.S.S.”, panglica unei berete marinăreşti purtînd pe ea un cuvînt scris cu litere galbene, pe care nu le putu citi, o hîrtie păturită şi nişte chitanţe îngălbenite.

Mişcat, privise pe rînd tot ce găsise în cutia de carton, tot ce-i rămînea de la fratele pe care şi-l amintea ca prin ceaţă. Cu un fel de evlavie tristă despături hîrtia şi citi rîndurile însemnate cu cerneală violetă, decolorată de vreme. Era o scrisoare. Neterminată şi purtînd data de 17 septembrie 1934, o zi înainte de dispariţia lui Grigore, scrisoarea fusese adresată unui unchi din Bucureşti.

Nene Iancule,

Nu ştiu cum o fi la voi, dar p-aici nu ne mai ajungem cu niciunele. Sava are să ne facă mîine plata la „Ancora” şi parcă văd că nici luna asta n-am să-i pot lua mamei măcar o broboadă. Fie ce-o fi, dar de astă dată...

Scrisoarea sfîrşea aşa. Podul golit, plin de praf, părea o casă pustie... Totul era trist, ca o poveste veche.

Coborînd într-un tîrziu, îi arătase mamei cutia. Pălise. Cu degete tremurătoare desfăcuse panglica.

— Asta-i din 905, şoptise, de la unul de pe crucişătorul „Potemkin”... Grigore o avea de la tat-tău...

Cînd îi întinse scrisoarea, începu să plîngă. Şi poate pentru că amintirile o năpădiseră fără veste, pentru că ultimul gînd al celui dus fusese pentru ea, începu să vorbească în şoaptă, cu ochii închişi:

— N-am vrut să afli, m-am temut pentru tine... Niciodată n-am ştiut cînd vine şi pleacă... Un accident, am zis, aşa-i mai bine...

— Cum a murit Grigore? întrebă Pavel.

Îngenunchease lîngă scaunul mamei şi-şi simţea inima grea.

— Nu ştiu, nimeni nu ştie... S-a dus la „Ancora” şi-am aşteptat, am aşteptat... Iar umblă pînă-n zori, îmi ziceam. Într-o vreme-am socotit... nu era adevărat. Şi te iubea, Pavele... Mai ştii cum au venit de la poliţie de-au răscolit casa?... Şi-au trecut zile... Aşteptam, că n-am vrut să cred. Noapte de noapte... Apoi mi-au adus o hîrtie. L-au trecut mort, ce le păsa? Numai eu îl aşteptam, aşteptam... Tu nu ştiai, eu singură... După trei ani, cînd te-ai îmbolnăvit, l-am luat pe Vasile...

Cu aceeaşi amărăciune în inimă, străbătuse o seamă de străduţe dosnice, cînd tresări şi privi din nou înapoi. La cel dintîi cot, o luă la dreapta, apoi se întoarse repede pe strada de pe care venise. Dar nu văzu nimic neobişnuit şi-şi urmă drumul, ocolind de cîteva ori pînă dădu în strada Carol, pe care o apucă în lung.

— Şi n-ai înţeles niciodată pe unde umbla Grigore?

— Mai tîrziu, încolo... Vasile ştia şi el cîte ceva... Atunci, înainte de a pieri, doamne, cum îi mai luceau ochii! Ochii tăi,

Pavele... cenuşii... „Încă puţin, zicea. Dac-o facem şi pe asta, toate se schimbă!” Ce să facă, nu mi-a spus...

Îngîndurat, Pavel ajunse în Anadolchioi, cartierul sărăcimii şi al tătarilor şi mai săraci. Întunericul era deplin şi, pentru a fi încredinţat că nu se rătăceşte, numără uliţele nepietruite, în colbul cărora piciorul i se afunda ca într-o apă lipsită de densitate. Porni agale pe cea de-a patra uliţă, fluierînd „Prin rariştea de lîngă vii”, cînd auzi că cineva mai fluieră notele aceleiaşi romanţe. Atunci îndreptă ochiul lanternei către omul ce-i venea în întîmpinare şi recunoscu trupul greoi şi faţa lată a celui pe care venise să-l întîlnească.

Iorgu îi întinse mîna. În jurul lor tăcerea era blîndă, adîncită parcă de boarea ce făcea să foşnească frunzele salcîmilor crescuţi în marginea uliţei. O femeie strigă în depărtare:

— Ghiulsen! Ghiulsen!

Apoi se auzi zbierătul unui măgar şi liniştea, o clipă destrămată, se adună la loc, aşezînd un zid nevăzut între lume şi cei doi oameni mergînd alături prin beznă.

— Aţi găsit casă? întrebă Iorgu.

— Eram mai de mult în vorbă cu un frizer şi s-a hotărît să ne dea odaia lui...

— E sigur?

Pavel se gîndi o clipă, apoi vorbi, aşa cum îşi vorbise şi sieşi.

— A dus o viaţă grea, de copil al nimănui. Lepădat în scutece pe treptele catedralei, a crescut ba la unul, ba

la altul... Pe la treisprezece ani şi-a rupt un picior, dintr-o toană a unuia cu bani, şi şchiop a rămas şi-n ziua de azi...

— Un fel de ***lump,*** zise cam nemulţumit Iorgu. Dar casa?

— Mulţi chiriaşi, un veşnic du-te-vino...

— Bine, numai să nu-l scapi din ochi... Dar, chiar dacă rezolvi cu el, caută neapărat un loc ferit, o ascunzătoare. Bombardamentele au să se înteţească şi nu putem risca să pierdem materialele...

— Un fel de adăpost, deci?

— Şi absolut sigur. E o sarcină de seamă, Pavele...

Mergeau încet şi salcîmii foşneau, aşa cum foşneşte marea, cînd poartă strai de mătasă. În zilele acelea marea-i senină... Dar zilele nu erau senine. Nori grei atîrnau peste capetele oamenilor în mai 1943.

*

În valul celor ce se îndreptau a doua zi către atelierele din port, Pavel păşea tăcut peste şinele de cale ferată. Steagurile nemţeşti cu cruce încîrligată fîlfîiau pe vasele militare ale tuturor ţărilor pe care Hitler le stăpînea acum. Erau acolo, în afara vaselor germane, nave de captură din Franţa şi Belgia, din Grecia şi Olanda, vase comerciale sechestrate de prin toate porturile în care nemţii se cuibăriseră şi, ici-colo, parcă trecut cu vederea de santinelele nemţeşti, tricolorul flutura stingher.

Ca în fiecare dimineaţă, privirile lui Pavel se îndreptară către silueta tristă a unui cargobot ancorat într-o parte, despărţit cumva de celelalte vase, şi-i citiră numele scris cu litere albe pe vopseaua neagră: ,,Carmen”. Cu şase ani în urmă, în ciuda aerului ei paşnic, „Carmen” fusese o straşnică luptătoare şi purtase neobosită tone şi tone de muniţii pentru Spania republicană. Prinsă în Constanţa, fusese silită să care peste valuri butoaie cu măsline şi putini cu brînză, apoi veniseră nemţii şi-şi

înălţaseră steagul la pupa. Cizmele lor călcau acum puntea pe care răsunase fierbintea ***malaguena*** şi glasurile lor răcneau ***Heil Hitler!*** acolo unde se strigase ***Libertad!***

Îşi întoarse privirile. În jurul vaselor de transport aflate în revizie şi ridicate pe suporţi de lemn se şi adunase o ceată pestriţă, copii şi marinari. Cîţiva mai spălau cu furtunul fundul unora dintre vase, ca să le cureţe de alge, alţii trecuseră la răzuirea scoicilor, în vreme ce cîteva nave primiseră stratul de miniu şi urmau să fie vopsite. Muncitorii mobilizaţi pe loc fiind puţini, băieţii din marina militară şi copiii mai răsăriţi pitureau vasele, ca să cîştige-un ban.

— Au să sfîrşească la timp, îşi spuse Pavel şi, arun- cînd o privire către antiaeriana nemţilor, cocoţată pe acoperişul atelierului, intră în hală.

Abia începuse lucrul că un căpitan german pătrunse în atelier, urmat de un locotenent romîn şi de maistrul Olaru. Locotenentul strigă:

— Atenţiune!

Oamenii priviră pieptul căpitanului, scos înainte ca sub apăsarea unui corset. Era tînăr şi-şi ţinea buzele strînse, în vreme ce-şi prinse monoclul, care aruncă sclipiri îngheţate.

— An-fan-gen! porunci căpitanul, descleştîndu-şi în zvîcnete ritmice buzele, ce păreau de gumă şi slobozind fiecare silabă, ca o rafală.

— Începe, şopti locotenentul.

Olaru tuşi. Îşi drese vocea şi prinse a citi dintr-o hîrtie, vestind că vasele de transport aflate în revizie generală aveau să alcătuiască un convoi militar. Revizia trebuia sfîrşită în cel mai scurt timp cu putinţă. Termen: o zi.

În hala întunecată cuvintele maistrului cădeau unui după altul, grele, ca nişte păsări lovite. Lîngă bancuri, posomorîţi, oamenii tăceau.

— Nu uitaţi că mareşalul a cerut fiecăruia dintre noi mîndrie romînească! strigă locotenentul, cînd Olaru sfîrşi. Se străduia să imite debitul sacadat al căpitanului german, dar graiul romînesc nu se lăsa schingiuit pe măsura ritmului prusac. Aveţi acum prilejul să vă dovediţi ataşamentul faţă de patrie, tron şi Conducător! apoi, frîngîndu-se de la mijloc, îl salută pe căpitan, care întinse braţul, lătrînd de două ori, scurt:

— Heil Hitler! şi făcu stînga-mprejur.

Ofiţerii ieşiră să vestească ordinul şi în celelalte ateliere, cînd Olaru se scărpină la ceafă.

— O singură zi? strigă Balaban, unul lung, cu mîini şi picioare deşirate şi căruia mărul lui Adam i se zbătea cînd vorbea, de parcă înghiţise o suveică.

Îi răspunseră mai multe vbci. Toţi erau nemulţumiţi, sătui de muncă şi carceri, dar bombăneau cu glas scăzut, ştiind că nu se pot împotrivi.

— Cine crede că-i aici ca să-şi pocnească purecii pe burtă, să ştie de la mine că se-nşală, spuse tare Frăţilă, înroşindu-se şi izbind cu pumnul în banc. Ai noştri mor pentru ţărişoara asta, dînd piept cu duşmanul!

Peste atelier se lăsă o tăcere încordată. Nimeni nu ţinea să se ia în beţe cu Frăţilă, omul Siguranţei. Lat în fălci, capul i se îngusta treptat, ca şi cum cineva l-ar fi apăsat în dreptul tîmplelor, făcînd să-i ţîşnească un nas de două ori mai lung decît era nevoie.

— Are dreptate, zise deodată Pavel.

— Aşa-i? strigă triumfător Frăţilă. Aşa-i?

Nu se aşteptase ca tocmai Pavel să-i sară-n ajutor. Tăcea de obicei şi Frăţilă se temea de tăcere, de întuneric, de oameni.

— Ai noştri mor pe front, e drept, zise Pavel. Peste cinci sute de mii au căzut pînă acum...

Un murmur înspăimîntat întîmpină cifra rostită, numărul pierderilor nefiind niciodată arătat în comunicate.

— Minţi! strigă Frăţilă, scuturîndu-se de ajutorul nedorit. Numai un străin de neam...

Dar Pavel îi tăie vorba.

— Ia seama, spuse aspru. Îl faci străin de neam pe domnul conducător al statului!

Frăţilă se holbă şi, nevenindu-i să-şi creadă urechilor, urlă scos din sărite:

— Ai căpiat?

— Mareşalul povesteşte în ziarul italienesc ,,Stampa”, urmă Pavel, că Romînia a mobilizat un milion de oameni şi-a pierdut pînă acum jumătate. Ştii italieneşte?

— Eu? Nu...

Leoarcă de năduşeală, Frăţilă rotea priviri năuce. Balaban asculta cu amîndouă urechile, în vreme ce mărul lui Adam i se

mişca nestăpînit. Olaru se scărpina la ceafă, ceilalţi se priveau tăcuţi. Aceeaşi ură mocnea în toţi.

— Păcat, ţi-aş fi dat să citeşti, spuse Pavel. Ziaru-i la toate chioşcurile...

— Sîntem sau nu sîntem romîni? răcni deodată Frăţilă, agăţîndu-se de vorba asta ca înecatul de paiul plutind pe apă. Noi, noi, strigă bătîndu-se cu pumnii în piept, „răstigniţi de Dumnezeu între primejdii”, cum zicea mareşalul... Noi, romînaşii! Din jertfa noastră creşte neamul, fraţilor! Să murim lua-ne-ar dracu, dar din piepturile noastre tinere...

— Lua-te-ar dracu pe tine! mormăi Balaban. Ba-l faci străin de neam pe mareşal, ba vrei să murim...

Încordarea tuturor se risipi. Oamenii zîinbeau pe sub mustăţi şi, înciudat, Frăţilă dădu din mîini, ţîşnind pe poartă.

— Se duce la locotenent, zise careva şi, îndată, se răspîndiră cu toţii la locurile lor, urmînd să comenteze, cu glasuri scăzute, ştirea.

Balaban se apropie de Pavel, care-i şopti:

— Du-te la Fănică. Alarmă!

Balaban îşi mai făcu o vreme de lucru în atelier, apoi se îndreptă spre poartă.

— Unde te duci? întrebă Olaru.

— Unde se duce şi regele pe jos, răspunse lun- ganul.

Pavel îl urmări cu coada ochiului pînă ieşi, spunîn- du-şi înveselit că dacă un nume s-a potrivit vreodată cuiva, acela era neapărat numele de Balaban, pe care-l moştenise tovarăşul lui de banc. Nimănui nu i-ar fi fost cu putinţă să-şi bălăbănească mîinile şi picioarele mai caraghios decît o făcea fără voie lunganul, gata oricînd să-şi cheltuiască puterea pe care nai fi bănuit-o în trupul deşirat, ce-l făcea să semene cu o macara.

În cazangerie domnea vacarmul asurzitor din totdeauna. Balaban îl găsi în inima unui cazan uriaş pe Fă- nică, un omuleţ alcătuit, în ciuda războiului, numai din curbe şi rotogoale.

— Alarmă! şopti Balaban.

— Bun, au fost şi la noi, răspunse tot în şoaptă Fănică şi, după plecarea celuilalt, urmă să ciocănească netulburat în cazanul lui.

După o vreme ieşi, însă, şi-i făcu semn ucenicului de lîngă el.

— Luca, treci pe la nea Şerban, la mecanici. Alarmă!

Ucenicul zîmbi, ca şi cum ar fi pus la cale o şotie. Era mărunt şi slab şi parcă numai ochii mari îi trăiau pe faţa gălbejită, veştedă înainte de vreme. Îşi trase nasul şi-o porni încetişor către fundul atelierului, dar Fănică strigă după el:

— Mişcă, prăpăditule, n-auzi? şi Luca ţîşni ca din puşcă, deschise poarta şi-o zbughi afară.

— S-a certat cu nevasta nea Fănică, zise careva.

— Iar te-ai certat, Fănică?

— Se mai întîmplă, frate...

Netulburat, omuleţul ciocănea la cazanul lui. Altă dată le-ar fi spus vreo două celor ce se obişnuiseră să-l ia peste picior din pricina Mariei, acum se făcu însă că nu-i aude. Însurat abia de o lună, deşi nu mai era în prima tinereţe, Fănică îşi luase o nevastă cu douăzeci de ani mai tînără, iar faptul că se iubeau şi era mîndru de ea îi înciuda pe cei care nu-i dăduseră nici o săptămînă de trai tihnit.

— E cătrănit rău, zise un cazangiu tînăr, făcînd cu ochiul.

Fănică îşi văzu ucenicul întorcîndu-se, îi prinse privirea şi rămase o clipă cu ciocanul ridicat, ca şi cum ar fi tras cu urechea.

— Ia?... Pisica, fraţilor. A sunat pisica! răcni deodată, scoţînd din pieptul lui rotofei un glas de bas, care se auzi în ciuda vacarmului.

— Alarmă! Alarmă! strigă ascuţit şi Luca, din celălalt capăt al atelierului.

Avioanele sovietice bombardaseră doar cu o zi în urmă gara Palas, unde loviseră un tren cu muniţii, stîr- nind lanţul de explozii, care se auzise pînă şi pe dig. Oamenii începuseră să ştie că, spre deosebire de americani, ruşii nu bombardau oraşul, atacînd numai obiectivele militare. Dar portul era un obiectiv, cel mai de seamă din Constanţa.

Atît de răspîndită era în zilele acelea panica încît inginerul, aplecat împreună cu maistrul peste un plan abia primit de la birou, păli şi, el cel dintîi, o zbughi pe poartă. Zvîrlind sculele, muncitorii se înghesuiră în urma lui, trecîndu-şi unul altuia spaima, ca pe-o molimă. De cîteva ori se întîmplase că inginerii şi ofiţerii se ascunseseră la darea alarmei, fără a se îngriji să-i înştiinţeze pe muncitori, care nu o auziseră din pricina vuietului din ateliere. Doar explozia bombelor îi vestise atunci

şi nimeni nu voia să mai treacă o dată prin ceea ce cu toţii trecuseră.

Din ateliere, birouri, magazii şi depozite oamenii ţlşneau în valuri. Pretutindeni răsunau strigăte, învălmăşeala sporea panica, fiecare zorind să iasă din primejdioasa incintă a portului. În rînd cu muncitorii şi tehnicienii alergau soldaţii şi ofiţerii, care înjurau, încercînd să ajungă mai repede la adăposturile săpate în malul înalt al falezei. Inginerii nemţi claxonau, neputincioşi să-şi scoată maşinile şi motocicletele din mlaştina vie a trupurilor ce-i înconjurau. Nemţii cocoţaţi pe acoperiş cu antiaeriana trebăluiau la tunurile lor, deşi nimeni nu-i vestise de nimic. Dar firele telefonice erau tăiate atît de des, încît niciodată nu puteau fi siguri că erau înştiinţaţi la vreme. Se întîmplase să descopere avioanele abia cînd ajungeau în dreptul lor şi începeau să-şi lepede bombele.

Iar, în vreme ce afară se dezlănţuise panica şi oamenii goneau spre adăposturi, Pavel îi văzu curînd adunîndu-se în jurul lui, în atelierul electricienilor, pe Balaban, Fănică şi Luca, Şerban şi alţii, cîte unul, doi de fiece atelier. Se pitiră sub un banc.

— E vorba de convoi, spuse Pavel.

— Trimet armament, muniţii şi echipament la Odesa, vesti Fănică.

Izbutea întotdeauna să afle cel dintîi toate veştile, de parcă le prindea din văzduh.

— La trei luni de la Stalingrad nu ne mai putem mulţumi cu jumătăţi de măsură, zise Pavel. Convoiul ăsta lungeşte războiul...

Tăcură o clipă, chibzuind. De afară ajungeau pînă la ei glasurile celor ce fugeau şi în hală plutea liniştea lucrurilor moarte, părăsite de oameni. Cizmele nemţilor bocăniră pe acoperiş.

— Nu-i o lună de cînd Antonescu s-a întîlnit cu Hitler, îşi aminti Şerban, mecanicul.

— I-a făgăduit din nou carne de tun, zise întunecat Pavel. Ochii cenuşii îi scăpărau. Să amînăm cît putem plecarea convoiului!

— Da, zise Fănică.

Pavel vorbi din nou.

— Toate piesele, care nu se pot înlocui şi trebuiesc turnate şi strunjite din nou, în mare! Unde-i lucru de-o zi, deschidem lucru de-o săptămînă. Atenţie la comisiile de ingineri nemţi şi la leprele lui Frăţilă!

— Gata, hai să mai facem o treabă cît sîntem singuri prin ateliere, grăi Balaban, parcă nemaiputîndu-şi stăpîni degetele lungi şi subţiri, ca de lăutar.

Îşi strînseră mîinile. Unul cîte unul ieşeau de sub banc şi se furişau pe poartă.

— Fănică, şopti Pavel, vezi de „Carmen”. Nu ştiu, mă doare inima cînd mă gîndesc la ea…

— Las’ pe mine, rîse Fănică.

Se făcu linişte. Toţi plecaseră. De afară nu se mai auzeau glasuri, doar cizmele nemţilor bocăneau cînd şi cînd pe acoperiş.

C A P I T O L U L III

GALERIA SUBTERANA

A doua zi se vădi că vasele urmînd să alcătuiască faimosul convoi, vase romîneşti de comerţ, vase greceşti, iugoslave şi olandeze, la care se adăuga şi cargo- botul „Carmen”, suferiseră avarii neaşteptate. Fiecare echipă de muncitori semnala noi stricăciuni şi termenul de o zi, fixat pentru sfîrşirea reviziei generale, fu considerat absurd pînă şi de către inginerii nemţi. Plecarea convoiului fu amînată cu zece zile, dar în port se răs- pîndi zvonul că era vorba despre acte de sabotaj, mai ales că fuseseră pierdute o mulţime de ore de lucru cu alarma falsă.

— Se putea face mai mult? se întrebă Pavel, gîn- dindu-se la tot ce se petrecuse cu o zi în urmă.

Mai mult, însemna doar ca vasele să nu mai plece, ceea ce era cu neputinţă, sau să nu ajungă la Odesa, ceea ce presupunea reparaţii nesatisfăcătoare. Dar nici asta nu era cu putinţă, din pricina comisiilor de recepţie ale nemţilor.

— Nu se putea face mai mult, îşi răspunse, nemulţumit.

Încerca să nu se gîndească la .„Carmen”, dar vedea mereu înaintea ochilor silueta tristă a cargobotului republican, în cala căruia aveau să fie depozitate muniţii pentru cei împotriva cărora luptase pe vremuri.

— Copilării! se certă singur.

„Ştiu că-s copilării, îşi răspundea, încercînd parcă să se dezvinovăţească. Pe „Carmen”, pe „Alba Iulia” sau pe „Caliopi” muniţia nemţilor rămîne aceeaşi, ştiu. Dar „Carmen” a luptat sub steagul roşu...”

Ca şi cum o frîntură din inima lui rămăsese acolo, în alcătuirea de lemn şi de fier a vaporului, i se părea că el însuşi va fi pus să tragă într-ai lui. ***Libertad... Heil Hitler!***

Nădejdea îi rămăsese la Fănică. O fi izbutit să facă ceva?

Încercînd să-şi schimbe gîndurile, ieşi pe seară, pentru a începe cercetările în vederea împlinirii sarcinii dată de Iorgu. Luna ajuta de astă dată felinarele cernite, ca cele purtate de ciocli la înmormîntări, şi străzile păreau ceva mai însufleţite. Mergea agale, trăgînd în piept boarea răcoroasă, ce purta dinspre mare miros de algă şi sare, cînd cineva rosti încetişor lîngă el:

— Mulţumesc...

— Pentru ce?

Era o fată, care i se păru necunoscută, dar îşi aminti unde văzuse ochii aceia piezişi, îndată ce-i scăpă întrebarea.

— Dumneata?

— Eu...

O caterincă începu să scîrţîie un vals. Flaşnetariii nu se vedea, intrase pesemne în vreo curte, dar valsul răsuna zgomotos, întretăiat de scîrţîitul şi gemetele caterincii.

— Nici nu ştiu cum te cheamă, spuse Pavel şi rîse deodată, fără pricină. Eu, de pildă, sînt Pavel...

— Sultana, zise fata.

Zîmbea, printre buzele pline i se vedeau dinţii, albi ca nişte pătrăţele de cremene şi nu semăna de fel cu cea pe care o văzuse tremurînd în cîrciumă. Era înaltă, dreaptă şi cozile negre, aduse pe piept, îi încadrau faţa, ca şi cum chipul i-ar fi fost zugrăvit şi prins într-o ramă întunecată.

— De ce-mi mulţumeşti? se miră Pavel. Te rog să mă ierţi, îşi aminti, adăugind stînjenit: N-am ştiut... atunci...

Tăcu, dar Sultana spuse repede:

— Nu, de ce?... De-atunci nu mă mai bate.

Mergeau încetişor de-a lungul unui gard, acoperit de înştiinţări cuprinzînd sfaturi de apărare pasivă şi afişe amintind că duşmanul trage cu urechea. Dar era noapte, luna nu putea fi camuflată, valsul răsuna în urma lor şi nu le ardea nici de înştiinţări şi nici de afişe.

— ***Am o nară,*** zise deodată Agop, ivit nu se ştie de unde.

Se înclină şi-şi sărută batjocoritor vîrful arătătorului, ca un clovn la intrarea în arenă.

— Cum dracii te tot găsesc în drumul meu? rîse Pavel.
— Azi aici, mîine-n Focşani, răspunse în doi peri Agop. Şi mi te lasă nea Ciuntu să hoinăreşti pe străzi? o întrebă apoi pe Sultana.
Pavel se încruntă.
— Vezi-ţi de drum, Agop...
— Coada calului pe gîtul mareşalului, zise acesta dispreţuitor şi se depărtă, pentru a se reîntoarce peste o clipă, aplecîndu-se ca pe scenă: ***Am o nară,*** zise el. ***La revolver!*** şi pieri îndată, tropăind cu tălpile lui de lemn şi fluierînd „Lily Marlen”.
Valsul caterincii nu se mai auzea.
— Il cunoşti? întrebă Pavel.
— Cine nu-l cunoaşte! spuse Sultana, ridicînd din umeri.
Toţi îl cunoşteau şi Agop îi cunoştea pe toţi, dar Pavel se întrebă ce putea spune mai mult despre vagabondul care dormea vara într-un sarcofag de piatră de lîngă „Turnul Măcelarilor”, ruină scoasă la lumină de-un învăţat îndrăgostit de trecutul Constanţei. Mai mult nu putea spune.
„Cu prima ocazie mă lămuresc eu!” îşi făgădui, în- torcîndu-şi privirile către Sultana.
— Trebuie să mă întorc, spuse însă fata. Mai vino pe la noi.
— Tocmai eu?
Se gîndea la ciocnirea cu Ciuntu şi nu-şi închipuia cum l-ar putea primi cîrciumarul.
— Nu-l cunoşti pe tata, zîmbi ea. Nici eu nu l-am cunoscut pînă deunăzi... Poţi veni, ascultă-mă pe mine! Chiar el te roagă...
— Bine, am să viu, făgădui bucuros şi-n clipa aceea se întrebă: „De ce oare mă bucur aşa?”
Faptul că putea încerca să-l mai descoasă pe Ciuntu nu îndreptăţea de fel bucuria de care se simţea cuprins. Nu mai era bucurie, ci cîntec.
Se despărţi de Sultana şi-o porni din nou, zîmbind în noapte. Nu se va duce la Ianulis. Nu-i făcea plăcere să intre în barul lui înţesat de nemţi şi nădăjduia să mai afle cîte ceva de la Ciuntu, acum că-i făgăduise fetii să treacă pe la „Dobrogea”. Şi din nou simţi că-l încearcă bucuria aceea, limpede şi uşoară, ca un cînt. Cu acelaşi zîmbet nelămurit, se îndreptă către faleză.
Pe mare luna croise o tremurătoare potecă de argint. Văzute de sus, pietrele, nisipul şi pînă şi zidurile albe păreau muiate

într-o baie fosforescentă, iar Pavel putu crede că războiul era un vis rău, din care se deşteptase. Undeva, cerul se zguduia oare într-adevăr sub puterea exploziilor şi, luminaţi de razele albăstrui ale aceleiaşi luni, mulţimi de oameni în haină soldăţească se ridicau acum, pornind la atac?

Războiul nu era un vis. Visul era pacea, liniştea aceea de la malul mării. Căci, dacă se afla acum acolo, venise pentru a găsi o ascunzătoare, adăpostul în stare să înfrunte urgia bombelor şi să păstreze materialele despre care-i vorbise Iorgu.

Atunci văzu vila albă, cu înfăţişare de veche fortăreaţă maură, înălţată pe mal, şi se bucură la gîndul că va cerceta gura întunecată deschisă sub vilă, în peretele rîpei, lîngă plajă. Îşi amintise de ea din clipa cînd Iorgu îi ceruse să găsească o ascunzătoare sigură. „Uite cît de vii rămîn amintirile din copilărie!” îşi spuse, coborînd rîpa năpădită de buruieni, printre care odihneau căni şi ligheane sparte, alături de cioburi de olane şi de cărămidă, pe care luna le scotea din beznă. Şi, în vreme

ce cobora coasta, îl împresurară vechile legende ţesute în jurul vilei albe, încă din vremurile cînd turcii stăpîneau locurile, spre slava profetului dreptcredincioşilor închinători ai lui Alali.

Cu turnul ei crenelat şi ferestrele-n treflă, cu tera- sele largi, albă ca de marmoră sub soarele fierbinte, vechea clădire era prea ciudată acolo, pe faleza înaltă, pentru a nu stîrni drăcuşorul închipuirii, gata oricînd să facă tumbe şi să poleiască plumbul din retorta gîndului.

Urma multor fete furate se pierduse la pragul clădirii maure şi-n van le căutaseră părinţii, în van pătrunseseră chiar între pereţii încăperilor înalte, acoperiţi cu zugrăveli verzi şi albastre, pe care se răsuceau, ca nişte şerpi negricioşi, literele sfintelor versete din Coran. În casa albă fetele se mistuiau ca fumul şi paşa cel bătrîn dădea din umeri.

La poalele vilei, pe nisipul înţesat de scoici şi colţi de stîncă, o gaură întunecată se căsca în mal. Părea o gură de gheţărie, dar răzbătea undeva, în pivniţele vilei şi pe acolo erau scoase noaptea fecioarele furate. Oameni de credinţă ai paşei le suiau în luntrile pregătite să le ducă în larg, unde aşteptau caicele ce aveau să le poarte către Istambul, către Pireu şi Malta, spre a fi vîndute acolo şi date pe mîna eunucilor din marile seraiuri ale dreptcredincioşilor. Cele mai multe nu-şi mai vedeau pînă la moarte părinţii, altele erau ucise chiar în vila cea albă şi umbrele lor mai rătăceau noaptea şi acum pe scări şi pe terase, jelindu-şi tinereţea şi răzbunîndu-se asupra fiecărui om viu, pe care-l luau drept unul dintre osmanlîii de pe vremuri. Nu scăpa decît cel ce-şi făcea semnul crucii, vădind astfel, cum nu se poate mai limpede, că nu e turc. Umbrele îl prindeau atunci în hora lor şi, jelind de i se ridica părul în cap, îl duceau la locul unde fecioarele furate îşi aflaseră sfîrşitul.

Aşa păţise Căliman, un nevolnic ajuns de rîsul lumii şi care, deşi se născuse întreg la minte, se scrîntise şi umbla de dimineaţa pînă seara pe malul mării, cîntînd într-una:

Fetele, ucisele
Ne mănîncă visele...

Nu era om în Constanţa să nu ştie că se strecurase într-o noapte în vila albă, cu gîndul să fure şi fusese găsit, în zori, neom...

Dar, amintindu-şi de poveştile copilăriei, Pavel ajunse pe plajă şi se strecură în gura întunecată, prin care slujitorii paşei scoteau pe vremuri fetele.

Intră pînă dincolo de glezne în apă şi înjură printre dinţi. îşi scoase pantofii, vîrî ciorapii uzi în ei şi-i legă cu şireturile, trecîndu-şi-le pe după gît, apoi îşi suflecă pantalonii şi înaintă cu băgare de seamă.

Argintul lunii pătrundea în hrubă şi lumina slab pereţii negrieioşi, de piatră. Aprinse lanterna şi o îndreptă către fundul întunecat. Hruba se adîncea de nu i se vedea capătul, şi raza se pierdea în beznă. Atunci, liniştit, porni să cerceteze văgăuna pe lîngă care trecuse de nenumărate ori, în care, copil fiind, nu cutezase să intre, din pricina fetelor ucise. Mai tîrziu, uitase de ea.

Pereţii erau apropiaţi, dar hruba se vădea înaltă, putea sta în picioare şi mai rămînea loc pînă la bolta de cărămidă. Plimbă lumina lanternei, apoi o îndreptă către podeaua năpădită de apă. Mergea chibzuit, tăcut, şi tălpile desculţe-i pipăiau pietrele cu dinţi ascuţiţi. Tăcerea era tot mai grea, doar clipocitul apei tulburată de picioarele lui se auzea, ca şi cum nişte vîsle ar fi împins o luntre.

Bolta înaltă îi arătă cărămizi subţiri, cum nu se mai lucrau de mult… Era umed şi rece. Ceva foşni şi-i fugi printre picioare — vreun şobolan. Liniştea se lăsă apoi, tulburată doar de clipocitul apei.

Hruba părea tăiată în piatră. „Peninsula, pe care se află aşezată Constanţa, este o rocă sarmatică acoperită de loess”, îşi aminti deodată o frază din cartea de geografie şi zîmbi amintirii anilor îndepărtaţi, cînd, asemenea tuturor ţîncilor, nu visa decît ţări necunoscute şi călătorii în jurul pămîntului, înghiţind de-a valma memoriile lui Nansen şi fasciculele cuprinzîtul aventurile „Celor trei cercetaşi”.

Asta era, aşadar, roca sarmatică. Cine şi cu ce putere tăiase în inima ei drumul subpămîntean? Cînd şi pentru ce? Ducea oare într-adevăr către pivniţa în care turcii ascundeau pe vremuri fetele furate? Şi putea fi azi pivniţa aceea ascunzătoarea dorită?

Merse ce merse şi, deodată, băgînd de seamă că apa scade, înţelese că galeria prindea să urce lin. Curînd simţi sub tălpi podea uscată. La lumina lanternei văzu peretele de piatră

întrerupt pe-alocuri; poate că roca era străbătută de falii, dar cei ce tăiaseră galeria consolidaseră cu lespezi de piatră bucăţile unde stînca lipsea. Într-un rînd, crezu că desluşeşte pe una dintre lespezi urma unor litere, erau însă şterse, mîncate de vreme şi nu le putu citi.

Liniştea, întunericul şi singurătatea începeau să-l apese. Se întreba tocmai dacă n-ar fi bine să se întoarcă — pivniţa era şi ea doar o legendă, de bună seamă — cînd văzu înainte, în beznă, o îngrămădire haotică de cărămizi, de bolovani şi pămînt, ce unea podeaua cu bolta năruită. Drumul era tăiat, galeria se înfunda acolo.

Şi, deşi fusese gata să se întoarcă, plimbă acum cu părere de rău şuviţa de lumină peste mormanul ce închidea galeria. Atunci văzu că sus, aproape de ceea ce fusese bolta, nişte lespezi se opriseră cap în cap, alcătuind un soi de poartă. Pămîntul şi cărămizile dintre ele se risipiseră, iar printre cele două lespezi se căsca o trecere.

Uită că-i dăduse prin minte să facă drumul îndărăt. Aţîţat, prinse a se căţăra pe grămada întunecată a dărîmăturilor, iar ajuns sus, strecură lanterna printre cele două lespezi. Galeria urma să se adîncească între pereţii stîncii şi capătul nu i se putea vedea.

Nu mai şovăi şi se strecură prin deschizătura îngustă, frecîndu-se de lespezi. Fără să vrea se întrebă ce s-ar întîmpla dacă vreuna dintre ele s-ar desprinde. Dar se şi afla de cealaltă parte.

Prinse să coboare, învingîndu-şi simţămîntul neplăcut că-i îngropat de viu. Cunoscuse tot felul de tăceri, dar cea din galerie era moartă, lîncedă, de parcă nimeni nu mai trecuse pe-acolo de veacuri. Pînă şi veacurile, moarte, se prefăcu seră acolo în tăcere.

Aerul era acum greu, stricat. Luminînd podeaua de piatră, dădu apoi din loc în loc peste cioburi. Cum cerceta cu băgare de seamă găsi un soi de păpuşă, din lut ars. Înaltă cam cît palma, păpuşa înfăţişa o femeie, ce părea că dansează. Trupul, înfăşurat într-o haină care-i cădea pînă peste glezne, făcînd o mulţime de cute, era niţel aplecat de la mijloc, iar braţul drept, ridicat, îndoit din cot. Femeia purta pe cap o glugă, sau poate o năframă. Neobişnuit de frumoasă, privea drept înainte şi pe buze-i încremenise amintirea unui zîmbet. Urme de vopsea

albastră i se mai vedeau pe haină şi pe glugă... Mişcat, puse dansatoarea în buzunar şi voi să-şi urmeze drumul, cînd tresări.

La cîţiva paşi, un schelet îşi întindea capul către el, ţintuindu-l cu găurile întunecate, în care ochii-i străluciseră cîndva. Zăcea pe o rînă, cu mîinile sub cap. Avea un picior îndoit, celălalt întins, şi se vedea limpede că omul acela căzuse, pentru a nu se mai ridica. Albe, oasele păreau tăiate în cretă. Înfipţi în găurile lor, dinţii străluceau aşa cum străluciseră cîndva printre buzele înroşite de căldura vieţii, şi unul singur nu se clintise de la locul lui.

„Ea e! Fata ucisă...” îi trecu prin minte, iar toate poveştile legate de vila albă îl împresurară din nou.

Dar galeria îl dusese de mult dincolo de locul pînă unde se putea întinde pivniţa vechei clădiri şi înţelese că lumea în care păşise nu mai era a poveştilor.

Înfiorat, privi oasele. Făptura aceea fusese femeie sau bărbat? Ce se petrecuse între pereţii de piatră, muţi acum, aşa cum muţi rămăseseră la strigătele făpturii omeneşti, din care nu mai rămăseseră decît osemintele lipsite de grai?

Era linişte, atîta linişte...

Inima lui Pavel porni să bată deodată nebuneşte şi tînărul simţi cura îi tremură genunchii. Oare nu tot aşa zăceau pe undeva, neştiute, oasele fratelui său? Poate chiar în găurile astea albe, cu pereţii lustruiţi pe care-i privea, străluciseră cîndva ochii cenuşii ai lui Grigore. De ce n-ar fi astea mîinile lui, care-l săltau, prinzîndu-l şi răsucindu-l pînă ce mama, înspăimîntată, îl ruga să înceteze? De ce n-ar fi ăştia genunchii pe care călărise, străbătînd într-o clipă lumile ştiute şi neştiute? Uitase totul, chipul fratelui ce-i ţinuse loc de tată se înceţoşase în mintea lui...

Apropie lanterna şi acum, abia, văzu o spărtură întunecată în osul tîmplei stîngi. Omul acela nu murise de moarte bună şi chiar aşezarea oaselor amintea ultima zvîcnire a vieţii, după care încremenise pe veci.

— Un semn, şopti Pavel, stăpînit de nălucirea lui. Un singur semn...

Încet, cu gingăşie, ridică ţeasta, înfiorîndu-se cînd o simţi rece, ca o bucată de piatră. Văzu ceva lucind şi apucă obiectul acela, aşezînd apoi din nou cu luare- aminte, la locul ei, ţeasta.

Era un cercel de aur alcătuit dintr-un cerc subţire, de care spînzurau două lănţişoare purtînd la capete cîte o pietricică roşie. Văzîndu-l, Pavel oftă. Cu uşurare şi păreri de rău. Cea care pierise acolo, în galerie, fusese o femeie. Nimeni n-avea să afle vreodată cine era şi de ce fusese ucisă. Judecînd după dansatoarea de lut şi după cercelul, lucrat cu o ciudată neîndemînare, veacuri multe se scurseseră de cînd atît ea cît şi ucigaşul trecuseră prin galerie. Dar cum de rămăseseră toate la locul lor, cum de nu mai pătrunsese pînă atunci nimeni între pereţii de piatră? Poate că un învăţat ca cel ce dezgropase Turnul Măcelarilor ar fi putut spune mai multe, vremurile îndepărtate erau însă pecetluite pentru Pavel cu şapte peceţi.

Cu vîrful degetelor atinse ţeasta uşor, ca pentru mîngîiere. Apoi, punînd cercelul în buzunar, alături de dansatoare, porni mai departe, întrebîndu-se dacă galeria aceea umedă şi rece îi mai păstra şi alte taine. Nu în zadar i se păruse moartă pînă şi tăcerea, acum ştia că străbate, într-adevăr, un mormînt.

Drumul pe sub bolţile de cărămidă, peste care apăsau munţi de piatră şi pămînt, fără a mai vorbi despre casele şi oamenii oraşului, nu era lipsit de primejdii. Lanterna îi arătă ades crăpături adînci în bolta ce se mai ţinea doar prin minune, şi mormanul de dărîmături, prin care izbutise să se strecoare, dovedea că bolta se putea oricînd nărui.

„Dacă m-aş întoarce? Ar fi o prostie să mor ca un şobolan… Cît despre ascunzătoare, cine ar găsi ceva mai bun?”

Dar urmă să înainteze, cu presimţirea că drumul lui avea un rost. Ce nădăjduia n-ar fi putut spune. Galeria suia tot atît de lin şi mergea drept, neabătîndu-se nici cu o iotă de la direcţia pe care i-o calculaseră cei ce sfredeliseră stînca. Răzbătea oare la lumină? Odată îi va putea prinde bine să ştie.

Rezemată de peretele stîncos, aşa cum fusese aşezată cu secole în urmă, zări la dreapta lui o lespede de piatră groasă de două degete şi nu mai mare decît o foaie de ziar. Pe lespedea aceea era cioplit trupul unui tînăr, purtînd un soi de căciulă, cu vîrful adus înainte. Avea braţele şi picioarele goale, o mantie scurtă îi flutura pe umeri şi apucase cu stînga cornul unui taur, în vreme ce dreapta-i izbea taurul cu pumnalul. Nişte litere săpate în piatră lămureau fără îndoială despre ce era vorba, dar Pavel nu le putu citi.

Mai merse puţin, cînd calea îi fu tăiată de o nouă grămadă de cărămizi, bolovani şi pămînt, urme ale unei alte năruiri şi pricepu atunci de ce aflase neatinse dansatoarea, scheletul, lespedea de piatră şi cioburile de pe podea. Cele două mormane închiseseră, ca două ziduri, o porţiune a galeriei. Prăbuşirea avusese loc de mult şi nimeni nu mai călcase podeaua de piatră, pe care o simţea acum rece sub tălpile goale. O zguduire mai puternică, un cutremur, zgîlţîise de curînd pămîntul şi descoperise trecerea dintre cele două lespezi, printre care el, cel dintîi după veacuri, poate, se strecurase.

„Bombardamentul!" îi dădu deodată prin minte şi, într-adevăr, bombele zguduiseră abia cu cîteva zile în urmă pămînţul, destupînd trecerea.

Un simtămînt ciudat îi năpădi, amestecul de sfială şi nelinişte ce ne încearcă ori de cîte ori dăm peste urmele celor ce ne-au precedat pe pămîntul acesta, lăsîndu-ne semnele trecerii lor sub soare. Pînă şi aerul înecăcios al galeriei mai păstra poate ceva din aerul respirat cîndva... înfiorat, Pavel îndreptă lumina lanternei către mormanul ce apărase de pieire lumea aceea apusă.

Nădăjduia să dea din nou peste o trecere, dar aşteptările îi fură înşelate. Dărîmăturile se înălţau tăcute, posomorîte în neorînduiala lor încremenită.

Se căţără totuşi pe mormanul ce părea acum un singur bloc haotic şi, sprijinindu-se de colţul unei pietre, o văzu desprinzîndu-se şi lunecînd neauzit. Fîşia de lumină a lanternei scoase din întuneric o gaură deschisă cam pe la mijlocul mormanului şi, cînd vîrî lanterna, înţelese că întîmplarea îl slujea din nou. Gaura aceea, iscată din aşezarea întîmplătoare a pietrelor, era ca un burlan, străbătea dărîmăturile dintr-o parte într-alta.

Trecerea era însă neplăcut de îngustă, ar fi trebuit să pătrundă pe burtă, tîrîş, cu braţele întinse... Şovăi. Se văzu apucat, înţepenit în burlanul strîmt, nemaiputînd nici să înainteze şi nici să se întoarcă, prins fără scăpare în capcana de piatră şi pămînt.

„Ce rost are să mă vîr aici?" îşi spuse.

Îl scutură un fior şi-n clipa aceea îi fu ruşine, înţe- legînd că se teme. Şi o ciudă atît de puternică îl cuprinse că, pînă să-şi dea seama, îşi şi vîrîse braţele şi capul în strîmtoare.

Lanterna aprinsă îi arăta cît de îngust era drumul pe care apucase, dar nu mai putea da îndărăt. Ştia că dacă nu-şi dovedeşte acum că poate înfrînge spaima, va ieşi din galerie ca un învins şi nu va mai fi niciodată, în propriii lui ochi, un om întreg. Strîngînd din dinţi, se tîrî înainte, cu capul între umeri.

Simţea cum îl apasă colţii de piatră. Cămaşa i se agăţă şi o gheară nevăzută îl trase parcă îndărăt, dar scrîşni şi se tîrî înainte, auzind pîrîitul pînzei, care se sfîşia. Se tîra încet, cucerind anevoie centimetru cu centimetru, ca nu cumva frecarea trupului să rupă echilibrul pietrelor şi masa informă, rece, întunecată şi oarbă să se urnească, strivindu-l. I se păru că străbate veacuri, că niciodată n-o să mai ajungă, dar coşmarul luă fără veste sfîrşit şi-şi simţi mîinile libere.

Peste o clipă capul şi umerii îi ieşeau din strîmtoare şi răsuflă adînc. Coborî apoi mormanul şi rămase proptit cu spatele de stînca rece. Un tremur uşor îl înfiora, se simţea istovit ca după o goană de ore în şir, dar o mîndrie liniştită îl cuprindea, întărindu-i trupul vlăguit. Fusese în stare. Biruise piatra şi teama. Era un om.

Încă plin de beţia izbînzii asupra lui însuşi, tresări părîndu-i-se că aude un zgomot slab. Prevăzător, stinse lanterna şi-şi ciuli urechea. Zgomotul se apropia. Acum nu mai putea avea nici o îndoială, era zgomotul unor paşi. Cineva mai umbla, aşadar, prin vechea galerie, destul de sigur că nu va fi stingherit, pentru a nu se feri.

„Aha, dărîmăturile!” îşi spuse Pavel, lămurindu-şi credinţa celuilalt că nimeni nu va da peste el.

Cunoştea, pesemne, o intrare şi ştia că altă trecere decît cea de care se folosea nu exista.

Dar nu se vedea nici o lumină. Pavel socoti că bine făcuse neîncălţîndu-şi pantofii. Pipăind cu mîinile peretele, înaintă neauzit pînă simţi o muche de piatră şi înţelese că nu văzuse lumina celui ce se apropia, pentru că se afla la o răscruce. Galeria lui întretăia acolo o alta, iar paşii răsunau pe galeria ce venea dinspre dreapta.

Omul trebuia să fie acum la o aruncătură de băţ. Încordat, aşteptă ţinîndu-şi răsuflarea şi curînd văzu pe piatră cercul de lumină al lanternei celuilalt. Se gîndi prea tîrziu că noul venit se putea îndrepta către colţul galeriei pe care el o străbătuse, pentru a ajunge la răscruce. Dacă ăsta-i era ţelul, Pavel avea să fie descoperit, fără doar şi poate. Dar, ştiind că galeria era astupată, celălalt o va mai lua într-acolo?

Clipele se scurgeau încet. Răceala de sub pămînt, din galeriile de piatră, se strecura în inima lui Pavel. Hotărît, strînse în pumn lanterna, singura armă pe care o avea.

„De ce? se întrebă. Ce poate avea cu mine omul asta?”

Dar simţise din prima clipă, limpede ca o certitudine, că necunoscutul nu-i era prieten. Ceva ameninţător se desprindea din înaintarea tăcută a petei de lumină, în urma căreia ghicea prezenţa întunecată a necunoscutului. Ce-l mîna oare acolo, în beznă?

Cercul de lumină nu se îndreptă însă către galeria înfundată, în care Pavel aştepta, gata de apărare. Lunecă mai departe pe podeaua de piatră şi omul îşi urmă drumul, fără a ţine seama de răscruce. Era atît de întuneric, încît Pavel abia dacă-i bănui statura, atunci cînd trecu la doi paşi de el.

Mai aşteptă ca zgomotul paşilor să se depărteze puţin şi coti după omul acela. Picioarele desculţe îl purtau neauzit şi vedea în faţa lui lunecarea încăpăţînată a cercului de lumină pornit din lanterna necunoscutului, ca mersul tîrîş al unei uriaşe meduze.

Aşa-l urmări o vreme, pînă ce lumina se opri. Pavel se plecă înainte, încercînd să vadă şi desluşi raza căţă- rîndu-se pe un perete de piatră, apoi, pentru o clipă, mîna necunoscutului, neagră în cercul luminos. Trupul lui astupă însă îndată lumina şi Pavel n-o mai văzu.

Nu se auzea nici un zgomot şi nu se zărea nimic. Ce putea face acolo?

Aşteptă, dar tăcerea rămase tot atît de grea şi lumina nu se mai aprinse. Atunci, neauzit, se apropie tot aşa cum înaintase, cu stînga întinsă şi cu dreapta, în care ţinea lanterna stinsă, ridicată să izbească. Simţi curînd cu palma răceala pietrei şi înţelese că se afla lîngă peretele înaintea căruia îl zărise adineauri pe necunoscut. Fulgerător, aprinse lanterna.

Necunoscutul pierise.

C A P I T O L U L IV

O VIZITĂ CIUDATĂ

Ciuntu aştepta cu nerăbdare plecarea Sultanei. Vesel ca un scatiu, Gore o luă în sfîrşit de braţ şi amîndoi ieşiră din cîrciumă, îndreptîndu-se către cinematograful unde rula de astă dată un film cu Viviane Romance, „În taina nopţii”.

— Petrecere frumoasă! le ură părinteşte Ciuntu.

Îndată ce ieşiră din cîrciumă făcu plăţile la singurele două mese ocupate. Doi bătrîni jucau de trei ore table la cea dinţii, privindu-şi din cînd în cînd ceştile, din care sorbiseră o cafea de război, în alcătuirea căreia intra poate şi cafeaua.

— Nu vă supăraţi, zise Ciuntu. Un caz grav... Închid mai devreme...

— La ora asta? se miră fără prea multă supărare bătrînelul, pe care Ciuntu îl putea scăpa de a fi făcut „marţ”.

— Sfîrşim îndată, strigă însă învingătorul. Mai stai şi dumneata, nene Ciuntule, că n-o fi foc!

Dînd din cap, cîrciumarul repetă cu tristeţe:

— Caz grav, domnule. Vă rog eu frumos, caz grav...

La cealaltă masă, doi tătari spînateci jucau ghiulbahar.

— Unu unu! răcni pe tătăreşte un jucător. Domnu Ciuntu, lasam giocam, bre!

Blestemînd în ghid, cîrciumarul fu nevoit să-i aştepte, dar îndată ce muşterii ieşiră să-şi urmeze partidele în vecini, trase oblonul, zăbovi o clipă în odaia lui şi o zbughi pe uşa din dos, îndreptîndu-se grăbit către strada Vîntului, pentru o treabă ce nu suferea, pare-se, amînare, de vreme ce singur mărturisise că era vorba despre un caz grav. Ciudat doar că, ieşind din casă, Ciuntu purta acum o lungă barbă neagră...

Strada Vîntului, una dintre multele străduţe ce coboară lin către faleză, descrie o curbă uşoară. În vreme ce trotuarele, pavate cu piatră de rîu, o însoţesc în trepte largi. Strada îşi merită numele. Iarna şi vara, ca prin- tr-un horn, vîntul şuieră îngheţat sau fierbinte pe strada Vîntului, ridicînd nisipul de jos, de pe plajă, făcîndu-l să sune în ferestre şi pe olane, aşezîndu-l printre pietrele rotunde şi în marginea trotuarului, aşa că strada e veşnic acoperită de un covor subţire de nisip. Dacă priveşti de sus, dinspre oraş, vezi ca printr-un ochean, la capătul străzii, marea, şi n-o poţi deosebi de cerul cu care se amestecă într-o nemărginire sură sau albastră.

Ajuns în strada Vîntului, Ciuntu se opri la Nr. 9 înaintea uneia dintre cele mai vechi case din Constanţa, o casă turcească, pierdută printre clădirile celelalte cu veleităţi de stil ***seccession,*** modern, sau lipsite cu totul de stil. Aşa cum o văzu dinspre stradă, casa aceasta cu un singur cat părea faţa unui ciclop: zidul de piatră nu era spart de nici o fereastră, un geamlîc de lemn spînzura în schimb deasupra intrării înguste. Uşa era deschisă şi soneria făcuse de mult inutil capul de leu prins de uşă, prin urechile căruia trecea un belciug, ce izbise ani de zile nasul bietei fiare de tuci, ori de cîte ori musafirii îşi vesteau sosirea.

Odată trecut de poartă, Ciuntu nu se aflǎ în vreo încăpere şi nici înaintea unei scări, ci într-un gang întunecos, destul de lung pentru a îndreptăţi cele mai entuziaste aprecieri asupra grosimii zidului de piatră, pe care-l străbătea. Gangul dădea într-o curte interioară, de unde vechea casă i se înfăţişă, abia acum, în întregime, ceea ce putuse vedea din stradă neînchipuind nici a zecea parte.

În mijlocul curţii pietruite şopotea un havuz, în bazinul căruia se fugăreau peştişori neştiuţi şi care slujise băilor rituale ale dreptcredincioşilor. O broască ţestoasă se plimba agale pe pietre, ronţăind cîte un fir de iarbă sau contemplînd peste zi cupele albe, galbene şi roşii ale florilor de portulacă, răsărite printre pie- trele încinse de soare. În jurul curţii şi închizînd-o din toate laturile se înălţa casa, privind cu sumedenie de ferestre în curte şi, cu singurul ochi ciclopic al geam- lîcului, în stradă. Peste ferestrele şi uşile parterului, toate deopotrivă, un ceardac de lemn înconjura curtea: fiecărei ferestre sau uşi de jos îi corespundea cîte una la etaj, iar patru scări de lemn coborau din ceardac în curte.

Cum nu se împlinise încă ora şapte şi jumătate, cînd luminile trebuiau camuflate, Ciuntu putu privi în voie vechea casă turcească a doamnei Straja, văduva judecătorului pe seama căruia se făcuseră cele mai multe glume, în eminamente agricolul regat al Romîniei. În apărarea memoriei defunctului, e bine să consemnăm totuşi faptul că glumele îl priveau indirect, ţintind-o în primul rînd pe Adelaida Straja, năstruşnica soţie care-i supravieţuise.

Acum, cînd Ciuntu se pregătea să dea ochii cu ea, Adelaida se apropia de 70 de ani, din care mărturisea 58. Adevărul e că

nimeni nu i-ar fi dat mai mult. Mică de stat, slabă, cu nişte ochi albaştri, care nu-şi pierduseră candoarea, Adelaida purta rochii ciudate, croite de ea după modele pe care le născocea singură. Nimeni n-a văzut-o vreodată îmbrăcată în negru. Rochiile ei, toate de culori deschise, piereau sub o mulţime de volane şi volănaşe, dantele, mărgele şi paiete, aşa că Adelaida părea o pasăre sclipitoare, rătăcită dintr-o lume feerică, în lumea prozaică şi lipsită de imaginaţie a protipendadei constănţene.

Lumea feerică din care venea era lumea circului. Ea îi poleise copilăria şi tinereţea, dar din această lume, pe care n-o putuse uita, o smulsese, spre nefericirea amîndurora, judecătorul Atanase Straja. Călăreaţă de circ, Adelaida cunoscuse beţia reflectoarelor şi a succesului. Cînd se ivea în arenă, sclipind ca un fluture de argint pe spinarea lui Hercule, calul alb, muzica ataca marşul lui Rakoczy şi aplauzele acopereau strigătele alămurilor la Viena, Paris şi Londra, tot atît de zgomotoase ca la Petersburg, Roma şi Berlin. Hercule pornea în trap şi Adelaida se învîrtea într-un iureş de piruete, se dădea peste cap, mergea în mîini, sărea de pe cal şi se ivea din nou pe spinarea lui lată, săvîrşind tot ce i se poate cere unei călăreţe, dansatoare şi acrobate, căreia spinarea unui cal alb i se pare mult mai sigură decît duşumeaua oricărei locuinţe, cu sau fără covor.

Aşa o văzuse într-o seară şi judecătorul, iar din seara aceea nu mai lipsi de la nici o reprezentaţie, aruncînd Adelaidei cîte un buchet de trandafiri roşii de fiece dată cînd Hercule dădea pentru cea din urmă oară ocol arenei, purtînd-o la pas, ca să poată trimite din vîrful degetelor sărutări celor ce-şi simţeau palmele arzînd de jarul aplauzelor. Circul plecă apoi, dar Adelaida rămase. Atanase Straja o luă cu el şi o închise în vechea casă turcească de pe strada Vîntului, iar Adelaida prinse pe pereţi fotografii înfăţişînd-o dreaptă ca o lumînare pe spinarea lui Hercule şi umplu nenumăratele încăperi cu amintiri adunate din toată Europa şi cu daruri de la admiratorii din lumea întreagă.

Dar bietul judecător muri fără a se fi putut obişnui cu ciudăţeniile păsării sclipitoare, pe care o închisese în vechea colivie cu geamlîc, iar Adelaida fu nevoită să închirieze treptat întreaga casă, păstrîndu-şi doar două odăiţe, dintre care una, cea cu geamlîc, privea către stradă.

— Vă pot fi de folos? întrebă un glas puţin răguşit, de om în vîrstă.

Ciuntu se răsuci pe călcîie şi văzu lîngă el un bătrîn înalt, cu faţa rumenă şi o coamă de păr argintiu, retezat mai jos de ceafă. Purta nişte haine demodate, negre, avînd reverele tivite cu şiret de mătase.

— Profesor Zanea, pensionar, se recomandă bătrînul, întrebînd amabil: Căutaţi pe cineva?

— Da. Sînteţi… hm!… de-al casei?

— Stîlp! spuse profesorul, ridicînd un deget. Stîlp al acestei venerabile case. Cel dintîi locatar după moartea bietului judecător, Dumnezeu să-l odihnească… Dar, scuzaţi, n-am reţinut numele… Cu cine spuneaţi că am onoarea?

— Cu Ionescu, mormăi cîrciumarul, rostind cel dintîi nume care-i veni în minte.

— Aşa. Încîntat… Şi dumneavoastră, domnule Ionescu, căutati cumva un locatar al acestei arce a lui Noe?

Ciuntu privi bănuitor fata rumenă a profesorului, zăpăcit de vorbele ce-i curgeau de pe buze cu atita uşurinţă. I se păru că era destul ca bătrînul să-şi deschidă gura pentru ca vorbele să înceapă a-l potopi.

— Am un prieten care stă aici. Un frizer, Gore… E şchiop.

— Domnul Gore? Simpatic tînăr… Un singur defect! oftă profesorul. Păcat…

Ciuntu se dădu mai aproape. Barba neagră şi nasul turtit îl făceau să pară fioros.

— Un defect? Ce defect? întrebă repede.

Celălalt tăcu, privindu-l ţintă.

— Dacă v-aş spune, n-aţi crede, zise el, clătinîndu-şi coama argintie. Un tînăr atît de cumsecade…

— Cumsecade, zise Ciuntu. Şi defectul?

— Nu-i plac fluturii…

— Cum?

Ciuntu îşi plecă urechea către umărul stîng, aşa cum obişnuia să stea la tejghea.

— Fluturii… Nici cei de zi, nici cei de noapte, spuse cu tristeţe Zanea.

— Vă bateţi joc? mîrîi cîrciumarul, dîndu-se cu un pas îndărăt şi privindu-l chiorîş.

Dar profesorul dădu din mînă.

— Ce să-i faci, domnule Ionescu... Înţeleg, nu vă vine a crede... Şi totuşi... Tinerii din ziua de azi! Da, da, fluturii... poezia vieţii, dacă imaginea nu vi se pare prea îndrăzneaţă. Ştiţi că am cea mai interesantă colecţie de fluturi din sud-estul Europei? întrebă bătrînul, însufleţindu-se deodată. Vă atrag atenţia că n-am spus cea mai completă. Nu, cea mai interesantă, rosti el cu modestie. Profesorul Petroff de la Sofia...

„Fluturi la cap!” gîndi Ciuntu, spunînd cu glas tare:

— Am să vă rog să mi-o arătaţi într-o zi, cînd oi fi mai liber. Acum, din păcate, sînt tare grăbit.

— Viaţa, viaţa modernă! oftă profesorul. Goana după existenţă... Am să vă mărturisesc că şi eu sînt ocupat în seara asta. O, desigur, nu ca dumneavoastră, dar oricum... şi vîrî sub nasul lui Ciuntu un soi de minciog, pe care-l ţinuse toată vremea la spate.

Ciuntu pufni pe nas:

— Asta ce mai e?

— O plasă. O simplă plasă de prins fluturi. Să vedeţi... Aseară stăteam aici, lîngă havuz. Mă gîndeam la colecţia profesorului Albert din Paris, o colecţie... Nu-i nimic. Într-un an colecţia mea va fi mai interesantă, în privinţa asta, vă rog, nu vă faceţi nici un fel de grijă...

— Domnule profesor, izbucni Ciuntu, e tîrziu...

— Tocmai. Unde rămăsesem?... Aha, lîngă havuz. Şi simt deodată, domnule Ionescn, simt cum mi se aşază pe mînă... dar n-o să ghiciţi! Un autentic, un impecabil, un rarisim...

— Vă salut, strigă Ciuntu, înţelegînd că nu va scăpa decît prin fugă.

Şi, fără să şovăie, se îndreptă către cea dintîi scară de lemn ducînd în ceardac şi începu a sui treptele scîr- ţîitoare.

— Domnule Ionescu, mai auzi de jos glasul profesorului. Îl aştept din nou în astă-seară...

— Sta-ţi-ar în gît! îi ură Ciuntu şi, ajuns sus, strigă scos din sărite: Madam Adelaida!

— Ei, ce e, ce e, ce e? întrebă Adelaida, dcschizînd lîngă el o uşă.

Aşa cum stătea în prag, cu o mînă pe clanţă şi cealaltă sprijinită de tocul uşii, părea că-şi salută publicul.

— Aveţi un chiriaş, Gore, Sînt prietenul lui, spuse scurt şi cuprinzător Ciuntu. Unde stă?

Adelaida îl privi cu mirare pe cel ce-o strigase şi care-i vorbea cu grosolănie, dar barba neagră a cîrciumarului impresionă fetiţa, ce privea cu ochii de faianţă ai bătrî- nei doamne.

— Nu ştiu dacă e acasă, răspunse ea, zîmbind aşa cum zîmbea pe spinarea lui Hercule, cînd îmblînzea fiara cu sute de capete ce înconjura arena. Se plecă peste marginea ceardacului şi întrebă cu glasul ei, puţin cîntat şi neobişnuit de tînăr: Domnule profesor, nu ştiţi dacă domnul Gore e acasă?

— Nu vă obosiţi, spuse Ciuntu, blestemînd clipa cînd pusese piciorul în casa aceea de nebuni.

— Nu ştiu, madam Adelaida, răspunse Zanea, de jos. Să mă duc să văd?

— Nu-i nevoie! strigă Ciuntu. Doamnă, pentru Dumnezeu, arătaţi-mi doar uşa, o rugă deznădăjduit. Dacă nu-i acasă, am să-l aştept...

Se întunecase şi doar paietele de pe rochia Adelaidei sclipeau la fiece mişcare a trupului ei micuţ.

— Unde? întrebă ea. Domnul Gore încuie întotdeauna. Ce-o fi încuind, nu pot să ştiu... Domnul profesor are colecţii preţioase şi nu încuie niciodată. Nici eu nu încui. Şi amintirile mele sînt totuşi tot ce am... Sau poate credeţi că amintirile sînt tot nişte fluturi, sclipitori şi morţi, ca cei din colecţia profesorului?

Glasul Adelaidei tremura. Ciuntu răsuflă adînc, silin- du-se să-şi păstreze cumpătul. Treaba pentru care venise cerea cît mai puţină gălăgie şi cei doi făcuseră şi singuri destulă zarvă. Adelaida aştepta, privindu-l cu tristeţe, ca de la o mare depărtare.

— A cîta uşă spuneaţi? întrebă cu blîndeţe Ciuntu.

— Ultima pe stînga, răspunse ea, parcă fără voie, întinzîndu-şi braţul, ca şi cum prin cîrciumar şi-ar fi luat rămas bun de la lume. Fluturi, da, fluturi sclipitori şi morţi! şopti cu aceeaşi tristeţe, dîndu-se încetişor îndărăt şi închizînd apoi, neauzit, uşa.

„Slavă domnului”, îşi spuse Ciuntu, îndreptîndu-se grabnic către capătul acelei aripi a ceardacului.

Scîndurile gemeau şi se lăsau sub picioarele lui. Era întuneric, iar dinspre havuz urca o umezeală răcoroasă. Cîrciumărul se opri în dreptul ultimei uşi şi privi în curte.

Profesorul adusese de undeva un balansoar, se legăna cu faţa către havuz, întorcîndu-i spatele.

Aşa cum îi spusese Adelaida, uşa era încuiată, dar Ciuntu scoase din buzunar un şperaclu, deschizînd-o lesne. Apoi se strecură înăuntru şi trase după el uşa.

În odaie era atît de întuneric, încît înţelese că Gore-şi camuflase fereastra pentru a nu fi nevoit să bîjbîie la întoarccrc. Liniştit, aprinse deci lampa. Fereastra era camuflată cu un soi de zmeu uriaş, făcut din hîrtie neagră prinsă într-o ramă de lemn, peste care, camuflîndu-l la rîndul lui, cădea o perdea alcătuită din jumătăţi de trestii vopsite în roşu.

Cîrci umărul cuprinse cu privirea încăperea, nu prea mare, dar în care fiecare lucruşor se afla la locul lui, dovedind că lui Gore îi plăcea rînduiala. Peste patul de fier era aşternută o scoarţă multicoloră, pe gustul Ade- laidei, care zîmbea de pe perete, dintr-o fotografie făcută în urmă cu cincizeci de ani.

Ciuntu nu se sfii să caute sub saltea. Deschise apoi dulapul şi cercetă sub fiecare coală de hîrtie albă, ce acoperea rafturile pline de cămăşi, izmene, batiste şi ciorapi. Îl miră luxul nebănuit al frizerului. Fără folos căută sub covorul decolorat şi în soba cu cahle sculptate. Atunci se apropie de masă, dar se răzgîndi şi se îndreptă întîi către policioara din perete, cercetînd cele cîteva cărţi peste care trona o mandolină. Erau romane vechi din ,,Colecţia celor 15 lei” şi Ciuntu le răsfoi cu grijă. Printre ele se afla şi o cărţulie, înfăţişînd pe copertă un pirat cu ochiul acoperit de tradiţionala fîşie neagră, dar Ciuntu o deschise şi scoase un strigăt de bucurie.

Găsise, pesemne, ceea ce căutase, că suci întrerupătorul, deschise binişor uşa şi o încuie cu şperaclul, grăbind să coboare scara de lemn şi pipăind cărţulia ascunsă sub haină.

— Plecaţi, domnule Ionescu? întrebă profesorul, îndată ce cîrciumarul ajunse în curte.

Se întunecase de-a binelea, dar, credincios întîlnirii pe care o avea cu fluturele lui, profesorul aştepta fără a-şi pierde răbdarea.

— Nu mai pot zăbovi. Prietenul meu întîrzie peste măsură…

— Aşa-i că nu era acasă? Am să-i spun că l-aţi căutat, făgădui Zanea, binevoitor cum se arătase de la început.

— Mulţumesc, are să-i facă plăcere, zise Ciuntu şi, de teamă să nu fie tîrît din nou într-o convorbire nesfîr- şită, ţîşni în stradă.

C A P I T O L U L V

SERVICIUL SECRET

Puţin adus din spate, ciolănos şi cu faţa galben-ver- zuie a bolnavilor de ficat, rezidentul din Constanţa al Serviciului Secret de Informaţii, Valeriu Clonaru, se plictisea. În ochii lui de culoarea frunzei veştede nu se putea citi nici atunci cînd luminiţe ruginii prindeau să-i joace în priviri, ca nişte musculiţe pe faţa unei bălţi adormite. După ani de zile subalternii lui tot nu ştiau dacă luminiţele ruginii însemnau că şeful e mînios sau vesel şi, pentru a nu greşi din cale-afară, ţinînd fără voie loc de paratrăsnet, se sileau să desluşească, înainte de a ajunge să dea ochi cu rezidentul, starea de spirit a lui Rex. La fel făcea, după cincisprezece ani de căsnicie, şi Elena Clonaru, profesoara de ştiinţe naturale a Liceului „Principesa Ileana”, mică de stat şi durdulie ca o potîrniche, care prindea să tremure la glasul soţului, căutîndu-l în jur pe Rex.

Mopsul, singurul tovarăş al lui Clonaru şi al patrulea din dinastia Rexilor, ştia întotdeauna cînd se cuvenea să se gudure, cînd putea lătra şi cînd era mai bine să-i fie uitată prezenţa.

— Trecut de şapte ani, cîinele iese la pensie, îi spusese Valeriu, cu ani în urmă, atunci cînd Rex al II-lea, puiandru de şase luni, luase într-o bună zi locul celui dintîi Rex pe care Elena îl cunoscuse.

Nu ştia încă, dar avea să afle că Valeriu ţinea pe biroul lui un calendar al cîinilor. Soţul ei uită după

primul an de la nuntă ziua în care, împreună cu tînăra profesoară, dăduse ocol în biserică mesei cu sfintele daruri cîntînd şi mai fals decît popa Scripcă ,,Isaiia dănţuieşte", dar ţinea cu sfinţenie ziua de naştere a lui Rex. În sufrageria înaltă, cu tavanul încărcat de ştucărie zugrăvită în verde deschis, trandafiriu şi albastru, destupa atunci o sticlă de şampanie, iar Rex înghiţea, în afara obişnuitului tain de oase, un muşchi crud şi roşu ca o inimă. Cînd împlinea şapte ani, rezidentul îl ducea la malul mării şi-i trăgea un glonte în ureche.

— Viii cu viii, morţii cu morţii, spunea apoi, aşezîn- du-se la masă şi zvîrlind noului Rex oasele.

Mopsul era întotdeauna sur. Dresat împreună cu ceilalţi cîini poliţişti, ştia să nu părăsească urma pînă nu i se poruncea şi sărea la beregată, cînd rezidentul fluiera în anume fel. Pe stradă purta între colţii mereu rînjiţi cravaşa cu care Clonaru îl pedepsea, nu înghiţea nimic fără încuviinţarea lui, iar la birou şedea la picioarele rezidentului, mut ca o statuie şi mîrîind cînd se cuvenea.

Acum, întorcîndu-se de la Kremer, şeful Gestapoului, Clonaru pătrunse într-o veche casă boierească, împrejmuită de-o grădină, în care toţi copacii fuseseră tăiaţi. Nimeni n-ar fi bănuit că în clădirea aceea fără semn distinctiv se află sediul Serviciului Secret de Informaţii.

Uşa se deschise în faţa lui Clonaru, fără ca el să sune, ceea ce dovedea că cineva supraveghea dinăuntru intrarea, iar rezidentul pătrunse în holul din care se vedeau, de jur împrejur, uşile ducînd către celelalte încăperi. Nici covorul de pe parchetul galben, ceruit cu grijă, nici soba uriaşă de faianţă, nici masa şi scaunele florentine şi nici oglinda veneţiană din perete nu aveau nimic oficial. Aşa arătase încăperea pe vremuri, cînd casa era locuită de un moşier, nevoit s-o vîndă pentru a-şi plăti datoria făcută într-o noapte la Cazinou, şi neschimbată rămăsese după mutarea Serviciului Secret între pereţii ce adăpostiseră baluri şi vegheaseră nesfîr- şite partide de poker. Doar agentul, care-i deschise lui Clonaru, nu se potrivea cu interiorul acela tihnit.

Rezidentul străbătu holul şi intră în cabinetul lui. Nu trînti uşa, merse cu pas măsurat şi, cînd îl salută, Arghir, agentul de serviciu, nu citi nimic nici pe faţa lui galben-verzuie, boţită ca o

pungă azvîrlită, nici în ochii tulburi, în care pîlpîiau luminiţe ruginii. Doar Rex mîrîi, lipăind pe lîngă picioarele rezidentului.

— A venit? întrebă un comisar, deschizînd uşa.

— Mîrîie, şopti agentul, ştergîndu-şi într-una fruntea cu o batistă cenuşie, mare, tăiată de dungi albastre.

Era gras, roşcovan şi părul i se rărea pe creştet, înălţîndu-i fruntea încreţită. În clipa aceea ţîrîi soneria,

— Mama ta, Cristoase! bolborosi Arghir, înghiţind în sec.

Deschise uşa cabinetului şi intră, luînd poziţie de drepţi. Rex mîrîi de sub birou.

— Giurcă! spuse Clonaru.

Vorbea cu glas scăzut şi nici o ureche din lume n-ar fi desluşit nimic în glasul lui. Era un glas uscat, alb.

Agentul ieşi, nevenindu-i să creadă că nu păţise nimic. Faţa roşcovană îi strălucea, cînd îl chemă pe inspectorul Giurcă. Acesta întrebă:

— Cum e?

— Nu mai ştiu, domnu' Giurcă... Rex mîrîie, dar am scăpat, răspunse Arghir, zîmbind cu o uluire atît de tîmpă, că celălalt se încruntă.

Mic, slab şi privind încrucişat, Giurcă părea făcut tot din scînduri şi ţăruşi. Avea bărbia şi nasul ascuţite, dinţi mărunţi şi ascuţiţi, degete lungi şi ascuţite, coate şi genunchi ascuţiţi şi osoşi, pînă şi pantofii lui cu tălpi de cauciuc aveau bot ascuţit, deşi era moda pantofilor bonţi.

— Să trăiţi, spuse el, uitîndu-se la Clonaru, dar privind undeva, în stînga, ispravă de care doar ochii lui erau în stare.

— Mai aproape, porunci rezidentul.

Inspectorul se lipi cu scîndurica burţii de birou. Clonaru se ridică încet şi, întinzîndu-şi braţul peste mapa de piele, pălmui de două ori, fără grabă, cu faţa şi dosul palmei, chipul tăiat în lemn al lui Giurcă. Inspectorul nu se clinti, nu păli şi nu roşi.

— Doi paşi îndărăt, porunci liniştit rezidentul, aşe- zîndu-se netulburat, în vreme ce Giurcă făcea paşii ceruţi, oprindu-se apoi tăcut.

Dacă ar fi intrat acum în cabinetul lui Clouaru, nimeni n-ar fi putut bănui cele petrecute. Rezidentul şedea liniştit pe scaunul lui cu spătar înalt, iar Giurcă, la fel de liniştit, aştepta dispoziţii.

— În port, spuse Clonaru. Un batalion de jandarmi, unul de la 9 Infanterie şi toţi agenţii disponibili. Cordon în jurul

atelierelor. Peste o jumătate de oră. Dumneata, cu mine, în maşină. Du-te!

— E nouă şi treizeci şi opt de minute, zise Giurcă, privindu-şi ceasul, pe care niciodată nu izbutea să-l prindă ca lumea pe craca descărnată a braţului, unde luneca, rotindu-se ca o brăţară.

Clonaru verifică pe ceasul lui şi pe pendula din perete.

— Da, spuse şi adăugă, privindu-l în ochi: Adineauri ai clipit!

Giurcă se uită undeva, în stînga, şi rezidentul nu-i putu prinde privirea. Îi auzi în schimb glasul, sigur şi fără urmă de emoţie.

— Am greşit, zise Giurcă.

— Du-te.

Inspectorul ieşi. ,,Cum am ieşit adineauri de 1a Kremer”. îşi spuse Clonaru, deşi Obersturmführerul de la Gestapo nu-l cîrpise, fireşte, aşa cum o păţise Giurcă. Cu vorbele, însă, îl pălmuise de-ajuns. Interpretul, un SS-ist de pe lîngă Sighişoara, nu pridídea să-i traducă urletele şi Kremer izbea în birou cu pumnul lui, roşu ca un obraz de foetus, în vreme ce Clonaru nu-şi lua ochii de la faţa roşcovană a Obersturmführerului, notînd în fişa pe care i-o completa în minte: „Apoplectic. Grosolan. Mărginit.”

„Dar seamănă cu Arghir!” îşi spuse deodată, mirîn- du-se că descoperă abia acum de ce chipul lui Kremer i se păruse întotdeauna cunoscut.

Sună şi agentul deschise uşa, încremenind. Clonaru vedea cum îi ies pe frunte broboane de sudoare.

— Strigă! porunci rezidentul, vorbind încet, ca de obicei.

— Ordonaţi?

Grăsanul tremura. Altă dată nu i-ar fi păsat, dar Clonaru se bucură acum, auzind că Arghir clănţăne din dinţi ca un cîine în ploaie.

— Strigă, repetă el. Orice… Strigă Heil Hitler!

— Hei! Hitler! răcni agentul, izbindu-şi călcîiele în-tr-un zvîcnet deznădăjduit al întregii lui făpturi năduşite.

Obrajii-i tremurară. Ochii boboşaţi păreau gata să-i sară din orbite şi urechile clăpăuge, roşii, i se mişcau.

— Du-te, spuse Clonaru.

Acum era încredinţat: Kremer semăna perfect cu Arghir. Şi înaintea acelui Arghir din Hamburg stătuse impasibil, ca Giurcă în faţa lui, adineauri!

Dacă n-ar fi fost de mult dincolo de dragoste şi ruşine, Clonaru şi-ar fi simţit obrajii arzînd. Aşa, îl încercă doar o imensă plictiseală şi, pe undeva, satisfacţia că băieţii lui aveau totuşi altă şcoală decît cîrnăţarii Gestapoului. Lăsă să-i cadă braţul de pe rezemătoarea scaunului şi-l scărpină în creştet pe Rex, care lătră o dată scurt şi închise ochii, mişcîndu-şi repede ciotul bont al cozii.

Exact la ora indicată, Giurcă bătu la uşă şi intră. Clonaru se ridică şi, fără o vorbă, ieşi, trecu pe lîngă Arghir, apoi, urmat de Giurcă, urcă în maşină.

— În port, spuse inspectorul.

La o încrucişare trebuiră să aştepte trecerea unei unităţi germane. Era un regiment alcătuit din zdrahoni tineri, blonzi şi cu feţe tîmpe. Mărşăluiau desculţi, numai în chiloţi şi flanele de corp, cîntînd unul dintre marşurile pe care Clonaru nu le putea deosebi, părîn- du-i-se că toate marşurile lor semănau între ele, ca nasturii de uniformă. Înţelese doar începutul refrenului: ***„Osten, nach Osten..”***

,,Îi călesc, Îşi spuse rezidentul. Se silesc să-i înveţe să meargă desculţi şi pe-ai noştri trebuie să-i înveţi să se încalţe...”

Nu-i iubea nici pe nemţi, nici pe ,,ai noştri”. Îl fură cu coada ochiului pe Giurcă, dar inspectorul părea că nu vede şi nu aude. Era cel mai bun om al lui Clonaru.

„Să-l propun pentru primă?...” se întrebă, încercînd să-şi dea seama cam ce-ar putea face cu banii unul ca Giurcă.

Dar nu ajunse la nici o încheiere. Maşina intră în port, unde atelierele erau înconjurate de soldaţi şi jandarmi. Agenţii umblau de colo-colo, schimbînd cîte o vorbă între ei şi aşteptîndu-şi şefii. Giurcă arătă şoferului unde să oprească, ceva mai departe de locul unde aştepta duba cu ferestruici zăbrelite, şi privi întrebător către Clonaru.

— Percheziţie generală. Controlul actelor. Aştept, spuse acesta, şi Giurcă ieşi, trîntind portiera.

Transmise agenţilor ordinul, vorbi cu ofiţerii şi inginerul şef. O mînă de oameni ieşi peste o clipă din atelierele înaintea porţilor cărora fuseseră aşezate santinelele. Giurcă îi luă pe rînd deoparte şi însemnă într-un carneţel datele pe care i le dădeau, iar după ce vorbi cu şeful lor, Frăţilă, informatorii se întoarseră în ateliere.

Începu percheziţia, care dură pînă după prînz şi, paralel cu ea, controlul actelor.

Nu se auzea nici o vorbă. Din cînd în cînd icnea careva şi nu se ştia dacă sunetul era scos de agentul care izbea, sau de muncitorul lovit. Posomorîţi, oamenii priveau. Le era foame.

Agenţii înghesuiră apoi muncitorii în fundul atelierelor şi scotociră prin sertarele bancurilor, în lăzile cu scule, desfăcură pachetele cu bruma de mîncare adusă de acasă, cotrobăiră prin dulapuri, prin mormanele de deşeuri de toate soiurile, prin depozite.

Izbutiră să dea peste cîteva numere din „Romînia Liberă”, iar la controlul actelor găsiră şapte muncitori care nu-şi făcuseră mutaţia. Duba îi primi pe cei în apropierea cărora se aflaseră ziarele, ceilalţi scăpară cu cîţiva ghionţi şi cu ameninţări. Clonaru, care privea din maşină, văzu că un grup de agenţi iese din hala cazangeriei purtînd în mijlocul lui un bărbat scund, care fu suit în dubă. Îndată sosi şi Giurcă şi dădu raportul. Vorbi fără prea multă convingere despre cei ridicaţi din pricina „Romîniei Libere”, în fond n-avea nici el certitudinea că adevăraţii vinovaţi fuseseră aflaţi, dar vesti că pusese mîna pe un vînat mai de soi, omuleţul de la cazangerie.

— Bine, zise Clonaru. Suie. Îmi povesteşti pe drum.

Nu era dezamăgit de rezultatele percheziţiei, pentru că nu-şi pusese prea multe speranţe în ea. O făcuse mai mult de gura lui Kremer. Giurcă intră în maşina care porni îndată.

— După informaţiile inginerului Schmidt, cazanul unuia dintre vasele ce urmează să formeze convoiul, cargobotul „Carmen”, trebuia curăţat de piatră. Pentru această operaţie, spuse Giurcă, se foloseşte o soluţie specială. Soluţia e turnată în cazan, se urcă presiunea la 3—4 atmosfere, se opreşte presiunea şi se spală cazanul.

Clonaru încuviinţă, dînd din cap. Habar n-avea de toate amănuntele tehnice, dar se bucură că Giurcă era întotdeauna bine informat. „Am să-l propun pentru primă, totuşi...”

— Operaţia s-a făcut la cazanul de pe „Carmen”, urmă inspectorul, şi anume de către omul nostru. Dar inginerul Schmidt a constatat la recepţie că... (scrupulos pînă şi în asemenea detalii Giurcă ezită, încercînd să evite cacofonia, dar nu găsi nimic şi spuse inciudat) ...mă iertaţi, cazanul curgea. „Poate că s-a turnat de două ori soluţia”, spunea cazangiul, dar,

după el, nu se mai apropiase nimeni de cazan. Inginerul a anchetat cu ajutorul maistrului şi rezultatul anchetei, verificat şi de mine, a fost incontestabil. La cazan nu lucrase decît acest Sabău Ştefan, zis Fănică. Nu, n-are fişă, spuse repede Giurcă, prinzînd privirea rezidentului. Aşadar, nu se turnase de două ori soluţia. În schimb, în atelier se afla, de cine ştie cînd, un butoi cu sodă caustică.

Acum butoiul e gol. Cu o zi înainte de curăţarea cazanului era încă plin; informatorul nostru, căruia i s-a părut că-i stă în drum, a vrut să-l mute şi a trebuit să ceară ajutor, butoiul fiind greu.

Clonaru îl văzu în minte pe omuleţul dus între agenţi şi întrebă, mîngîindu-l pe Rex, care-l însoţise şi-n maşină.

— Recunoaşte?

— Nu, bineînţeles, răspunse Giurcă, dar am să-l iau la cercetare...

Tăcut, Clonaru urmă să-l mîngîie pe Rex.

C A P I T O L U L VI

TAINA GALERIEI SUBTERANE

— Nu mi-e foame, spuse Pavel, dînd în lături strachina cu fiertură de urzici.

Odăiţa i se părea strîmtă, simţea că se înăbuşă.

— Nu ţi-e foame? întrebă Gică, nevenindu-i să-şi creadă urechilor..

De mirare, rămăsese cu lingura în aer şi se uita la Pavel, cu gura căscată. Doar le era tuturor foame. Mereu le era foame.

— Ce ai tu, Pavele? întrebă mama.

De cînd găsise în pod cutia cu lucrurile rămase de la Grigore, Pavel se schimbase. Mai bine să nu fi aflat... Oftă. Atîta vreme tăcuse, dar a fost slabă, atunci. I-a spus.

— Nimic, zise Pavel. Dar nu mi-e foame...

Costel, care ţinea lingura cu dreapta şi cu stînga se juca, plimbînd pe masă nişte bile negre, făcute dintr-o bucăţică de smoală adusă de Pavel de la atelier, Costel lăsă bilele să-i lunece pe duşumea.

— Mîncaţi voi, zise Pavel şi se ridică de la masă.

Ieşi în stradă, Nu-şi putea lua gîndul de la Fănică. „Din cauza mea... Eu l-am rugat să aibă grijă de „Carmen'" şi i-a dat prin minte să toarne soda caustică-n cazan..." Dar nu înţelegea de ce nu umpluse din nou butoiul. Barem cu apă. Dacă l-ar fi umplut cu apă nu s-ar fi aflat nimic. N-a mai avut cînd să-l umple... Şi pentru că i-au lipsit cîteva minute va fi acum judecat, condamnat, executat, poate.

Mergea pe stradă şi-i venea să strige. Se pornise vîntul. Abia de-o lună se însurase Fănică şi parcă el, cu mîna lui, îl rupsese de lîngă Maria. Nici pe la ea nu se putea duce. Casa le era supravegheată.

Căderea lui Fănică-i lovea pe toţi. Trebuiau acum să se dea la fund, să întrerupă legăturile, să înceteze munca. „Nici tăiat în bucăţi n-are să vorbească!...” Dar încrederea lui nu era de-ajuns.

— Văzînd şi făcînd, spusese Iorgu, posomorît. Ne bizuim pe fiecare dintre noi, dar sînt şi examene la care cazi... oricît de bine pregătit ai fi. Şi dacă sînteţi filaţi?... Să treacă un timp, să vedem...

Nu-i vorbise despre ce-i durea pe amîndoi. Ce putea să-i spună?... Mergeau alături, cu aceeaşi piatră pe inimă. Salcîmii foşneau, aşa cum foşniseră şi ieri, şi alaltăieri, mereu.

— Aţi amînat plecarea convoiului, spunea Iorgu. V-aţi împlinit sarcina.

„Dar Fănică?” strigă inima lui Pavel. Se gîndi deodată că, datorită celor zece zile cu cît amînaseră plecarea vaselor, sute de oameni rămăseseră în viaţă, acolo, pe front. Poate mii... Glasul care striga în inima lui nu se linişti, însă. Ostaşii n-aveau chip. Pe Fănieă-l ştia. „N-am dreptate...” Dar glasul inimii striga, striga.

Mergeau încet şi salcîmii foşneau. Cu voce scăzută, Pavel povesti cum intrase în galeria subterană cu gîn- dul să afle acolo ascunzătoarea dorită, cum dăduse peste cineva şi cum necunoscutul se topise ca o umbră. Iorgu ascultase atent şi spusese:

— O galerie? Asta ne poate prinde bine, chiar dacă n-ai găsit ascunzătoarea! Apoi adăugase: Dacă un om a trecut pe-acolo, trebuie să poţi trece şi tu. Caută trecerea. Acum...

Se oprise, dar Pavel înţelesese că era gata să spună: ,,Acum... tot n-ai ceva mai bun de făcut!” Se despărţiră tăcuţi. Mirosea a floare de salcîm, a primăvară, pînă şi praful mirosea mai tare.

„N-am altceva mai bun de făcut”, îşi spuse cu amărăciune Pavel. Coborî încet faleza şi, ca şi data trecută, se descălţă intrînd în gura întunecată, căscată în mal. Intra în măruntaiele pămîntului, dar gîndurile nu-i ră- mîneau afară, pe nisipul umed, bătut de mare. Gîndu- rile-l însoţeau. Din bezna galeriei, Fănică îl privea cu faţa lui blajină, cu ochii veseli. În clipa aceea îl schingiuiau, poate.

Mergea repede, acum cînd cunoştea drumul, ca şi cum ar fi putut fugi de gîndurile dureroase, ce rodeau din el. Trecu

printre cele două lespezi şi îndată se aflâ lîngă oasele albe, ale femeii cu cercel de aur. Se opri.

„Aşa zace Grigore, zvîrlit cine ştie pe unde, aşa va zăcea ca mîine şi Fănică... Oasele noastre umplu pă- mîntul. De-aia-i tare şi greu! Iar cîndva ne-or găsi şi pe noi şi s-or întreba cum am trăit...”

Trecu înainte. Îndeobşte, nu-şi bătea capul cu lucruri fără rost. Acum ştia că zadarnic îşi face inimă rea din pricina lui Fănică, dar gîndurile nu-l ascultau, roiau în el ca nişte tăuni încăpăţînaţi. Şi-acolo, în beznă, totul părea şi mai înfricoşător.

Se strecură prin burlanul îngust ce străbătea mormanul iscat de cea de a doua năruire — şi nu-l mai încercă teama. Ajuns la răscruce se opri, stinse lanterna şi privi către dreapta, în bezna galeriei, pe care necunoscutul înaintase data trecută. Nu văzu nici o lumină şi simţi, ştiu deodată că celălalt nu va veni. Era un simţămînt pe care nu-l putea desluşi în cuvinte, dar atît de puternică-i era credinţa că n-are a se teme de nimic, încît, liniştit, aprinse lanterna şi se îndreptă către peretele de piatră, în faţa căruia necunoscutul se mistuise ca un duh.

Începu prin a cerceta zidurile galeriei, ciocănind cu lanterna, dar nu auzi decît sunetul înăbuşit al pietrei. Galeria era săpată în stînca vie şi dincolo de ea se întindea, fără îndoială, uriaşă, bătrîna masă de piatră, pe care se întemeia oraşul. Atunci se întoarse către peretele înaintea căruia văzuse pentru cea din urmă oară umbra întunecată a necunoscutului şi-abia acum îşi dădu seama că. spre deosebire de zidurile galeriei, netezi şi tăiate-n stînca masivă, peretele era ridicat din blocuri de piatră. Peretele, prin urmare, era mai nou.

Deopotrivă de mari, blocurile fuseseră atit de dibaci cioplite că un vîrf de cuţit nu putea fi vîrît între ele. Aşezate unele peste altele, se îmbinau fără ca între pietre să fi fost aşternut, drept mortar, nici măcar pămînt. Şi, cum cerceta răbdător bloc de bloc, îşi aminti că ultimul lucru pe care-l văzuse data trecută fusese mîna necunoscutului, neagră. în pata de lumină proiectată pe perete.

Îşi spuse că-i pe drumul cel bun şi se sili să-şi aducă aminte cam la ce înălţime zărise mîna celuilalt. Era tare greu să-şi mai dea seama, dar, oricum, n-o văzuse către baza peretelui. Mai de grabă ceva mai jos de jumătatea înălţimii... Îi trecu deodata

prin minte că nu ciocănise încă peretele şi, dacă se afla în el o trecere, era firesc ca sunetul s-o trădeze.

Se apucă să ciocănească, deci, cu lanterna, lovind pietrele la rînd, dar, spre mirarea lui, urechea nu-i prinse nici o deosebire între sunetele deopotrivă înfundate. Nicăieri nu răsuna vreun gol.

,,Te pomeneşti că podeaua...?” Îşi spuse, nădăjduind că de astă dată nimerise.

Aplecîndu-se, ciocăni şi podeaua, bucată cu bucată, dar piatra nu-i dădu nici acum răspunsul aşteptat.

,,Ei, drăcia dracului!” izbucni cu ciudă.

Cercetă din nou blocurile, alcătuind peretele de piatră, dar suprafaţa le era atît de netedă că nu părea cu putinţă să ascundă ceva. Ce?

„Ce caut eu? se întrebă, vorbindu-şi cu glas tare. O trecere. Bun... Dar pentru a trece prin piatră e nevoie de o poartă, iar poarta se deschide cu...”

Scoase un strigăt şi, părăsind suprafaţa blocurilor, se apucă să cerceteze şănţuleţele care le despărţeau. Încetişor, plimbă lumina lanternei, urmărind cu luare- aminte liniile înguste, ca zgîriate în piatră şi iată că undeva, în adîncitura ce despărţea al treilea rînd de blocuri şi chiar în punctul unde colţurile a patru pietre se îmbinau, găsi o bobită neagră, tot atît de neagră ca piatra şi nu mai mare decît o gămălie de chibrit. Încercă să o desprindă cu unghia, dar bobita părea înţepenită acolo. Ar fi zis că-i un păianjen.

„Nu poate fi asta”, îşi spuse Pavel, apăsînd-o totuşi cu degetul.

Dar inima încetă să-i bată cmd i se năzări că pietrele se mişcă. Fără să vrea se dădu cu un pas îndărăt. O ferestruică mare cît uşa unei case de bani se deschisese în peretele de piatră şi, văzînd-o, Pavel simţi deodată cum inima prinde să-i bată repede, tare şi apăsat.

Uşa era alcătuită din două pietre suprapuse, făcînd parte din cel de al doilea şi al treilea rînd de blocuri, socotind de jos.

„Fireşte”, îşi spuse, înţelegînd că, dacă ar fi fost antrenat şi blocul din primul rînd, s-ar fi văzut pe podeaua de piatră zgîrietura lăsată de frecarea lui şi trecerea ar fi fost trădată.

Aşa, zgîrietura aceea, un arc de cerc de culoarea deschisă a pietrei curate, se zărea pe suprafaţa de sus a blocului de la

baza peretelui, iar cînd uşa se închidea, nu mai rămînea nici o urmă. Bine unsă, ţîţîna de fier, pe care o descoperi apoi, se afla de cealaltă parte a zidului, ca şi cele trei crampoane ce legau între ele blocurile alcătuind uşa.

Bucuros, trimise conul de lumină al lanternei prin ferestruica deschisă, din care ieşea un aer şi mai greu decît aerul din galerie. Nu auzea nici uu zgomot. Lumea pierise parcă şi el, singur, rămăsese în inima de piatră a pămîntului.

Ferestruica dădea într-o încăpere destul de mică. pentru că văzu îndată în faţă un nou zid de piatră. Plecă lanterna şi lumina scoase din beznă un soi de ladă, lipită chiar de peretele în care se deschisese ferestruica. Atunci se strecură prin deschizătură, punînd picioarele pe capacul lăzii şi văzu că se mai afla acolo o masă, pe care era aşezată o cutie neagră. În faţa mesei, un scaun.

Trase către el, cît putu, uşa de piatră, lăsînd doar atîta loc cît să-şi poată scoate mîna. Apoi, dinăuntru, plimbă pata de lumină peste ceilalţi trei pereţi mohorîţi, care nu mai erau alcătuiţi din blocuri, ci săpaţi în stîncă, asemenea zidurilor galeriei. Fusese acolo o fundătură pe care necunoscutul, sau poate altcineva, înaintea lui, o prefăcuse în încăpere, adăogîndu-i peretele alcătuit din blocuri. Uşa, oricum, părea opera necunoscutului, sistemul de închidere fiind prea complicat pentru a putea fi pus pe seama celor ce săpaseră, cu veacuri în urmă, galeria.

Pavel se afla, aşadar, într-o odăiţă, mai de grabă un culoar lat de un metru şi ceva, cam cît ţinea lăţimea galeriei şi lung de vreo patru. Înainte de a-l cerceta, socotind că-i bine să ştie cum funcţiona pe dinăuntru sistemul de închidere şi deschidere, căută în dreptul bobiţei negre de pe cealaltă parte a peretelui şi dădu îndată peste un păianjen de piatră, întru totul asemănător celui de afară. Apăsă cu degetul, dar butonul slujea pesemne pentru deschidere, că uşa se căscă larg. De cealaltă latură mai găsi însă un al treilea buton şi, cum îl apăsă, uşa se închise.

Atunci, liniştit, coborî de pe lada pe care stătuse tot timpul. Voi să-i ridice capacul, dar dădu peste o încuietoare. Ar fi fost zadarnic să încerce a o deschide şi o prostie să caute s-o forţeze, atîta vreme cît nu ştia ce hram poartă necunoscutul, fiind mai bine ca omul să nu poată bănui că i se aflase ascunzătoarea.

Se căută prin buzunare şi, găsind o fărîmă din smoala pe care o luase din atelier pentru Costel, o frămîntă între degete şi se mulţumi să scoată tiparul broaştei, cu gîndul că va reveni. Apoi se îndreptă către masa pe care se afla cutia cea neagră.

Era o masă obişnuită, de brad. Deasupra ei, în perete, fusese prinsă o scoabă, căreia nu-i înţelese rostul. Dar ceea ce îi stîrni în primul rînd curiozitatea fu cutia.

Nădăjduia că va afla într-însa ceva în stare să-i lămurească pentru ce bîntuia necunoscutul în galeria subterană şi pentru ce, mai ales, avusese nevoie de o atît de tainică ascunzătoare. Ce treburi învîrtea omul acela, de socotea că doar acolo, în măruntaiele pămîntului, era la adăpost de privirile semenilor lui? Şi cine era?

Smuci capacul, dar, văzînd ce se afla în cutia neagră, fu cît pe ce să-i scape din mînă lanterna.

C A P I T O L U L VII

„DUMNEATA CREZI ÎN SOARTĂ”?

Între Obersturmführerul Kremer şi Valeriu Clonaru începuse lupta încă din noaptea cînd, în urmă cu un an, reflectoarele antiaerienei germane rămăseseră oarbe, în vremea unui bombardament, fapt fără precedent în istoria bateriilor antiaeriene din Constanţa. Fiind instalate pe toată durata războiului, bateriile nu fuseseră înzestrate cu generatoare de curent electric şi reflectoarele se alimentau de la reţeaua oraşului. Cum nu putură prinde în noaptea aceea avioanele sovietice în spadele luminoase ale reflectoarelor, tunurile fuseseră nevoite să latre spre cer în van, ca o haită flămîndă, risipindu-şi proiectilele, pe cînd avioanele îşi descărcau în voie bombele, întorcîndu-se nevătămate la bază.

Întîmplarea făcuse vîlvă şi ajunsese pînă la comandamentul din Bucureşti al Gestapoului, spre groaza lui Kremer, care se aflase la un pas de a fi destituit şi trimis într-un oraş sovietic, din zona ocupată de nemţi. Numai ştatele de serviciu îl scăpaseră atunci, Ober- sfurmführerul avînd pe conştiinţă vieţile prea multor ostateci, executaţi în Franţa, pentru a putea fi bănuit de prea puţin devotament.

Anii petrecuţi în Franţa însemnaseră vîrsta de aur a lui Otto Kremer. Vinurile franţuzeşti îl cîştigaseră în asemenea măsură, încît începuse să aibă îndoieli asupra degenerării francezilor; comparaţia dintre diversele Loulou şi Grete, pe care le cunoscuse, se soldă net în

favoarea celor dintîi, iar, cînd începu sa adune şi o colecţie de tabachere, vinul, dragostea şi arta franceză îl cuceriră definitiv. Din păcate, vinul şi dragostea fiind trădătoare, iar arta tabacherelor necontribuind la victoria celui de al treilea Reich, Kremer primi ordinul de a-şi face bagajele, pentru a-şi lua în primire noul post.

Cu postul acesta, cel din Constanţa, păşi în vîrsta de argint a vieţii sale. Desigur, căpăta şi în acest exil vinurile franţuzeşti, de care nu se mai putea lipsi, dar o sticlă de şampanie Laffitte atîrna acum de hatîrul unui prieten; găsise şi în Constanţa cîte o Lulu, dar, ajuns cunoscător şi iubitor de artă, înţelese repede că între original şi copie era o depărtare ca de la Paris la Constanţa. Cît despre tabachere, ce însemnau cele cîteva cutiuţe grosolane de argint, pe care le dobîndise de la nişte turci bătrîni, faţă de bijuteriile de aur emailat, ce păstrau chiar şi în mîinile lui roşii ceva din poezia marchizilor pudraţi ai lui Ludovic al XV-lea şi în luciul cărora i se părea că pînă şi faţa lui roşcovană căpăta inimitabila graţie a celor ce se perindaseră pe dinaintea oglinzilor din Trianon şi Versailles, pentru a-şi pleca la bătrîneţe capul frivol sub cuţitul ghilo-tinei?

Inima lui Otto Kremer, inima simţitoare a unui gingaş berar din Hamburg, bătea melancolic în Constanta...

Şi, totuşi, inima aceasta se înfiora de groază atunci cînd proprietarul ei se gîndea că ar putea păşi din vîr- sta de argint în cea de aramă, silit fiind să trăiască într-unul din oraşele pe care oştile germane le cuceriseră în Est. Dacă era un cuvînt la auzul căruia faţa roşcovană a lui Kremer se făcea albă, ca cea a unui simplu deţinut din oricare lagăr al lui Himmler, cu- vîntul acesta era cuvîntul ***partizan.*** Fireşte, iubea vinul, femeile şi tabacherele, dar viaţa, tot ce avea mai de preţ, viaţa era nesigură în acele oraşe din Rusia! O, Obersturmführerul SS Otto Kremer era hotărît să n-a- jungă vreodată acolo unde armatele führerului săvîrşeau, de bună seamă, minuni de vitejie, dar unde el, Otto Kremer, n-avea ee căuta. Şi iată că-i căzuse pe cap blestemata afacere a reflectoarelor!

— O mînă criminală a tăiat cablurile, răcnise Kremer, atunci cînd Clonaru, chemat pe nepusă masă, i se înfăţişase, liniştit şi dezgustat ca de obicei. Eu însumi, auzi, eu am să mă ocup de asta. Ostateci! O sută de ostateci!... Ce păzeşte Serviciul Secret, Siguranţa, Poliţia, ce păziţi voi toţi în oraşul ăsta, unde

mişună sabotorii şi unde comuniştii îşi fac de cap? Sînteţi incapabili, nevrednici de încrederea mea... ***Eine Schweinerei!***

Clonaru-l lăsase să-şi reverse furia, dincolo de care nu-i fu greu să desluşească groaza cuibărită în roşcovanul şef al Gestapoului şi, vorbind măsurat, îi atrăsese atenţia că Romînia era aliata marelui Reich şi că, în Constanţa, admirabilele metode ce-şi arătaseră valoarea în Franţa nu-şi aveau, deci, locul.

— Cazul mă priveşte şi va fi rezolvat, încheiase cu plictiseală.

— E vorba de antiaeriana ***germană,*** de reflectoare ***germane,*** de cabluri ***germane,*** răcnise Kremer, izbind de fiece dată cu pumnul în tăblia biroului.

— Dar care, toate, se aflã în Romînia, şuierase Clonaru.

În definitiv, era o chestiune de prestigiu personal. Să-l ia dracu pe neamţul ăsta, care se tot vîră-n trebu-rile lui!

Se înfruntaseră atunci şi, pînă la urmă, rezidentul fusese nevoit să primească hotărîrea lui Kremer, aceea ca Serviciul Secret şi Gestapoul să lucreze mînă în mînă pentru descoperirea făptaşilor. Era ceea ce, de altfel, se părea că fac întotdeauna... Clonaru plecă mulţumit că celălalt bătuse în retragere, dar Kremer nu era chiar atît de prost să nu înţeleagă că singur n-ar fi aflat mare lucru. Se mîngîie cu gîndul că va şti să-l preia pe sabotor, înaintîndu-l împreună cu un raport, în care faptele aveau să fie înfăţişate aşa acum se cuvenea.

Spre ghinionul lui, însă, vinovatul nu putu fi descoperit. Transmisioniştii nemţi munciră trei zile dezgro- pînd cablurile şi cercetîndu-le bucată cu bucată, pînă să dea peste tăietură, iar, cu asta, afacerea fu clasată; aşa cum se întîmplă şi cînd se văzu că firul telefonic e tăiat între comandamentul german şi cel romînesc... Dar lupta surdă dintre Kremer şi Clonaru urmă să se desfăşoare, alimentată atît de marea deosebire dintre blazatul rezident al Serviciului Secret şi grosolanul Obersturmführer, cît şi de opiniile lor deosebite.

Despre Vasilescu, şeful Siguranţei, se vorbea mult. Despre şeful Serviciului Secret, Panait, se şoptea numai. Zvonurile îl înfăţişau ca pe un misterios personaj de roman poliţist, lucrînd în umbră, dar nesfiindu-se să participe direct la acţiuni tainice, de uriaşă însemnătate politică. Meşter în arta deghizării, Panait trecea peste graniţă, ducînd la îndeplinire misiuni primejdioase, sau se ivea în cele mai neaşteptate locuri din

ţară, organizînd provocări şi punînd la cale înscenări, pentru care marii regizori ai lumii l-ar fi putut invidia. Aflat de ani de zile în solda Intelligence-Service-ului, se îngrijise ca mulţi dintre subalternii lui să ajungă slujbaşi ai guvernului majestăţii sale britanice, iar, printre aceştia, Valeriu Clonaru era un vechi agent. E lesne de înţeles, deci, că o deplină colaborare între el şi Kremer nu era cu putinţă, rezidentul avînd de îndeplinit dispoziţiile unor patroni, ale căror vederi nu coincideau întotdeauna.

...Iar Giurcă pusese acum mîna pe un capăt al firului, cel dintîi care putea duce la reţeaua de sabotori din Constanţa.

— Pe arestat îl cercetez eu, spuse de aceea rezidentul, hotărît să ducă treaba la capăt fără a-l încunoştiinţa pe Kremer, căruia îi vesti doar că în port fuseseră găsite ziare ilegale.

Cum era de aşteptat, Obersturmführerul tunase şi fulgerase, dar trebuise să se mulţumească şi cu făgăduiala că cercetările aveau să urmeze. Giurcă îl aduse pe Fă- nică în cabinetul lui Clonaru. Prea deştept ca să nu înţeleagă însemnătatea capturii, inspectorul era ros de gîndul că şeful se va împăuna cu roadele muncii lui. Peste ordinul rezidentului, însă, nu putea trece.

— Ieşi, îi spuse Clonaru, fără a-l privi măcar, în vreme ce-i arăta lui Fănică un scaun.

Giurcă-i zvîrli o privire rea. Oricît ştia să se stăpî- nească, atunci cînd îi era în joc meseria se trăda. Nădăjduise că va fi de faţă măcar la interogatoriu. Ceva mai zgomotos decît ar fi fost cu cale, uşa se închise în urma lui.

— Ia loc, zise Clonaru, socotind că omuleţul din faţa lui nu-i pricepuse poftirea mută de adineauri.

— Stau bine, zise Fănică.

Se priveau în ochi, pipăindu-se din priviri. Prin cabinetul lui Clonaru plutea un miros uşor de levănţică.

— Mă bucur, domnule Sabău, domnule Ştefan Sabău, începu rezidentul, că soarta a hotărît să ne pună faţă în faţă. Dumneata crezi în soartă?

Cazangiul cliibzui. încordat, stătea la pîndă, încer- cînd să ghicească ce se ascundea sub cuvintele celuilalt.

— Soarta şi-o mai face şi omul, zise Fănică.

— Exact. Faptul că fiecare dintre noi e ceea ce este nu poate fi despărţit de structura şi, aş zice, de întreaga noastră

biografie… Dar mai sînt în viaţă unele potriveli, unele împrejurări fericite. La ele mă gîndeam.

— Nu pricep, zise Fănică.

Ochii lui veseli se îngustaseră şi-şi ţinea buzele strînse.

— Nu-i nimic, vei pricepe îndată, răspunse liniştit Clonaru. Mă gîndeam pur şi simplu la împrejurarea fericită datorită căreia stăm acum de vorbă. Noi doi, apăsă el pe cuvinte, şi nu dumneata şi, de pildă, Giurcă…

— Giurcă? întrebă Fănică.

— Inspectorul care te-a adus aici, îl lămuri binevoitor Clonaru. Un fanatic, un om al nemţilor, cu tot atîta inteligenţă cîtă are, să spunem, Rex… Ba nu, iartă-mă, Rex al meu e inteligent. Aşa-i, Rex?

Mopsul mîrîi. Fănică îşi plimbă ochii prin cabinetul cu uşă capitonată şi ochii i se opriră pe cele două portrete, regele şi Antonescu, spînzurînd alături pe perete. Tăcu.

— Spuneam, aşadar, reluă Clonaru, că o împrejurare fericită ne-a pus faţă în faţă, pentru că dumneata şi cu mine gîudim la fel. Amîndoi ştim că nemţii vor pierde războiul… Vezi, sînt sincer, spuse el, ca şi cum celălalt s-ar fi mirat de vorbele lui, ca şi cum ar fi schiţat un gest de protest.

Dar cazangiul tăcea. Deodată zîmbi.

— De unde ştiţi ce gîndesc? întrebă Fănică

— Hai să nu ne jucăm de-a şoarecele şi pisica! Îţi mărturisesc deschis părerea mea, aşa cum la fel de deschis ai mărturisit-o şi dumneata, prin mica operaţie să- vîrşită asupra cazanului unui cargobot numit, dacă nu mă înşel, ,,Lola”. Clonaru se opri şi aşteptă. Dar, cum Fănică se mulţumea să-l privească, adăugă îndată: Ba da, mă înşel. Numele era „Carmen”, aşa-i?

„Tare mă crezi prost!” îşi zise Fănică şi rosti, dînd din umeri:

— Dacă socotiţi că-s vinovat pentru faptul că cineva a turnat soluţia, după ce o turnasem o dată…

Dar Clonaru îl întrerupse.

— Am auzit, am auzit povestea. Mă refer însă la operaţia reală, cea în care ai folosit… ce anume era? Uite că-mi scapă…

— Soluţie Pik, zise Fănică.

— Aşa numeşti dumneata soda caustică? Din partea mea… În fond, înţeleg. N-ai încredere… deşi ţi-am mărturisit deschis părerile mele. Dacă nu m-aş teme că abuzez de timpul dumitale, ţi-aş mai spune ceva…

— Nu vă temeţi, zise Fănică. Timpul meu vă stă la dispoziţie...

Mirosea a levenţică şi era cald. Clonaru păru să guste gluma. Buzele lui subţiri se traseră într-un zîmbet, care-i lumină faţa galben-verzuie.

— Ţi-aş spune, urmă el, că soda caustică turnată în cazan e o metodă primitivă, care are şi incovenientul de a fi uşor descoperită, atunci cînd un anume butoi e găsit gol... Nu te-ai gîndit probabil niciodată că există posibilităţi mult mai subtile...

— Care? întrebă Fănică.

La picioarele rezidentului, mopsul mîrîi. Clonaru mută pe birou, dintr-o parte în tr-alta, tamponul.

— Domnule Sabău, nu joci cinstit, dă-mi voie să ţi-o spun, rosti el. Cum? Eu îţi comunic aici, în localul Serviciului Secret, nişte opinii pentru care pot fi arestat şi dumneata te fereşti, te ascunzi... Ce încredere pot avea în dumneata?

— E drept, v-aş putea aresta, zise Fănică.

Se lăsă o clipă de tăcere. Rex lătră scurt.

— Cărţile pe faţă! vorbi Clonaru, liniştit ca şi cum nu l-ar fi auzit. Înţeleg, e oarecum surprinzător ca un rezident al Serviciului Secret să mărturisească a fi împotriva liniei politice a statului, dar s-au văzut lucruri şi mai surprinzătoare. Am aici un post, o leafă... atît! Ceea ce cred, mă priveşte. N-am să-ţi torn braşoave şi n-am să încerc să te conving că sînt comunist, ca dum- neata...

— Ca mine? întrebă Fănică.

— Ascultă-mă pînă la sfîrşit. Simpatiile mele se îndreaptă către aliaţi, dar în lupta asta sîntem una şi admir eroismul ruşilor. Stalingrad e începutul sfîrşitului şi nu-s atît de mărginit ca să-mi închipui că rezidentul Serviciului Secret va scăpa cu viaţă atunci cînd ruşii vor fi aici, iar aliaţii undeva, prin Franţa. Dar dacă le voi putea dovedi că am salvat viaţa unui comunist, atunci... Ceea ce îţi propun, aşadar, e o simplă afacere, un tîrg: viaţa mea pentru viaţa dumitale... Sper că nu te îndoieşti că vei fi executat?

Cazangiul auzi deodată tic-tacul pendulei, ca şi cum urechile i s-ar fi destupat brusc, întocmai ca atunci cînd, ieşind din mare, lumea n-avea glas, pentru a foşni, a striga, a cînta din nou îndată ce apa-i ieşea din urechi.

— Pentru ce? întrebă Fănică.

— Pentru ceea ce ştii tot atît de bine ca şi mine. Numai eu te pot scăpa. Nu vei mai ajunge la proces, sau vei fi achitat din lipsă de dovezi...

Tic-tac, tic-tac, tic-tac...

— Ce-i drept, nu sînt dovezi, zise Fănică.

— Nu te teme, vor fi, zîmbi Clonaru. În afara cazului în care eu nu voi voi.

Pendula ţăcănea neregulat. Acum bătea repede ca o inimă.

— Şi pentru asta? întrebă Fănică.

— O, cîteva cuvinte pe o simplă coală de hîrtie, rosti cu indiferenţă Clonaru, întinzîndu-i hîrtia şi arătîndu-i tocul. De pildă: „Subsemnatul Sabău Ştefan, comunist, declar că am fost eliberat datorită bunăvoinţei rezidentului SSI Valeriu Clonaru.” Data şi semnătura...

Fănică privi faţa veştedă a rezidentului şi nu citi nimic în ochii lui verzi, în care jucau luminiţe ruginii. Rex tăcea. Tăcea şi Fănică.

— Înţeleg, spuse Clonaru. Gîndeşte-te, nu-i nici o grabă...

Şi apăsă butonul soneriei de pe birou.

C A P I T O L U L VIII

MESAJUL

După tiparul luat în smoală, izbutise să facă o cheie. De la a doua vizită în galerie, de cînd îi aflase taina, necunoscutul îi stăpînea gîndurile. Încerca mereu să-şi amintească statura lui, aşa cum o ghicise atunci cînd omul trecuse prin întuneric, umbră mai întunecată decît bezna. Poate că era o leacă mai scund decît el...

Pe stradă începuse să se uite cu stăruinţă la trecători. Fiecare dintre ei putea fi necunoscutul. O mişcare, un fel de a merge, de a-şi trage piciorul, l-ar fi putut trăda, ar fi putut deştepta în Pavel un semn atît de neînsemnat că dormea undeva, în amintire.

„Ce semn? Pentru o frîntură de clipă am văzut o umbră... Ce amintire poate lăsa trecerea unei umbre?”

Fiecare trecător putea fi necunoscutul, domnul care păşea la braţ cu femeia aceea înaltă, negustorul aştep- tînd în pragul dughenei de pe strada Mangaliei, birjarul cocoţat pe capră. Purta o mască — domn, negustor sau birjar — dar noaptea se furişa în galeria de piatră şi deschidea cutia cea neagră. Visă că-i din nou acolo, la răscrucea galeriilor. Vedea pata de lumină lunecînd pe podea, ştia că necunoscutul se apropie. Va aprinde lanterna. Încă puţin, încă puţin, acum. Chipul celuilalt se ivea din beznă. Era o bilă neagră, lucioasă... Se trezi cu un simţămînt de dezgust.

Acum, însă, ţinea în mînă clieia lăzii şi lada avea să-i destăinuie, poale, cea din urmă dintre tainele galeriei, identitatea necunoscutului.

Trecu repede printre pereţii stîncoşi, pe drumul cunoscut. Aruncă doar o privire osemintelor şi din nou Fănică, despre care nu mai ştia nimic, Fănică puse stă- pînire pe gîndurile lui. De cînd fusese arestat, îl smulseseră din mijlocul oamenilor, ca şi cum ar fi plecat în altă ţară, ca şi cum ar fi murit. Şi, deşi se frămînta din pricina lui, Pavel ştia că în ultimile zile nu atît la el, cît la necunoscut îi fusese gîndul. Cazangiul nu vor-bise. Cel dintîi semn că nu putuse rezista ar fi fost ivirea unui agent pe urmele lui. Nu era filat, Fănică rezista.

,,Două cuvinte, îşi spuse Pavel, dar cîtă putere şi suferinţă e în ele...” Fănică rezista.

Străbătînd bezna galeriei încercă să nu se gîndească la ceea ce se petrecea acolo, în beci. Dar întunericul şi singurătatea dintre pereţii de piatră semănau parcă prea mult cu cele din beciul în care Fănică rezista. Însînge- rat, poate. Schilodit, gemînd...

Pentru întîia oară se întrebă dacă şi Fănică se gîndea la el. Ce poate gîndi un om care ştie că va fi condamnat la moarte, ce poate gîndi despre cel din pricina căruia va fi împuşcat? În clipa cînd Fănică se hotărîse să intre în luptă ştia tot atît de bine ca şi Pavel ce urmări poate avea hotărîrea lui. Toţi ştiau asta şi niciunul nu pregetase, dar Fănică, nu Pavel, Fănică se afla acum în beci. Şi putuse asemăna galeria în care se mişca liber, în care pătrunsese de bună voie, cu beciul unde Fănică, schilodit, rezista aşteptîndu-şi moartea.

Simţi cum îi ard obrajii. Se opri. Ajunsese înaintea celui de al doilea morman de dărîmături şi începu să se tîrască prin trecerea strîmtă, ce-l străpungea dintr-o parte într-alta. Primejdia îi făcu bine, îl împăcă întru- cîtva cu sine. Şi el putea muri. În clipa aceea, chiar.

Porni către peretele de piatră, apăsă butonul ascuns între blocurile netede şi, deschizînd ferestruica, pătrunse în încăperea necunoscutului. Închise. Făcu lumină.

Nimic nu părea schimbat între cei patru pereţi de piatră şi Pavel îşi spuse că, de bună seamă, necunoscutul nu se mai întorsese aici, de la ultimul lui drum prin subterană. Lada era acolo, acolo era masa şi cutia neagră, deasupra căreia străjuia, înfiptă în zid, scoaba de rostul căreia se întrebase zadarnic.

Fără a pierde vremea, lumină închizătoarea şi, dacă mai avea vreo îndoială, se încredinţă că necunoscutul nu mai deschisese

lada, cînd văzu coaja subţire de smoală rămasă pe buza broaştei. O curăţă cu unghia şi vîrî cheia. Trebui să forţeze niţel, dar închizătoarea ţăcăni. Nerăbdător, înălţă capacul.

Dacă atunci cînd deschisese cutia de pe masă nu-şi putuse stăpîni un strigăt de mirare, acum, văzînd ce ascundea lada, rămase o clipă năucit, privind fără să înţeleagă. Ridicînd capacul nu se aşteptase să dea peste un lucru anume. Bănuia doar că în ladă fusese ascuns ceva de preţ şi nădăjduia să poată afla din conţinutul ei cine era necunoscutul. În nici un caz, însă, nu-i trecuse prin minte că va găsi acolo, adunaţi teancuri, teancuri în lada căptuşită cu tablă, o avere în bancnote.

Şi, iată, lada era plină de bancnote.

Unele păreau aproape noi, altele uzate, şi erau strînse cu grijă, sub cîte-o banderolă de hîrtie. Dar, ceea ce îl ului cu desăvîrşire, fu să-şi dea seama că banii aceia nu erau romîneşti. Întinse mîna, trase uşurel o bancnotă dintr-unul din teancurile de deasupra şi crezu că visează. Recunoscu chipul bărbatului cu frunte înaltă, cu ochi pătrunzători şi puţintel traşi către tîmple, cu bărbia ascunsă de barba scurtă şi ascuţită. Nu putea citi literele tipărite pe petecul de hîrtie, dar le cunoştea forma, aşa cum cunoştea portretul. O singură ţară din lume putea pune în circulaţie asemenea bancnote.

Toate gîndurile lui Pavel se risipiseră şi nu le mai putea aduna şi nu mai era în stare să înţeleagă. Necunoscutul, din prezenţa căruia i se păruse că desprinde o ameninţare tăcută, necunoscutul aduna în lada pe care

se îngrijise s-o încuie, deşi se afla de două ori ascunsă — întîi în măruntaiele pămîntului, apoi în încăperea secretă — necunoscutul aduna bancnote pe care se afla chipul lui Lenin. Însemna oare că era un prieten? Pe ce se bizuise, la urma urmei, atunci cînd îl socotise duşman? Pe o simplă presimţire, pe o bănuială, pe care n-o putea întemeia pe nimic.

Necunoscutul cunoştea galeria şi Pavel nu. Era o vină? Iar dacă avea în păstrare comoara aceea de ruble şi-o pusese la adăpost, acolo unde socotise că nimeni nu va putea da peste ea, ce altceva însemna decît că se dovedise iscusit? Cînd îl simţise în bezna galeriei, Pavel fusese îndemnat să vadă în el un duşman. De ce? Pentru că el însuşi se furişase în galeria necunoscutului?

Tot ce crezuse se dovedea greşit. Nu înţelesese nimic, era un prost. Ţinea între degete bancnota, bucăţica aceea de hîrtie, care trecuse din mînă în mînă în ţara de dincolo de Prut... Gîndurile îi zburau departe.

Aproape fără să-şi dea seama vîrî în buzunar bancnota, închise lada. Gîndurile îi rătăceau încă dincolo de pereţii de piatră, cînd se ridică. Privirile îi căzură peste cutia neagră de pe masă şi şovăi din nou. Lada... cutia... ce să mai înţeleagă?

Tulburat, rămase în picioare şi, în clipa aceea, ca şi cum un clopoţel de alarmă i-ar fi vestit o primejdie, inima prinse a-i bate. Nici nu ştiu cînd stinse lanterna. Apoi auzi un zgomot uşor şi, cît ai bate din palme, se trînti pe piatra rece, în locul îngust dintre ladă şi zid.

Nu mai apucă să gîndească. Fîşia de lumină a unei lanterne puternice trecu prin deschizătura din perete, necunoscutul se întorcea în tainica-i ascunzătoare.

De jos, Pavel auzi zgomotul pricinuit de tălpile lui pe capacul lăzi şi o singură dorinţă se aprinse în el, aceea de-a-i vedea faţa. Tot trupul i se adună în dorinţa asta, de parcă ar fi putut vedea cu palmele, cu vîrful degetelor.

„Poate umblă în ladă!” îi fulgeră prin minte şi ştiu că celălalt va da atunci, fără doar şi poate, peste el.

Dar nu teama îl încercă la ghulul ăsta, ci un simtă- mînt de ruşine. Dacă era, într-adevăr, un prieten, cum se va simţi cînd necunoscutul îl va descoperi ascuns, pîndindu-l? O sudoare rece îi scălda trupul şi se sili să nu răsufle.

Necunoscutul, însă, trecuse peste lada, îndărătul căreia Pavel se perpelea şi se apropie acum de masă. În- ţelegînd că se pregătea să deschidă cutia cea neagră, Pavel strlnse din dinţi şi îşi încleştă pumnii, poruncin- du-şi să se liniştească. Ultimele îndoieli aveau să-i fie spulberate, acum va şti.

De acolo de unde stătea ascuns încercă să tragă cu ochiul, în nădejdea că va apuca să zărească faţa necunoscutului, pe care n-o putuse vedea din pricina lăzii. Dar celălalt se aşezase înaintea mesei, cu spatele către el. Îşi fixase lanterna în scoaba prinsă-n perete, de rostul căreia Pavel se întrebase în van şi lumina ei cădea acum chiar peste cutia de pe masă. Necunoscutul avea mîinile libere.

„Dacă i-aş vedea faţa!” I se părea că, o clipă numai dacă i-ar desluşi trăsăturile, toate îndoielile lui n-ar mai avea rost. Ar citi adevărul pe faţa celuilalt, ar şti. Dar îi zărea doar spatele, gîtul şi ceafa, iar, din pricină că stătea împotriva luminii, trupul necunoscutului îi apărea ca o pată întunecată, abia mai desluşită decît în bezna galeriei.

Ştia că deschisese cutia şi ştia ce avea să urmeze. Cutia închidea un aparat de radio-emisie.

Celălalt îşi puse casca şi, peste o clipă, Pavel auzi într-adevăr ţăcănitul telegrafului. Electrician, făcuse armata la transmisiuni şi de atunci nu trecuse atîta vreme încît să poată uita alfabetul Morse. Atent, cu mişcări moi, ca cele reproduse eu încetinitorul, scoase creionul şi, prin întuneric, începu să noteze pe lemnul lăzii literele pe care le auzea.

— U 32… U 32… U 32… însemnă el.

Înţelegînd că era indicativul necunoscutului, îl aşteptă să treacă pe recepţie, pentru a relua însemnările după răspunsul celui care avea să-i primească mesajul. Tot ce spunea acela nu putea fi auzit, din păcate, decît în cască, şi trebuia să se mulţumească doar cu jumătatea convorbirii.

„Acum are să transmită din nou”, îşi spuse, ciulind urechile.

Şi, în vreme ce necunoscutul comunica, însemnă literă cu literă, silindu-se să priceapă mesajul. Dar înţelese repede că celălalt transmitea cifrat, aşa că se mulţumi să noteze semnele pe care le auzea, fără a le mai căuta înţelesul.

În tăcerea de cavou ţăcănitul monoton se auzea limpede. Necunoscutul nu transmise un text prea lung. Lui Pavel îi păru din nou rău că nu putea însemna şi răspunsul, care părea să fi fost şi mai scurt. Totul nu durase decît cîteva minute, celălalt îşi scotea casca şi închidea acum cutia emiţătorului.

„În sfîrşit, am să-l văd!” Sigur că ochiul necunoscutului nu putea desluşi nimic în bezna ce-l înconjura, Pavel privi de după ladă, dar celălat se ridică, întor- cîndu-i spatele, apucă lanterna şi, cînd se răsuci, şuvoiul luminos izbi ochii lui Pavel, care se trase îndărăt, orbit. Necunoscutul făcu cei cîţiva paşi ce-l despărţeau de ladă. Se sui pe capacul de lemn şi, peste o clipă, ferestruica se descinse, închizîndu-se apoi în urma lui.

Totul se sfîrşise. Înciudat că nu-i putuse deosebi nici de astă dată trăsăturile, Pavel se scula de pe podeaua rece. Tot ce izbutise să vadă era silueta întunecată a celuilalt, atunci cînd se ridicase în picioare. Părea să fie mai scund decît el, aşa cum ghicise şi în bezna galeriei, iar, după cum se ridicase greoi de pe scaun, îşi spuse că trecuse de mijlocul vieţii. În sfîrşit, părul îi era de bună seamă negru, sau, dacă nu greşise în pre- supunerea cu privire la vîrstă, împestriţat de fire cărunte.

Dar lucrul de seamă era mesajul. Pavel lumină deci peretele lăzii. Necunoscutul U 32, transmisese 53 de litere şi anume:

F R A Q V A T B S P B A I
B L C B F G C B A R Q G R A
Q N L F Q H R G B P B Z Z H
A V F G F N O B G N T R

Scoase carneţelul şi copie literele, apoi răzui lemnul cu briceagul, pînă nu mai rămase nici un semn. Îi dădu prin minte

să se uite şi pe masa emiţătorului. Necunoscutul trebuise să-şi noteze răspunsul, nu era probabil să poată descifra mesajul pe măsură ce-l recepţiona.

Dar nu zări nimic, celălalt luase bineînţeles hîrtia pe care însemnase literele răspunsului. Înciudat, privi coala albă ce acoperea masa. Era gata să plece, cînd lumina căzu pieziş pe hîrtie şi i se păru că desluşeşte ceva. Atent, cercetă atunci coala albă şi zări, într-adevăr, urma unor litere. Necunoscutul apăsase creionul cînd notase textul, lemnul era moale şi tiparul literelor se vedea pe coala aşternută pe masă.

Bucuros, copie şi răspunsul celui ce primise mesajul:

H A P B I R E P B
Z Z H A V F G B E
T N A V F N G V B A

În mintea lui se încurcase totul, aşa cum încurcate anume erau literele mesajelor. Cînd părăsi încăperea ştia mai puţin decît bănuise, intrînd. Necunoscutul îşi păstra tainele, lada şi emiţătorul nu lămureau nimic.

„Dimpotrivă”, îşi spuse Pavel, mergînd repede prin galerie. Dar, cînd ajunse la răscruce, se opri. Cum de nu-i dăduse prin minte?...

În loc să cotească, luînd drumul pe care mergea de ohicei şi care-l scotea pe plajă, în dreptul vilei maure, urmă să păşească prin galeria pe care venea necunoscutul. Mergea repede. Dacă avea noroc, putea afla la capătul căii de piatră ceea ce nu aflase în încăperea pe care o lăsa în urmă.

Galeria aceasta era întru totul asemănătoare celei pe care o ştia. Tăcută, îl ducea, poate, spre dezlegarea tainei. Merse o vreme şi nu se miră cînd un perete de piatră îi tăie, deodată, drumul. Cunoştea acum felul prin care putea trece prin pereţi şi căută păianjenul de piatră, care avea să-i deschidă calea, îl găsi îndată. Apăsă, şi-o ferestruică tot atît de mare ca cea din încăperea secretă se desfăcu, îngăduindu-i să lumineze ceea ce părea o pivniţă.

Văzu o încăpere, în care se aflau lăzi şi, pe pereţi, rafturi în care aşteptau sticle înalte sau pîntecoase. ,,Îi cam place să bea, dumnealui”, îşi spuse, intrînd în pivniţa necunoscutului.

Încercă să-şi închipuie cam pe ce stradă se putea afla casa sub care ajunsese, dar îi fu cu neputinţă să se lămurească. Atunci, ridicînd din umeri, începu să urce scara de lemn, ce pornea dintr-un colţ al pivniţei.

Suia încet, cu băgare de seamă, măcar că nu auzea nici un zgomot. Capul îi atinse curînd tavanul şi văzu atunci un chepeng, prin care se putea trece în casă. Se strădui să-l ridice, dar chepengul nu se clintea. Era încuiat de cealaltă parte, sau îl acoperea o mobilă grea. Ca să-l spargă ar fi trebuit să dea cu toporul, făcînd un zgomot care ar fi deşteptat pînă şi morţii.

Dezamăgit, ieşi din pivniţă şi se înapoie pe vechiul drum.

C A P I T O L U L IX

CERCELUL DE AUR

În zilele ee urmară suci şi răsuci în minte patru întrebări: Cine era necunoscutul? Cu cine schimba mesaje cifrate? Era un prieten? Era duşman?

Încerca în van să-şi răspundă şi, cînd simţea că începe să-l doară capul din pricina zbuciumului sterp, scotea din buzunar carneţelul şi se străduia să desluşească ceva din ghicitoarea pe care o însemnase în ascunzătoarea de piatră. Răspunsul la ultimile trei întrebări pe care şi le punea fără încetare — şi poate chiar la prima dintre ele — se afla acolo, în literele alăturate parcă fără noimă, dar care se aşezau cuminţi în cuvinte, îndată ce ştiai să le citeşti cu ajutorul cifrului.

Tot cercetîndu-le, băgase de seamă că litera dublă **ZZ** revenea atît în mesajul necunoscutului, cît şi în răspunsul pe care-l primise. Apoi observă că nu doar acest **ZZ** se repeta, ci un grup întreg de litere, alcătuind, după toate probabilităţile, un cuvînt:

P B Z Z H A V F G

Cuvîntul trebuia să fie important, de vreme ce lungimea lui nu îngăduia identificarea cu un ***şi,*** un ***dar,*** sau cu oricare altă vorbă de legătură. Un cuvînt mai lung, care se repeta. Cuvîntul cheie.

„Oare literele **ZZ** nu însemnau că două litere se repetau în acelaşi cuvînt?”

Începu să caute cuvinte cu litere duble, ca alcool, de pildă. Alcool era însă prea scurt şi sunetul care se repeta trebuia să fie al treilea şi al patrulea din cuvînt. Pierdu o seară întreagă

căutînd cuvinte cu litere duble. Făcu o listă, dar nu-i găsi pe cel potrivit şi, pierzîndu-şi răbdarea, închise carneţelul.

Iorgu ar fi ştiut cui să se adreseze pentru dezlegarea cifrului, din pricina căderii lui Fănică, însă, încetaseră să se mai vadă. Tot ce aflase în tainica încăpere a necunoscutului era prea deosebit pentru a nu fi comunicat mai departe şi, dacă i-ar fi ştiut adresa, Pavel n-ar fi şovăit să-i calce porunca, înştiinţîndu-l prin Gică, şi cerîndu-i o întîlnire. Era sigur că nu-i filat, că întîlnirea nu era primejdioasă. Dar nu ştia cum să dea de Iorgu şi se vedea nevoit să aştepte pînă va socoti celălalt cu cale să-l vestească.

— Dacă totul se sfîrşeşte cu bine, am să-ţi trimit eu vorbă, îi spusese ultima oară cînd se văzuseră, atunci, îndată după căderea lui Fănică.

Despre Fănică tot nu se ştia nimic. În atelier domnea o încordare surdă. Frăţilă îşi luase de-a binelea nasul la purtare şi începuse a da dispoziţii, chiulind pe faţă. venind beat la lucru şi lăsîndu-i pe ceilalţi să muncească pentru el, iar bietul Olaru nu cuteza să crîcnească. Pavel nu mai avusese răgaz nici să se gîndească la împrejurările încurcate în care-i pierise fratele.

Dar, abia îşi aminti în duminica aceea de oamenii amestecaţi în nelămurita poveste a lui Grigore, că îndată îşi aduse aminte de Sultana. Oare nu-i spusese că putea veni oricîud?

Îl cuprinse însă mirarea dînd la „Dobrogea” peste Gore. Îl cunoscuse la frizerie, unde se împrietenise cu tînărul bun de gură, care ştia să-i potrivească moţul de păr negru aşa cum îi plăcea lui. Se întîlniseră de cîteva ori pe stradă, din întîmplare, apoi se văzură mai des. Accidentul de pe urma căruia Gore rămăsese şchiop şi despre care nu-i plăcea să vorbească alcătui cumva o punte între amîndoi. Pavel descoperi, dincolo de veselia bătătoare la ochi a frizerului, o veche amărăciune. Gore înţelegea repede şi Pavel îi vorbi despre oameni şi despre lume. Aşa cum îi spusese şi lui Iorgu, Gore se învoise de la o vreme să ascundă la el unele cărţi şi exemplare din „Romînia Liberă”. Era o primă încercare a celui ce putea ajunge cîndva un luptător.

Ca şi data trecută, Pavel călcă pragul ,,Dobrogei” lui Ciuntu îndată după-amiază, cînd ştia că poate găsi cîrciuma goală. Doar cei doi pensionari îşi jucau la o masă veşnica partidă de table, pe care Ciuntu o scurtase nu de mult, din pricina unei

împrejurări deosebite. Nimic nu părea să se fi schimbat la „Dobrogea”, aceleaşi fîşii de hîrtie lipicioasă spînzurau de lampa cea mare de alamă, lîngă aceleaşi mese aşteptau aceleaşi scaune cu trei picioare, aceeaşi furtună încerca să vină de hac corăbiei cu pînze ce străbătea aceeaşi mare închisă în graniţele poleite ale ramei, aceeaşi oglindă privea tulbure din perete, reflectînd portretul lui Antonescu şi afişul atrăgînd atenţia că ,,cine limbă lungă are cinci ani va săpa la sare”. Timpul părea oprit în loc.

Doar Gore, aşezat chiar sub tabloul pictorului necunoscut, Gore pişcînd coardele mandolinei şi cîntînd încetişor, cu ochii în ochii Sultanei, iată singura privelişte nouă. În picioare lîngă el, Sultana asculta cu capul plecat către umărul stîng, aşa cum stătea şi Ciuntu, atunci cînd veghea, ca acum, din spatele tejghelei. Gore cînta:

Închide-ţi ochii dulci,
Căci viaţa-i doar o clipă,
Mai bine să te culci
Pe-a visului ari-i-păă...

Cînta, întrerupîndu-se doar pentru a sorbi o înghiţitură de cafea şi urma îndată:

Închide-ţi ochii dulci,
Căci viaţa-i o minciu-unăă...

Atunci intrase Pavel. Şezînd cu spatele către uşă şi neavînd ochi decît pentru Sultana, Gore o văzu îmbu-jorîndu-se şi glasul i se făcu şi mai catifelat, stingîn- du-se parcă în cuvintele muiate-n sirop:

Închide-ţi ochii dulci,
Iubito, noapte bu-unăă!

Dar privirile fetei alunecaseră undeva, pe deasupra capului cu păr lung al lui Gore, şi cîntăreţul se întoarse mirat.

— Deschide-ţi ochii dulci, zise Pavel. Bună ziua!

— Nu-ţi place cîntecul? întrebă Sultana.

— Nu prea, zise Pavel.

— Vă cunoaşteţi… zise încetişor Gore.

Era bănuitor, dezamăgit. Văzînd cine-i calcă pragul, Ciuntu se încruntase şi ieşise de după tejghea. De cînd cercetase odăiţa lui Gore, din vechea casă turcească de pe strada Vîntului, alegerea-i era făcută. Urmărind o socoteală a lui, îl corcolea şi-l poftea pe Gore cît mai des, îndemnînd-o pe Sultana să iasă cu el în oraş şi iscodind-o la întoarcere cu privire la tot ce spusese. La Pavel nu se mai gîndea decît ca la cel ce izbutise să-l facă de rîs înaintea Sultanei, ştirbindu-i autoritatea. Înaintă deci bătăios, cu gîndul să-l dea afară, dar pricepu că Gore şi Pavel se cunoşteau. Un zîmbet îi jucă atunci pe buze şi, binevoitor deodată, aşa cum Sultana i-l înfăţişase, îi întinse mîna.

— Mă bucur, zău mă bucur că te văd, spuse el. Ia ioc, aşa… ,,că viaţa-i doar o glumă”, cum bine zice Gore. Da, da, da… Glumiţi, cîntaţi, dar nu pleca fără să stai de vorbă şi cu mine… Ştii, despre povestea aia… şi se întoarse la tejgheaua lui, unde se aşeză din nou ca un papagal ursuz şi nu-i pierdu din ochi.

Voia să-i vorbească. Totul era bine, aşa cum îi făgăduise Sultana. Pavel se aşeză lîngă Gore.

— Hai, mai cîntă, îl îndemnă.

— Lasă, destul… spuse însă frizerul, punîndu-şi lîngă el mandolina, pe-un scaun. Atunci mergem s-o vedem deseară pe Zarah Leander? o întrebă pe Sultana.

Fata şovăi.

— Da?… Nu ştiu, răspunse, privind întrebător către Pavel.

Neliniştiţi, ocliii negri ai lui Gore alergau de la unul la altul.

— Cum se îutîlnese oamenii! zise el. Despre Pavel nu mi-ai vorbit niciodată…

— Ce să-ţi vorbească? rîse acesta. Ne-am văzut şi noi de două ori… Mare lucru să-ţi povestească n-o fi găsit!

Se simţea bine acolo, în cîrciumă. Uita pentru un timp de galeria subterană, de mesajele cifrate, de rublele din ladă… Ciuntu voia să-i vorbească, iar Sultana îl privea cu ocliii ei piezişi.

Numai ocliii lui Gore nu se liniştea. Sultana se juca acum, îndoind şi netezind colţul feţei de masă.

— Ei, ce facem? întrebă Gore.

Îşi privi ceasul şi se posomorî. Trecuse doar pentru o jumătate de oră, ca să se înţeleagă cu Sultana în privinţa

filmului pe care aveau să-l vadă împreună şi acum trebuia să plece. Avea o altă întîlnire de la care nu voia şi nu putea lipsi. Pavel, însă, îi strica socotelile. Se simţea de prisos, nu-i venea să-i lase împreună şi ghicea din stînjeneala Sultanei mai mult decît ştia ea singură.

— Ce să facem? răspunse Pavel. Rămînem aici...

— Eu nu. Trebuie să plec. Nu vii cu mine?

Mirat, Pavel îl privi cu ocliii lui cenuşii.

— Aş rămîne, zise el.

— Rămîi, zise şi Sultana.

Îndoia şi netezea colţul feţei de masă, cercetînd de fiece dată cuta mereu mai adîncă şi, cînd vorbi, parcă descoperi acolo vorba pe care o rosti.

— Şi... desearǎ? întrebă necăjit Gore.

— Poate duminica viitoare, spuse Sultana.

Coardele mandolinei gemură. Gore o apucase cu ciudă şi se ridicase. Ochii negri-i erau umezi, luceau ca două măsline, cînd îşi luă rămas bun. Zarurile şi tablele ţăcăneau la masa celor doi pensionari.

— Cu bine, zise Pavel.

Gore ieşi.

— L-am cam amărît, vorbi cu părere de rău tînărul.

— Nu se amărăşte el cu una, cu două...

De la tejghea, Ciuntu-i urmărea pe sub pleoapele lăsate.

— Te iubeşte, spuse încetişor Pavel.

Sultana tăcu. Îndoia şi netezea şi-acum coltul feţei de masă şi-n piept i se zbătea ceva, atît de dureros şi de dulce, că fata nu s-ar fi urnit de acolo nici auzind trîmbiţele zilei de apoi.

— Te iubeşte? întrebă Pavel, tot atît de încetişor.

Nu se pricepea să le vorbească fetelor, dar văzîndu-l pe Gore lîngă Sultana înţelesese ceea ce n-ar fi înţeles, poate, chiar dacă s-ar mai fi întîinit cu ea de nenumărate ori. O privea cu un fel de mirare, cercetîndu-i pe rînd cozile negre, faţa cu pomeţii scoşi în afară, pe care nasul mic se pierdea parcă, ochii piezişi, buzele pline, printre care sclipeau dinţii laţi, bărbia micuţă. Era frumoasă? Nu ştia dacă-i frumoasă, dar simţi nevoia să-şi lipească buzele de pleoapele ce se zbăteau peste ochii ei alungiţi şi un val de căldură i se împrăştie prin trup, pînă în vîrful degetelor.

Sultana tăcea. Ghicea că Pavel ţine la Gore, că şovăie, şi se temea să nu rostească vorba care-l putea depărta de ea.

— Poate, răspunse, la fel de încet cum o întrebase şî Pavel. Îl simţi cum se trage îndărăt, cum se strînge în el şi-atunei, speriată, îşi ridică privirile şi vorbi repede, întretăiat, ca şi cum ar fi alergat mult pînă să-l ajungă din urmă: Poate! Dar eu... eu nu. Ce vină am?... Trăiam închisă, bătută... Ani de zile aici, în cîrciumă... Şi într-o zi am putut ieşi. M-a dus la cinema şi la cofetărie... Pentru întîia oară nu eu purtam tava. Era lume... se rîdea... Ce vină am? Eu nu...

„Bietul Gore, îşi spuse Pavel. Dar căldura aceea bună urma să i se reverse în trup. Bietul Gore... a luat drept dragoste bucuria celui scăpat din temniţă...”

Tresări însă. Cuvîntul îi aduse aminte de Fănică şi se întunecă.

— Nu... crezi? întrebă Sultana, înspăimîntată de schimbarea pe care i-o citi pe faţă şi socotind că Pavel era gata să se ridice, să plece, s-o ocolească pentru totdeauna.

— Două cafele, nea Ciuntule! strigă unul dintre jucătorii de table şi Pavel tresări din nou.

— Oamenii mor, şopti el. Atîtea lacrimi, sînge... Şi tocmai acum... noi...

Vorbea pentru el. Cu ochii măriţi, fără să înţeleagă, Sultana-l privea.

— Vine! mormăi Ciuntu, urnindu-se de la tejghea, dacă văzu că fata nu dă semn să fi auzit comanda.

— Hai să ieşim, nu vrei? oftă Pavel.

Sultana înghiţi nodul de lacrimi care-i oprea răsuflarea şi, ca o apă lină, pacea-i cuprinse inima, în care prinse a creşte floarea neasemuită a aşteptării. Rămase o clipă nemişcată, istovită, apoi sîngele-i sui în obraji şi fata sări de pe scaun, strigînd înăbuşit:

— Îndată! Mă întorc îndată!

Rămas singur, Pavel privi îndelung corabia prinsă de furtuna încremenită în rama ei poleită. Rezista. Fănică rezista...

Şi deodată zîmbi. O rază de soare se strecurase prin vitrină şi învăluise corabia, care strălucea acum, tînără şi puternică.

— N-are să se înece, spuse el.

Cu simţămîntul acela de încredere şi nădejde se ridică, apropiindu-se de Ciuntu. Cîrciumarul îl privea de la tejghea,

zîmbind şi el, dar Pavel nu văzu nici cît de nepotrivit îi era zîmbetul cu nasul turtit în încăierarea de demult, nici că lumina lui nu se răsfrîngea în ochii negri ai lui Ciuntu.

— Pentru data trecută, ştii... Te rog să mă ierţi, începu Pavel, dar celălalt nu-l lăsă să sfîrşească.

— Prostii! Nu ştiam cine eşti, spuse el repede. Auzi? Parcă, parcă mi-am amintit de povestea aia...

— De Grigore?

— Da, da, de hamalul ăla! Tii, mare dandana a fost şi-atunci... Poliţia a întors totul cu susul în jos de a trebuit să muncesc o noapte întreagă să le pot pune pe toate la loc!

Pavel se dădu mai aproape.

—Dar ce-a fost, la urma urmei?

— Las’ că-ţi spun eu, nu te teme, zise Ciuntu. Mai treci pe aici, că bătrînii, nu ştii, de amintit îşi amintesc mai greu, dar cînd i-ai pornit odată, apoi curge vorba din ei ca vinul din butoi... Acum, văd eu, n-ai vreme, zlmbi Ciuntu cu înţeles, făcîndu-i cu ochiul şi arătîn- du-i-o pe Sultana, care se întorsese.

Îşi schimbase rochia veche, cu care se învîrtea prin cîrciumă. Mai avea una, cea pe care Ciuntu i-o adusese a doua zi după ce începuse a-şi schimba purtarea faţă de ea. Albă, rochia făcea să-i pară mai negre cozile. Peste umeri îşi trecuse un şal turcesc, care avea zugrăvite, într-un cîmp verde, paftale arămii şi roşii. Fusese al maică-si.

— Niciodată nu porţi şalvari? întrebă Pavel.

— Cînd eram mică, în casă...

— Plimbaţi-vă, plimbaţi-vă, îi îndemnă Ciuntu. Ce vă pasă vouă? Of, tinereţe...

Cînd ieşiră în stradă Pavel clipi de cîteva ori, nedumerit. Ce păţise strada aceea cu case vechi, cu firme mari şi trotuare strîmbe?

Pereţii albi străluceau în soare, ca marmura. Firmele de tablă, pe care se aflau zugrăvite franzele aurii, şunci de Praga, un marinar voinic ce ducea la gură o sticlă cu etichetă străină, alături umbrele şi-un prunc înfăşat peste care scria „Articole de botez”, toate parcă fuseseră atinse cu o vărguţă fermecată, toate trăiau, se mişcau, făcîndu-te să uiţi că franzelele, şuncile şi sticlele pieriseră de mult, că numai bătrînii mai purtau

umbrele şi că pruncii se mulţumeau cu nişte cîrpe, ce fuseseră odată cămăşi sau izmene...

Oamenii pe lîngă care Pavel trecea erau frumoşi şi zîmbeau blajin, cerul era negrăit de albastru şi singurul nor alb, nemişcat în nemărginirea azurie, semăna cu Sultana. Cumpără de la o băbuţă cu faţa smochinită

două pungi cu garizi fierţi şi niciodată nu văzuse o bătrînă mai înţeleaptă, pungi atît de pline şi garizi atît de mari.

— Primăvara! spuse Sultana.

O luă de braţ şi fata se lipi de el. Mergeau aşa, fără să schimbe o vorbă şi se îndreptau către malul mării. Dar nu către partea de jos a oraşului, spre bulevardul ce acoperise stîncile Medeei, pe lîngă care trecuseră argonauţii şi unde foiau acum ofiţerii, nemţii şi femeile care se plimbau de la statuia lui Eminescu pînă la farul genovez, şi de la mormanul de frişcă încremenită al cazinoului pînă la ,,Vraja mării”, ci către faleza ce se înălţa peste plaja înţesată de stînci de la Tataia.

Uliţele erau nepietruite şi n-aveau trotuare, dar oţetarii bătrîni, cu trunchiurile văruite gospodăreşte, le umbreau. Casele de lut spoite în galben, trandafiriu şi albastru păreau jucării gata pregătite pentru copiii în cămăşuici peticite, care se fugăreau desculţi, jucîndu-se în praf. Pavel ar fi vrut să-i spună Sultanei o mulţime de cuvinte, mai multe decît încap într-o carte groasă. Dar vorbele-i mureau pe buze şi mergea tăcut, ţinînd-o de braţ şi tră- gînd în piept aerul primăverii. Fără gînduri, fără amintiri, dar plină de o nesfîrşită aşteptare, Sultana tăcea şi ea.

Aşa coborîră scara de lemn, ce ducea către plajă şi urmară să calce cu paşi rari nisipul înţesat de scoici. Sultana găsi o cochilie lunguiaţă, subţire şi trandafirie ca o unghie. Apoi se aşezară cu spatele rezemat de-un colţ de stîncă şi priviră marea. Erau singuri în liniştea cerului şi-a apei, care năvălea şi se trăgea îndărăt, foşnind pe fîşia de nisip umed, călcată de uriaşul fier al mării. Valuri înalte se spărgeau cînd şi cînd mai încolo, risipind horbote de spumă şi bufnind fără mînie, în joacă.

— Te cunosc? întrebă Pavel, cu ochii la neobosita zbatere a apei. Parcă am alergat împreună prin rîpă, cînd eram de-o şchioapă...

— Eram împreună, spuse Sultana.
Iar el repetă:
— Împreună…
O cuprinse pe după umeri. Fata simli cum aşteptarea aceea, născută încă din clipa cînd Pavel o îndemnase să iasă cu el, ajunsese acum dureroasă. Îşi lăsă capul pe umărul lui şi oftă, privindu-l în ochi:
— Nu mi-ai spus nimic…
— Nu mai e nevoie, şopti Pavel. Doar ştii… Tu ştii…
Şi aplecîndu-se, o sărută, simţind cum creşte pe buzele ei cuvîntul:
— Ştiu.
Cînd luna răsări şi marea prinse a scînteia, Pavel scoase din buzunar cercelul de aur găsit în galeria de piatră.
— Nu ştiu cum o chema pe cea care l-a purtat şi nu ştiu dacă a fost fericită, dar a pierit de mult, ucisă, spuse el, ducînd cercelul la buze. Ţie să-ţi poarte noroc!
— Parc-ar fi boabe de sînge, se înfioră fata, privind cele două pietricele roşii, atîrnate de lănţişoarele pornite din cercul de aur.
Pavel îi prinse cercelul de sfîrcul urechii stîngi.
— Să mă iubeşti, Sultană, rosti rar şi apăsat.
Ea-l privi. Luminat de lună, chipu-i strălucea.
— Te iubesc, spuse, cuprinzînd cercelul cu degetele. Ne aude marea şi marea nu iartă.
Valurile foşneau. Era răcoare, mirosea a primăvară, a sare şi algă. Se ridicară şi porniră către oraşul cufundat în beznă, iar în urma lor, Agop ieşi de după o stîncă şi privi nemişcat cum se depărtau…
Acasă, mama-i dădu lui Pavel un plic.
— L-a adus o fetiţă, pe seară…
Pe bileţelul închis în plic se aflau doar două cuvinte: ***„Mîine, Iorgu”***

CAPITOLUL X

FĂNICĂ

După ce-l scoaseră din cabinetul lui Clonaru, îl coborîră pe o scară de piatră. Fănică numără 48 de trepte şi se pomeni la capătul unui gang cu ciment pe jos şi pereţii daţi pînă la jumătate cu ulei cafeniu. Un singur bec îşi zvîrlea lumina tristă peste lumea de aici, de la subsol, unde nimic nu mai amintea de tihna încăperilor prin care trecuse.

Gardianul şi agentul ce-l însoţea îi luară şireturile, cureaua, ţigările şi chibriturile. Gardianul deschise apoi una dintre uşile cu ferestruică zăbrelită, înşirate de-o parte şi de alta şi-l împinse într-o celulă, ce nu primea lumina decît de la becul arzînd zi şi noapte pe culoar. Fănică auzi scîrţîitul cheii în broască şi paşii agentului ce se depărta.

Obişnuindu-şi ochii cu întunericul, văzu că celula avea un pat de scînduri, peste care fuseseră zvîrlile două pături cazone, una ţinînd de saltea şi cearşaf, cealaltă de plapumă. Pe o masă de piatră, o cană cu apă şi, într-un colţ, o găleată acoperită c-un capac de lemn. Întunecat, tavanul cobora mult, strivea.

Întins pe patul de scînduri, încercă să se adune. Se sili să nu se gîndească la Maria, dar şi-o închipui aşteptîndu-l, neliniştindu-se treptat, pînă ieşea în stradă şi-ntreba vecinii de soarta lui. De aici înainte nu voi să şi-o mai închipuie.

— Mai tîrziu, îşi spuse. Las' că am tot timpul...

Îl durea inima şi-şi frecă pieptul cu palma, dar durerea nu se liniştea. Ceva rău se cuibărise acolo...

Durea. Şi totul din pricină că se încapăţînase să facă treaba singur. Dacă i-ar fi spus lui Luca să umple butoiul, ucenicul lui ar fi găsit clipa potrivită, îl putea umple chiar în vreme ce el lucra la cazan.

Îşi blestemă prostia, mîndria. O făcuse, trebuia să se descurce. Singur se vîrîse în bucluc, singur se cuvenea să iasă din încurcătură. Dar mai avea cum?

,,Au să mă-mpuşte. Ca pe Filimon Sîrbu...”

Gîndul se ivise în semiîntunericul celulei şi crescu repede, ca un duşman ce se întăreşte în umbră. Nevăzut. prezent, umplu celula.

,,Pe-atunci războiul era la început, acum le bîţîie dosul... Pînă şi şeful Serviciului Secret se teme...”

Convorbirea cu Clonaru. Ochii tulburi ai rezidentului, în care nu se putea citi. Faţa bolnăvicioasă, veştedă. Spaima.

,,Dar dacă vrea să mă tragă de gîlci?”

În ceea ce-i ceruse să scrie era un cuvînt, unul singur, pentru care putea fi împuşcat fără vorbă. Cuvîntul ***comunist.*** Recunoştea că el, Sabău Ştefan, era comunist. Pe temeiul unui singur cuvînt putea fi apoi silit să vorbească, să dea nume. I se deschidea portiţa trădării.

Un vicleşug grosolan, o urzeală cu prea multă aţă albă! Sub învelişul ce părea compromiţător pentru Clonaru se ascundea adevărata primejdie pentru el, Fănică. Semna şi puneau laba pe el. Haţ! Gata.

,,Au să mă-mpuşte...”

Încercă să se închipuie în picioare, în faţa plutonului. Voiau să-l lege la ochi. Nu primea. Tobele răpăiau. Cineva citea sentinţa. Şi cerul era albastru...

— Pluton, drepţi! Arma la ochi! Foc!

Cădea. O nesfîrşită cădere, la poalele zidului.

„Prostii!”

Se ridică şi începu să se învîrtă intre pereţii tăcuţi. Cîţi alţii se mai învîrtiseră aşa înaintea lui? Trebuia să facă paşii mici ca să nu ajungă prea repede la perete. Trei paşi mari, şase paşi mici.

Unde puteau fi cei ridicaţi o dată cu el? N-auzea nici un zgomot, celelalte celule păreau goale. Îi duseseră în altă parte, el era deocamdată eroul principal. Din prostie, mîndrie...

Se gîndi la Pavel, la Balaban. Se frămîntau, de bună seamă, se temeau pentru el... Stătu locului, răstiflînd greu.

„Se temeau...”

Pentru întîia oară îi trecu prin minte că cei de afară se puteau teme că va vorbi. Îl năpădi deodată ruşinea. Pentru el, pentru ei.

— Eu, mă?

Strigase cu glas tare, cuprins acum de o furie atît de crîncenă că-şi vîrî unghiile în palmă şi se răsuci între pereţii celulei, căutînd ceva, un lucru pe care să-şi descarce mînia. Se simţea jignit, scuipat în faţă.

— Eu? Eu, mă?

Pufnind, izbi cu piciorul în găleata care zurui, poc- nindu-se de perete.

— Lasă gălăgia! strigă de pe culoar gardianul.

Răsuflînd scurt şi repede se trînti iar pe scîndurile acoperite de cele două pături aspre. Miroseau acru, a sudoare, a cal. Nu-şi putea veni în fire.

Atunci auzi paşi, cuvinte nedesluşite şi cheia scrîşni în broască. Uşa se deschise.

— Hai!

Îl suiră pe scara de piatră şi-ndată se află din nou în cabinetul lui Clonaru. Agenţii ieşiră. Pendula ţăcănea, ţac-ţac.

— Cum stăm cu propunerea mea? întrebă rezidentul.

Şedea liniştit şi vorbea fără grabă, ca şi cînd ar fi-ntrebat despre vreme. Lampa ardea pe birou şi perdelele erau trase, perdele de catifea, tot atît de cafenii ca pereţii culoarului de jos. Fănică zîmbi. Între cele două caturi erau, prin urmare, puncte de legătură.

— Poate că de astă dată primeşti să iei loc, spuse Clonaru, văzînd că zîmbeşte.

— Nu, zise Fănică, am stat destul. Am un pat de prinţesă, acolo…

— Facem ce putem, răspunse îngăduitor Clonaru şi scoase din sertarul biroului o coală de hîrtie. Ei?

— Povestea, zise Fănică, începe aşa: nu sînt comunist.

— Mda, spuse Clonaru. Povestea începe, poate, aşa. Dar sfîrşeşte trist...

Îl sîcîi rima. Rămase însă calm, privindu-l pe cel din faţa lui.

— Dacă aş fi, zise Fănică, abia n-aş semna. Ce chezăşie am?

— Ia să vedem, rosti plictisit Clonaru. Ce-ai de pierdut dacă semnezi? Nimic, pentru că sfîrşitul trist e acelaşi, fie că nu semnezi, fie că semnezi, şi eu, neonest, te trag pe sfoară… Ce-ai de cîştigat dacă semnezi? Nimic, în cazul în care aş fi, cum ziceam, neonest. Totul, dacă mă ţin de cuvînt… Singura şansă rămîne, prin urmare, semnarea bileţelului meu. Garanţii? Clonaru făcu o mişcare prin care-şi arătă, cinstit, nedumerirea şi încheie: Mda, nu prea văd… În afara cuvîntului meu de onoare şi a inteligenţei dumitale, care-ţi spune, desigur, că vreau să trăiesc şi după război...

Pendula ţăcănea. Mirosul de levănţică era mai puternic acum.

— Are să fie frumos după război, zise Fănică. Dar pentru asta v-ar trebui un comunist, aşa-i? Chiar n-aveţi la îndemînă nici unul?

Clonaru-l privi lung şi apăsă apoi butonul soneriei de pe birou. Arghir intră.

— Dragă domnule Sabău, spuse rezidentul, vreau să-ţi arăt ceva…

Se ridică de la birou, făcînd un semn agentului. Ieşiră diu cabinet şi Fănică fu dus din nou către scara de piatră, pe care coborîră de astă dată cu toţii, trecînd apoi prin coridorul mărginit de uşile întunecate ale ce-lulelor.

— Care-i a dumitale? întrebă politicos Clonaru.

— Asta...

— Perfect. E cea mai bună...

Trecură încet prin coridorul luminat de singurul bec gălbui şi, la capăt, se opriră în faţa unei uşi pe care gardianul se grăbi s-o deschidă. Intrară într-o săliţă şi, de aici, într-o încăpere întunecată.

— Drept înainte, te rog, auzi Fănică glasul lui Clo- naru.

Uşa se închise după ei şi, deodată, se făcu lumină. Nu mai era pîlpîirea bolnavă a becului de-afară. Fănică îşi duse mîna la ochi şi, cînd putu privi nestînjenit de lumina albă, tăioasă, văzu în mijlocul încăperii o masă lungă şi îngustă. Masa era de piatră şi din lespedea ei ieşeau nişte sclipitoare benzi metalice. Pe pereţi atîrnau tot felul de vergi, bice, obiecte de lemn, de metal şi de piele, cum cazangiul nu mai văzuse. Păreau instrumente medicale. într-un colţ, o masă din lemn de nuc, cu picioare arcuite şi un fotoliu de piele, atît de nepotrivite acolo, încît înţelese că fuseseră aduse de sus. Lumina venea de la un reflector aflat chiar deasupra mesei, iar în mijlocul podelei de ciment, uşor înclinată către centru, ca o uriaşă pîlnie, se vedea o gură de scurgere. Dintr-un perete ieşea un robinet, peste care se încolăcea un furtun. Deasupra lui era prins un dulăpior alb, pe uşiţa căruia ardea o cruce roşie.

— Nu ţi-aş fi arătat niciodată camera neagră, cum îi spunem noi, nu ştiu de ce, pentru că, după cum vezi, nici nu e neagră, zise Clonaru. Dar mi s-a părut că vederea ei ar putea avea o bună influenţă asupra dumi- tale, domnule Sabău. Cred că acum ne putem întoarce într-un decor mai plăcut...

Şi rezidentul se îndreptă către uşă.

— Ştiţi ceva? zise Fănică. N-aş vrea să vă obosesc cu suitul şi coborîtul scării... Să rămînem aici.

Cînd îi propusese lui Fănică tîrgul, scîrbit de umi-linţa la care fusese supus de Kremer, şi impresionat

fără voie de comentariile prin care radio-Londra sublinia urmările bătăliei de la Stalingrad, rezidentul începuse un joc. Bănuia că victoria aliaţilor, de care era încredinţat, ar putea însemna nu numai sfîrşitul lui Kremer, ci şi propriul lui sfîrşit. Pentru stăpînii lui de pe ceţoasele maluri ale Tamisei încurcase uneori planurile Gestapoului, dar englezii erau departe şi-n Constanţa n-aveau să pătrundă ei, ci ruşii. Prea realist pentru a-şi pune speranţa în „varianta Churchill”, prevăzînd deschiderea celui de al doilea front în Balcani, Clonaru ştia foarte bine că dacă trusturilor le ajungea să-şi schimbe numele din „Britania” în „Alemania”, pentru a-şi urma afacerile reluîndu-şi după război vechiul nume, nimeni n-avea să mişte un deget pentru el, simplu pion sacrificat fără remuşcări. Nici măcar Panait, care se va îngriji să-şi scape el pielea.

În acest sens nu se arătase „neonest” şi-i spusese lui Fănică doar ceea ce fusese nevoit să-şi mărturisească sie însuşi. Dar Clonaru, blazat şi scîrbit de toate, se lăsase ispitit şi de jocul cu sufletul omuleţului care-i căzuse în mină. Ştia că biletul rămîne la el, neputînd în nici un caz constitui un document compromiţător pentru rezidentul Serviciului Secret, care avea libertatea de a folosi orice vicleşug pentru a da de urma singurilor adevăraţi duşmani ai lui Antonescu. Nimeni nu-l silea să se ţină de cuvînt. Dacă împrejurări neprevăzute ar fi dus la oprirea Armatei Roşii, sau dacă ar fi aflat ceva cît de cît serios despre punerea în aplicare a „variantei Churchill”, n-ar fi şovăit să-l execute pe Fănică. Tot ce voia era să cîştige timp. Cea mai bună soluţie, de altfel, era să obţină biletul, să scape de cazangiu şi să păstreze documentul. Nimeni nu-l putea trage la răspundere pentru dispariţia unui om care mărturisea singur că fusese eliberat.

Rămînea jocul. Plăcerea de a stinge luminile din ochii veseli ai celulalt. Acum era încă sigur de el, mai găsea puterea de a glumi. Clonaru îl putea face o paiaţă, îi putea stoarce inima, lăsînd-o seacă, îi putea frînge şira

spinării pentru ca omul acela să se tîrîie pe veci. O slugă, în locul unui om. Un preş, pe care să calce. Singurul joc...

Dar cazangiul îi stricase jocul. Cine cu cine se mai juca acuma? Citise spaimă şi neliotărîre în ochii rezidentului, în care nimeni nu se putea lăuda că citise vreodată, şi Clonaru se simţea gol în faţa lui. Sabău Ştefan... Prilejul de-al putea mîngîia şi după război pe Hex...

— Bine, spuse rezidentul. Să rămînem în camera neagră.

Glasul lui uscat avea inflexiuni neaşteptate.

*

Întins pe podeaua celulei, alta, în care nici pat de scînduri nu se afla, lui Fănică i se părea că pluteşte. Nu-şi mai simţea trupul, durerea trecuse. Îşi ţinea ochii deschişi, dar nu vedea nimic. Beznă. Şi el era uşor, plutea prin beznă.

Ştia că se zvîrcolise pe masa de piatră, că benzile metalice-i fuseseră strînse în jurul braţelor ridicate pe lîngă urechi, în jurul picioarelor. Ştia acum la ce folosesc obiectele de lemn, de fier şi de piele, pe care le văzuse spînzurînd pe pereţi, dar ştia şi că el, omul, fusese mai de piatră decît piatra. Amorţit, trupul lui însîngerat rămăsese undeva, poate chiar acolo, pe lespedea rece. El, Fănică, plutea. în beznă.

„După război, spunea Maria, o să vedem munţii...”

Departe era Maria... O iubea mult, dar era departe şi glasul ei venea de departe, dintr-o lume cu soare şi valuri, cu nituri şi oameni. Cunoscuse lumea aceea, de mult. Acum plutea...

„Pe «Carmen» a fluturat steagul roşu”, spunea Pavel.

Ştia. Ştia şi cum tăiaseră cablurile reflectoarelor nemţeşti, acolo, în spatele cimitirului. Foarfeca de tăiat tabla era tocită şi santinela se apropia... Cum să nu ştie? Doar cei din camera neagră nu ştiau şi Fănică-i auzea întrebînd, întrebînd... N-aveau să ştie. Mărunţi, îi vedea foind în jurul mesei de piatră. N-aveau să ştie. Era uşor şi plutea ca un fum de ţigară. Mărunţi, n-aveau să ştie. Într-o linişte ceţoasă plutea, împăcat cu trupul lui învineţit, care ştiuse să tacă. Pavel, şi Balaban, şi Şerban, şi Luca şi mulţi, mulţi vor vedea sfîrşitul războiului şi vor cînta pe străzi, vor cînta „Hai la lupta cea mare...” Fără el vor cînta.

Fără? Cine-i omuleţul care ţine steagul?

— Eu, zise Fănică.

Dar ştia că-i departe, acolo unde cîntecul nu poaie ajunge şi unde nu munţii Mariei se înaltă, ci munţi de tăcere.

C A P I T O L U L XI

PRIETEN SAU DUŞMAN?

Încredinţîndu-se că nu era urmărit, Pavel se îndreptă către Anadolchioi. Văzu de departe, profilat pe steagul amurgului, minaretul subţire al moscheei Giumà, cu balconaşul lui îngrădit de pe care hatipul vestea ora rugăciunii. Cînd ajunse pe uliţele nepietruite, atît de asemănătoare cu cele pe care trecuse la braţ cu Sultana, se gîndi la cea de care în chip atît de neaşteptat se legase şi zîmbi. De departe, de pe întinderile Bărăganului, sufla un vînt uscat şi-l simţea pe faţă, apoi ocolindu-l şi gonind către marea acum liniştită, ca un însetat către fîntîna cu apă vie. Zbuciumaţi, oţetarii şi salcîmii-şi zbîrleau frunzele, prin care vîntul, încărcat de praf, trecea şuierînd.

Iorgu... După mîinile lui mari, cu degete groase, părea muncitor. Pavel nu ştia însă unde lucra şi, dacă într-un rînd i se păruse că muncea la „G.E.T.A.”, fabrica de armament unde se montau piese venite din toate colţurile ţării, nimic nu-l întărea în bănuiala asta. Dar nu se străduise să afle. Ce nevoie avea? Era bucuros că ţinea mai demult legătura cu omul acela cu trup de urs, care părea greoi şi era în stare să se mişte sprinten, care vorbea încet şi gîndea repede. Cu vreo zece ani mai în vîrstă decît el, Iorgu ştia multe şi Pavel îi cunoscuse în destule împrejurări sîngele rece şi judecata sănătoasă, pentru a fi sigur că avea de obicei dreptate. Ce va spune acum despre mesajele necunoscutului şi despre lada lui bucşită de ruble?

— Sper că n-ai adus vreo coadă după tine, spuse Iorgu.

— Nici o grijă. Zi, ştii ceva despre Fănică?

— A fost transferat la arestul civil. Avem un om, acolo, şi prin el am aflat că s-a purtat ca un comunist.

Inima lui Pavel bătu mai repede şi glasu-i sună deodată răguşit, cînd întrebă:

— L-au schingiuit, aşa-i?

— Da, spuse Iorgu. Şi-a fost mai tare.

Merseră tăcuţi. Era linişte în cartierul oamenilor nevoiaşi şi vîntul învolbura praful înaintea lor, gonind către mare.

— Şi-acum? întrebă, după o vreme, Pavel.

— Nu te mai îngriji, vorbi liniştit Iorgu. Acum vom face noi pentru Fănică tot ce se poate... Şi putem destul!

În glasul lui Iorgu era încredere şi siguranţă. Dînd din cap, Pavel prinse a-i povesti ce văzuse în subterană. Vorbi despre emiţător, despre ladă, vorbi scurt şi sfîrşi cu întrebarea la care nu putuse răspunde, oricît se frămîntase în zilele din urmă.

— Prieten, sau duşman?

Tăcut, Iorgu ascultase, întrerupîndu-l doar pentru a se lămuri, cînd Pavel trecea prea repede peste vreun amănunt.

— Dă-mi mesajele, spuse el, fără a-i răspunde la întrebare. Vîrî hîrtia în buzunar, după ce-şi aruncă ochii peste literele aşezate ca-n joacă şi adăugă: Avem o legătură... da, cred că vom afla despre ce-i vorba. Dacă n-ar fi lada... Dar eşti sigur că erau ruble?

— Uite, zise Pavel, întinzîndu-i bancnota pe care o luase cu el.

Iorgu o privi, aprinzînd lanterna.

— Da, şopti, cu părere de rău, parcă. Ruble...

— Ei, bine?

Nerăbdător, Pavel aştepta din partea lui cuvîntul în stare să dezlege totul. I se părea că Iorgu trebuie să ştie mai mult decît el şi rămase cumva dezamăgit, auzin- du-l că spune doar:

— Hai să ne gîndim...

— Hai, se-nvoi Pavel, cam cu jumătate de gură.

Mergeau încet, şi simţeau praful în păr, în gură.

— Cine-i, aşadar, omul tău? Un spion...

— Da, zise Pavel. Doar că...

— Stai. Am să comunic ce ini-ai spus şi tovarăşii au să descurce mai bine toată socoteala... Dar avem mintea noastră şi, oricum, ne putem da cu părerea.

— Omul spionează, zise Pavel, şovăind.

— Bun. Pentru cine?

— Pentru nemţi, în nici un caz…
— Fireşte, că n-ar avea de ce se-ascunde. Nemţii poruncesc la noi ca la ei acasă… Atunci? Lucrează pentru englezi sau americani. Pe francezi, pricepi, nu-i văd acum în stare de aşa ceva — mă gîndesc la cei din rezistenţă, care au fost cîndva în conducere, că despre Petain…
— Dar rublele? întrebă Pavel.
Înciudat, Iorgu bombăni:
— Ei da, rublele… astea mă-ncurcă şi pe mine!
Vîntul le sufla din spate, încercînd să-i mine şi ei se lăsau greu. Praful alerga înaintea lor, îi învăluia.
— Cînd am văzut acolo chipul lui Lenin, spuse Pavel, am simţit deodată, nu ştiu, că necunoscutul e de-ai noştri…
Iorgu tăcea.
— Asta ne încurcă, rosti apoi încetişor, ca şi cum ar fi vorbit cu el însuşi. Chipul lui Lenin face să ne bată inima… Dar inima unui duşman la fel ar bate?
— Unde vrei să ajungi? se miră Pavel.
— Acolo unde nu te-aştepţi, rîse deodată Iorgu. Tocmai rublele dovedesc cu cine avem de-a face!
Era mulţumit, pufnea vesel, iar trupul lui greoi sălta parcă, alături de Pavel.
— Tare greu de cap trebuie să fiu, zise acesta. Să mă ia dracu dacă pricep ceva…
— Pentru că nu te gîndeşti, zise la fel de mulţumit Iorgu. Dacă te gîndeşti, înţelegi că un spion al aliaţilor nădăjduieşte că nemţii se vor duce pe copcă…
— Ei şi? întrebă Pavel.
— Şi-n Transnistria se pot găsi ruble cîte vrei, că nemţii le-au interzis şi le-au înlocuit cu nişte mărci de- ale lor. Spionul tău ce face? Îşi zice că ruşii au să debarce la Constanţa şi, cuminte, adună de la soldaţii întorşi la vatră, sau îl priveşte de unde, teancuri de ruble. Bani albi pentru zile negre şi, poate, bani cu care deşteptul trage nădejde să cumpere vreun ostaş sovietic pentru stăpînii lui… Vezi că tocmai rublele, care ne încurcau, dovedesc cu cine avem de-a face? Inima unui duşman nu bate ca a ta…
Uluit, Pavel încercă zadarnic să găsească o greşeală în felul cum ajunsese Iorgu la neaşteptata încheiere că rublele-l trădau pe duşman. Totul se înlănţuia şi, în ciuda faptului că nu se

putuse descurca printre tainele galeriei, îl încerca şi pe el o undă de mulţumire.

Aşadar, nu se înşelase. Necunoscutul era un duşman, cum îl simţise atunci cînd nu văzuse decît pata de lumină a lanternei lui şi-i bănuise doar prezenţa în bezna galeriei. Dar felul cum judecase Iorgu îl făcea încă să se minuneze.

— Nu m-aş fi gîndit niciodată, mărturisi.

— Să te gîndeşti, zise Iorgu. Acum, de pildă, să te gîndeşti ce putem face cu emiţătorul!

— Noi? încercă să pătrundă gîndul celuilalt şi repetă, ca şi cum ar fi voit să înţeleagă vorba pe care singur o rostise: Noi?

— Convoiul, spuse cu un început de nerăbdare Iorgu.

— L-am întîrziat cît am putut...

— Şi bine-aţi făcut! Dar nu pricepi o dată că acum sîntem în stare să-l şi oprim? se răsti Iorgu.

Îi era ciudă pe Pavel. Prea aştepta să-i pice totul mură-n gură. Dar Pavel se opri. În mintea lui se făcuse deodată lumină.

— Ifrim? strigă bucuros.
— Mai încet! Cînd Antonescu zice că zidurile au urechi, să ştii că poate avea uneori dreptate... Ifrim e în larg, se întoarce poimîine. Te-ncumeţi să-i transmiţi ce trebuie?
— Dacă m-am priceput să-nsemn mesajele! răspunse Pavel, aţîţat. Mîine seară se-mplinesc cele zece zile. Mîine noapte porneşte convoiul.
— Bine. Mîine îţi dau şi textul.
Nerăbdător. Pavel simţi furnicături în tot trupul. Îl cuprinsese o înfrigurare bucuroasă, dar deodată se posomorî.
— Iorgule! Şi Fănică... atunci, degeaba?
Încruntîndu-se, Iorgu îl apucă de braţ.
— Nimic nu-i degeaba, auzi? Aşa e lupta. Cu jertfe, cu sînge...
Vîntul se înteţise. Plîngea în hornuri şi, fără veste, începură să cadă stropi mari, pe care buzele prăfoase ale pămîntului îi sorbeau cu lăcomie. Se zbuciumau oţetarii şi salcîmii, iar vîntul gonea, gonea şuierînd către marea nepăsătoare, ce-şi asculta doar pacea din adîncuri.

*

Agop rătăcea pe străzi ca omul care-şi pierduse umbra, dar ceea ce căuta nu era o umbră. Agop căuta bani.
Cu-o seară înainte colindase toate restaurantele şi cîrciumile, toate localurile de noapte, dar alunele cu căre-i îmbia pe muşterii nu se bucuraseră de preţuire şi banii cîştigaţi abia-i ajunseseră în dimineaţa aceea pentru două castronaşe cu iaurt. Se dusese în port. La ***pitura*** vaselor nu se mai vedeau, însă, oameni, convoiul era pregătit de plecare. Ceva mai încolo, pe cheiuri, foiau hamalii aflaţi sub mîna lui Sile Pişcot, vătaful care luase locul lui Sava Bărbosu şi Agop ştia că fără voia lui, fără ca el să-i arunce un sac, nu se putea apropia să încarce sau să descarce vapoarele negre, legate de ţărm cu odgoane întinse. De fapt, în anii aceia mai mult se încărca decît se descărca.
Privi cum pe un vas italian era minată o cireadă de boi, care şovăiau pe puntea zvîrlită între vapor şi ţărm, mugind şi încurcîndu-se în coarne. Macaralele suiau către cer stivele de cherestea descărcate din vagoane, le legănau în văzduh, arătîndu-le pentru ultima oară ţara în care fuseseră păduri şi le aşezau, binişor, în cala unui vapor german. Pîlniile podurilor de

încărcare scuipau mai încolo valurile de aur ale grîului şi porumbului, pe care nemţii nu prididiseră să-l care în toamnă, iar peste vînzoleala de oameni, vagoane şi macarale, se împleteau icnetele hamalilor, porunci repezite şi strigăte ciudate, amestecate cu mugetele boilor, cu ţipetele sirenelor, cu scrîşnetul lanţurilor şi chiotul locomotivelor. La cheiul portului din faţa staţiunii de petrol, cu rezervoare uriaşe zugrăvite în verde şi cafeniu şi camuflate sub plasa acoperită de frunze, vase cisterne sugeau sîngele negru ce se scurgea prin conducte.

— Ce-i, Agop? spuse un hamal, tuciuriu din cap pînă-n picioare, că abia sfîrşise încărcarea unui vapor, pe care echipa lui îl umpluse de cărbuni.

— Mă cam taie la ramazan, mărturisi Agop.

— Vorbeşte cu Sile, îl sfătui hamalul, scuipînd la picioarele lui o pată de cerneală şi privindu-l cu ochii, nefiresc de albi, pe faţa mînjită.

Asta ştia şi Agop, dar era sigur că Sile Pişcot avea să-i întoarcă spatele. Obişnuit să trăiască după cum îl tăia capul, Agop nu era în stare să muncească într-un loc mai mult de două-trei zile şi Sile n-avea nevoie de „uşchiţi”. Ultima dată îl gonise, ameninţîndu-l că-i rupe picioarele dacă-l mai prinde în port. Ştia că vătaful se putea ţine de cuvînt şi, prevăzător, îl ocolea.

Oftînd, urcă din nou drumul ducînd către oraş. Foame-i era şi acum, dar se gîndea la masa de prînz. Cum se împlinise ora cînd sosea acceleratul de Bucureşti se îndreptă către gară, nădăjduind să găsească vreo cucoană căreia să-i poată duce bagajul; dar trăia o zi cu ghinion. Trenul sosise de cîteva minute şi peronul era gol.

— A fost ceva? îl întrebă într-o doară pe ţigănuşul care şedea pe trepte privindu-şi melancolic cutia cu creme de ghete.

— Canei! răspunse văcsuitorul şi, fluierînd a pagubă. Agop o luă către strada Carol, cu gîndul să-şi încerce norocul pe la angrosiştii care mai aveau din cînd în cînd nevoie de ajutor, acum cînd aproape toţi vînzătorii fuseseră mobilizaţi.

Dar, cum mergea agale cu mîinile în buzunare şi fluiera printre dinţi, îşi aminti deodată de cucoana cam sărită căreia îi tăiase nişte lemne în toamnă şi se hotărî s-o întrebe întîi pe ea dacă nu mai are lemne de spart. O apucă deci pe strada

Vîntului şi pătrunse, prin gangul intrării, în curtea interioară a vechei case turceşti, în care Ciuntu se arătase nu de mult. Bocănind cu tălpile lui de lemn urcă pînă-n ceardac, pe scara scîrţîitoare şi bătu la uşa Adelaidei.

— Cine-i acolo? cîntă fosta călăreaţă de circ, deschi- zînd înainte ca Agop să-i fi putut răspunde.

Purta o rochie de culoarea oului de raţă, lungă pînă la pămînt, pe care şerpuiau, pe măsura nedomolitei ei fantezii, sumedenie de şireturi verzi. Rochia sfîrşea, la gît şi la mîneci, cu nelipsitele dantele.

— Nu cumva mai aveţi lemne de spart? întrebă Agop.

— Nu, băieţaş, n-am, răspunse Adelaida, pentru care, indiferent de vîrstă, toţi cei ce nu erau domni şi doamne se numeau băieţaşi şi fetiţe. De ce mă întrebi?

— De-o curiozitate, zise Agop, pe care de mult nu-l mai mira nimic.

Adelaida, în schimb, căzu pe gînduri şi ochii ei de copil se măriră, visători.

— Ciudat, spuse ea. Şi ce-ai vrea să mai afli de la mine, băieţaş?

— Dacă n-aveţi cumva o îmbucătură de prisos, zisf liniştit Agop.

Înşelată în aşteptări, jignită, Adelaida clătină din cap.

— Cît eşti de mărunt, spuse ea şi, închizîndu-i uşa în nas, oftă: Nimeni nu mă-ntelege! Nimeni...

Dînd din umeri, Agop cobori scara şi-l văzu lîngă havuzul din curte pe bătrînul îndrăgostit de fluturi.

— N-aş vrea să mă înţelegi greşit, spuse Zanea, dar dacă un modest ajutor îţi poate prinde bine...

— Orice ajutor îmi prinde bine, îi întoarse vorba Agop, luînd fără mofturi hîrtia pe care profesorul i-o întindea cu sfială. Mulţumesc, să trăiţi! Dacă aveţi cumva nevoie să vă car ceva, să vă sparg lemne...

— Îmi pare rău, spuse încurcat Zanea, dar acum nu... Poate altă dată, dacă ai să fii bun să mai treci...

Agop se simţi cuprins de milă faţă de bătrînul care-i cerea parcă iertare că-i dăduse nişte bani şi, într-un avînt de mărinimie, cunoscînd patima profesorului, voi să-l răsplătească.

— Ei, dacă vreţi, puteţi să-mi arătaţi şi fluturii! spuse el condescendent, vădind prin toată fiinţa lui cît de bine îşi dădea seama de ceea ce spusese.

Efectul vorbelor lui asupra profesorului pensionar fu, de altfel, la nivelul aşteptărilor.

— Îţi plac?... Dar cui, cui nu-i plac! Tinere, eşti un om de treabă, rosti plin de recunoştinţă Zanea şi-ndată, luîndu-l de braţ, îl duse în odaia ce-adăpostea preţioasele colecţii, închizînd cu băgare de seamă uşa, pentru ca nimeni să nu-i poată tulbura.

C A P I T O L U L XII

„ATENŢIUNE! ATENŢIUNE!”

Sultana trăia un vis. Atît de frumos, încît dacă cineva i-ar fi spus că anii aceia pătaţi de sînge aveau să rămînă în istorie drept anii celor mai dureroase jertfe pe care omenirea le adusese cîndva, s-ar fi înfiorat fără a pricepe şi şi-ar fi întors faţa de la cel ce încerca să-i umbrească visul.

Cîrciuma, în care văzuse întotdeauna o temniţă, îi era dragă acum, pentru că între pereţii ei îl cunoscuse pe Pavel; Ciuntu, faţă de care, de cînd se ştia, nu simţise decît spaimă, îi era drag, ca un adevărat părinte, pentru că-i ocrotea dragostea, pînă şi Gore se bucura de căldura pe care fata o risipea, ca unul ce era prietenul lui Pavel.

— Am să-i spun lui Gore să nu mai vină, gîndise odată cu glas tare Sultana, dar Pavel o mustrase:

— De ce? Măcar că glumeşte şi turuie ca o moară stricată, e un om trist şi-a suferit destul... Nu-l mai amărî şi tu. O să-nţeleagă el că ne iubim şi-o să rămînem prieteni.

Totul era simplu pentru Pavel. Dar Gore nu ştia că numai datorită lui mai putea veni la „Dobrogea” şi vedea lucrurile altminteri.

— Ce ţi se tot vîră-n suflet Pavel ăsta? îi spusese într-un rînd Sultanei. Nu era mai bine înainte, cînd mergeam frumos la cinema, luam cîte o prăjitură la „Elite” şi stam amîndoi de vorbă?... Bine ne mai înţelegeam noi atunci, Sultănico!

— De, ştiu şi eu... răspunsese fata, în doi peri.

Nu voia să vîre zîzania între Gore şi Pavel, aşa că nu-i spusese nimic, dar Gore nu era orb. Din clipa în care Zanea-l vestise că fusese căutat de prietenul lui, Ionescu, un domn

serios cu-o straşnică barbă neagră, Gore începuse a fi bănuitor. Nu izbuti să afle cine era ciudatul lui prieten, dar descoperi că-i pierise cărticica, pe coperta căreia se afla zugrăvit piratul legat cu-o fîşie neagră peste un oclii. Lui Pavel nu-i spuse nimic, se temea să nu i-o ia în nume de rău, dar era tot timpul cu ochii în patru. Nevoit să rămînă în frizerie cam tot atîta vreme cît muncea Pavel în atelierul lui, se întîlneau amîndoi pe la aceeaşi oră în cîrciuma lui Ciuntu. Dar tot mai des se întîmpla ca Gore să n-o mai găsească pe Sultana.

— A ieşit cu Pavel, spunea Ciuntu, privindu-l din spatele tejghelei. Dacă ăla s-a sculat mai de dimineaţă...

Întotdeauna strecura cîte o vorbă, care se înfigea ca un cuţit în inima lui Gore. Lui Pavel, pe de altă parte, îi şoptea că Gore vine cam des şi cîntă la mandolină de se string clienţii în jurul lui.

— Atîta bucurie are şi biata Sultana, ofta Ciuntu. S-o vezi cum îl ascultă, ai zice că-i vrăjită...

Pavel schimba vorba şi-l ruga să-i povestească despre întîmplarea aceea de demult, de la „Ancora” şi Ciuntu prindea atunci a spune vrute şi nevrute, pomenind de bătăi crîncene, cînd Sava Bărbosu rupea din om cu dinţii, sau lăudînd dărnicia marinarilor, care-şi lăsau leafa la „Ancora” şi nu plecau decît după ce-şi vîn- duseră şi cămaşa de pe ei. Altă dată începea să ofteze după vremurile bune cînd se făcea contrabandă cu mătase, covoare şi „marfă albă”, cu afion, strecurînd cîte-un cuvînt şi despre fratele lui Pavel, care părea să fi fost amestecat în tot ce se putea petrece într-o cîrciumă ca „Ancora”. Ciuntu-l pomenea şi cînd era vorba de una dintre bătăile „ca-n filme”, şi cînd amintea de contrabandişti, şi cînd hamalii se certau, şi cînd marinarii se-mbătau, aşa că Pavel nu mai pricepea nimic din toată flecăreala lui şi-l lăsa, pînă la urmă, în plata domnului. Ieşea cu Sultana, îndreptîn-du-se întotdeauna către stîncile de pe plaja Tataia, acolo unde stătuseră alături pentru întîia oară.

La întoarcere, Ciuntu începea s-o descoasă, ca un părinte grijuliu, dornic să afle ce fel de om era cel cu care-i ieşea copila în oraş.

În seara aceea se plimbară o vreme, şi Pavel îi cîntă ,,Prin rariştea de lîngă vii”. Sultana văzu că-i cu gîndul dus şi el îi spuse curînd că trebuie s-o petreacă înapoi, către casă,

deoarece îi sosise un unchi din Bucureşti, pe care nu-l văzuse de ani de zile.

— O să-ţi mai cînte şi Gore, spusese Pavel. De cînd te-o fi aşteptînd cu mandolina lui…

Speriată, Sultana, îl privise în ochi, temîndu-se că nu glumeşte. Găsise printre lucrurile maică-si un lănţişor de care prinsese cercelul dăruit de Pavel şi-l purta acum la gît.

— Am jurat în faţa mării, spuse ea, ducînd mîna la cercelul de aur.

La colţul străzii se despărţiră şi Pavel începu să ocolească pînă ce, încredinţat că nimeni nu-i calcă pe urme, se îndreaptă către uliţa din Anadolchioi, unde avea întîlnire cu Iorgu.

— Ia te uită aici, zise acesta, întinzîndu-i o bucată de hîrtie.

Pavel o luă şi văzu pe ea, scrise pe două rînduri ca-n lecţia unui şcolar începător, literele alfabetului.

A B C D E F G H I J K L M
N O P Q R S T U V W X Y Z

— Ce-i asta? întrebă el, înapoindu-i hîrtia.

— Cifrul, spuse Iorgu. Omul nostru zice că-i copilăresc de simplu, dar mi-a mărturisit că, simplu sau nu, oricare cifru poate fi descifrat, aşa că necunoscutul tău are într-un fel dreptate să nu-şi prea bată capul. Mai ales că transmite într-o limbă străină…

— Şi ştim ce zice? strigă Pavel, gîndindu-se îndată la cele două litere **ZZ** care se repetau în cuvîntul pe care-l socotise cel mai important, de vreme ce se afla atît în mesajul necunoscutului, cît şi în răspunsul pe care acesta îl primise.

— Uite-a ici, zise Iorgu, arătîndu-i din nou foaia pe care-o ţinea în mînă. Cifrul îţi dă litera pe care trebuie s-o înlocuieşti pentru a putea citi textul. Sub A, de pildă, e N. Asta înseamnă că în loc de A se pune N şi invers, N în loc de A. Ca să citeşti, să zicem Pavel, trebuie să scrii… ia să vedem… C… N… I… R… Y… Asa… CNIRY. Ăsta eşti tu!

— Şi textul? Textul necunoscutului? întrebă Pavel, nemaiputîndu-şi înfrîna nerăbdarea.

Avea să ştie în sfîrşit ce hram purta, într-adevăr, necunoscutul, pe care-l întîlnise de două ori în galeria subterană!

— E în engleză, zise Iorgu, ceea ce e tot un fel de cifru pentru noi. Nici tu, nici eu nu ştim englezeşte... Noroc că specialistul meu e mai deştept! Dacă vrei să vezi, asta a transmis omul tău, mai spuse Iorgu, întor- cînd hîrtia. Ceva-ceva tot ai să pricepi...

Pavel îşi aruncă ochii pe textul acela, citind cam anevoie cuvintele străine.

SENDING OF CONVOY
POSTPONED TEN DAYS
DUE TO COMMUNIST SABOTAGE

— Păi bine... începu el uluit, înţelegînd într-adevăr trei dintre cuvintele mesajului.

— Şi uite ce i-au răspuns, mai spuse Iorgu.

UNCOVER
COMMUNIST
ORGANISATION

— Adică? întrebă nerăbdător Pavel, văzînd că nu se înşelase şi cuvîntul cheie, cuvîntul ***comunist,*** se repeta în mesaj şi în răspuns.

— Adică aşa. Omul tău zice: „Plecarea convoiului a fost amînată cu zece zile din pricina unui sabotaj comunist”, iar celălalt răspunde; „Desconspiraţi organizaţia comunistă”. E clar?

— Stai niţel, şopti Pavel.

Se aştepta la orice, numai la una ca asta nu. Simţea deodată că tot ce se petrecea în galeria subterană, în care căutase o ascunzătoare, tot jocul acela de-a şoarecele şi pisica însemna mult mai mult decît bănuise chiar atunci cînd descoperise postul de emisie şi lada. Ceea ce se petrecea acolo, sub pămînt, nu-i mai privea numai pe ei, nu avea însemnătate numai pentru organizaţia din Constanţa, ci pentru toate ţările prinse în războiul antihitlerist, iar, dintre ele, în primul rînd, pentru Uniunea Sovietică.

— După cum vezi, am avut dreptate, spunea Iorgu şi Pavel desluşi în glasul lui o undă amară. Nimeni nu se mai poate îndoi că necunoscutul tău e un spion englez, sau american...

— Care face jocul nemţilor? şopti Pavel. Înţelegea şi nu-i venea să înţeleagă. Un tîlhar vine să prade, cei din casă se

leagă să lupte împotriva lui şi deodată unul dintre ei, la fel de primejduit ca toţi ceilalţi, îl vesteşte ce-au de gînd să facă prietenii dinăuntru?

— Convoiul pentru Odesa transportă, de bună seamă, ceva deosebit, zise Iorgu. Din păcate, noi nu putem şti ce. Poate că-i vorba de una dintre aşa-zisele lor arme secrete... Primind transportul, nemţii nădăjduiesc să împiedice ofensiva sovietică şi-i de înţeles că fac pe dracu-n patru ca vasele să plece cît mai repede.

— Bine, dar aliaţii? zise Pavel. Aliaţii ruşilor?

— Ei da, aliaţii, rosti cu aceeaşi amărăciune Iorgu. Uite că deodată aliaţii se tem de înaintarea ruşilor — şi asta-i vestea cea mai de seamă pe care ne-o dau mesajele! Armata Roşie, Pavele, e armata revoluţiei... şi Churchill ar vedea-o la Berlin cu aproape tot atîta plăcere ca şi Hitler! Probabil că ruşii ştiu destule despre sinceritatea aliaţilor, dar mesajul ăsta dovedeşte limpede că sub învelişul vorbelor mieroase se-ascunde picătura de venin... De-aceea am şi fost însărcinat să-ţi transmit mulţumirile Partidului. Ceea ce ai descoperit tu va ajunge, fără îndoială, acolo unde se cuvine şi poate că odată se va vedea şi mai bine cît de însemnată a fost ştirea pe care ne-ai adus-o...

Gîtuit de emoţie, Pavel nu mai putea rosti o vorbă. I se părea că n-aude bine, că nu era cu putinţă ca Iorgu, pe care-l ştia atît de cumpătat în cuvinte, să spună cu liniştea aceea tot ce spusese. Cine era el? Unul dintre cei mulţi, care luptau pentru ca ziua de mîine să fie altfel, care voiau să întemeieze o lume de dreptate, într-o Romînie nouă, liberă într-adevăr, pentru întîia oară în zbuciumata-i istorie... Sute, mii de oameni ca el se ridicau şi nimeni nu-i ştia şi lor nu le trecea prin minte că fac ceva deosebit, de vreme ce conştiinţa îi îndemna să se poarte ca nişte oameni întregi, ca nişte oameni liberi. Întrezări, pentru întîia oară, faptul că fiecare dintre aceşti oameni liberi ieşise din sfera lui măruntă, din cercul îngust al vieţii de zi cu zi, avîntîndu-se în marea ciocnire în care popoarele şi ţările lumii se aflau încleştate. Pentru întîia oară înţelese că nu mai era un simplu electrician din atelierele portului, ci un om al vremii lui, care-şi spunea cuvîntul într-o bătălie, despre care copiii aveau să înveţe cîndva, în cărţile de şcoală.

În clipa aceea îl auzi din nou pe Iorgu:

— Întorcîndu-ne la ale noastre, Pavele, mai e un lucru care trebuie să ne dea de gîndit. Spionul, vezi tu, a primit misiunea să grăbească plecarea convoiului, prin paralizarea organizaţiei comuniste, singura care-l putea face să întîrzie în port... Poate că s-a lăudat numai, pentru a fi bine văzut şi plătit de către stăpînii lui, dar poate că a aflat într-adevăr cîte ceva despre noi. Fii cu ochii-n patru şi verifică-ţi fiecare om! Şi-acum... te simţi în stare să intri în legătură cu Ifrim?

— Mai întrebi? strigă nerăbdător Pavel. Cînd ştiu ce însemnătate are convoiul?... Numai de m-ar prinde!

Undeva, în largul mării, o centură de mine închidea intrarea portului, lăsînd liberă doar poarta barajului, drumul de apă pe care navigau vasele militare. Poarta aceasta trebuia mutată la anumite intervale, pentru securitatea transporturilor, iar întîmplarea făcea ca puitorul de mine „Mihai Viteazul” să se afle tocmai în misiune pe mare. Radiotelegrafistul vasului, Ifrim, era comunist. Ca şi timonierul.

Înştiinţat prin Ifrim despre pornirea convoiului, timonierul putea „greşi” direcţia, abătîndu-se cu un grad pentru a plasa o mină chiar în poarta barajului, pe drumul vaselor ce se îndreptau către Odesa. Teama lui Pavel că emisiunea lui ar fi putut trece neobservată era îndreptăţită, Ifrim neştiind că i se va comunica ceva, necunoscînd lungimea de undă pe care emitea aparatul şi nici ora cînd avea să emită.

— Are să te prindă, îl linişti Iorgu. Nu se poate să nu urmărească toate comunicările făcute prin radio...

— Dar nemţii? întrebă Pavel.

— E adevărat, nemţii pot prinde şi ei mesajul, cu atît mai mult cu cît va trebui să transmiţi necifrat, zise Iorgu. Dar ce însemnătate poate avea asta, de vreme ce, oricum, sînt siliţi să trimită convoiul? Ceea ce ne interesează e ca Ifrim să afle de plecarea lui. Textul pe care-l ai de comunicat spune de aceea pur şi simplu: „Atenţiune! Nemţii trimit în noaptea asta un convoi la Odesa.” Mai departe ştie Ifrim ce are de făcut...

— Bine, mă duc chiar acum, zise Pavel vîrînd hîrtia în buzunar. Ştii cît e ceasul?

— Nouă şi douăzeci. Pînă la douăsprezece, ai tot timpul...

Circulaţia era oprită pe străzi, între douăsprezece noaptea şi şase dimineaţa, dar lui Pavel i se întîmplase în destule rînduri să se afle pe stradă şi în orele acelea şi ştia cum să se furişeze,

ferindu-se de patrule. Îşi luă rămas bun şi, curînd, străbătînd cu paşi mari uliţele pustii, se pomeni gîndindu-se la înfăţişarea pe care o vor avea după război. Aproape că uitase cum arată o stradă luminată, cu vitrine sclipitoare, o stradă vie, pe care oamenii se plimbă fără grijă, după o zi de muncă. Toate străzile erau moarte, ca şi cum suflarea ucigătoare a războiului ar fi atins caldarîmul, felinarele şi pereţii caselor, după ce alungase oamenii. Lumea întreagă era bolnavă. Părea ciudat să-ţi închipui ziarele fără comunicate de pe front, cinematografele fără Alida Valli, brutăriile, băcăniile şi măcelăriile fără tichete de cartelă, grădinile fără şanţuri de adăpost. Îşi închipui că intră în tutungeria pe lîngă care trecea şi cere liniştit „România Liberă", aşa cum ar fi cerut „Universul". O altă lume, România de mîine...

Se apropia de mare. O auzi mugind, întunecată, îşi închipui explodînd minele care-aveau să trimeată la fund convoiul şi se miră singur de bucuria sălbatică ce-l cuprinse. Răsufla repede, strîngînd din dinţi. Îl învăţaseră să urască. Nemţii, legionarii, Antonescu, domnii cu joben şi frac, pe care-i vedea fotografiaţi în ziar, toţi.

Era răcoare. Sufla dinspre mare un vînt îngheţat şi jos, pe plajă, apa năvălea pînă departe, lăsînd în urmă băltoace şi fierbînd în jurul stîncilor. Intră în galerie şi merse repede, fără să se oprească şi fără să privească în dreapta sau în stînga, pînă ajunse la peretele de piatră. Apăsă butonul, uşa se deschise şi pătrunse din nou în vizuina spionului, încercînd un simţămînt neplăcut, pe care nu-l mai trăise, acum cînd ştia ce treburi învîrtea necunoscutul. Dar se apropie de masă, îşi aşeză lanterna pe scoaba prinsă în perete şi deschise cutia, punîndu-şi casca la urechi. Începu să transmită:

— Atenţiune! Atenţiune! Atenţiune!

Făcu o pauză şi chemă din nou în necunoscut, în noapte. Încercă să-şi închipuie faţa lui Ifrim, care avea să-i prindă semnalul acolo, pe puitorul de mine, şi-i zîmbi şi-i făcu din ochi un semn prietenos.

— Atenţiune! Atenţiune!

Transmise textul de cîteva ori la rînd, cu pauze scurte. Îşi auzea în cască semnalele, aşa cum le auzea şi Ifrim, aşa cum le auzea, poate, şi cine ştie care staţie de radio- recepţie a nemţilor. Cum se făcuse că nemţii nu descoperiseră pînă acum

emiţătorul necunoscutului? Numai pentru că era ascuns în subterană? „Te pomeneşti că l-au lăsat dinadins... Îi priveşte, îşi spuse Pavel. Tot ce ştiu e că mesajul meu n-o să le fie pe plac!”

Îşi scoase casca şi închise cutia, întrebîndu-se cum rezolvase, totuşi, spionul problema antenei. Trimise în sus lumina lanternei şi descoperi firul, aproape de bolta de cărămidă. Dar mai departe?

Stinse lanterna înainte de a ieşi din încăpere şi împinse uşa. În clipa aceea văzu însă, încă departe în galerie, un cerc luminos. Ca o pisică se furişă pînă la răscruce, frămîntîndu-şi mintea pentru a născoci ceva şi-a putea zări măcar acum faţa necunoscutului. Era uşor să-i lumineze chipul, atunci cînd celălalt avea să-i treacă pe dinainte, dar trebuia să-l vadă fără ca el să bănuiască ceva, de emiţătorul lui putînd fi încă nevoie.

Îşi aminti visul, în care capul necunoscutului i se arătase ca o bilă neagră, netedă, lipsită de trăsături omeneşti. Acum îi auzea paşii. Mergea tot atît de sigur că nimeni nu-i cunoaşte taina şi nu se ferea. De ce-ar fi făcut-o? Vreme de ani de zile nu păţise nimic şi fusese nevoie de un bombardament pentru ca ascunzătoarea să-i fie aflată.

,,Iar am să-l văd doar ca pe-o umbră”, îşi spuse Pavel.

De ciudă, abia mai putea sta locului. Se lăsa cînd pe-un picior, cînd pe celălalt şi-şi muşca buzele, bleste- mîndu-se că nu-i dă nimic prin minte. Atunci văzu că celălalt ridică din vreme în vreme lanterna, plimbîndu-şi lumina pe acolo unde peretele de piatră se unea cu bolta de cărămidă a galeriei şi înţelese că necunoscutul controlează firul antenei. Încremeni la gîndul că spionul putea repeta mişcarea şi în dreptul răscrucii, aproape de el.

„Hai, hai,” îl îndemnă în gînd, ca şi cum ar fi încercat să-i impună voinţa lui. „Aici, aici...”

Şi, iată, ceea ce dorea din toate puterile, se-ntîmplă. Ajuns la răscrucea galeriilor, necunoscutul îşi ridică din nou lanterna şi raza îi scoase din beznă faţa, înainte de a atinge bolta. Stătu o clipă cu capul ridicat, scăldat în şuvoiul luminos, apoi îşi reluă drumul, dar Pavel ştia acum tot ce dorea să ştie.

Văzuse chipul duşmanului.

C A P I T O L U L XIII

TACHE NICOLAE, GARDIANUL

Celula închisorii, în care fusese adus cu duba, într-o noapte, după ce Clonaru se încredinţase că nu va scoate nimic de la el, semăna cu cea dintîi, pe care o cunoscuse în subsolul elegantului sediu al Serviciului Secret. Trecuseră cîteva zile de cînd îl mutaseră, aproape fără să ştie ce se întîmplă cu el. Era încă departe de oameni, în lumea de ceaţă, în care doar umbra amintirilor se perinda, ca imaginile unui film mut. Retrăia întîmplări uitate de mult şi revedea oameni la care nu se mai gîn- dise. Trecea uşor, plutind, peste ogorul părintesc şi peste casele oraşului, ca un nor, sau ca o umbră mare. Odată, cu ani în urmă, citise o carte unde se vorbea despre un om care auzea şi vedea tot ce se întîmplă în jurul lui, deşi rudele şi prietenii socoteau că murise. Era ţeapăn şi nu se putea mişca, nu putea rosti o vorbă, dar vedea şi auzea ca mai înainte. Şi nu-l mai mişca nimic... Amorţită, inima lui Fănică adormise parcă, asemenea inimii celui din carte. Oamenii dragi îi treceau pe dinaintea ochilor şi el îi lăsa să treacă pînă-n zarea unde nu-i mai putea urma şi unde-ncepea lumea oamenilor vii. Cînd Maria i se ivea astfel înainte, două lacrimi îi lunecau pe obrajii jupuiţi, umflaţi, peste care barba crescuse. Dar n-o oprea. N-avea putere...

Apoi începu a-şi simţi trupul. Îl dureau oasele, umerii, fiecare încheietură. Încerca să se desprindă de pe patul de scînduri, să plutească aşa cum plutise, dar nu mai izbutea. Acum era greu, poveri uriaşe îl trăgeau în jos, chinuindu-i mădularele, tîmplele îi zvicneau dureros, rar şi apăsat, ca şi cum două ciocane l-ar fi izbit ritmic, într-una. De unde fusese mut, gemea acum, în ciuda gardianului, care-i bătea în uşă, poruncindu-i să tacă.

Erau doi gardieni, care se schimbau, şi-n clipele cînd durerile i se îmblînzeau lui Fănică i se părea că simte pe frunte o mînă rece, potolindu-i fierbinţeala. În cîteva rînduri i se năluci că cineva îi dă să înghită hapuri şi el le înghiţi, întrebîndu-se dacă voiau să-l otrăvească. Într-o bună zi deschise ochii şi văzu zidurile leproase ale celulei, patul de scînduri pe care zăcea, uşa cu ferestruică zăbrelită. Încercă să se scoale. Îi vuia capul, simţea o sfîrşeală în coşul pieptului, se ghemui însă şi-apoi, spri- jinindu-se în mîini, se aşeză pe pat. Lăsă picioarele să-i atîrne şi se ridică, dar celula prinse îndată a se învîrti ca o roată de căruţă şi Fănică se prăbuşi, dînd cu fruntea de cimentul podelii.

Cînd îşi veni în fire era întins pe pat. Cineva îl pri-vea de afară, printre gratiile ferestruicii, ducîndu-şi degetul la buze. Peste o clipă uşa se deschise şi gardianul intră cu o strachină. Mirosul acru al ciorbei îi răscoli măruntaiele şi Fănică închise ochii, dar simţi că gardianul îi vîră în palmă un bileţel. Îl apucă şi cît timp celălalt, întors către el cu spatele, îi aşeză strachina pe masă, citi şi reciti cele cîteva cuvinte:

„Curaj! Sîntem mîndri de tine. Prin gardian vei primi veşti.”

— Ai citit? şopti gardianul.

Tăcut, Fănică îl privea în ochi. Omul îi luă biletul şi, scăpărînd un chibrit, îi dădu foc, lăsînd să ardă hîrtia, pînă nu mai rămase din ea decît o foiţă neagră, tivită cu sînge.

— Tu m-ai îngrijit? întrebă Fănică.

— Vorbim mai tîrziu, dormi, zise gardianul şi, înainte de a ieşi, încuind uşa, îi puse pe pat, lîngă mînă, o cutie de chibrituri şi-un pachet de „Mărăşeşti”.

Fănică aprinse o ţigară. Fumul îi pătrunse în plămîni, îmbătîndu-l ca un vin vechi şi-i simţi alături de el pe Maria, pe Pavel, pe toţi. Fără trecere, se afla iar în lumea oamenilor. Stinse ţigara la jumătate, o vîrî în pachet şi adormi.

*

Tache Nicolae, gardianul, avea aproape cincizeci de ani. Cu fata lui boţită, cu mustaţa îngălbenită de tutun şi ochii trişti, de cîine părăsit în ploaie, arăta ca un acar, un pescar, un salahor, ca unul dintre nenumăraţii oameni împovăraţi de puţinătatea banilor şi de mulţimea gurilor pe care le-aveau de hrănit. Găsise slujba asta, după ce fusese cîndva gropar la cimitir şi

barcagiu pe una dintre bărcile ce aşteptau lîngă Cazinou să plimbe cu ora boierii doritori să se legene pe apă, între două încercări de îmbogăţire la ruletă.

— Las’ să fie un suflet de om şi la puşcăriaşi, îi spusese nevestei, îmbrăcîndu-şi pentru prima oară uniforma, ce se boţise îndată pe el, de parcă ar fi fost tăiată din vechea bucată de postav păros, de care viaţa se slujise pentru a-i croi faţa.

Leafa de gardian era mică, dar Tache Nieolae, slujbaş la stat, ştia că va primi la bătrîneţe o pensie, cu care să-şi ducă zilele. Viaţa de gardian era tristă, dar Tache Nicolae se bucura că poate strecura o ţigară cîte unui amărît de puşcăriaş, iar, cînd se închina înainte de culcare la icoana sfîntului Nicolae, se simţea împăcat în inima lui şi somnul nu-i era niciodată tulburat de visele cumplite ce-i chinuiau pe ceilalţi gardieni.

Tinca lui Tache adusese pe lume zece copii. Dar, ştiind de la el că viaţa pe pămînt e grea, sfîntul făcător de minuni se rugase, pesemne, de îngerul morţii, să se milostivească şi să mute la loc de verdeaţă cinci dintre copiii gardianului, rugăminte pe care îngerul nu se dăduse îndărăt s-o împlinească. În schimb, pe cei rămaşi în viaţă, Tache îi iubea şi-i ferea de îngerul morţii. De aceea cînd Riţa, ultima născută, i se îmbolnăvi, nu pregetă şi bătu la poarta doctorului Goldenberg, chiar sub placa de aramă pe care scria „Boli de copii” şi, mai jos, orele de consultaţii.

Era trecut de miezul nopţii şi doctorul dormea, dar Tache îşi călca peste sfială şi bătu, bătu în poartă, pînă ce un cap se arătă la o fereastră de la etaj şi cineva îl întrebă dacă vrea să sfarme uşa.

— Doamne păzeşte! se înspăimîntase Tache, iar doctorul îl învăţase atunci că poate apăsa pe butonul soneriei.

Tot el îi deschise apoi, într-o cămaşă de noapte lungă pînă la glezne, peste care îmbrăcase un halat de postav ce-i trecea de genunchi, lăsînd să i se vadă poalele cămăşii şi făcîndu-l să semene cu un preot al unui cult ciudat. Cînd Tache îl văzu pentru întîia oară, doctorul era trecut de jumătatea vieţii, dar se ţinea drept şi era c-un cap mai înalt decît el. Avea o faţă rotundă şi-o hălăciugă de păr de culoarea paiului copt. Dindărătul ochelarilor cu ramă groasă priveau doi ochi obosiţi, nepotriviţi cu vioiciunea doctorului, care se mişca într-una, dădea din mîini, bîţîia din picior şi vorbea repede, cu un soi de

familiaritate glumeaţă, de parcă toţi oamenii cu care avea de-a face erau nişte copii, pe care se cuvenea să nu-i sperie.

Îndată ce auzi că fetiţa are de două zile fierbinţeală şi moţăie toată vremea se îmbrăcă într-o încăpere a cărei uşă rămăsese deschisă şi prin care năvăli spre Tache un asemenea potop de întrebări că gardianul, buimăcit, abia prididi să răspundă. Peste o clipă doctorul se ivi, îmbrăcat din cap pînă-n picioare, de la pălărie şi pînă la ghetele cu ghetre gălbui, îl prinse pe Tache de braţ şi, apucînd trusa gata pregătită, ieşi cu el în stradă. Mergea repede şi gardianului i se păru că doctorul nu-şi închisese gura o clipă, dar, cînd ajunseră la locuinţa lui Tache, Goldenberg era aproape sigur că fetiţa avea scarlatină şi ştia despre Tache aproape tot ce ştia şi Tinca, femeia care-i născuse zece copii.

— Vai, ce fetiţă frumoasă! strigă doctorul, apro- piindu-se de Riţa şi îndată se apucă să-şi frămînte degetele în bătaia luminii galbene a lămpii cu gaz, aşa că pe peretele de lîngă patul ei prinse a da din urechi un iepure, lătră un cîine şi o maimuţă se scărpină în creştet.

Trezită din somn, fetiţa bătea din palme.

— Aşa! rîse doctorul. Acum o să ne jucăm de-a doctorul...

Dar, cum Riţa începu să plîngă, o linişti îndată, spu- nîndu-i că ea va face pe doctorul şi el pe bolnavul.

Şi fetiţa îl ciocăni pe spinare, îl puse să zică treizeci şi trei, îşi lipi urechea de spatele lui şi-i porunci să facă o sută de injecţii, după care doctorul se apucă şi el s-o caute, încredinţîndu-se că Riţa avea, într-adevăr, scarla- tină, şi încă hipertoxică.

Temperatura suia într-una şi fetiţa începu să aiureze. Doctorul se agita, scria reţete şi-l trimetea pe Tache la farmacie, iar în clipele cînd Riţa deschidea ochii, îi spunea nişte poveşti atît de năstruşnice, că fetiţa adormea rîzînd.

Într-o zi îi dădu lui Tache o nouă reţetă şi se miră că omul nu aleargă, ca de obicei, la farmacie, Cu reţeta în mînă, gardianul plîngea.

— Ia te uită la el! strigă doctorul. Ce-mi stai dumneata aici şi plîngi ca o salcie? Poate crezi că de lacrimi am eu nevoie? Poate crezi că-mi mai trebuie un client?... Clienţi am eu destui, să-mi trăiască, şi nu tratez copii cu mustaţă!

Vorbea, rîdea, se mişca de colo-colo şi-l bătea pe umeri, împingîndu-l către uşă.

— Nu vă supăraţi, domnule doctor... Nu mai am bani, spuse Tache, printre hohote de plîns.

— Bani? Ce bani?... Uite bani, strigase doctorul, vîrîndu-i în buzunar tot ce-avea la el. Plînge... Dar ştii că eşti bine dumneata?

Boala fu lungă. Doctorul venea, lăsa bani şi pleca. Într-o noapte aduse nişte injecţii, Tache era de serviciu la închisoare, Tinca, slabă şi plînsă, se sprijinea de masă, de pereţi.

— Parcă ai cu cine să vorbeşti? zise doctorul, lovin- du-se de un scaun şi negăsind în odăiţa gardianului destul loc să se mişte.

Încerca să-şi dea curaj şi, ncputîndu-se consulta cu părinţii, vorbea cu el însuşi. Fetiţa era pierdută. Făcuse tot ce se putea face, dar boala era cumplită şi nu nădăjduia că Riţa va apuca să mai vadă zorii. În noaptea aceea trebuia să moară. Nu era primul copil pe care nu izbutise să-l salveze şi moartea era pentru doctorul Gol- denberg un vechi duşman, un duşman cunoscut. Îi înlăturase coasa de la capul atîtor copii încît ştia că, uneori, se înverşuna pînă ce lui nu-i mai rămînea decît să închidă ochii, care-l priviseră cu încredere. Ieşea atunci din casa în care fusese înfrînt şi umbla pe străzi năuc. urîndu-şi trupul voinic, viu, în vreme ce trupşorul copilului se răcea, blestema clipa cînd se hotărîse să practice medicina şi se socotea un ticălos, un nepriceput, un complice al negrei ucigaşe.

Gîndul că viaţa fetiţei aceleia se va stinge îl scotea din minţi. Plecînd de la Tache citea din nou tomurile groase, ce închideau înţelepciunea omului în luptă cu moartea, citea revistele medicale şi se încredinţa că nu mai era nimic de făcut.

Atunci aflase de la un coleg că, la spitalul de copii din Bucureşti, un doctor Stroe descoperise un ser anti- scarlatinos, pe care îl încercase cu succes pe cobai. Îl chemase la telefon şi doctorul Stroe îi confirmase ştirea, atrăgîndu-i totodată atenţia că serul nu fusese experimentat pe oameni.

— Am să-l experimentez eu! strigase la telefon şi auzise răspunsul celuilalt:

— Nu vă pot autoriza decît în cazul în care aţi pierdut orice speranţă.

— Speranţă? răcnise el. Dumneata vorbeşti de speranţă? Copilul a murit, colega! E mort, înţelegi? Mort...

Primise din Bucureşti injecţiile şi instrucţiunile necesare şi-acum venise pentru ultima încercare. Ar fi trebuit să ceară încuviinţarea părinţilor, dar nu se putea hotărî să-i spună femeii aceleia, care abia se ţinea pe picioare, că fetiţa e ca şi moartă. Şi-atunci o pusese să cheme doi vecini şi-o trimise la unul dintre ei, să se odihnească, glumind atît de firesc, încît femeia socoti că totul se sfîrşise cu bine. Cînd Tinca plecă, luă fetita în braţe şi-o întinse pe masă. Fetiţa era sfîrşită, nu vedea şi nu auzea.

— Ţineţi-o de mîini şi de picioare! zise el şi, cînd vecinii apucară braţele şi picioarele slabe ale copilului, începu să-i injecteze serul.

Făcea o injecţie după alta, spre groaza oamenilor, care simţeau trupul Riţei zvîcnind. Umbrele lor se vedeau pe pereţi, uriaşe. Nimeni nu scotea o vorbă. Guraliv întotdeauna, doctorul tăcuse. Era singurul care ştia ce se întîmplă pe masa aceea de brad şi broboane de sudoare îi ieşeau pe frunte.

Atunci se produse şocul. Toţi trei ţineau trupul firav al fetiţei şi nu izbuteau s-o stăpînească. O putere covîrşitoare, oarbă, îi galvaniza braţele şi picioarele şi Riţa se zvîrcolea, striga, vorbea fără şir, luptîndu-se să scape din strînsoarea celor şase mîini, care se dovedeau slabe, neputincioase.

— Ţine tare! Ţine! gîfîia doctorul.

Minutele treceau. Cu o furie sălbatică, boala se înverşuna, zgîlţîind trupul fetiţei, în care se dădea o luptă neştiută, crîncenă, pe viaţă şi pe moarte. Riţa se încordă deznădăjduită, strigă şi se prăbuşi pe masă, frîntă.

— A murit! gemu unul dintre vecini.

Doctorul se plecă peste trupul chinuit şi căzu pe un scaun.

— A scăpat, şopti el, vîrîndu-şi degetul între guler şi pielea gîtului, trăgînd în neştire şi desfăcîndu-şi cravata.

Răsufla greu. Simţea că se înăbuşă, dar un zîmbet larg îi lumina faţa rotundă, udă de parcă ar fi ieşit din baie şi-n inima lui era atîta fericire că-şi închise ochii, nemaiputînd îndura să privească vreun chip de afară.

Cînd se întoarse, în zori, Tache îl găsi veghind fetiţa. Riţa dormea răsuflînd uşor şi doctorul îşi duse degetul la buze, ieşind cu gardianul în curte.

— Începe o zi frumoasă, zise doctorul şi-i povesti tot ce făcuse.

Tache se clătină, iar înainte ca celălalt să-i fi putut ghici gîndul, îşi lipi buzele de mîna lui.

Peste o săptămînă, Tache Nicolae, gardianul, închidea uşa celulei cu numărul şapte peste deţinutul Goldenberg Avram, comunist.

*

Toate acestea se petrecuseră de mult, cu aproape treisprezece ani înainte de război şi Fănică adună povestea doctorului din frînturile şoptite de Tache, după ce se înzdrăveni cît de cît, putînd asculta şi vorbi. Doctorul fusese apoi purtat prin închisori, eliberat şi arestat din nou, iar Tache auzise că-şi dăduse sufletul undeva, în-tr-un lagăr din Ucraina, numit Vapniarka.

— Dumnezeu să-l odihnească, îşi încheie el povestea, că dacă omul ăsta a trebuit să stea la puşcărie şi să moară cum a murit, apăi în neagră lume ne fu dat să ne ducem zilele…

Gardianul încercase şi înainte vreme să aline viaţa deţinuţilor, cu cîte o ţigară şi cu o vorbă bună, fără a face deosebire între cei de la „drept comun” şi ,,politici”, dar doctorul îi arătase ce fel de oameni erau comuniştii şi Tache socotea acum de datoria lui să-i ajute cum se pricepea. Multă politică nu-i intra în cap. Pentru Tache, comuniştii erau un fel de sfinţi, prigoniţi pentru dreapta lor credinţă, aşa cum fuseseră prigoniţi şi creştinii, cîndva. Pronia îi pusese în mîna cheile puşcăriei, anume ca să le îndulcească amarul şi era mîndru că fusese aflat vrednic de slujba asta, aşa cum sfîntul Petru primise cheile raiului. Nu se îndoia de fel că, acolo, sus, porţile raiului se deschideau celor cărora el le deschisese porţile puşcăriei pe pămînt, iar gîndul ăsta dădea slujbei lui o măreţie, de care începuse să fie mîndru.

— Azi ai vorbitor, îi spuse, într-un rînd, lui Fănică.

Cînd cazangiul intră în încăperea despărţită în două de zăbrele, o văzu pe Maria. Era plînsă şi-avea cearcăne albastre sub ochi, dar îşi jurase să fie tare şi aştepta, cu inima împărţită între teamă şi bucuria de-a-l putea în sfîrşit vedea. Cînd dădu însă cu ochii de omul în straie vărgate, ce se oprise în prag, dincolo de zăbrele, socoti că se făcuse o greşeală. Omul acela era slab şi faţa-i pierea sub barba crescută peste măsură.

— Maria, zise el, apucînd cu mîinile două zăbrele.

Atunci îi recunoscu vocea, ochii, şi începu să-l sărute, plîngînd în hohote şi simţind pe obraji răceala gratiilor de fier.

— Maria, zise Fănică, Maria...

Cînd Tache îi puse mîna pe umăr crezu că vrea să-l liniştească şi-şi întoarse capul către el, pentru a-l încredinţa că nu va face nimic neîngăduit.

— Iartă-mă, zise Tache. E gata...

Trecuse timpul. Lui Fănică i se părea că abia apucase s-o vadă. Maria se încleştase de zăbrele şi striga:

— Fănică! Fănică! Fănică!

Un jandarm o trase de acolo, în vreme ce el ieşea. Cu hohotele Măriei în urechi se întoarse în celula lui şi, oftînd, Tache răsuci cheia în broască.

Nesfîrşite, goale, orele treceau... Noaptea îl trezi zgomot de paşi, de glasuri şi socoti că veneau iarăşi să-l ducă la interogatoriu, acum, cînd viaţa i se întorsese în trup. Dar, privind pe ferestruică văzu că aduceau un nou arestat, atît de lipsit de putere că doi gardieni îl tîrau de braţe. Picioarele arestatului atîrnau moi şi tocurile cizmelor îi hîrşîiau pe ciment. Deschiseră uşa unei celule şi-l zvîrliră ca pe-un sac pe podeaua rece, apoi închiseră uşa.

Cînd se făcu linişte şi Tache rămase singur, Fănică întrebă în şoaptă:

— Cine-i?

— Nu ştiu zău, răspunse, la fel, gardianul. Vreun om bun...

CAPITOLUL XIV

O VECHE CUNOŞTINŢĂ

Pavel fu nevoit să se împace cu gîndul că nu va afla nimic de la Ciuntu. Sau nu ştia mare lucru, sau nu voia să vorbească. Ori de cîte ori se apropia de tejgheaua lui, Ciuntu îl întreba de una şi de alta, iar dacă Pavel îi pomenea de întîmplările vechi, datorită cărora îi pierise fratele, cîrciumarul prindea să depene firul încîlcit al încăierărilor de demult, îşi amintea de contrabandişti, de un marinar care se aşeza la masă cu o maimuţă pe umeri, se împiedica în amănunte şi-şi sfîrşea povestea în coadă de peşte, încredinţîndu-l pe Pavel că data viitoare îi va mai spune şi altele.

Plictisit, se hotărî să-şi calce pe inimă şi să-l caute pe Ianulis. Destul amînase, destulă vreme pierduse, în- cercînd zadarnic să afle ceva de la Ciuntu. Dar abia îşi spuse că orele petrecute la „Dobrogea” erau vreme prăpădită în zadar, că Sultana i se ivi înainte, arătîndu-i ca o mustrare tăcută cercelul de aur, pe care şi-l prinsese la gît, iar Pavel îşi mărturisi că acolo, în cîrciuma lui Ciuntu, îl aşteptase fericirea. Nu, nu-i putea părea rău că trecuse pragul „Dobrogei”!

Mai era însă încă o pricină pentru care se hotărîse să intre în elegantul bar al „Ancorei de aur”. Din noaptea în care văzuse trăsăturile necunoscutului se străduise în van să afle cine era spionul din vechea galerie. Sigur era că nu-l întîlnise niciodată, de-a lungul tuturor anilor petrecuţi în Constanţa. Să fi venit de curînd dintr-un alt oraş? Cum putea cunoaşte un străin galeriile subterane, de care mulţi constănţeni nici n-auziseră şi cînd avusese vreme să-şi pregătească ascunzătoarea? Sau

moştenise, numai, încăperea secretă de la un alt agent al reţelei de spionaj, din care făcea parte?

Pavel rătăcise pe străzi, intrase în prăvălii, se învîr- tise prin pieţe, fusese la baia de aburi şi dăduse o raită pînă şi prin bisericile şi geamiile din oraş. dar nicăieri uu-l întîlnise pe omul din galerie. Nădăjduind să dea peste el, se bizuia, fireşte, pe o întîmplare norocoasă, dar o asemenea întîmplare nu era de neînchipuit într-un orăşel, ai cărui locuitori se ştiau aproape toţi, măcar din vedere. Şi totuşi, Pavel nu-l văzuse nicăieri.

Rămîneau, deci, doar două posibilităţi. Cea dintîi, că spionul nu făcea parte dintre oamenii pe care îi vedea zilnic, dintre oamenii care aveau o slujbă, care tîrguiau cîte ceva în piaţă, ci era unul dintre domnii ce se învîr- teau într-o lume a lor, alta decît cea a nevoiaşilor, alcătuind marea mulţime a locuitorilor. Pivniţa lui plină cu băuturi străine, de altfel, îl arăta drept un bogătaş. În cazul ăsta. putea fi întîlnit, poate, într-un local ca ,,Ancora de aur”, unde se aduna protipendada, funcţionarii superiori, ofiţerimea.

În sfîrsit, cea de-a doua posibilitate era ca spionul să nu iasă ziua din casă, ceea ce însemna că Pavel trebuia să-l pîndească în galerie, să-l aştepte pînă intră în încăperea secretă şi să încerce să se strecoare din pivniţa lui, prin chepengul de astă dată deschis, pentru a afla unde locuieşte. La calea asta, însă, primejdioasă din pricină că putea da peste cineva în locuinţa necunoscutului, nu se putuse încă hotărî, şi-o păstra pentru cazul cînd nu-i mai rămînea, într-adevăr, altă ieşire.

Gîndindu-se la toate astea, Pavel îşi legă nodul cravatei, privindu-se în oglinda ceţoasă a dulapului. Îşi pusese hainele de sărbătoare, ştiind că portarul nu-l va lăsa să intre în bar cu pantalonii lui de doc şi se simţea stingherit la gîndul că hainele bune puteau să pară şi ele destul de ponosite, între pereţii localului de noapte.

— Am să mai întîrzii în oraş, spuse Pavel, răspun- zînd privirii mirate a mamei.

Era de mult capul familiei şi mama nu-şi mai îngăduia să-l întrebe nimic, aşa că se mulţumi să-l privească. Hainele de culoare închisă fuseseră ale celui de-al doilea bărbat al ei şi-şi aminti cît de greu îşi adunase omul banii pentru stofă şi pentru croitor. Nu mai apucase să le poarte. Rămăsese undeva,

departe, şi ea n-avea să afle niciodată dacă se bucurase barem de-un mormînt.

,,Ce blestem mă urmăreşte, de mi-au pierit amîndoi bărbaţii şi-ntîiul fecior, fără să ştiu cum şi fără să ştiu unde?” se întrebă, privindu-l pe Pavel.

Era micuţă, slabă, şi aşa cum stătea pe scaun, cu mîi- nile în poală, părea o fetiţă. Doar chipul îi era bătrîn, galben şi istovit.

— Semeni cu Grigore, zise ea şi oftă la gîndul că al doilea fecior îi ascundea şi el o taină, ca răposatul. Îi semeni, Pavele…

Ar fi vrut să-i spună că nu va adormi pînă nu-l va şti iar acasă, aşa cum nu dormea nopţi întregi, cînd Grigore rătăcea prin oraş, îndeletnicindu-se cu treburi despre care niciodată nu-i vorbise. Treburile acelea tainice îl pierduseră şi se temea că-i vor pierde şi-al doilea fecior.

— Culcă-te, mamă, zise Pavel. Noapte bună!

Ieşi încetişor, să nu-i trezească pe Gică şi Costel, şi-afară îl întîmpină întunericul, din pricina căruia stelele păreau nespus de luminoase. În toate casele din jur locuiau muncitorii din port şi peste tot se simţea că, trudiţi, oamenii dormeau. Ştia cine stă în fiecare dintre casele mărunte, cu mulţi dintre ei bătuse mingea, pescuise şi colindase malurile înalte ale falezei, iar acum, singur pe străduţa pustie şi înecată în beznă, simţi cît îi erau de dragi toate gardurile de scînduri văruite, toate curţile prin care se jucase, toate casele cu două şi trei încăperi sărăcăcioase. Acolo, în întuneric, era copilăria. Tinereţea, în atelierele portului. Şi mai departe?

Cînd ajunse în centru văzu din capul străzii portarul cu şapcă, aşteptînd în faţa intrării întunecate a barului. Portarul puse mîna pe clanţă, deschizînd uşa, iar şuvoiul luminos îl scăldă pe Pavel, din cap pînă-n picioare.

— Să trăiţi, spuse portarul, privindu-l cam cu îndoială.

Bietele lui haine de sărbătoare! Căzuseră la examen.

Trecu prin vestiarul cu garderobă de-o parte şi de alta, iar în oglinzile mari, limpezi şi strălucitoare, îşi văzu şi el hainele prost tăiate, cravata ieftină. Cămaşa îl strîngea la gît.

Un chelner în frac împinse uşa de sticlă mată, pe care apărea, lucioasă, o ancoră mare şi Pavel intră într-o sală rotundă. Coloane de marmură neagră se adunau într-un cerc, înăuntrul căruia, pe parchetul de dans, se învîrteau cîteva perechi. Dincolo, în afara cercului de coloane, se înşirau mesele, acoperite cu feţe de masă albe şi scaunele tapisate cu pluş verde. Lumina scăzută pornea din nişte scoici prinse în peretele tapetat cu pluşul verde al scaunelor. Alămurile orchestrei ţipau şi-n local plutea un aer greu, de fum şi alcool.

Chelnerul, care-i deschisese uşa, îi arătă o masă liberă, Pavel făcu însă un semn cu mîna şi se sprijini cu spatele de-o coloană. De acolo putea cuprinde cu privirea doar o parte a sălii, dar cercetă bărbaţii şi femeile ce dansau. Erau toţi în haine de seară, femeile aveau spatele şi braţele goale şi, printre dansatori, zări doi ofiţeri nemţi şi un italian înalt, măsliniu şi năsos. La o masă, cîţiva ofiţeri romîni din marină îşi ciocneau într-una paharele. Graşi sau slabi, bărbaţii din local aveau pungi sub ochi şi aproape toţi arătau a fi trecuţi de cincizeci de ani, în afara ofiţerilor, tineri şi gălăgioşi. Femeile păreau obosite.

Pavel trecu încetişor pe dinaintea tuturor meselor, dar necunoscutul nu era acolo.

„Am să mă strecor, totuşi, în pivniţa lui”, îşi spuse.

În clipa aceea, însă, tresări, ca şi cum l-ar fi stră- bătut un curent electric. La o masă, întrucîtva ascunsă într-o nişă, aproape de barul lîngă care, pe scaunele înalte, se aflau cîţiva domni şi două femei, cu feţele atît de vopsite, că păreau două măşti, un bărbat vorbea cu un ofiţer din SS. Bărbatul şedea cu spatele către el, dar Pavel simţi cu fiecare capăt al nervilor că era omul din galerie.

Muzica încetă, perechile se întoarseră la mesele lor şi glasurile se amestecară într-o larmă nedesluşită. Ofiţerul în uniformă neagră se ridică şi necunoscutul rămase o clipă gînditor, apoi se sculă la rîndul lui şi privi sala.

El era. Pavel îi recunoştea începutul de chelie, care-i înălţa fruntea, părul negru şi creţ dat peste cap, ochii de culoare deschisă, parcă fără culoare, nasul îngust şi buzele subţiri, bărbia lată. Îi recunoştea statura şi se bucură văzînd că omul trebuia să aibă spre şaizeci de ani, aşa cum bănuise, cînd îl văzuse ridicîndu-se de pe scaun, în încăperea lui de sub pămînt. El era.

Să intre în vorbă? Mai avea de aflat doar numele necunoscutului.

Îl văzu apropiindu-se de unul din chelneri, care-i şopti ceva, şi deodată înţelese. Clipi de parcă o lumină neînchipuit de puternică l-ar fi izbit în ochi şi, din trei paşi, ajunse lîngă el, rostind încetişor:

— Domnul Ianulis?

Bărbatul îl privi mirat, măsurîndu-l din cap pînă-n picioare pe tînărul acela sărăcuţ îmbrăcat şi privi întrebător către chelner, care dădu din umeri.

— Ai să-mi spui ceva, tinere? întrebă Aristide Ianulis.

— Între patru ochi, dacă se poate, spuse cu îndrăzneală Pavel.

Ianulis îl mai privi o dată, apoi înălţă şi el din umeri.

— Bine, vino cu mine...

Urmîndu-l, Pavel se gîndea cît de ciudat se potriviseră toate, de vreme ce Grigore avusese de-a face cu acelaşi om. Ştiuse oare cine era Ianulis? Sau acesta nu ajunsese încă, pe atunci, spionul din galerie?

Privea spatele celui pe care se obişnuise să-l numească „necunoscutul” şi şi-l închipuia acolo, între pereţii de piatră...

Patronul „Ancorei de aur”. Un spion.

Intrară în încăperea unde Ianulis îşi instalase biroul. Un covor albastru, o casă de bani şi, pe pereţi, nenumărate fotografii înfăţişînd dansatoare şi dansatori, acrobaţi, iluzionişti şi scamatori, toţi cei ce se perindaseră, în cadrul programului artistic, pe parchetul barului.

— Aşadar...? zise Ianulis, aşezîndu-se într-unul dintre fotoliile de piele ce aşteptau înaintea biroului şi poftin- du-l să ia loc în celălalt.

Se mai gîndea la tot ce vorbise cu interpretul Obersturmführerului Kremer de la Gestapo şi-l ascultă pe Pavel doar cu o ureche. Trebuia să încerce să capete amănunte de la cei din marina romînă, dar era sigur că ceva se întîmplase cu blestematul convoi, pe care izbutiseră pînă-n cele din urmă să-l trimită la Odesa... Îl interceptaseră ruşii? Încă înainte de a-l vesti Clonaru, care, în ciuda locului pe care îl ocupa la Serviciul Secret, îi era inferior în ierarhia agenturii engleze de spionaj, încă înainte de a-l vesti că se pregăteşte un transport pentru Odesa, Ralph îi atrăsese atenţia asupra viitorului convoi. Apoi îi poruncise să facă pe dracu-n patru numai să-l vadă odată ieşind din port, — şi convoiul plecase. Ce vină avea dacă ruşii dăduseră peste vasele nemţilor şi le trimiseseră la fund? Îşi împlinise misiunea, că nu era să se îmbarce şi să-i dădăcească şi pe mare pe oamenii lui Kremer!

Dar ştia că, de fapt, încerca doar să se liniştească şi era sigur că Ralph avea să tune şi să fulgere. Îi convenea! Stătea frumos la Ankara şi dădea dispoziţii: fă asta, fă aia... Dar dacă nu ruşii scufundaseră convoiul, ci explodase pe unul dintre vase o bombă, sau se produsese cine ştie ce avarie, datorită comuniştilor din port? I se păru că celălalt rosteşte un nume cunoscut şi gîndurile i se întoarseră deodată către tînărul din faţa lui.

— Poftim? spuse Ianulis.

Naiba ştie ce-i mai îndruga şi ăsta, care vorbea într-una. Habar n-avea unde voia să ajungă cu nesfîrşita lui poveste, din care nu prinsese nimic.

Atunci îi văzu mîinile şi înţelese că celălalt e muncitor.

— Lucrezi în port? întrebă, înviorat deodată.

— Da, răspunse Pavel şi adăugă nedumerit: Îl chema Munteanu, Munteanu Grigore. Era fratele meu.

Ochii lui Ianulis fulgerară. Prin urmare asta era? Se ridică şi deschise ultimul sertar al biroului.

— Munteanu Grigore? Nu ştiu... în ce an, spui?

— 1934, şopti Pavel.

Ianulis scoase din sertar un catastif mare, negru, pe care scria 1934 şi se apucă să-l răsfoiască, gîndindu-se cu spaimă

cîtă vreme trecuse de atunci. Ce să-i spună? Încerca să cîştige timp… Catastiful avea o margine, pe care se vedeau literele alfabetului şi el îl deschise la M.

— Munteanu Grigore… Este! zise Ianulis, urmărind cu degetul şirul numelor. Îmi datorează un sfert de mastică… şi închise catastiful.

Pavel îl privi ţintă.

— Din noaptea aceea, cînd a intrat la „Ancora”, nu l-a mai văzut nimeni, spuse el.

— Zău? Să ştii că ai dreptate… Acum, cînd mi-am adus aminte de el, spuse Ianulis, parcă nu l-am mai văzut nici eu, după aceea. Dar a trecut atîta vreme… Cine mai poate şti?

Pavel îşi strînse pumnii. Rosti încruntat:

— Aşadar, nu vreţi să-mi spuneţi nimic?

— Vreau, de ce nu?… Munteanu Grigore, da, da… Trebuie să mă mai gîndesc. să văd… Mai treci pe-aici, tinere. Am să caut să-ini amintesc tot ce ştiu…

„Ca şi Ciuntu, îşi spuse Pavel. Mă duce cu vorba…”

— Nu vrei să bei ceva? zise Ianulis, vîrînd catastiful în sertar.

— Ca să mă treceţi şi pe mine într-o condică?

Patronul „Ancorei de aur” îl privi în ochi şi începu să rîdă.

— Nu mai dau pe credit, zise el. Catastifele mele se opresc la anul 1935, cînd am închis „Ancora” veche. Fratele dumitale era un tînăr de treabă… Să bem în amintirea lui!

Nu era nimic de făcut. Nici Ciuntu, nici Ianulis nu voiau să spună ce se petrecuse în cîrciuma de deasupra portului, în noaptea aceea, cu aproape zece ani în urma.

— Mulţumesc, zise Pavel, ridicîndu-se să plece.

— Mai treci pe la mine. Mi-ar face multă plăcere să-mi pot aminti cîte ceva…

Ianulis îl petrecu pînă la uşa de sticlă, pe care se afla ancora cea mare, îl bătu pe umăr şi portarul îi deschise, ducînd mîna la şapcă. Cînd uşa se închise în urma tînărului. Ianulis se apropie de masa ofiţerilor de marină.

— Nu ciocneşti cu noi? întrebă un locotenent, căruia abia îi dăduseră tuleiele.

— Pentru viteaza marină regală! zise Ianulis.

Îi făcură loc lîngă ei, rîzînd şi vorbind toţi odată. Erau pesemne ameţiţi, că Ianulis numără sticlele goale de sub masă

şi zîmbi. Un ofiţer chel ca-n palmă cînla încetişor, privind în paharul pe jumătate umplut:

Ton-ton ton-taine ton-ton...

— Nu vorbi de Don în casa spînzuratului! zise locotenentul.

Tresăriră cu toţii; în Cotul Donului fuseseră măcinate destule divizii, apoi urmase Stalingrad. .

— Dă-i dracului! Armată de uscat... zise dispreţuitor chelul.

— Nu mai ţine mult, intră în vorbă Ianulis. He-lie, ştim şi noi cîte ceva...

— Ce ştiţi? întrebă locotenentul.

Ianulis îşi duse degetul la buze şi coborî glasul.

— Convoiul pentru Odesa! zîmbi el făcîndu-i cu ochiul, dar locotenentul fluieră a pagubă.

— La ora asta înarmează peştii...

— Nu se poate! zise Ianulis, pocnindu-şi palmele.

Asta era. Dracu ştie ce încărcaseră nemţii pe vasele alea, dar o scrîntiseră.

— Fiuu! Kaput, făcu locotenentul. O mină, sau o torpilă... Bum! Aufwiedersehen...

Uf! Bine cel puţin că cei care-şi vîrîseră coada nu erau comuniştii. Asta nu-l mai privea, nu răspundea decît de activitatea din oraş. Dar, la gîndul că trebuie să-i comunice lui Ralph ştirea, faţa lui Ianulis se lungi.

Ofiţerii cîntau în cor:

Iubita mea cu ochii verzi
Ca două mistice smaralde...

Luminile se stinseră şi se aprinseră de trei ori.

— Ora închiderii! vesti un chelner.

Ofiţerii plecară, chelnerii îşi făceau socotelile. Cîud rămase singur, Ianulis intră în biroul lui şi scoase din sertar o pereche de mănuşi şi-un fular, toate negre. Îşi luă lanterna şi încuie uşa ce da în stradă, apoi se întoarse în localul în care mai ardea un singur bec, trecu în oficiu şi ridică chepengul pivniţei. Cobori treptele de lemn şi, în pivniţa plină de butoaie, îşi puse mănuşile şi-şi înfăşură fularul pe după gît, acoperind cu el plastronul alb al cămăşii. Într-un colţ al pivniţei era un alt chepeng, pe care-l ridică după ce trase zăvorul. La lumina lanternei coborî încă o scară şi se află în cea de-a doua pivniţă,

cu pereţii acoperiţi de rafturi, în care se aflau sticle cu etichete franţuzeşti şi englezeşti, italiene şi americane. Tot aici se aflau lăzile cu paie, în care se odihneau, culcate, băuturile cele mai scumpe. Dar Ianulis nu privi nici rafturile, nici lăzile, ci se îndreptă către peretele din fund, unde apăsă un buton, tot atît de mic ca cele pe care Pavel le descoperise în peretele de piatră, înaintea căruia necunoscutul din galerie se făcuse nevăzut. O uşă, asemănătoare cu cea care deschidea ascunzătoarea emiţătorului, se căscă în peretele pivniţei şi Ianulis se strecură prin ea, închizînd-o apoi, de afară. Se afla în galeria subterană.

Trecu repede printre pereţii de piatră, depăşi răscrucea din care pornea o galerie, pe care o ştia închisă şi, cu- rînd, desfăcea cutia neagră, de pe masa din încăperea secretă.

— U 32... U 32... U 32... semnaliză el.

Orele stabilite pentru a putea intra în legătură cu Ralph variau de la noapte la noapte, pentru ca emisiunile să poată fi mai greu interceptate. Ralph dăduse prea multă atenţie convoiului, pentru ca Ianulis să nu înţeleagă că era vorba despre un transport neobişnuit. Nemţii mîncau bătaie pe frontul de Est şi pe aliaţi începuse să-i nelinişteascã avalanşa ruşilor, care-i lua pe nepregătite. Ofensiva sovietică trebuia oprită, încetinită, barem. Şi toate speranţele păreau concentrate asupra convoiului, care ducea la Odesa... ce? Ianulis nu putuse afla, dar lucrul n-avea însemnătate de vreme ce Ralph ştia, de bună seamă, ce transportau nemţii şi voia, cu orice preţ, ca încărcătura să le parvină, pentru ca să-i poată, în sfîrşit, opri pe ruşi. Era puţin probabil ca nemţii să se fi bizuit doar pe calea maritimă — dacă trimeteau ceva atît de important folosiseră totodată căile ferate şi aeriene — dar încărcătura era preţioasă, rară poate, şi nici trenurile, nici avioanele nu erau scutite de bombardamente. Voiseră să împartă riscul şi iată că, pînă una-alta, convoiul fusese distrus. Oare trenurile şi avioanele lor avuseseră o soartă mai bună? Şi, dacă încărcătura ajungea îmbucătăţită, le mai folosea oare la ceva?

„Te pomeneşti că-i vorba de cine ştie ce material, care le lipseşte nemţilor şi pe care l-au căpătat din America? îşi zise deodată Ianulis. Dacă-i aşa, cred şi eu că Ralph a primit misiunea să se ocupe de transport...”

Trecu pe recepţîe, dar nimeni nu-i răspunse.

„A adormit, dobitocul!” şi, înfuriat, semnaliză din nou:

— U 32... U 32... U 32.:.

Atîta lucru avea de făcut Ralph, să supravegheze aparatul, la orele stabilite, şi nici de asta nu era în stare. Ce-i pasă lui? A golit de bună seamă o sticlă de whisky şi-acum sforăie pe scaun...

Trecu pe recepţie, dar nici de astă dată nu-i răspunse nimeni.

„Am să-i spun eu vreo două, să se înveţe minte! Unde se crede măgarul ăsta, lîngă nevastă-sa?”

Dar, deşi înjură şi semnaliză vreme de o oră încheiată, Ianulis nu izbuti să-şi comunice ştirea. De parcă pierise de pe lume, Ankara nu răspundea.

C A P I T O L U L XV

„PAVELE... PAVELE...”

Ciuntu întoarse pe o faţă şi pe alta tot ce aflase şi se hotărî. Era destul de bătrîn ca să nu mai dorească decît să-şi vadă de cîrciuma lui, primind din cînd în cînd sumele pe care i le dădea Giurcă. Pentru banii aceia trebuia să facă ceva. Dar nimeni nu-i cerea să ţină în spinare întregul Serviciu Secret.

La urma urmelor, ce voise? Să descopere singur un grup de comunişti, ca să primească mulţumirile lui Giurcă, sau poate chiar ale lui Clonaru? Parcă se tîm- pise! Bani au să-i dea şi-aşa şi-aşa, merita un premiu. Ce-i în mînă nu-i minciună! În vreme ce umblă după cai verzi pe pereţi te pomeneşti că altcineva îi fură caimacul şi rămîne şi fără premiu. Aflase ceva? Nu-i cerea nimeni mai mult. Trebuia să se ducă să spună. Ce era el? Inspector, rezident? Era un pîrlit de agent informator... O to-ot lungise, erezînd că dacă Pavel era prieten cu Gore, despre care putea acum dovedi că-i comunist, va avea norocul să dea peste un întreg grup. Ei şi? Se înşelase şi gata. Pavel ăsta ştia una şi bună, o ţinea doină cu frate-su. Mă rog! Fiecare cu damblaua lui... Dacă ar fi locuit singur, ca Gore, i-ar fi făcut şi lui o vizită acasă şi s-ar fi lămurit de-a binelea, dar era mai mult decît sigur că n-ar fi găsit nimic la el. Avea ochi doar pentru Sultana, şi-ncolo, mutu.

Bine că barem cu Gore o nimerise. Aici nu mai era nimic de zis, dovezile erau dovezi. Măcar de i-ar da pentru Gore un ban bun.

Hotărît, se îndreptă către vechea casă boierească, ce adăpostea Serviciul Secret. Tot Arghir îi deschise, sa- lutîndu-l prieteneşte.

— Cam rar pe la noi, nea Ciuntule...

— Rar, dar bine, zise cîrciuuiarul. Inspectoru-i aici?

— Giurcă? Stai să văd... Parcă avea pe cineva la el.

Arghir bătu la uşa inspectorului şi se întoarse peste o clipă.

— Liber?

— Mai stai de-o ţigară. Sfîrşeşte acum...

Cei doi se cunoşteau de mult şi fumară, amintindu-şi de unul şi de altul dintre agenţi, întrebîndu-se de sănătate şi povestindu-şi ce mai făcuseră de la ultima lor întîlnire. Cu glas scăzut, Arghir se plînse de Clonaru.

— Şi Rex? întrebă Ciuntu.

— Ascultă la mine, nici Rex nu mai ştie cum să-l ia, zise Arghir, clătinîndu-şi capul roşcovan.

În clipa aceea ţîrîi o sonerie. Arghir privi tabloul, ce arăta din ce birou se sunase, şi-i spuse lui Ciuntu:

— Hai. E de la Giurcă...

Ciuntu intră.

— Să trăiţi o mie de ani! zise el, apropiindu-se de inspector, care privi cu ochii lui încrucişaţi acolo unde Ciuntu nu se afla, dar îl văzu tocmai de aceea.

— Ce veste poveste, Ciuntule?

— Facem şi noi ce putem, zise cîrciumarul, cu-o mîndrie ce dezminţea modestia cuvintelor.

Urechea lui Giurcă prinse deosebirea dar, fără să pară mai interesat decît socotea cu cale să arate, rosti nepăsător:

— Dă-i drumul!

Ciuntu îşi vîrî mîna în buzunar şi scoase o cutie de chibrituri, pe care o aşeză pe birou.

— Iar asta? întrebă Giurcă.

— Binevoiţi şi-o deschideţi, zise Ciuntu.

Giurcă deschise tăcut cutia, dînd peste bileţelul ce stîrnise bucuria cîrciumarului şi-l pusese pe urmele lui Gore.

Inspectorul despături bileţelul şi eiti cele trei cuvinte, scrise cu litere mari, de tipar:

PACE
PÎINE
LIBERTATE

— Da, zise el, păturind bileţelul şi vîrîndu-l la loc, în cutie. Altceva?

Nu era prea interesat, deocamdată. Asemenea cutii se găseau destul de des şi nu puteau duce la identificarea celui ce le răspîndea. Giurcă avea o teorie a lui, cu privire la felul în care se împrăştiau cutiile cu lozinci subversive. Cineva le ţinea în buzunarul pantalonilor, un buzunar găurit. Lăsa cutia să lunece prin spărtura buzunarului, de-a lungul piciorului, pînă cădea neauzit pe pantof, apoi pe trotuar. Izbită de vreun trecător, cutia suna din pricina chibriturilor dinăuntru şi omul o ridica, aşa cum făcuse şi Ciuntu, pesemne.

— Altceva, spuse, plictisit de mulţimea informatorilor, care nu ştiau decît să-i aducă asemenea cutii de chibrituri.

— Este!

Ciuntu aşeză de astă dată pe biroul inspectorului cărţulia pe care o găsise la Gore. Ca un om de meserie, se pricepea să-şi gradeze efectele.

— ***„În ghearele piraţilor”,*** citi Giurcă pe copertă. Deschise cartea şi, pe coperta interioară, găsi pricina mîndriei, pe care Ciuntu o afişa: ***„Lenin. Un pas înainte, doi paşi înapoi”.*** Mda... Ascult, mai zise inspectorul, aşezînd cutia de chibrituri peste trupul piratului zugrăvit pe copertă, iar Ciuntu povesti cum dăduse peste cutiuţa aceea în cîrciumă, cum procedase prin eliminare şi, bănuind cam cine o putuse pierde, făcuse o percheziţie la domiciliul suspectului, unde găsise cartea.

— Ai avut noroc, zise cu un fel de părere de rău Giurcă.

Se gîndea la norocul lui Ciuntu şi la ghinionul lui, sigur că rezidentul avea să i-l sufle şi pe comunistul ăsta, ca să-l confrunte cu Sabău, să afle tot ce se putea afla şi să se împăuneze apoi cu munca rodnică a subalternilor lui.

— Da... oftă inspectorul. Ei, cine-i?

— Un frizer, zise Ciuntu. Unu, Gore...

Giurcă îşi ridică atît de repede fruntea, plecată sub povara amărăciunii, că Ciuntu se opri mirat şi aştepta:

— Şchiop? întrebă inspectorul.

— Aşa, şchiop... Ştiaţi? spuse deodată jalnic cîrciumarul, ale cărui nădejdi se prăbuşeau într-o învălmăşeală de gînduri, dintre care cel mai dureros striga: „Hait, s-a dus pe copcă premiul!”

Inspectorul sună cu degetele lui osoase darabana, pe tăblia biroului.

— Treci şi deschide uşa aia, porunci apoi.

Amărît, Ciuntu străbătu încăperea şi deschise uşa cămăruţei, care dădea către ieşirea din spate, pe unde plecau cei ce veneau la Giurcă şi se fereau să dea ochi cu informatorii, care intrau prin faţă. Dar scoase un strigăt înăbuşit: Gore îl privea din prag.

— L-aţi şi arestat? strigă Ciuntu, privind încremenit cînd la faţa ascuţită a inspectorului şi cînd la Gore.

— E omul nostru, idiotule! zise Giurcă. Veniţi încoace.

*

Pentru a înţelege rostul prezenţei lui Gore în biroul inspectorului Giurcă, date fiind mai ales ultimele cuvinte ale acestuia, se cuvine să ne întoarcem iarăşi în urmă, pentru că viaţa oamenilor e alcătuită dintr-un lanţ de întîmplări şi, ca să poţi înţelege urmarea, e nevoie să cunoşti începutul.

Pe cînd Ianulis mai era patronul „Ancorei” şi, împreună cu Sava Bărbosu, se afla în slujba Serviciului Secret, un marinar englez fusese ucis într-una din încăierările cu care Ciuntu îi împuiase capul lui Pavel. Moartea acelui John Kirk n-ar fi făcut prea multă vîlvă, dacă Panait, şeful Serviciului Secret, n-ar fi fost întrebat de soarta lui de către superiorul său de la Intelligence-Service. Se vădi astfel că marinarul era un agent al serviciului de spionaj englez, care bănui că uciderea lui Kirk se datora faptului că aflase unele informaţii, şi care ceru o anchetă.

Cum Aristide Ianulis izbutise însă să-şi dovedească priceperea în treburile Serviciului Secret, Panait nu se îndură să-l jertfească; patronul „Ancorei” deveni şi el un agent al englezilor, care se mulţumiră cu aplicarea legii talionului — om pentru om, Ianulis pentru Kirk — neavînd niciodată apoi a se plînge de agentul lor U 32.

La cîţiva ani după aceea, alergînd înaintea trăsurilor cu care Ianulis se întorcea în zori de la „Ancora”, Gore se alesese cu un picior frînt. Ianulis îl duse la spital şi, cînd după o lună băiatul i se înfăţişă, şchiopătînd, îl ţinu pe lîngă el, îngăduindu-i să se hrănească la bucătăria „Ancorei” şi folosindu-l la tot felul de treburi mărunte. Părăsit de maică-sa pe treptele catedralei, Gore n-avea nici părinţi, nici rude. La „Ancora” dormea, la ,,Ancora” mînca şi-l socotea drept binefăcătorul lui pe

domnul Aristide, care ştiuse să-i vîre în cap gîndul că fără el s-ar fi prăpădit cu zile.

Ianulis îşi putu da seama curînd că Gore era dezgheţat, că înţelegea repede tot ce i se spunea şi că era în stare să dea dovadă de iniţiativă. Îşi spuse atunci că băiatul îi putea fi altminteri de folos şi, întrebîndu-se încotro să-l îndrume, hotărî să-l dea ucenic la un frizer. Îşi făcuse socoteala să-l atragă în reţeaua lui de spionaj şi frizeria i se păruse un cadru potrivit, întîi pentru că nicăieri nu se puteau afla atîtea ştiri ca într-o frizerie, unde oamenii vorbesc vrute şi nevrute, apoi pentru că meseria era uşoară şi pentru că piciorul şchiop nu-l putea împiedica pe Gore s-o înveţe.

Totul se petrecuse aşa cum dorise şi Gore ajunse, cam în aceeaşi vreme, frizer şi spion. La îndemnul lui Ianulis. care-i transmitea dispoziţiile primite de la Ankara, se strădui să intre în contact cu mişcarea comunistă şi, mai mult, să fie primit în rîndurile Partidului. După cum ştim, Pavel se lăsase înşelat de tot ce-i spusese Gore despre viaţa lui, dar nu-i încredinţase deocamdată decît unele documente, spre păstrare. Lăudăros, şi rîv- nind mereu alte sume de bani, mai ales de cînd începuse a-i da tîrcoale Sultanei, Gore i se lăudase lui Ianulis că a intrat în Partid şi cunoaşte, deci, organizaţia din Constanţa. U 32 îi poruncise atunci să-i comunice inspectorului Giurcă tot ce ştia, dînd astfel urmare dispoziţiilor cuprinse în mesajul cifrat al lui Ralph. Tot ce ştia Gore se mărginea la Pavel. Bucuros, se înfăţişase de aceea inspectorului, cu nădejdea că, arestîndu-l, acesta i-o va reda pe Sultana.

*

Cînd află că oamenii lui Giurcă identificaseră încă un comunist, Valeriu Clonaru înţelese că în răfuiala cu Fănică, pe care o socotea acum personală, balanţa înclina în favoarea lui. O echipă de agenţi porni îndată către atelierele din port, dar acolo află că Pavel plecase. Îi luară adresa şi-l căutară acasă.

Se înserase. În curţile sărăcăcioase, pe care Pavel, copil, le cunoscuse cîndva, copiii copiilor de atunci se fugăreau, în vreme ce femeile adunau rufele întinse la uscat. Cu toţii văzură maşina din care coborîră şase oameni. Agenţii înconjurară casa şi unul bătu în poartă.

— Munteanu Pavel? întrebă el, cînd mama îi deschise.

Dar n-apucă să-i răspundă, că doi agenţi o şi împinseră înăuntru, intrară si închiseră uşa.

— Unde-i?

— Ce-aveţi cu el? întrebă Gică, alegîndu-se c-o palmă, care-l dădu de perete.

Mama strigă şi se repezi la băiatul ameţit de lovitură, dar agentul răcni:

— Stai!... Nimeni nu mişcă! în vreme ce al doilea agent năvălea în cealaltă încăpere, unde nu dădu decît peste Costel.

— Nu-i, zise el, întorcîndu-se cu băiatul, care-l privea nedumerit.

— Unde-i? întrebă iar întîiul agent.

Mama îşi desfăcu braţele şi Costel i se azvîrli la piept. Apărat de trupul ei, Gică privea încruntat.

— Unde să fie? zise mama. La lucru...

— Unde-i frate-tu? strigă agentul, apucîndu-l de braţ pe Gică.

— Întreabă-l!

Dar se pomeni răsplătit cu altă palmă şi mama se repezi la agentul care înălţase braţul, să dea din nou.

— Nu ţi-e ruşine? strigă ea. Aţi înnebunit? Dai în copil?

Agentul o împinse pe pat, unde căzu împreună cu Costel.

— Treci şi tu acolo, derbedeule! îi porunci lui Gică. Să nu mişcaţi că vă ia dracu!

Deschise dulapul, zvîrlind hainele, cămăşile, cele cîteva lucruşoare, apoi călcă peste ele şi trase sertarul mesei, golindu-l. Luă fotografiile de pe pereţi şi le smulse din ramă, căutînd în dosul lor, trase scoarţa de pe perete şi cercetă icoana, în vreme ce mama privea tăcută.

Ştiuse. Mai devreme sau mai tîrziu, aşa trebuia să se întîmple. Îi spusese, dar Pavel nu o ascultase, cum nu o ascultase nici Grigore. I se părea că se află în urmă cu ani, după ce feciorul cel mare nu i se mai întorsese acasă. Tot aşa veniseră şi atunci, răscoliseră totul şi le căleaseră în picioare bruma de agoniseală, dar pe Grigore nu l-a mai văzut. Acum s-a dus Pavel...

Şedea încremenită pe pat, cu mîinile în poală şi, mai mult decît oricînd, semăna cu o fetiţă. Dar acum, de-o parte şi de alta, stăteau Gică şi Costel.

— Sus! Treceţi acolo, în colţ, porunci agentul şi îndată sfîşie cu briceagul salteaua şi-şi vîrî, pînă la umăr, braţul în paie, scotocind.

Tot aşa sfîşie şi plapuma. Înspăimîntaţi, băieţii îşi priveau mama şi văzură că plînge. Îi curgeau lacrimile şi nu le ştergea, nu le simţea. Plîngea neauzit, cu faţa încremenită şi colţurile buzelor i se trăseseră în jos. Ba nu, spunea ceva.

— Ce spui? şopti Gică.

Mama nu-l auzi. Buzele-i tremurau nestăpînit şi băiatul înţelese. Fără glas, buzele mamei murmurau într-una:

— Pavele… Pavele…

C A P I T O L U L XVI

CELULELE MORŢII

Celula lui Fănică se afla pe un coridor izolat, alături de alte cîteva, toate goale, alcătuind o secţie.

— Nu prea aveţi muşterii, îi spusese lui Tache, la o zi după întoarcerea de la vorbitor, dar gardianul schimbase vorba şi nu-i răspunsese, prefăcîndu-se că nu-l aude.

Fănică se gîndi la tăcerea lui — avea timp destul să se gîndească — şi socoti că nu teama de-a trăda vreun secret îl oprise pe gardian să-i răspundă, de vreme ce nu se sfia să-i aducă ziarul şi ţigări. Într-un rînd îi dăduse şi o flanelă, primită de afară. Fănică îl cunoştea acum, ştia că Tache-i un om de treabă şi, gîndindu-se bine, înţelese că gardianul nu voise să-l amărască. Secţia aceea, de bună seamă, era secţia celor condamnaţi la moarte, fie că fuseseră judecaţi, sau nu.

Descoperirea pe care o făcuse îl găsi nepregătit. În zilele şi nopţile cînd nu-şi mai simţise trupul şi i se păruse într-una că pluteşte dincolo de lumea oamenilor, se socotise mort, ieşit din rînduri. Ştia că făcuse tot ce trebuia şi nu-l încercau păreri de rău. Toate s-ar fi putut petrece, poate, altminteri, desigur, dar, iată, se petrecuseră aşa. Viaţa lui ajunsese ***altceva*** şi nu-l mai privea nimic. Maria, tovarăşii, totul se depărtase, sau el fusese depărtat de toate... Murise.

Viaţa se întoarse apoi în trupul schingiuit şi Fănică începuse să se gîndească la Maria, aşa cum se gîndise înainte, cînd lumea lui nu ajunsese încă a altora, a celorlalţi, a oamenilor vii de afară. Undeva, în fundul sufletului, ştia că zilele-i sînt numărate; dar bucuria întoarcerii la viaţă acoperise şoapta întunecată şi Tache îl ajutase să se lege iar de tot ce fusese

traiul lui, de tot ce însemnase printre oameni. Întîlnirea cu Maria la vorbitor şi veştile de afară îl însufleţiseră, acum se visa liber, nădăjduia.

Şi, iată, descoperea fără veste că se afla în celula celor condamnaţi la moarte.

Ca în prima zi, în subsolul Serviciului Secret, se învîrti printre pereţii de piatră. Murise şi înviase, iar călăii lui aşteptaseră să-şi vină în fire pentru a-l putea ucide din nou, ca şi cum o singură moarte n-ar fi fost de-ajuns. Închise ochii şi văzu marea, legănîndu-se albastră sub soarele ce făcea să-i sclipească în zare fîşiile verzi, văzu salcîmii înfloriţi şi simţi în gură gustul turtelor din floare de salcîm, pe care mama i le făcea de mult, în copilărie. Vîntu-l izbea în faţă şi Maria striga, aşa cum strigase acolo, dincolo de zăbrelele vor bitorului:

— Fănică! Fănică! Fănică!

Se prăbuşi pe pat şi-l auzi pe Tache intrînd.

— Nimeni nu ştie ce-aduce ziua de mîine, zise încetişor gardianul. De cînd păzesc aici am văzut atîtea, de nu mă mai mir de nimic... O da Dumnezeu şi s-o sfîrşi războiul!

Îl auzise zbuciumîndu-se în celulă şi ştia de ce se zbuciumă. Mai de vreme sau mai tîrziu trebuia să înţeleagă, aşa cum înţeleseseră, pînă la urmă, toţi cei pe care celula îi adăpostise.

— Taci, se răsti Fănică. Du-te, mi-e somn...

Dar Tache nu se supără. Omul sănătos nu se supără pe bolnav. Ieşi încetişor, în vîrful degetelor.

În noaptea aceea un al doilea arestat fu adus în secţia condamnaţilor la moarte.

— Vreun om bun, răspunsese Tache la întrebarea lui Fănică şi, în zilele ce urmară, îl îngriji şi pe noul venit, pe cît îi stătu în putere.

Măcar că era împuşcat în umăr, omul se înzdrăveni repede, era tînăr şi voinic ca un taur. Făcuse parte dintr-un grup paraşutat în bălţile din jurul Tulcei. Erau şase bărbaţi şi o femeie, Tania. El, Iaşa, născut la Vîl- cov, cunoştea delta ca-n palmă. Aveau automate, grenade, o barcă pneumatică şi un post de emisiune.

La început, totul mersese bine. Îşi găsiseră adăpost în baltă, la locul fixat şi aşteptară să sosească pescarul, cu care li se spusese să ia legătura. Dar trecuseră trei zile, în care pescarul nu se arătase, aşa că Iaşa plecă să-l caute şi, în cele

din urmă, dădu peste el,   într-o colibă de stuf, cîţiva kilometri mai încolo. Bănuiră că din greşeală i se indicase un alt loc decît stiuseră ei şi se pregăteau să-l urmeze în sat, cînd înţeleseră că pescarul îi vînduse. Pe nepusă masă se pomeniră înconjuraţi de jandarmi şi, de la prima salvă, o pierdură pe Tania. Iaşa îl împuşcase pe trădător şi acolo, în baltă, începu o luptă pe viaţă şi pe moarte. Doi tovarăşi căzură după ce scoseseră din luptă destui jandarmi, ceilalţi izbutiră să se strecoare prin stufăriş şi hotărîră să se răzleţească, pentru a-i împrăştia pe urmăritori. Acum rămăseseră patru. Emiţătorul şi barca pneumatică fuseseră lovite de gloanţe şi nu mai puteau fi folosite, Iaşa, fugărit, luptase pînă la ultimul glonte, pînă la ultima grenadă. Rănit la umăr, căzuse şi jandarmii puseseră mîna pe el.

A doua zi, însă, un alt tovarăş din grupul lui fu adus de gardieni şî încuiat într-una dintre celule. Nu era rănit, dar fusese atît de bătut şi atît era de istovit încît nu-i putu spune decît că ceilalţi doi fuseseră ucişi. Apoi îşi pierdu cunoştinţa.

Ostaşii aflară în curînd cine era închis în celula de lîngă, ei, dar nu-şi deschiseră inima, ştiind că se putea prea bine întîmpla ca un provocator să se dea drept comunist. Înţelegîndu-le îndoiala, Fănică nu încercă nici el să-i tragă de limbă. Vorbeau ore întregi despre tot ce nu era secret militar, despre colhozul lor, despre şcolile deschise oricui, despre fabricile conduse de muncitori

şi, ciudat, deznădejdea lui Fănică slăbi. Gîndul că nu va apuca să vadă cu ochii lui tot ce-i povesteau se-ndepărta şi, doar noaptea, singur între pereţii mohorîţi ai celulei, îl mai încercau păreri de rău.

Maria venea la vorbitor. Tovarăşii n-o uitaseră, zilnic se pomenea cu cîte o fată care-i aducea ba una, ba alta şi Fănică se bucura aflînd că „Ajutorul Roşu” se îngrijea de ea.

Cu timpul, ostaşii sovietici îl priviră cu mai puţină bănuială. În fond, faptul că fuseseră paraşutaţi şi lupta pe care o dăduseră în bălţile Tulcei nu mai constituia un secret, de vreme ce autorităţile aveau să-i execute tocmai pentru asta. Într-un rînd, Iaşa îl întrebă dacă nu i-ar putea face rost de creion şi hîrtie.

— Pricepi? îi spuse ostaşul. De murit, la fel mori oriunde, nu de moarte ne temem. Dar am vrea ca tovarăşii să afle că ne-am făcut datoria. Dacă am putea scrie, am întocmi un raport şi voi l-aţi trimite afară, ca cineva să-l păstreze pînă ce Armata Roşie va veni aici, în Constanţa. Atunci l-ar înmîna comandantului sovietic şi patria ar şti despre noi că am căzut în luptă, cu gîndul la ai noştri.

Rugat de Fănică, Tache le aduse hîrtia şi creionul. Peste două zile, cînd Maria sosi la vorbitor, Tache îi dădu un sul cuprinzînd cele aproape 30 de pagini ale raportului. Sulul era învelit într-o hîrtie, pe care scria: „**Коменданту советских войск из Констанцы**”.

— Ce-i asta? întrebă Maria.

— Un lucru de preţ. Să-l păzeşti ca ochii din cap şi, după război, să-l dai acolo unde se cere, zise gardianul. Aşa mi-a poruncit omul dumitale să-ţi spun.

Şi, fără să ştie ce cuprinde sulul, Maria îl înveli într-o bucată de muşama, îl vîrî într-o cutie de tablă, iar noaptea săpă o groapă la rădăcina salcîmului din curte şi ascunse acolo cutia.

*

În vagonul de clasa a treia al personalului de Bucureşti, Pavel trăgea cu urechea la vorbele celorlalţi călă-tori. Era acolo un popă, care ofta în răstimpuri, între- rupînd povestea unui sergent.

— Pentru greşelile noastre cele multe şi grele ne bate Dumnezeu…

— Da, spunea sergentul şi povestea mai departe. A murit lîngă mine. Încă doi paşi a făcut şi-a căzut cu faţa-n jos. „Marine!” am strigat şi m-am repezit să-l întorc. Da’ murise. L-am îngropat lîngă un mesteacăn şi-acu mă duc să-i spun mă-si...

— Pentru greşelile noastre cele multe şi grele...

Tăcură cu toţii.

— Al meu scrie că ne-or da pămînt, zise, parcă fără legătură, o femeie.

— Oare?

— Nu se mai poate, rosti sergentul. Ne-or da...

— Să te audă Cel de sus! oftă femeia.

— Pentru greşelile noastre cele multe şi grele...

— Au dat şi după primul război, zise întunecat un bătrîn. Ei şi?

Pavel ieşi pe culoar. Dacă mai rămînea în compartiment l-ar fi luat gura pe dinainte şi s-ar fi amestecat în vorbă. Acum nu-i era îngăduit. Pentru a cine ştie cîta oară se gîndi la întîlnirea cu Iorgu, întrebîndu-se dacă nu uitase ceva. Dar nu uitase nimic.

— Convoiul n-a mai ajuns la Odesa, îi spusese bucuros Iorgu. Ifrim ţi-a prins mesajul!

Schimbaseră cîteva cuvinte şi, deodată, îl auzise:

— Pavele, pleci la Bucureşti!

Tăcuse o clipă şi atît întrebase:

— Cînd?

— În noaptea asta... Ai numai bine vreme să prinzi trenul.

Însemna că nu mai putea trece pe acasă, nici pe la Sultana.

— O să încercăm să-i vestim pe-ai tăi, spuse Iorgu, ghicindu-i gîndul.

— Bine, răspunsese, şi Iorgu îi mai dăduse cîteva lămuriri, în legătură cu semnele de recunoaştere şi cu parola.

Venise de-a dreptul la gară. Nu ştia de ce-l trimiteau la Bucureşti, bănuia că era vorba despre ceva deosebit şi se simţea mîndru. Se bucura de încrederea Partidului, de încrederea oamenilor adevăraţi. El, simplu electrician din port... Simţi din nou, aşa cum simţise atunci cînd Iorgu îl ajutase să înţeleagă cu ce se îndeletnicea Ianulis în galerie, simţi că viaţa lui nu-i mai aparţinea, ci căpătase un rost deosebit, o dată cu viaţa altora, pe care nu-i cunoştea, nu-i văzuse şi n-avea poate să-i vadă niciodată. Ostaş al celor mulţi... Un rost, singurul pentru care făcea să trăieşti!

Pe culoar, lîngă el, se întîlniră doi marinari, unul venind de la capul şi celălalt de la coada trenului.

— Unde te duci? Nu te lasă, spuse cel ce venea de la ultimul vagon. Controlează actele…

Pavel aşteptă pînă ce plecară, apoi o luă încetişor către locomotivă. Aşadar, bine făcuse cînd, pentru orice întîmplare, îşi căutase loc într-un vagon de la mijlocul trenului, ca să se poată mişca în voie. Se gîndi să ajungă la vagonul din cap şi să coboare la prima staţie, urcîndu-se în vagonul din urmă, pe unde trecuse controlul.

Trenul era slab luminat de becuri mînjite cu vopsea neagră şi se strecură cu greu pe culoarele pline de oameni, de lădiţe şi boccele. Trecu destulă vreme pînă să ajungă la vagonul de lîngă locomotivă, dar răsuflă uşurat cînd se văzu pe platforma din faţă. Aşteptă prima oprire.

Trecuseră de Ciulniţa. Roţile ţăcăneau prin beznă, măcinînd timpul şi depărtarea. Din vagonul deschis, fără compartimente, se auzeau glasuri amestecate.

„Nu mai opreşte odată?” se întrebă.

Patrula, care controla actele, trebuia să fie pe-aproape. Era cu putinţă să-l caute pe el? N-avea de unde să ştie că Giurcă telefonase tuturor staţiilor, cerînd să fie găsit şi adus sub escortă individul Munteanu Pavel, în vîrstă de 25 de ani, de profesiune electrician, înalt, oacheş, fără semne particulare, — aşa că nu se prea îngrijoră. Deşi autorizaţiile de călătorie fuseseră des-

fiinţate de curînd, asemenea controale erau obişnuite. Cine ştie însă ce li se putea năzări celor din patrulă? Dacă-l dădeau jos şi-l reţineau, fie şi numai pentru cîteva minute, pierdea trenul şi, poate, legătură cu tovarăşii din Bucureşti. Mai bine să nu rişte.

Cum trenul tot nu se oprea, urcă pe scăriţa metalică şi se întinse pe acoperişul vagonului, cu faţa în sus. Tot cerul i se deschise deodată înainte, cu mulţimea stelelor lui scăpărătoare şi inima lui Pavel bătu în ritmul roţilor de tren şi i se păru că zboară prin nesfîrşitele întinderi ale lumii, singur cu gîndurile şi inima lui.

Era un simţăinînt atît de puternic că se răsuci, iar auzind sub el glasuri răstite, se întoarse pe pămînt. Patrula ajunsese, de bună seamă, în vagon. Vru să se ridice şi să pornească spre coada trenului, dar îşi spuse că cei de jos îl vor auzi bocănind pe acoperiş şi-atunci se descălţă, ca în galeria subterană şi păşi neauzit cu pantofii pe după gît, legaţi de şireturi. Vîntu-l izbea în spate şi, din cînd în cînd, aburii locomotivei îl învă- luiau, umezi şi mirosind a cărbuni. Sub tălpi, tabla acoperişului vibra. Trenul coti fără veste şi fu cît pe ce să-şi piardă echilibrul.

— ,,Cine mă pune să merg pînă la capăt? îşi spuse. Au trecut, gata...” şi cobori scăriţa metalică a vagonului, peste care păşise.

— Cum de te-ai putut mînji în halul ăsta? se miră un ţăran bătrîn, cu mustaţa albă căzută peste buze şi care şedea pe-un sac, atît de peticit că nu i se mai vedea culoarea.

— Scoate funingine, dracu s-o ia, zise Pavel, arătînd cu capul către vagonul celălalt, dar gîndindu-se la locomotivă.

Intră în toaletă şi se văzu în oglindă, negru ca un homar, cu hainele mînjite. Spre norocul lui, găsi o coajă de săpun pe lavoar şi începu să se spele, frecînd îndîrjit şi chinuindu-se să ia de pe el petele negre, grase. Se şterse cu batista, iar, cînd ieşi, ţăranul adormise pe sacul lui. Ca mai toţi cei de pe culoar, de altfel. Din întîmplare, vagonul era tocmai cel în care se aşezase de la început, cînd suise în tren. Pavel îşi găsi locul, în faţa popii, care sforăia cu gura deschisă, scuturîndu-şi barba — şi se linişti.

Ajunse la Bucureşti în zori. Mai avea cîteva ore pînă la întîlnirea cu tovarăşul despre care-i vorbise Iorgu şi se gîndi întîi să treacă pe la nenea Iancu, fratele tatii, care locuia

undeva, în Bucureştii Noi, şi căruia Grigore îi scrisese, înainte de a muri, rîndurile pe care n-avea să i le mai trimeată niciodată. La el voia să tragă, nu cunoştea pe nimeni în Bucureşti. Dar dacă tovarăşul avea să-l ducă el la o gazdă? Mai bine să nu se încurce cu nenea Iancu. Bătrînul ar fi început să-l descoasă, fără doar şi poate, ar fi vrut să afle ce vînt îl aducea în capitală... Şi-apoi, deşi fusese o singură dată în Bucureşti, înainte de război, Pavel ştia totuşi că de la gara Obor şi pînă în Bucureştii Noi era o bucăţică bună de drum. Abia ajuns, ar fi fost silit să se întoarcă tocmai la Bariera Vergului, acolo unde era strada pe care avea să-şi întîlnească tovarăşul. Dacă trebuia, se putea duce şi mai tîrziu la nenea Iancu,

Hotărindu-se astfel, o porni agale, căscînd ochii la vitrine. Negustorii abia ridicau obloanele, ucenicii măturau prăvăliile, stropeau trotuarul, desenînd cu pîlniile de tablă pline cu apă ochiuri mari pe asfalt şi grataragiii aprindeau mangalul, pentru mititeii în compoziţia cărora intrau cărnuri suspecte. În piaţă forfoteau slujnice, gospodine, pensionari şi ordonanţe, oprindu-se lîngă tarabele cu mărfuri puţine şi tocmindu-se mult cu ţăranii. Carele stăteau deoparte. Nişte femei aşezaseră pe jos oale şi străchini, ulcioare, puşculiţe şi-o turmă întreagă de cai, berbecuţi. cîini şi pisici, care fluierau, dacă le suflai în coadă. Cerşetoare în zdrenţe, cu trupul frînt, întindeau mîna, morfolind din gurile lor fără dinţi, ca nişte pungi moi.

Pavel cumpără un ziar şi, citindu-l din mers, străbătu şoseaua Ştefan cel Mare. Articolele slăveau pe toate tonurile geniul militar al führerului, reportajele de pe front vorbeau despre victoriile cutărui as din aviaţie şi despre isprăvile unui sergent erou, pe care Antonescu îl decorase cu mîna lui, Ică declara că Armata Roşie fusese zdrobită la Stalingrad şi că ruşii îşi epuizaseră ultimele rezerve din Siberia, dar comunicatele de pe front vorbeau despre lupte îndîrjite şi despre retrageri elastice pe poziţii dinainte stabilite.

Ajungînd în piaţa Vergului, Pavel coti pe şoseaua Mihai Bravu. Era aproape 10. Aici, pe a doua dintre străduţele ce se deschideau spre dreapta, trebuia să apuce, luînd trotuarul din stînga. Îşi vîrî ziarul sub braţ şi puse mîna în buzunar, aşa cum se înţelesese cu Iorgu, privind la toţi trecătorii, pentru a nu-l scăpa pe cel ce-avea să ţină o carte şi care trebuia să poarte o insignă a crucii roşii.

Doi băieţi alergară pe lîngă el, apoi trecu un bătrîn cu o garniţă. O căruţă hodorogi pe strada pavată cu piatră de rîu. Pe la mijlocul trotuarului văzu venind către el o fată înaltă, cu părul tăiat scurt. Avea o carte în mînă, dar nu putu încă desluşi dacă purta insigna. Să-i fi trimis o tovarăşă?

— Nu ştiţi cumva unde-i strada Lungă? întrebă fata.

Pe rochia albastră purta insigna crucii roşii.

— Uite-o colo, zise Pavel. Dar nu-i stradă, ci fundătură...

— Caut un număr cu ***bis...***

— Are şi număr cu ***bis,*** zîmbi Pavel şi fata-i întinse îndată mîna, rostind cu bucurie:

— Bine ai venit, Toadere!

Era numele lui conspirativ.

— Dar de unde ştii că mă cheamă Toader?

— Păi, dacă sînt Sanda... Bine c-ai venit. Ai unde trage?

— La nevoie, am.

— Bine. Dormi atunci unde ştii şi mîine ne întîlnim tot aici, la aceeaşi oră, ca să te duc la gazda noastră. Acum trebuie să anunţ Partidul că ai venit.

— Bine, Sanda...

— La revedere.

Se întoarse pe unde venise şi Pavel privi o clipă în urma ei. Avea s-o mai vadă mîine, apoi niciodată, poate.

Şi totul era ciudat. În alte împrejurări s-ar fi simţit stînjenit, n-ar fi ştiut ce să-i spună, aşa cum niciodată nu se pricepuse să vorbească fetelor. De Sanda, însă, se simţea apropiat, era o tovarăşă. Să tot fi fost de vîrsta Sultanei... Îi păru deodată rău că Sultana ră- mînea în afara lanţului de oameni, care pe întregul pă- mînt al ţării se simţeau legaţi prin fire nevăzute, le- gaţi la bine şi la rău, ca nişte fraţi, mai strîns decît fraţii de sînge. „Nu-i nimic, am s-o fac să-nţeleagă”, îşi spuse, şi porni către Bucureştii Noi.

C A P I T O L U L XVII

„NU MAI LĂSAŢI DELFINUL SĂ ÎNOATE!”

— Mi-ai făcut-o! scrîşni Ciuntu, ieşind împreună eu Gore de la Giurcă.

Un mucos, un ăla de mai avea caş la gură să-l ducă de nas pe el, agent hîrşit! Fierbea de ciudă la gîndul banilor pierduţi, al vremii prăpădite, al nădejdilor duse pe apa sîmbetei numai din pricină că şchiopîrlanului i se aprinseseră călcîiele şi-l mînase dracu la ,,Dobrogea”, taman în duminica aia blestemată. Dacă nu venea Gore, să-l încurce, nici nu i-ar fi trecut prin minte că altcineva decît Pavel putuse pierde chibriturile. De-acolo greşise şi-apoi tot în străchini călcase.

— Eu ţi-am făcut-o? îi întoarse vorba Gore. Pavel ţi-a făcut-o şi, dacă vrei să ştii, tot el are să-ţi mai facă una...

— Nu te vîrî unde nu-ţi fierbe oala! i-o tăie Ciuntu.

Dar ştia că Gore are dreptate. Pînă să se încredinţeze că n-avea nici în clin nici în mînecă Pavel cu tot ce bănuise („lovi-l-ar damblaua!” îi ură Ciuntu scuipînd furios şi pufnind pe nări) golanul o îmbrobodise pe Sultana. Acum au să-l aresteze şi n-o să mai aibă zi bună cu nebuna, care semăna cu mă-sa ca două picături de apă, dar mai era şi îndărătnică, pe deasupra. Catigé, învăţată să nu-i iasă din vorbă bărbatului (tată, soţ, frate sau fecior) suferise în tăcere. Nu ieşea din casă cu lunile, cu anii, şi-l privea doar cu ochii ei umezi, de roabă. Se stinsese încet, aşa cum sfîrşeşte o zi de vară, pe nesimţite... Cu Sultana, însă, n-avea s-o scoată la capăt atît de lesne. Se obişnuise să iasă în oraş, iubea.

— Nene Ciuntule, zise Gore, dă-o încolo de supărare că noi doi, vorba aia, sîntem slugi la aceeaşi dîrloagă!

— Ce? strigă Ciuntu. Îi fi tu slugă, lua-te-ar dracu, că ai stăpîn pe cap pînă şi în păcătoasa aia de frizerie!... Eu sînt de capul meu, auzi? La „Dobrogea” ţiu pîinea şi cuţitul...

Asta rîvnise o viaţă întreagă, încă de pe cînd era la ,,Ancora” lui Ianulis şi scatiul ăsta se punea în rînd cu el, patron de local, om cu greutate! Atins în amorul lui propriu, Ciuntu grăbi pasul. Gore, însă, nu se dădu bătut. Ştia că tot ce se petrecuse fusese spre norocul lui, Pavel trebuind acum să-i lase drum liber. Spuse de aceea împăciuitor:

— Are să se perpelească şi ea o zi, două, apoi o să-i vie mintea la cap. Eu, lîngă ea... Ochii care nu se văd se uită... Pînă a nu se vîrî Pavel pe fir totul era cum nu se poate mai bine, şi bine are să fie şi de-aici încolo, ascultă la mine!

— Vo-orbeşti într-una, zise Ciuntu, oleacă îmblînzit. Vrabia mălai visează...

— Mă rog, ce pofteşti dumneata? strigă Gore, hotărît să dea lovitura cea mare. Să ai pace în casă? Eu am să ţi-o aduc... Îţi pare rău după banii lui Giurcă? Poftim, împărţim pe din două ce ne-o da... Cinstit, lăutăreşte. Ei?

— Te tot umfli-n pene, mormăi Ciuntu. Dacă am împărţi ar fi numai pe dreptate...

Dar supărarea i se risipise şi cîrciumarul prinse a şuiera printre dinţi.

— Batem palma? întrebă Gore.

Ciuntu tuşi, prefăcîndu-se încă mînios, ca să-l mai ţină pe jar, dar ştia că celălalt cîştigase. Pe Sultana tot trebuia s-o mărite. Cine să-i vină în cîrciumă? Un necunoscut? Gore era descurcăreţ, o adusese bine din condei în chestia cu păcătosul ăla, cu Pavel. Oricum, era şi el din breaslă... Acum, cînd nu se mai fereau unul de altul, se înţelegeau din priviri. Un an, doi, o să-l ia pe lîngă el să prindă meseria, măcar că tot pe lîngă Ianulis se învîrtise şi ştia destule. Apoi... Ciuntu se văzu deodată fără treabă, fără griji, plimbîndu-se cu mîinile la spate. Mai c-o tablă, mai c-o vorbă, ziua trecea. La „Dobrogea” era acasă şi totodată musafir. Banii lui, puşi bine, aveau să le rămînă doar dacă murea. Dar nu-i ardea de moarte şi pînă atunci...

— Hai să bem ceva, lua-te-ar dracu, zise înduioşat, pocnindu-l pe Gore peste umăr. Eşti bun de cinste!

Cînd intrară de braţ la „Dobrogea”. Sultana simţi un junghi în inimă. Niciodată nu-i văzuse mergînd împreună şi, fără să ştie de ce, o presimţire rea o înfioră, măcar că amîndoi păreau veseli, sau poate tocmai de-aia. Ciuntu-şi bătea joc de Gore de obicei, îl înţepa, glumind pe socoteala lui Pavel.

— O sticlă de vin, ceru Gore şi Ciuntu adăugă:

— Dintr-ăl bun, Sultană...

Fata îşi duse mîna la gît şi cuprinse cercelul. „Doamne, îşi spuse, de s-ar însera mai repede!” Începuse să iubească serile, clipa cînd ziua se îngînă cu noaptea şi totul pare altfel, tainic. Pavel sosea pe seară.

— Ei, n-ai venit? o grăbi Ciuntu.

Aduse sticla şi le turnă în pahare, dar ştia că se punea la cale ceva rău, ceva ce-o privea pe ea. Amîndoi schimbau priviri înţelese, îşi făceau cu ochiul şi zîmbeau.

„,Parc-ar bea un aldămaş”. Îi trecu prin minte şi tresări cînd Gore îşi înălţă paharul.

— Toarnă-ţi şi ţie, zise Ciuntu. E zi mare, azi...

— Ce zi? întrebă, neliniştită,

— Ai să afli tu la vremea vremii, rîse Ciuntu. Aşa-i, mă?

Gore se ridică şi luă de pe masa de alături un pahar, îl umplu şi i-l întinse.

— În sănătatea ta. Sultănico, zise, ciocnindu-şi paharul de paharul ei şi dîndu-l peste cap.

— Tu de ce nu bei? se încruntă Ciuntu. Bea, n-auzi?

— Nu mi-e sete, tată...

— Ce face-e?

Ciuntu rîdea, niciodată nu-l văzuse atît de vesel. Nu mai era bun, aşa cum se arătase din ziua cînd Pavel îi călcase pentru întîia oară pragul. N-ar fi putut spune de ce, dar Sultana simţea că nu mai e bun. Era vesel. Şi Gore tot vesel era.

După sticla aceea, goliră încă una. Cîrciuma se umplea, Ciuntu însă stătea tot cu Gore la masă, vorbeau între ei şi rîdeau, iar Sultana vedea singură de muşterii. Întorcea mereu capul către uşă, dar Pavel nu venea. Şi lampa cea mare, de care spînzurau fîşiile de hîrtie pentru prins muşte, lampa cea mare era aprinsă. Seara venise fără Pavel. În jurul lămpii se adunase un văl de fum.

Un om voinic intră în cîrciumă şi merse drept către tejghea, unde aşteptă.

— Unde-i jupînul? o întrebă pe Sultana, dacă văzu că Ciuntu nu se arată.
— Uite-l colo, la masă…
— Ehei, Arghir! strigă Ciuntu, cînd omul se apropie de el. Trage-ţi un scaun, mă… Mă, tu ştiai de ăsta şi nu mi-ai zis!
Dar Arghir nu-şi trase scaunul şi nu păru dornic să stea la taclale. Se aplecă şi-i şopti la ureche:
— Păsărica a zburat din cuib. Domn’ Giurcă tună şi fulgeră… Cică voi să-i daţi de urmă, că voi îl ştiţi.
Faţa lui Ciuntu se lungi parcă şi nasul lui turtit păru şi mai turtit.
— Ce-i? Ce zice? întrebă Gore, dar Ciuntu înjură în gura mare şi izbi cu pumnul în masă:
— Numai ponoase de pe urma lui, trăsni-l-ar şi rupe- şi-ar gîtul! …
Arghir plecă. Ciuntu îi spuse lui Gore că Pavel scăpase. Muşcîndu-şi buzele, Gore se uită peste capetele celor din cîrciumă şi privirile-i întîlniră ochii Sultanei, neliniştiţi şi iscoditori. Atunci îi zîmbi şi-şi plecă spre Ciuntu faţa frumoasă, spunînd:
— Lasă că tot nu ne scapă! Am eu ac de cojocul lui… şi începu să-i şoptească.
Cu capul plecat către umărul stîng, aşa cum stătea îndărătul tejghelii, Ciuntu-l asculta şi semăna mai mult decît oricînd cu un papagal bătrîn, ursuz şi răutăcios. Pavel nu venea şi Sultana trecea printre mese, cu neliniştea ei. Dacă nu i-ar fi spus că vine, n-ar fi încercat-o spaima aceea, pe care o simţea tremurînd în inimă, gata să strige ca o sălbăticiune şi să ţîşnească. Trecuseră şi alte seri, în care Pavel nu se ivea, dar atunci ştia că nu soseşte şi se mîngîia cu orele ce-aveau să vină. Acum îl aştepta. Nu intrase în cîrciumă şi Ciuntu şuşotea într-una cu Gore ca şi cum ar fi pus ceva la cale. Îşi dădea seama că-i singură, părăsită în cîrciuma plină de fum, de glasuri. Fără Pavel era singură pe lume.
„N-a putut veni, îşi spuse. Nu ştia de ce nu venise, dar încerca să-şi facă inimă. Vine mîine, şi toate au să fie bune, pot să şopotească ei cît ar şopoti…”
Încet, încet oamenii plecau din cîrciumă. Priveau pendula, ale cărei ace se mişcau arătînd ora de la care nu se mai putea

circula, îşi goleau paharul şi plecau. Doar Gore sporovăia înainte şi Ciuntu dădea din cap, tăcut.

Cînd ultimul muşteriu plecă, Ciuntu trase oblonul pe jumătate. Gore se ridică, roşu la faţă, şi-şi trecu degetele prin părul lung.

— Spune-mi o vorbă bună, de plecare...

— Ce-i cu Pavel? întrebă Sultana. Sînteţi prieteni, vă vedeţi... Ce-i cu el?

Gore se întunecă, dar numai pentru o clipă. Ochii-i străluciră apoi.

— Şi-o fi găsit şi el o fată, ştiu eu? Că nu mi le spune chiar pe toate...

Vorbele-i rămaseră pe buze şi tăcu. Sultana îl privea cu dispreţ.

— Gata, hai să ne culcăm, zise Ciuntu, apropiindu-se. Voi doi, dacă m-aş potrivi, aţi sta de poveşti pînă la ziuă, ştiu eu...

— Noapte bună, Sultănico, şopti Gore. Nu te supăra, am glumit şi eu...

Dar fata-i întoarse spatele. Gore trecu pe sub oblonul tras pe jumătate şi auzi, în urma lui, larma perdelei de tablă ondulată pe care Ciuntu o lăsase pînă la trotuar. Şontăcăind, se îndreptă spre casă. Cîte un trecător întîr-ziat se grăbea de frica patrulelor, încolo oraşul părea pustiu, părăsit. În liniştea asemănătoare celei de după un cataclism, în care oameni şi animale pieriseră, singur vuietul mării se auzea în noapte. Era furtună pe mare. Uriaşele poveri de apă se zbuciumau acolo, în beznă, mugind şi năvălind asupra ţărmului, într-un urlet ne-întrerupt, ca şi cum s-ar fi hotărît să sfîrşească o dată cu faleza înaltă, de pe care casele oamenilor le înfruntau. Geamandurile, săltate şi izbite de valuri, gemeau prelung, ca nişte cîini ai mării.

Pe stradă Vîntului, glasurile dezlănţuite răsunau şi mai înspăimîntătoare. Din larg sufla un vînt rece, pur- tînd stropi de apă sărată şi Gore-şi spuse că, pînă la zi, avea să se mai prăbuşească vreo casă din cele de pe faleză. În pragul porţii se opri o clipă. În vuietul sinistru al apei zornăiau parcă lanţuri şi valurile se spărgeau, detunînd: Din milioanele ei de gîtlejuri marea chema, cerea.

— Face a mort, îşi spuse Gore şi, înfiorat, intră în curte, parcă urmărit de larmei apei.

— Bună seara, zise cineva şi-l recunoscu după glas pe bătrînul Zanea. Cumplită furtună…

— Nu v-aţi culcat încă? se miră Gore.

Aşa cum stătea acolo, pîndind la intrare, i se păru că pensionaru-l aştepta pe el. Ce să caute la ora aceea afară?

— Nu pot dormi, zise Zanea, ca şi cum i-ar fi citit gîndul. Mă tulbură marea…

— Da, zise Gore. Păcătoasă vreme…

Dădu să treacă înainte, dar profesorul îl apucă de braţ.

— Ţi-e somn? întrebă el. N-ai vrea să intri puţin la mine să bei o cafea?

— La ora asta? se miră Gore.

Îl ştia oleacă sărit şi-i trecu prin minte că bătrînul vrea să-i arate fluturii lui, dar nu putu alunga gîndul că-l aşteptase anume. De cînd sta aşa, în întuneric, tră- gînd cu urechea la vuietul furtunii de pe mare?

— Te rog, zise Zanea. N-am să dorm toată noaptea, mă cunosc…

— Altă dată, cu plăcere, mormăi Gore, dînd să urce scara ce suia în cerdac.

Dar spre mirarea lui, mîna lui Zanea i se încleştă pe braţ şi-i auzi deodată glasul schimbat, poruncitor:

— Hai!

„A înnebunit!” îşi spuse, întrucîtva neliniştit. Ştia că pe nebuni se cuvine să nu i superi şi-şi lăsă braţul în cătuşa degetelor neaşteptat de viguroase. Nici lui, de altfel, nu-i era somn. Se gîndea la tot ce vorbise cu Ciuntu şi, aţîţat, ştia că n-are să doarmă.

— Bine, zise Gore. Hai…

Profesorul nu-i lăsă braţul. Locuia într una din odăile de jos, care dădeau în curte. Uşa nu era încuiată. Intrară şi Zanea aprinse lumina, iar Gore privi încăperea în care nu pătrunsese încă niciodată, în ciuda repetatelor invitaţii ale bătrînului profesor, dornic să-şi arate colecţiile. Acum, în sfîrşit, le vedea.

Pereţii erau acoperiţi de cutii cu capace de sticlă, în care se aflau, prinşi în ace cu gămălie, sumedenie de fluturi, de la cei cît unghia, pînă la fluturii de-o palmă. Întunecaţi sau strălucitori, fluturii înţepeniseră cu aripile larg desfăcute, într-o ultimă încercare de-a încînta cu toate culorile pe care le adunaseră parcă din florile lumii. Cutii acoperite cu sticlă se

vedeau peste tot, pe masă, pe scrinul vechi, cu o mulţime de sertare şi capete de fiară sculptate în lemnul patinat de vreme, ba pînă şi pe dulapul cu picioare scunde, ca nişte labe cu gheare. Într-un colţ, lîngă patul înalt, cu coloane de lemn răsucite în chip de frînghie, un aparat de radio, singura piesă modernă din încăperea prăfuită.

La aparatul acela asculta Zanea în fiecare seară ştirile transmise de postul de radio Londra. La aparatul acela auzise, cu cîteva ore înainte, că nemţii fuseseră scoşi din Kursk şi din alte localităţi de pe frontul de Est, iar după terminarea ştirilor, ascultase „mesajele personale”. Cel dintîi îl făcuse să tresară.

— Nu mai lăsaţi delfinul să înoate, spunea crainicul. Repetăm: „Nu mai lăsaţi delfinul să înoate”.

Paşnicul pensionar ascultase doar cu o ureche mesajele celelalte, care vesteau, în chip ciudat, că „Trandafirul nu mai are spini”, „Cocostîrcul vine iar la cuib” şi „Şarpele îşi schimbă pielea marţi”. Închisese apoi aparatul şi rămăsese pe gînduri, privind fără a-l vedea un splendid exemplar de Danais Erippus, pentru prinderea căruia pierduse o zi întreagă.

Se ridicase apoi şi, ieşind în curte, urcase scara de lemn şi bătuse la uşa lui Gore. Nu-l găsise acasă şi atunci se pitise la intrare, unde aşteptase întoarcerea frizerului.

Abia avusese însă Gore vreme să-şi treacă privirile peste cutiile în care fluturii dormeau pentru totdeauna, străpunşi de bolduri, că Zanea rosti sec:

— Aşază-te, U 45!

Ca şi cum ar fi călcat peste un şarpe. Gore se răsuci. Tot sîngele părea că-i fugise din obrajii livizi.

— Poftim? zise el, răguşit, uitîndu-se cu spaimă la bătrînul pensionar.

— Şezi, U 45, recrutat la 18 martie 1933 de către U 32, spuse Zanea, ca şi cum ar fi recitat un text învăţat pe dinafară. Mai e nevoie de amănunte?

Gore îşi umezi buzele uscate, făcînd un efort să se ţină pe picioare. Îi tremurau genunchii şi nu-i venea să creadă că bătrînul din faţa lui, pe care-l văzuse zilnic cu plasa de fluturi şi care-i spunea sfios „bună ziua”, înainte chiar de a-l saluta el, deşi era cu mult mai tînăr, pensionarul în haine demodate, cu panglică neagră la reverele surtucului, profesorul puţin ţicnit,

de care rîdeau pînă şi copiii, putuse rosti cuvintele acelea înspăimîntă- toare.

— Ei bine? zise cu un început de nerăbdare Zanea, arătîndu-i un scaun, pe care Gore se prăbuşi, stîrnind din perna vişinie un nouraş de praf.

Neînstare să-şi adune gîndurile, tăcea privind cu teamă la bătrînul cu faţă de copil şi coroană de păr alb, asemenea sfinţilor.

— Nu prea eşti vorbăreţ, zise Zanea.
— Ce... ce doriţi? bîigui Gore, smulgîndu-şi cu greu vorbele din gîtlejul încleştat. Eu...
— Am să-ţi propun să mă asculţi. Mai e nevoie să-ţi spun că cele ce vorbim nu trebuie să ajungă la urechea nimănui?
— Nu, spuse Gore.
I se părea că fusese izbit în creştet. Îl durea deodată capul şi se simţea moale, vlăguit. În vreme ce bătrînul prindea puteri pe măsură ce el slăbea.
— Aşadar, zise Zanea, uite ce-ai de făcut...
Vorbea liniştit şi răspicat. „Visez, îşi spuse Gore. Sau am înnebunit...” Dar şedea nemişcat pe scaunul cu pernă vişinie şi-l asculta pe profesorul Zanea, blajinul pensionar veşnic căzut din nori şi îndrăgostit de fluturii pe care-i prindea cu bolduri în insectar. În ciuda ferestrelor închise, mugetul adînc al mării răsuna între pereţii căptuşiţi cu fluturi morţi de mult.
— Ai înţeles? întrebă Zanea. Nu te îndoieşti, sper, că la nevoie...
Gore simţi ameninţarea. Dădu din cap, răspunzînd astfel că înţelesese şi nu se îndoia.
— Bine, zise Zanea. Hai să ne bem cafeaua.

C A P I T O L U L XVIII

ŞCOALA

Nenea Iancu Munteanu, zis Joben, fusese mecanic de locomotivă şi străbătuse ţara în lung şi-n lat, înainte de a ieşi la pensie şi a se retrage în căsuţa lui de chirpici, din Bucureştii Noi. Avea acolo o curticică, pe care o umpluse de nalbe şi dumitriţe şi un puţ „american”, de care era mîndru. Singur cuc, nu-i plăcuse să se oprească în nici o staţie mai mult decît o noapte.

— Ce să fac eu cu o muiere? spunea nenea Iancu. S-o ţin pentru altu? Că muierea mea-i locomotiva...

Acum, la aproape 80 de ani, era înalt şi drept ca o prăjină de bătut nucii, iar cînd îşi răsucea mustaţa căruntă cu sfîrcuri lungi, cînd închidea un ochi şi privea de sus în jos, părea acelaşi Iancu Munteanu care, cu ani în urmă, dusese la Sinaia un tren special şi un ministru cu ţăcălie şi joben.

Ministrul, cu vagi amintiri social-demoerate dintr-o tinereţe petrecută prin cluburi, îi mulţumise şi-i strînsese mîna pe peronul gării, în vreme ce un fotograf se grăbise să imortalizeze clipa.

— Pe trei coloane, la ştiri muncitoreşti, îi şoptise ministrul, ridicîndu-şi apoi glasul, cînd îi spuse lui nenea Iancu pentru a fi auzit de toţi cei veniţi în întîmpinare: Democraţia, dragul meu, nu-i simandicoasă...

— Aşa-i, răspunsese mecanicul. Dar ce te faci cu jobenul?

De atunci îi rămăsese porecla.

...Cînd ajunse la poarta lui de şipci văruite, Pavel îl găsi în grădină, desculţ, smulgînd buruienile.

— Tu eşti, mă? strigase, bătrînul. Pe la voi, la Constanţa, se moare de foame tot ca-n Bucureşti?

— Mai bine, rîse Pavel, că-i aerul mai bun!

Nenea Iancu îl îmbrăţişă, întrebă de soarta tuturor şi-l privi de sus în jos, aşa cum ştia el.

— Şi ce gaz vii să arzi pe la noi, mă? Mă, nu minţi, că te cunosc de la o poştă!

Pavel îşi pregătise o poveste despre nişte materiale, pe care fusese însărcinat să le verifice înainte de expediere, dar bătrînul nu-l lăsă să vorbească.

— Mă, uită-te în ochii mei!... Cum o cheamă? Geta?... Mult mi-a plăcut mie numele ăsta... Şi să vezi tu că pe nici una dintre toate cu care am avut de-a face, în cîte sate şi oraşe am poposit la viaţa mea, pe nici una, domnule, nu s-a nimerit s-o cheme Geta! Îi fi avut norocul ăsta...

Pavel înţelese că n-are rost să-i schimbe gîndul. La urma urmelor, putea crede ce-i plăcea. Mai înţelese că n-avea rost nici să-şi bată capul, născocind o poveste, de vreme ce nenea Iancu, singur de dimineaţa pînă seara, se bucura să poată vorbi în voie şi nu simţea lipsa răspunsurilor. El întreba, el îşi răspundea, Pavel trebuind să fie de faţă numai pentru a se putea amăgi, închipu- indu-şi că-i ascultat. Să fi vrut Pavel să-i spună ceva, nenea Iancu tot i-ar fi dat înainte cu ale lui. Îl lăsă, deci, să vorbească şi bătrînul nu conteni, amestecînd de-a valma întîmplări din războiul balcanic şi amintiri de la Mărăşeşti, accidente de cale ferată şi isprăvi de dragoste, pînă suflă flacăra lămpii cu gaz şi se culcă.

Dimineaţa Pavel îşi luă rămas bun.

— Gata, ai dat bir cu fugiţii? se necăji nenea Iancu. Păi eu abia voiam să-ncep a-ţi povesti...

— Poate că mă întorc, zise Pavel şi bătrînul se apucă să-şi răsucească mustaţa, rîzînd cu înţeles.

— Nu ştii cum te primeşte Geta, aşa-i? Ei, află tu de la mine că, într-un rînd, pe cînd mă oprisem la Braşov, m-am dus să văd cum o mai duce o vădană, pe care o cunoscusem cu ani în urmă... Îţi spun eu apoi cum am cunoscut-o. Şi, ce să vezi, domnule...

— Urmarea-u numărul viitor, zise Pavel. Acum am plecat... şi-o luă repede la picior, în vreme ce nenea Iancu se apleca, oftînd, peste straturile lui cu ceapă şi usturoi, care alungaseră florile, pînă la sosirea unor vremi mai prielnice nalbelor.

Pavel merse pe jos, schimbă două tramvaie şi ajunse în Bariera Vergului. Peste puţin o văzu pe Sanda, întovărăşită de-o fată scundă, cu ochelari.

— Uite-o pe Sonia, Toadere, zise Sanda. Are să te ducă unde eşti aşteptat.

Îşi strînseră mîinile şi Sanda plecă, lăsîndu-i împreună. Nu pleca pentru a se întoarce peste o zi, sau peste o lună, pleca din viaţa lui Pavel pentru totdeauna, poate.

— Sanda! strigă el.

— Da?

Se întoarse şi Pavel îi văzu încă o dată faţa încadrată de părul tuns scurt.

— Nimic, zise el. Noroc!

— Succes!

Mai zîmbi şi, fluturîndu-şi palma, se întoarse, pornind grăbită.

— Să căutăm un taxi, spuse Sonia.

Pavel îi privi feţişoara serioasă şi întrebă mirat:

— Ne dă mîna?

— Avem de făcut un drum destul de lung, răspunse ea, adăugînd: Ia-mă de braţ!

Cuvintele sunau ciudat în gura ei, nepotrivite cu înfăţişarea de şcolăriţă cuminte a Soniei, dar Pavel îi făcu pe plac şi fata spuse îndată, tot atît de serioasă, ca mai înainte.

— Înţelegi? Să părem doi îndrăgostiţi. Aşa atragem mai puţin atenţia.

— Bine, iubito, rîse Pavel, strîngîndu-i în glumă braţul de fetiţă.

Rîsul îi îngheţă însă pe buze, cînd Sonia îl privi îmbujorată, rostind cu mustrare:

— Te rog... ne ***prefacem*** că sîntem îndrăgostiţi.

— Iartă-mă, zise el. Nu m-am gîndit la nimic rău... şi-şi spuse: „Ia te uită! Ce-o fi aşa înţepată?”

Dar biata Sonia nu era înţepată. Se fîstîcise de cum îl văzuse pe tovarăşul cu moţ întunecat deasupra frunţii şi încerca să-şi păstreze cumpătul. Ştia că, deşi era de vîrsta lui şi-avea un băiat care trebuia să intre toamna la şcoală, părea o fetiţă, aşa că-şi strînse buzele, silindu-se să ia un aer grav şi preocupat.

— Ai mai fost la Bucureşti? întrebă ea.

— O dată, înainte de război.

— Întreabă-mă despre filme, despre ce se joacă la teatre... Trebuie să pari bucureştean.
— Ce se joacă? întrebă Pavel, zîmbind.
Pentru o clipă îl înduioşă înfăţişarea de elevă a fetei, încercînd să pară altfel decît era. De cînd nu se mai juca oare cu păpuşile?
— Nu acum, zise Sonia. Acum n-are importanţă... Întreabă-mă în maşină. Acolo ne-aude şoferul şi-i bine să nu tăcem...
Pavel înţelese că cineva o învăţase cum trebuie să se poarte. Îşi spuse că era probabil de curînd în munca asta, dar că trebuia să fie un om de nădejde, de vreme ce o aleseseră.
— Uite o maşină, zise Sonia şi el fluieră şi strigă:
— Taxi, taxi!
Urcară şi Sonia spuse:
— La „Vulturul de mare cu peştele-n gheare”.
Apoi îşi desfăcu îndată poşeta, scoţînd o pudrieră. Se făcea că se pudrează, dar privea prin oglindă geamul din spate, ca să vadă dacă nu erau urmăriţi.
— Ştii ce joacă la Aro? întrebă Pavel.
Îi aruncă o privire plină de recunoştinţă, peste capacul rotund al pudrierei şi începu a-i povesti subiectul unui film italian, în care Macario ajungea, fără voie, pirat. Pavel o asculta cu o ureche, spunînd din cînd în cînd:
— I-auzi!... Şi mai departe?
Dar privea mai mult pe geam, ca să vadă oraşul. Şoferul opri, Sonia plăti şi Pavel şe pomeni tras în ma-gazin. Urcară la ultimul etaj, se plimbară pe dinaintea vitrinelor şi a meselor, apoi, din etaj în etaj, coborîră şi ieşiră. În piaţa Sf. Gheorghe urcară într-o altă maşină. Sonia spuse numele unei străzi, pe care Pavel nu-l înţelese şi îndată, scoţînd pudriera, privi din nou, cercetător, geamul din spate al maşinii. Lui Pavel îi veni să rîdă. Fireşte, trebuia să se încredinţeze că nu sînt urmăriţi, dar Sonia izbutea să le facă pe toate cu un aer de şcolăriţă cuminte, grijulie să nu uite nimic.
— Ce spuneai că rulează la „Capitol”? întrebă Pavel şi ea îi povesti de astă dată subiectul unui film nemţesc de aviaţie.
Maşina opri. Cînd coborîră, Pavel văzu că se aflau lîngă o fabrică. Merseră pe jos de-a lungul unui cîmp, apoi începu un cartier de locuinţe. Casele semănau cu cele din Bucureştii Noi, pe care le văzuse în drum spre nenea Iancu, micuţe şi strîmbe.

Intrară într-o străduţă nepietruită şi, curînd, se opriră înaintea unui atelier de cizmărie, pe firma căruia scria: „Încălţăminte fină, La Busuioceanu”. Pe peretele alb era zugrăvit un pantof albastru şi dedesubt scria cu litere mari, de tipar: „Punem petice”.

— Am ajuns, zise Sonia.

Urcară trei trepte şi fata deschise uşa, izbind un clopoţel care sună ascuţit.

Cizmăria era mică, iar, aplecat peste măsuţa lui acoperită de scule, de capace pline de ţinte şi cuie de lemn, un bărbat între două vîrste cosea, trăgînd de acul prin care trecuse sfoara ceruită. Mirosea a piele şi clei, a gaz de lampă.

— Noroc, zise Pavel.

Cizmarul îl privi în ochi, zîmbi şi, făcînd semn cu capul către încăperea din fund, răspunse la fel:

— Noroc!

În cealaltă odăiţă, tot atît de mică, un bărbat mai scund decît Pavel, dar îndesat şi lat în umeri, se ridică de pe unul din scaunele de lemn, aşezate în jurul mesei rotunde. Avea părul blond şi ochii verzi. O cută adîncă între sprîncene şi, sub gura mare, o bărbie puternică, pătrată.

— Bine ai venit, Toadere, zise el, întinzîndu-i o mînă mare, cu pielea asprită.

— Bine te-am găsit...

— Îmi zice Radu.

— Bine te-am găsit, Radule, zîmbi Pavel şi-i strînse mîna.

Cînd întoarse capul văzu că Sonia dispăruse.

— Şezi. Ce se mai aude pe la Constanţa?

Pavel se aşeză lîngă el şi-i povesti. Radu îl asculta, cîntărindu-l parcă din ochii lui verzi şi Pavel înţelese că celălalt voia, într-adevăr, să-l cunoască.

— Am avut şi o cădere, de curînd, zise Pavel, întu- necîndu-se la faţă.

Radu strînse din dinţi şi Pavel îi văzu muşchii fălcilor umflîndu-se ca nişte nucuşoare.

— Au să plătească pentru toate, zise el, încet şi rar. Pentru fiecare dintre ai noştri... Ştii de ce ai venit? întrebă deodată, ridicîndu-şi ochii verzi.

— Nu, zise Pavel. Am să ştiu dacă-mi spui...

Se gîndise la întîlnirea asta şi, cînd dăduse cu ochii de Radu, se simţise sfios ca la un examen. Fără să i-o fi spus cineva, simţise că omul acela avea o muncă de răspundere. Un fel de linişte aspră, de siguranţă calmă, se desprindea din trupul lui, pe care îl ghicea vînjos, din fruntea înaltă, însemnată de cuta aceea adîncă. Fusese de ajuns să-i simtă mîna puternică, să-l audă vorbind, pentru ca sfiala să se risipească.

— Partidul îţi dă o sarcină pentru care te-a ales anume, zise Radu. Nu-i o sarcină uşoară, e bine s-o ştii din capul locului.

Ochii lui verzi priveau drept în ochii lui Pavel.

— Partidul m-a trimis şi-am venit fără să întreb nimic, zise Pavel. Vorbea liniştit, cu glas scăzut, ca celălalt. Ştiu de mult că s-ar putea să mor... Ce-am de făcut?

Ca şi cum ceva ar fi explodat în el, Radu izbi cu pumnul în masă şi o flacără verde se aprinse în ochii lui.

— Avem oameni, Toadere! strigă el înăbuşit, punîn- du-şi palma grea peste mîna lui Pavel, întinsă pe masă.

— Adevărat, zise Pavel. Avem.

Ca nişte armăsari îndelung struniţi de zăbale şi fără veste sloboziţi pe şesul neted, cuvintele lui Radu ţîşniră încordate, vibrînd.

— Ascultă! Ai urmărit comunicatele sovietice, dar şi cele ale lui Hitler spun destul unor oameni în stare să citească printre rînduri. A fost Moscova. A fost Stalingrad. A urmat Kursk şi marea contraofensivă a Armatei Roşii. La Moscova s-a văzut că războiul fulger e o vorbă goală, atunci cînd în faţa lui Hitler nu se află porţi deschise de coloana a cincea. La Stalingrad s-a produs cotitura cea mare şi hoardele hitleriste au fost lovite de moarte. La Kursk a început prăbuşirea zvasticei, pe care cei din Stalingrad o vor călca în picioare, chiar în bîrlogul fiarei, la Berlin. Întreaga Uniune Sovietică îşi încordează puterile, legîndu-şi rănile sîn- gerînde, şi-avem datoria s-o ajutăm. Mai mult şi mai bine decît am ajutat-o pînă acum! Înfrîngerea fascismului înseamnă şi pentru ţara noastră libertate. De aia se şi strîng în jurul nostru toţi oamenii cinstiţi, de aia simţim mereu sprijinul, dragostea celor mulţi, care încep să înţeleagă că noi sîntem singurii patrioţi adevăraţi…

Se opri deodată, aşteptîndu-i parcă încuviinţarea. Liniştit, Pavel spuse:

— Aşa e. Noi, la Constanţa, am şi făcut cîte ceva…

— La Constanţa şi în celelalte părţi s-a făcut cîte ceva, ştim. Dar acum e vorba de sporirea acţiunilor pe întreaga ţară, de o grindină de lovituri. Comitetul Central a luat măsuri pentru intensificarea acţiunii de sabotare a frontului hitlerist şi, în cadrul acestei acţiuni, Constanţa, bază maritimă şi important punct strategic, are de jucat un rol de seamă. Tu, Toadere, ai să răspunzi direct de acţiunile de sabotaj din Constanţa.

Radu tăcu din nou, cercetîndu-l cu ochii lui verzi şi Pavel simţi că odăiţa cizmarului din cartierul acela măr-ginaş al Bucureştiului era, în anii aceia, mult mai însemnată decît palatul regelui, în care se adunau Antoneştii cu generalii şi unde nemţii se simţeau la ei acasă. Privi faţa celui de lîngă el şi-abia atunci îşi dădu seama de oboseala lui Radu. O flacără

vie ardea în omul acela, ţinîndu-l treaz, dar cearcănele de sub ochi şi paloarea feţei arătau prin cîte nopţi fără somn trecuse. Îl simţi deodată aproape şi, dacă sfiala-i pierise de mult, acum înţelese că omul acela avea să-i fie nespus de drag. Împrăştia o căldură, o încredere molipsitoare.

— Am înţeles, zise Pavel.

— Nu-i ciudat? rîse cu amărăciune Radu. Sînt lăcătuş, cu mîinile astea — şi-şi întinse mîinile mari, puternice ca nişte fiare de plug — cu mîinile astea am muncit şi am făcut fel de fel de piese. Îmi place să le fac, să simt cum din nimic, dintr-o bucată de fier mort, scot un întreg, un lucru viu… Şi acum am să te învăţ să foloseşti materiale explozive ca să arunci în aer un vapor, un tren, un depozit! În trenul pe care o să-l sfîrtece bomba vor fi poate şi piese făcute de mine…

— N-am vrut noi războiul, zise Pavel şi Radu oftă:

— Nu, nu l-am vrut… Dar au să-l aibă dumnealor aşa cum nu se-aşteptau! izbucni întunecat. Apoi zîmbi: Începem?

Timp de două zile nu ieşiră din odăiţa cizmarului, care dormi în faţă, în atelier. Radu îi explică unde trebuia aşezat explozivul pentru ca, după natura obiectivului, să se obţină un maximum de efect, îi spuse la ce interval de timp se producea explozia.

— Nu-ţi însemni nimic, totul trebuie învăţat pe dinafară.

Şi-i repeta de cîteva ori instrucţiunile, întrebîndu-l apoi cele mai mici amănunte, cu o răbdare neslăbită. Nu ridica glasul şi nu se grăbea.

— Aşa meşter să fi avut cînd eram ucenic, rîse Pavel.

Într-un rînd, pe cînd răspundea la una dintre întrebările lui, văzu că ochii lui Radu se înceţoşează, pier- zîndu-şi strălucirea. Capul i se pleca încetişor şi-i căzu deodată pe piept. Pavel ar fi vrut să-i întindă trupul istovit pe patul acoperit de scoarţa aspră, pe care şedeau, dar se temu că-l deşteaptă şi nu se mişcă. Radu răsufla liniştit, abia auzit.

Dulapul vechi trosni.

— Cum ai spus? întrebă Radu.

Părea odihnit şi luminile ochilor îi străluceau din nou, ca şi cum cineva ar fi încărcat acumulatorul ce le dădea curent.

— De cînd n-ai mai dormit? întrebă Pavel, dar Radu nu-i răspunse şi făcu repede cîţiva paşi prin încăperea micuţă, după care-l ascultă mai departe.

La capătul celor două zile îi spuse:

— Elevul ştie acum cît ştie şi meşterul. Mîine ai să primeşti de la Sanda două pachete cu material incendiar, ca să nu te întorci cu mîinile goale, dar trebuie să găsiţi neapărat un inginer la voi, la Constanţa, care să vă pregătească acolo materialul. Transportul din Bucureşti e primejdios.

Stătură de vorbă pînă ce veni Sonia.

— Ei, rămîi cu bine, Toadere! spuse Radu. După război, cînd ne-om vedea, om face altă treabă...

Îl cuprinse în braţe şi-l sărută pe amîndoi obrajii, apăsat.

— Noroc bun, zise Pavel, mişcat.

Încă un tovarăş ieşea din viaţa lui, aşa cum intrase. După război... Cine putea şti? Mai cuprinse o dată cu privirea odăiţa cu pereţi gălbui, masa rotundă acoperită de cusătura cu păsări roşii, patul. Îşi luă rămas bun de la cizmar şi, la fel de serioasă, fără un zîmbet, Sonia prinse a merge lîngă el pe stradă.

— Unde-ai vrea să te întîlneşti cu Sanda? îl întrebă. Spune o stradă, pe care o cunoşti mai bine...

— Pe Ştefan cel Mare, lîngă Obor. Tot iau trenul de-acolo.

— Bine...

Se înţeleseră asupra trotuarului, asupra orei, apoi luară un taxi.

— Ştii ce joacă la Aro? întrebă Sonia.

— Macario pirat, ştiu, răspunse fără chef Pavel, neluînd în seamă privirea speriată a fetei.

Îi trecea prin minte tot ce învăţase în cele două zile şi se gîndi la Iorgu, la Fănică, la Sultana. Pentru două zile fusese scos din viaţa pe care o ştia şi viaţa lui îşi cerea acum drepturile. Simţi cît de tare doreşte să fie acolo, la Constanţa.

— Nu eşti cuminte, i se plînse Sonia, după ce coborî din maşină.

— Nu prea...

Îl lăsase tot în piaţa Sf. Gheorghe şi se despărţiseră, fără prea multe păreri de rău. ,,E tot o tovarăşă, îşi spuse Pavel. N-am făcut bine...” Dar nu simţea, nimic pentru fetiţa aceea cu ochelari, care-şi dădea importanţă. Ce rost avea aerul ei veşnic înţepat? Nu era de vină numai sfiala... Îşi aminti de căldura lui Radu, faţă de care se simţise îndată la largul lui, îşi aminti de Iorgu şi, pentru întîia oară, înţelese că fiecare om intra în partid cu bocceaua lui de gînduri, de simţăminte şi abia apoi era învăţat să lepede balastul şi să se afle pe el, cel adevărat.

Flacăra care ardea în Radu pîlpîia în toţi, dar lumea din care veneau le făcuse parte şi de zgură.

— Ţi-ai mai amintit de mine? îl întîmpină vesel nenea Iancu. Ei, ce stai? Povesteşte...

— N-am ce povesti, zîmbi Pavel.

Braţele bătrînului căzură, izbindu-se cu zgomot sec de coapsele osoase.

— Te-ai certat cu Geta! spuse el, dezamăgit. N-am vrut să-ţi spun, dar să ştii că de multe ori m-am gîndit că soarta o fi ştiut ea ce face potrivind-o aşa ca să nu dau peste nici o Getă...

Şi, bucuros că are cu cine vorbi, nenea Iancu prinse a deşerta sacul amintirilor, în vreme ce Pavel se gîndea la ale lui. Curînd se înseră. Bătrînul îl cinsti cu ceapă verde smulsă din grădină şi eu o bucată de pîine acră, din tărîţă neagră în care fuseseră măcinate şi boabe de fasole. Apoi se culcară.

Dimineaţa, cînd ieşi în curte să scoată apă din puţ, ca să se spele. Paveî îl văzu pe nenea Iancu intrînd pe poartă. Bătrînul dormea puţin şi se trezea devreme, ieşea în stradă şi se plimba zilnic pe malul Colentinei. Acum părea supărat.

— Iar i-a apucat, mormăi el. Razie, controale, dracu să-i pieptene!

— Razie? întrebă Pavel, neliniştit.

— Ei! Primesc leafă, nu? bombăni nenea Iancu.

Deşi era încă devreme, Pavel începu să se frămînte.

Actele-i erau în regulă, dar cum putea justifica prezenţa în Bucureşti, cînd era mobilizat pe loc în atelierul lui? N-avea nici un rost să se încurce într-o minciună, putea fi dat de gol de primul ofiţer mai bănuitor. Iorgu nu se gîndise să-i facă rost de-o delegaţie şi plecase aşa, prosteşte.

În odaia bătrînului ţăcănea un deşteptător. Trenul pleca la douăsprezece şi Pavel fixase întîlnirea cu Sanda pentru ora unsprezece. La zece ar fi trebuit să plece. Mai erau două ceasuri.

Băură ceaiul de sunătoare şi nenea Iancu se apucă iar de povestit, amintindu-şi de astă dată de-un accident petrecut la Băicoi. cînd un mărfar scăpase din frîne la Valea Largă şi începuse să alunece de-a-ndarateleă către Ploieşti, de unde pornise el, cu expresul de Bihor. Coborînd panta, mărfarul lua viteză. Pe aceeaşi linie, de jos, urca expresul. În cîteva minute mărfarul străbătuse distanţa pînă la Comarnic şi şeful staţiei

abia putu telegrafia că trecuse ca un fulger prin faţa lui, încercară să-l mute pe altă linie la Breaza, dar mărfarul le-o luă înainte şi ajunse la Cîmpina, gonind ca o nălucă. Fără să ştie ceva, nenea Iancu se apropia de Băicoi. Toată calea ferată aştepta cu sufletul la gură. Dacă expresul ajungea la Băicoi înaintea mărfarului, îl puteau trece pe o linie moartă. Dacă mărfarul ajungea înainte, aveau să-i provoace deraierea, ca să-l oprească, dar nimeni nu ştia dacă mecanicul expresului va frîna la vreme, sau se va ciocni de mărfarul deraiat. Pînă să se ia hotărîrea, trecuse destulă vreme şi expresul intra în staţie. Era noapte. Cei de la Băicoi alergară cu fanarele pe linie, în întîmpinarea expresului. Auziră deodată în urmă mărfarul şi apoi tunetul hodorogit al vagoanelor izbite, scrîşnetul fierului, pîrîitul lemnului, contopite toate într-un urlet, pe care bezna îl făcea şi mai cumplit. Trecînd peste ace, mărfarul deraiase.

— Şi? întrebă Pavel.

În încordarea pe care i-o pricinuise vestea că străzile erau barate din pricina raziei, povestea bătrînului ceferist îl răscolise. Ca un povestitor hîrşit, nenea Iancu nu se grăbea.

— Peste două sute de oameni erau în expres, spuse el. Bărbaţi, femei şi copii...

— Şi? izbucni Pavel. Şi?

— Şi-am izbutit să opresc la trei metri de mărfar, zise nenea Iancu, mîndru de efectul pe care-l aşteptase.

Pavel începu să se plimbe prin curte. „Calm, îşi spunea. Calm. Trebuie să mă întîlnesc cu Sanda. Dacă pierd întîlnirea, pierd pachetele cu material incendiar şi nu ştiu nici cum să mai dau de Radu. Habar n-am unde m-a dus Sonia... Calm. Calm.”

Privi peste gard. Cele două capete ale străzii erau barate de soldaţi.

— Cît e ceasul, nene Iancule?

— Ai vreme, trenul pleacă la douăsprezece.

— Înainte de a pleca mai am de făcut un drum.

Bătrînul dădu din mînă a lehamite, înţelegînd drumul lui Pavel în felul lui.

— Băiete, ascultă vorba mea. Te-ai certat cu Geta? Las-o în plata domnului... Lucrul cîrpit rămîne cîrpit şi bun nu-l mai faci în vecii vecilor!

Era zece fără cinci. Lîngă ulucile spoite, Pavel îşi muşca buzele zvîrlind priviri mînioase în lungul străzii. Era cu putinţă să se împiedice tocmai acum?

C A P I T O L U L XIX

DOI IEPURI DINTR-O LOVITURĂ

Adelaida îşi duse palmele la urechi şi strigă:

— Oh, vîntul, marea şi vîntul au să mă înnebu-nească!

Furtuna începută de cu noapte se înteţise şi marea răcnea acum înspăimîntător, iar vîntul se înşuruba în horn, urlînd ca în mijlocul iernii. Pe scaunul ei, Sultana o privea, plînsă şi tăcută, şi-n gînd vorbea cu Pavel.

În zori, Gore venise din nou şi şopotise cu Ciuntu. Sultana nu închisese ochii toată noaptea. Pavel nu sosise şi ea nu putea uita cum îşi petrecuseră seara şi o bună parte din noapte Gore şi omul ciudat care-i era tată, omul care-o chinuise ani de zile, se schimbase deodată într-un părinte grijuliu şi care, acum, o înspăi- mînta din nou. Nimic din ce făcea nu semăna cu pur-tările celorlalţi, totul era ciudat şi tainic. Simţea că dinspre el o ameninţă o primejdie şi nu ştia cum să se ferească de ceea ce nu putea pricepe. Dacă ar fi venit, Pavel i-ar fi spulberat teama. Dar nu venise, iar Sul-tana simţea că lipsa lui făcea totul şi mai greu de îndurat, şi mai înfricoşător. Acolo, în odăiţa ei, o candelă ardea la icoană. Încercă să se roage, dar nu izbuti să-şi adune gînduriie.

,,Au pus ceva la cale. Un lucru rău...” Frîntă de oboseală, închise ochii şi-n aceeaşi clipă, aproape, ţipă înăbuşit. Îl văzuse pe Gore plecat peste trupul lui Pavel, însîngerat. Privindu-l, tatăl ei rîdea încetişor, cu o înspăimîntătoare blîndeţe...

Se ridică, frîngîndu-şi mîinile şi urîndu-se, totodată, cînd îşi dădu seama că nu-i în stare să străpungă vălul îndărătul căruia se pregătea ceva cumplit. Era proastă şi nepricepută, nu se

putea lămuri acolo unde alta ar fi înţeles, ar fi ghicit, ar fi ştiut ce să facă.

Aerul odăiţei i se păru înăbuşitor şi alergă la fereastră. O deschise. Din bezna de afară năvăliră spre ea mugetele furtunii ce răscolea marea şi Sultana începu să tremure. Totul se arăta împotriva ei, duşmănos, întunecat şi i se păru că-i prinsă într-o uriaşă pînză de păianjen, nevăzută. O pîndeau, aşa cum o pîndeau duhurile rele în copilărie, cînd trebuia să scoată, noaptea, apă din puţ. Duhurile nu-i făcuseră niciodată nimic, dar ei nu erau duhuri, închipuiri, spaime copilăreşti. O pîndeau. O pîndeau pe ea. Pe ea, sau dragostea? Pe ea, pe Pavel?

Văzu deodată ochii, colcăind de ură, cu care tatăl ei o privise atunci, în cîrciumă, după ce Pavel îl înfruntase. Îndată apoi se schimbase, se arătase bun faţă de ea, faţă de Pavel.

,,Doamne, şopti Sultana, înfiorată de-o neaşteptată înţelegere, s-a prefăcut!”

Nu era cu putinţă să priveşti aşa, pentru a fi apoi prieten cu cel pe care l-ai urît. Îi ura. Se prefăcuse şi-i ura. Pe amîndoi, pe ea şi pe Pavel... Oh, teama, teama nu-i era zadarnică! Pusese ceva la cale. Cu Gore pusese la cale...

Îşi duse la buze cercelul de aur şi se simţi parcă mai tare, mai puţin singură. Pavel avea să vină s-o ia, s-o răpească, aşa cum mama îi povestise că tătarii îşi răpeau miresele. Pe jumătate era tătăroaică şi ea.

,,De-ar trece ziua de mîine!”

Rămase trează toată noaptea, cu ochii pe fereastră. Marea se zbătea, dar nu se mai temea de mare. În faţa mării jurase credinţă şi, dacă-şi umfla acum talazurile, zbuciumul mării venea din zbuciumul inimii ei.

În zori, însă, Gore se ivise cu un buchet de garoafe. Era îmbrăcat în haine bune, părea vesel, dar ochii-i fugeau în toate părţile, ca şi cum s-ar fi temut să nu fie luat pe nepregătite. Şopoti cu Ciuntu ce şopoti, apoi intrară amîndoi în casă şi Ciuntu o chemă pe Sultana.

— Azi e o zi mare, spuse el. Îmi vine să plîng, fata mea, dar mă stăpînesc... Să fie într-un ceas bun!

Avea ochii uscaţi şi rînjea, privind cum, albă ca hîr- tia, Sultana se dădu cu un pas îndărăt. N-o mai puteau speria, era pregătită.

— Ce vrei să spui? întrebase cu atîta dispreţ că Ciuntu pufni mînios şi ridică mîna să izbească.

— C-o să fim fericiţi, Sultănico! se repezi însă Gore, luîndu-i-o înainte şi punîndu-i fetii florile în braţe. Tata se învoieşte şi nu ne mai rămîne decît să facem nunta...

— Aşa-i, mă învoiesc, mîrîi Ciuntu. Ce taci? se răsti apoi. Mi-ai împuiat capul cu Gore. Gore-n sus, Gore-n jos... Ia-l şi dă-mi pace!

Dar Sultana puse florile pe masă şi rosti liniştită:

— Gore ştie că-l iubesc pe Pavel.

— Sultănico, gemu tînărul, apucînd-o de mînă. Tot sîngele-i năvălise în obraji. Te iubesc, auzi? Ştii asta... Lasă-l pe Pavel, nu-i pentru tine. Am să-ţi dau rochii, brăţări, de toate... Nu te uita că-s frizer, poate-s şi eu cineva şi am mai mulţi bani decît alţii! N-ai să mai pui mîna pe nimic, auzi? Ca pe-o domniţă am să te port pe palme...

— N-ai să poţi, zise Sultana, ferindu-şi mîna. Am crescut mare...

Ciuntu socoti, pesemne, că pierduseră destulă vreme. Numai pentru că-l rugase Gore se învoise la tot circul ăsta. Ştia că toanta-l iubeşte pe Pavel şi tot mai nădăjduia, dobitocul!

— Ai să-l iei pe Gore, vrei nu vrei, zise de aceea, aspru şi poruncitor. M-am săturat să te văd tot dînd ochii peste cap şi sclifosindu-te cu ăla! Vorba mea e vorbă şi aşa rămîne. Îmbracă-te!

— Să mă-mbrac?

„Voiau s-o ia de acasă... Şi Pavel? Cum s-o mai găsească?”

— Mai repede, zise Ciuntu. Şi nu mă scoate din pepeni!

Tăcut, Gore asculta şi-un rînjet îi schimonosea faţa frumoasă, pe care ochii luceau, umezi ca nişte mure strivite. Ştia că Sultana ţine la Pavel şi totuşi, fără pricină, nădăjduise încă. Acum, jignit şi mînios, se bucura de încurcătura fetei şi era mulţumit de planul lui, simplu dar iscusit.

— Nu plec nicăieri, zise Sultana. Unde să plec?

— Unde-ţi poruncesc eu, mîrîi glasul lui Ciuntu.

Dar era prea prost, prea grosolan, iar Gore se temu că strică totul. Îşi linse de aceea buzele şi vorbi încetişor, cu o blîndeţe ce păru îngerească faţă de asprimea celuilalt.

— Poate că-i mai bine aşa... Te ducem la o femeie bătrînă şi cumsecade, să rămîi cîteva zile singură cu gîndurile tale,

Sultănico. N-ai să mă vezi, dar n-ai să-l vezi nici pe Pavel... Ai să chibzuieşti în linişte. „Pe cine iubesc? ai să te întrebi. Pe Gore, care nu mai ştie ce bunătăţi să-mi aducă, sau pe stricatul ăla, un coate goale, un neisprăvit, o le...”

— Ticălosule, şopti Sultana.

Singură trebuia să le ţină piept şi nu ştia ce să facă. Să strige? Să ceară sprijin?... Şi cui, Dumnezeule?

O copleşea o ruşine umilitoare numai la gîndul că ar putea ruga să fie ajutată împotriva tatălui ei. Îşi închipui oamenii adunîndu-se, întrebînd, mînjind-o cu rîsul şi batjocura lor... Cu neputinţă. Numai de n-ar minţi-o, de n-ar fi şi mai rău. Ar şti ea să-l vestească pe Pavel.

— N-ai plecat? zise Ciuntu, apropiindu-se ameninţător.

— Jură! strigă Sultana, întorcîndu-se către Gore. Jură că n-am să te văd!

— Pe ce-am mai scump, pe capul tău, jur, spuse Gore şi fata ştiu că, de astă dată, barem, n-o înşela.

— Bine, vin, răspunse.

Îşi adună într-o bocceluţă cele cîteva lucruri şi, fără a mai scoate un cuvînt, se lăsă dusă. Gore opri o maşină, în care se suiră toţi trei, iar Sultana auzi cu o întunecată bucurie vuietul mării.

— Vîntului 9, zise Ciuntu.

Curînd, Adelaida îi întîmpină în curtea cu havuz, pe care Ciuntu o cunoştea atît de bine. Cu lacrimi în ochi o sărută pe Sultana, şoptind spre marea ei mirare:

— Fetiţă, biată fetiţă nefericită!

Apoi suiră scara de lemn, ajunseră în ceardac şi intrară în cele două încăperi ale Adelaidei, cu pereţii acoperiţi de fotografii.

— Aici ai să rămîi, zise Ciuntu. Vezi să n-o superi pe doamna.

— Cu bine, Sultănico, zise şi Gore, iar Adelaida mai şuşoti cu ei o leacă, după care plecară.

În încăperile Adelaidei plutea o mireasmă amăruie, ca amintirea unui vechi parfum. Pe perdele erau zugrăvite corăbii cu pînze, galioane şi caravele, iar lumina trecea prin ele îndulcită, blîndă. Ticsite de mobile bă- trîneşti, mari şi întunecate, încăperile păreau lipsite de aer, iar covoarele groase înghiţeau orice zgomot.

— Aici eşti în siguranţă, fetiţo, spuse Adelaida. Te înţeleg, şi eu am iubit… Vrei să vezi mormîntui iubirilor mele?

Şi, fără a-i lăsa răgaz să răspundă, luă de pe un scrin ceva ce semăna cu-o cutie mare, dar care era un album. Din fotografiile îngălbenite răsări o galerie de mustăcioşi, unii purtau şi bărbiţă, un şir de bărbaţi care-şi încrucişau braţele pe piept, privind sfidător, se sprijineau cu palma de spătarul înalt al cîte unui scaun, sau priveau gînditor, cu pumnul la tîmplă. Adelaida rosti numele fiecăruia.

— Ăsta-i Peppo, trapezistul morţii, oftă ea, punînd degetul pe fotografia unui tînăr cu mustaţa în furculiţă şi cu păr creţ. M-a iubit un an întreg, la Milano… ba nu, la Florenţa. La Milano era Giacomo, dansatorul pe sîrmă… uite-l!

Sultana privea fotografiile şi încerca să-şi adune gîn- durile, dar totul se petrecuse pe neaşteptate şi i se păru că nu ea se află acolo, lîngă bătrîna ciudată, care vorbea într-una, cu glasul ei cîntător. Cine era bătrîna? Cine privea fotografiile lui Peppo şi Giacomo?

Deodată, fără să-şi dea seama, izbucni în plîus.

— Nu, nu, strigă speriată Adelaida, nu-i voie, nu trebuie, nu...

Dar fata plîngea în hohote şi se răsturnă pe canapeaua plină de perne, pe care se aflau cusute pisici de catifea neagră, plîngea pentru spaimele nopţii trecute şi pentru tatăl, care-o înşelase, pentru Pavel, pentru tot ce simţea că se pregăteşte încă, tainic şi rău. Gata să plîngă şi ea, Adelaida şoptea într-una:

— Nu trebuie, nu, nu-i voie... şi-i era milă de fata prăbuşită cu faţa-n perne şi i se părea că-i cu zeci de ani în urmă, cînd ea plîngea aşa din pricina lui Peppo şi bătrîna garderobieră a circului o mîngîia, şoptind molcom: Nu-i voie, nu, nu plînge...

Cînd o rugase să adăpostească pentru cîteva zile o biată orfană de mamă, îndrăgostită de-o haimana, care-i pusese gînd rău, Gore ştiuse că Adelaida, care visa numai poveşti de dragoste, va primi numaidecît. Şi Adelaida primise, într-adevăr.

— Fata-l iubeşte, nu ştie ce primejdii o pasc, spusese Gore. El vrea s-o răpească, iar fata, lipsită de sfaturile înţelepte ale unei mame, e gata să facă o prostie de pe urma căreia va suferi toată viaţa. Dumneavoastră o puteţi ajuta. N-aţi fost mamă, ştiu...

— Dar puteam să fiu! oftase nostalgic Adelaida.

— Şi ce mamă... Fiţi dar pentru cîteva zile mama unei biete copile! strigase Gore. Adăpostiţi-o, şi-un tată cu inima sfîşiată de jale vă va binecuvînta, pînă la sfîrşitul zilelor sale...

Adelaida îşi ridicase mîinile la cer şi, ca Sarah Bernard, pe care o văzuse de mult, la Paris, într-o melodramă ce smulgea spectatorilor hîrdaie de lacrimi, strigase, înduioşată de propriile-i cuvinte:

— Du-te, o, du-te şi spune-i că voi fi întotdeauna vrednică de încrederea unui părinte!

— Dumnezeu să vă binecuvînteze, îi răspunsese Gore, alergînd bucuros la Ciuntu — şi Sultana fu dată în pază Adelaidei.

Fosta călăreaţă de circ o mîngîie şi, pentru a-i opri lacrimile, îi povesti cît de rău se purtase cu ea Peppo, trapezistul morţii, în urmă cu aproape o jumătate de veac.

— Aveam un suflet simţitor, spunea Adelaida. Iubeam florile, păsările cerului... şi eram frumoasă! Cînd intram în arenă, pe spinarea lui Hercule, se făcea linişte şi mi se părea că de mine atîrnă soarta lumii. Dacă stau nemişcată, lumea încremeneşte

aşa, într-o veşnică aşteptare... „Carissima, şoptea Peppo, ti voglio bene...” L-am crezut. Şi era o haimana, ca cel care vrea să te răpească.

— Pavel? strigă Sultana.

— Da, da, Pavel, Ion, Marin, toţi sînt la fel, pe toţi îi cheamă Peppo! Speranţe, vise... amintiri amare! Ştii? M-am gîndit de multe ori... Dacă aş fi strîns într-un şirag toate lacrimile pe care le-am plîns, de cînd tot plîng, aş fi putut ocoli cu el pămîntul, l-aş fi legat în lanţ de lacrimi... Pavel? O haimana, ia-ţi gîndul de la el, fetiţo...

Vuietul mării pătrundea în încăpere, în ciuda ferestrei închise şi Sultana îl ascultă cu tristeţe. Ce spunea doamna cu ochi de copil? Încurca totul, nu ştia nimic.

— Gore v-a vorbit despre Pavel? întrebă ea, fără să se gîndească ce spune.

— Şi bietul tău părinte. O, inima lui de tată...

— Dar că Gore vrea să mă ia de nevastă, cu sila, v-a spus?

Tresărind, Adelaida o privi cu spaimă. Şovăi deodată şi semănă cu fetiţa care trebuie să fi fost, o fetiţă certată, cu ochi albaştri. Încetişor, în şoaptă, Sultana îi povesti despre cercelul de aur şi despre jurămîntul în faţa mării, despre ciuda lui Gore şi răutatea lui Ciuntu. Şi marea vuia.

Adelaida o asculta şi i se părea că aude o veche poveste de dragoste, cu gelozie, cu intriganţi şi tineri nefericiţi. Plînse de înduioşare şi-şi udă batista albă, cu mireasmă amăruie şi dantele.

— Iar pe mine m-au făcut temnicerul dragostei... Pe mine! şopti sfîrşită.

Se întuneca şi umbrele serii pătrundeau în încăperea cu mobile vechi, ce păreau că ascultă, înţeleg şi suspină. O mare linişte se lăsă peste inima Sultanei şi fata întrebă, tot în şoaptă:

— O să mă ajutaţi, da?

Tăcută, Adelaida o strînse la piept. Şi totul se petrecea după planul lui Gore, ca şi cum, nevăzut, tînărul le-ar fi suflat cuvintele, pentru că planul îi era simplu şi iscusit: dintr-o lovitură, voia să împuşte doi iepuri.

C A P I T O L U L XX

RAZIA

„Plec, îşi spuse Pavel, Fie ce-o fi!” Dar era o prostie să se vîre singur în gura lupului. „Mai aştept cinci minute...”

— Hei, amor, amor! oftă nenea Iancu, văzîndu-l cum se perpeleşte şi bănuind că se luptă cu dorul Getei.

Minutele treceau. Greu. Silnic. Soldaţii stăteau acolo, la începutul şi la sfîrşitul străzii, de parcă aşa aveau să rămînă pînă la capătul războiului.

„Ce să fac? Au încredere în mine şi eu stau, stau...” Îşi simţea capul gol, greu şi nu-i dădea nimic prin minte.

Deodată auzi uruitul unei maşini. Se plecă peste gard şi văzu un taxi. oprind cu cîteva case mai încolo. O femeie cu un copil în braţe coborî din maşină şi intră în casă, apoi, după ea, se ivi un plutonier. Plăti şi maşina porni încetişor.

— Cu bine, unchiule! strigă Pavel şi, lăsîndu-l năucit pe bătrînul care nici n-apucase să deschidă gura, se năpusti în stradă, opri maşina şi urcă.

— Încotro? întrebă şoferul.

— Doamne, Dumnezeule, spuse Pavel, nu s-a mai terminat cu razia asta! Domnule şofer, fii bun, îmi moare copilul... Repede, pe Ştefan cel Mare la doctorul Pe- trescu! Uite, mă pun aici, jos, pe fundul maşinii, numai nu opri la cordon, să nu întîrziem... Fiece clipă pierdută îi poate aduce moartea!

— Dar ce are? se sperie şoferul. Şi adineauri tot un copil am adus...

Era cărunt, slab ca o scovergă şi-şi întorsese către Pavel ochii căprui, buni şi blînzi ca nişte ochi de viţel.

— Nu ştiu! Abia răsuflă... Repede, om bun, repede!

— Stai acolo, jos! Mi-au văzut actele la venire, zise şoferul şi apăsă pe accelerator.

Tăcură amîndoi. Înaintea cordonului de soldaţi maşina încetini, dar nu opri.

— Mi-aţi văzut actele adineauri, spuse şoferul, sco- ţîndu-şi capul pe fereastră.

— Liber, zise un ofiţer şi soldaţii se traseră în lături, lăsîndu-l să treacă.

Maşina ţîşni înainte. Gonea pe caldarîm ca o vietate îmboldită de spaimă şi Pavel şopti, sfîrşit:

— Mulţumesc...

— E mare copilul? întrebă cu milă şoferul.

— Trei ani, spuse Pavel. Da-i voinic, i-ai da patru...

— Poate scapă!

Din cînd în cînd întîlneau cîte o stradă barată, şiruri de tramvaie şi de maşini încremenite, iar şoferul ocolea atunci, fără ca Pavel să-i mai spună, cotea pe străduţe .dosnice şi ieşea din nou în direcţia Ştefan cel Mare.

— N-am mai pomenit aşa razie, spuse el. Pe cine o fi căutînd?

— Cine ştie? rosti Pavel. Caută ei pe cineva...

La „Roata Lumii”, în vitrina unui ceasornicar, un ceas mare arăta ora unsprezece fără trei minute. La unsprezece aveau întîlnirea.

— Drept înainte, spuse Pavel. Nu ştiu numărul...

Cînd i se păru că-i destul de aproape, îl rugă să oprească.

— Să aştept? întrebă şoferul.

— Nu, nu-i nevoie, mă întorc cu maşina doctorului... Mulţumesc din inimă!

— Sănătate bună!

Maşina porni. Pavel abia avu vreme să răsufle, că o văzu pe Sanda. Venea către el şi-n dreapta ţinea o servietă mare, de pînză cafenie.

— Cum ai izbutit să treci? şopti ea, privindu-l cu nelinişte. Au împînzit oraşul...

— Taci! Dă-mi materialul şi du-te.

— Uite, spuse fata, trecîndu-i servieta. Ai aici două pachete... Noroc!

Îşi strînseră mîinile şi Pavel o luă repede înainte, cu gîndul să se depărteze cît mai mult de ea. Dacă s-ar întîmplă ceva, materialul să se afle la el. ,,Ai văzut? îşi spuse. Credeam că n-o

s-o mai întîlnesc niciodată...” Întoarse capul şi o văzu mergînd repede, apoi răsucin- du-se către el. Îi zîmbi, dînd din cap şi porni voiniceşte, cîntărind din mers servieta, care nu i se păru prea grea, dar, simţindu-se deodată liniştit, înţelese că se temuse pentru Sanda. Acum era totul în regulă, îi venea să chiuie. Fluieră încetişor.

,,Or fi pus cordoane şi în faţa gării?” se întrebă, dar ştiu că nici un cordon de jandarmi nu-l mai putea opri şi merse înainte, cu aceeaşi bucurie năvalnică în inimă.

Era cald şi pe cer se tîrau greoi nori albi, rotunzi. Nu sufla o boare, totul era încremenit, aşteptînd parcă ceva ce nu se mai întîmplă. Cîte un camion militar trecea în goană, ridicînd trîmbe de praf.

În faţa gării nu se afla nici un cordon militar şi Pavel îşi spuse că, de bună seamă, razia luase sfîrşit. Cu biletul în mînă ieşi pe peron şi urcă într-un vagon de clasa a treia, pe la mijlocul trenului. Mai rămăsese un sfert de oră pînă la plecare. Nu era îmbulzeală şi-şi putu alege un compartiment gol, în care se instală, aşezînd servieta sub banca din faţă.

De jos, de pe peron, ajungeau pînă 1a el glasurile călătorilor, strigătele hamalilor, şi sunetele metalice ale ciocanului, cu care un mecanic izbea în roţi. O locomotivă ţiui ascuţit.

— Universul! Curentul! Signal! Ziareee!...

Tot trenul zvîcni şi tampoanele vagoanelor se izbiră. Omida de fier se însufleţi, pufni de două ori, împroş- cînd aburi fierbinţi şi prinse a luneca pe şine, lăsînd în urmă gara micuţă, oamenii care dădeau din mîini ca nişte păpuşi de gumă, oraşul.

— Ce faci tu aicea, măi băiete?

Uşa compartimentului se deschisese şi doi constănţeni intrară, gălăgioşi, vorbind în acelaşi timp şi aşezîndu-şi bagajele în plasă. Erau doi bătrîni care-şi vizitaseră fetele măritate în Bucureşti. Mici de stat, pleşuvi şi cu obrajii ca nişte mere murate, semănau de parcă ar fi fost fraţi.

— Am găsit o sticlă de untdelemn, vesti cel dintîi, şi celălalt adăugă îndată, frecîndu-şi mîinile:

— Şi un chil de zahăr!

„Numai voi îmi lipseaţi!” îşi spuse Pavel, privindu-l cu nelinişte pe unul, aşezat, chiar în faţa sa, pe banca sub care vîrîse servieta. Bătrînii locuiau pe strada lui, îl ştiau de mic şi sporovăiau în voie.

— Vedeţi c-am pus ceva sub bancă, zise Pavel. Să. nu daţi eu piciorul…

— Ce-ai acolo?

— Tot nişte untdelemn…

— Să-l trecem sus, zise bătrînul şi, aplecîndu-se, puse mîna pe servietă.

Pavel se repezi, blestemînd în gînd şi mută servieta sub banca lui. I se făcu deodată milă de cei doi moş- neguţi, gîndindu-se că se putea întîmpla un accident, că materialul incendiar putea lua foc, pe neaşteptate. Naiba îi pusese să nimerească tocmai în compartimentul lui!

— Am fost la patriarhie, spuse bătrînelul de pe bancheta din faţă. M-am rugat să se sfîrşească războiul, m-am rugat pentru Tase… Aud că-s lupte grele…

Vorbea cu blîndeţe, de parcă luptele de pe front şi soarta ginerelui erau de veacuri însemnate în vieţile sfinţilor.

— M-am rugat mult, mult… În biserică era cald şi linişte…

— Prostule, chicoti celălalt. Eu am fost la revistă. Biserici găseşti şi la Constanţa… şi, cu glasul lui tremurător, care behăia, încercă să fredoneze o melodie veselă, mişcîndu-şi capul în ritmul cîntecului şi dînd din mîna micuţă, cu pielea îngălbenită, ca scoarţa unei cărţi de demult.

— Nu ţi-ar fi ruşine! Om bătrîn…

Se certau fără răutate, ca nişte vechi prieteni care-şi cunosc slăbiciunile şi, ori de cîte ori se întîlnesc, vorbesc despre ele, ca despre tot ce au mai de preţ. Mulţumit că n-are nevoie să-vorbească şi el. Pavel închise ochii, prefăcîndu-se că moţăie.

Se gîndea la oamenii pe care-i cunoscuse în cele trei zile, cît stătuse la Bucureşti. Se gîndea la Radu, la Sanda, la Sonia. Se gîndea la nenea Iancu, la poveştile cu care-şi împodobea singurătatea, la cizmarul în odăiţa căruia învăţase să folosească explozivii, la şoferul care-l ajutase… Fiecare avea viaţa lui, iubea, se legăna cu nădejdi. După război, spusese Radu…

Tresări şi, cu piciorul, pipăi uşurel servieta. Era acolo. Cum începuse Radu? „Nu-i o sarcină uşoară, e bine s-o ştii din capul locului…” Închise ocliii, o văzu pe Sultana şi i se păru că s-a apropiat deodată de gura unui cuptor. Ce puţin se gîndise la ea în acele trei zile! Înţelese acum că, mută, pitită în inimă, fusese cu el tot timpul. Tare trebuia să fie neliniştită… Iorgu făgăduise

să-i trimeată mamei vorbă că va lipsi cîteva zile, dar el nu îndrăznise să-i pomenească de Sultana.

— Biletele la control!

Cînd rămaseră din nou singuri bătrînii nu se mai certară. Picoteau. Pavel ieşi pe culoar. Nădăjduia că se sfîrşise cu raziile şi controalele, dar era bine să fie pregătit pentru orice. Întorcînd capul, îi văzu prin geamul uşii pe cei doi bătrîni moţăind şi, îngrijorat, se gîndi iar la materialul incendiar.

„N-are ce să se întîmple”, îşi spuse. Dar îl cuprinse un soi de neastîmpăr, stătea ca pe ace. Roţile ţăcăneau, trecînd peste îmbinarea şinelor. Vagonul se clătina uşor, ca o corabie. Cît vedea cu ochii, Bărăganul se întindea sub arşiţă. „N-are ce să se întîmple...” Grînele se coceau. Pentru cine? O ceată de ţînci strigau ceva nedesluşit. Pe firele ce coborau şi suiau între stîlpii daţi cu păcură se înşirau rîndunele. Greoaie ca o sferă de consistenţă ciudată, o uriaşă minge de aburi cafenii lunecă peste lanuri, umbrindu-le. Se apropiau de podul de la Cernavodă, cînd mecanicul frînă pe neaşteptate şi trenul scrîşni, oprind în cîmp. Departe se vedeau bălţile.

Oamenii se ciocniră, bagajele căzură din plase şi vagoanele începură să vuiască de larma glasurilor. Compartimentele se goliră, toată lumea năvălea pe culoare. Din încîlceala de glasuri, în care bondarii vocilor bărbăteşti zumzăiau monoton, ţîşneau ţipetele ascuţite ale femeilor.

— S-a tras semnalul de alarmă! zise un jandarm pîntecos şi sigur de el.

— De ce? Nu-i voie... strigă o cucoană. Nu se gîn- desc?

— Ei, aş! o înfruntă un domn uscăţiv. De-aia sînt făcute mînerele, să tragi la nevoie...

— Caz de forţă majoră, zise şi jandarmul, încu- viinţînd.

Pavel se repezise în compartiment, unde bătrînii priveau încremeniţi podeaua, pe care se lăţea o pată mare, uleioasă. Cel ce se rugase la patriarhie ţinea în mînă o plasă, din care uleiul se scurgea.

— A căzut! zise el, buimăcit, arătîndu-i-o.

Îi tremura bărbia şi părea gata să plîngă. Ziarul în care fusese învelită sticla se umpluse de pete unsu- roase şi cioburile ieşeau prin găurile hîrtiei, acum fleşcăită.

,,Dacă puneam şi eu servieta sus...” îşi spuse Pavel. Îl scutură un fior. Dar servieta stătea cuminte, sub bancă, la locul ei.

— Nu-i nimic, îl mîngîie pe bătrînul care nu-şi mai venea în fire. Ce să-i faci? Mai aveţi zahărul...

— Da, zahărul... Zahărul! strigă el deodată şi se grăbi să scoată punga din plasa mînjită.

Dar o larmă nedesluşită pătrunse în compartiment. Pe culoare, un strigăt se rostogolea din capul trenului, dinspre locomotivă.

— Alarmă! Toată lumea coboară! Alarmă!...

Pavel apucă servieta şi se năpusti. Un singur gînd: departe, cît mai departe de ceilalţi! În Bucureşti se temuse pentru Sanda, acum îl cuprinsese spaima la gîndul sutelor de oameni nevinovaţi, pe care-i putea avea pe conştiinţă. Nu mai vedea nimic, nu mai auzea strigătele celor pe care-i călca pe picioare, îi îmbrîncea.

— Stai, domnule, coborîm cu toţii!

— Nu împinge! Ce te bagi?

— Of, tare-şi mai iubeşte pielea!

Cu mîna ridicată, ţinînd servieta peste capetele bărbaţilor ce-l înghionteau şi femeilor ce-l apucau de haină, încercînd să-l dea în lături, îşi făcu loc şi sări pe tera- sament. Călătorii ţîşneau din toate vagoanele, zorind să se depărteze de trenul înţepenit, care-i purtase pe toţi şi de care toţi se lepădau acum, ca de o piază rea, ca de-un duşman. Îngroziţi, alergau călcînd în picioare grînele şi tulpinele porumbului, năzuind să se ascundă, să se lipească de pămîntul uscat de arşiţă, să cadă la adăpostul spicelor şi-al pădurii pitice de porumb. Se strigau, arătîndu-şi unii altora un loc mai ferit, o viroagă. Cu gîndul să-i lase în urmă, punînd cît mai mult spaţiu între ei şi primejdioasa servietă, Pavel se depărtă în goană. Frunzele porumbului îl pălmuiau şi-i vuiau urechile, ca şi cum şi-ar fi lipit de ele două ghiocuri. Nici o clipă nu-i trecu prin minte să se pitească, nu cunoscu spaima oarbă a celor ce alergau, lăsînd în urmă carcasa metalică a trenului. Dacă se temea, era din pricina servietei. Toţi oamenii din tren se adunau, pentru el, în trupurile şubrede ale celor doi bătrîni. De ei fugea. Fără să-şi dea seama îi ocrotea pe ei. Iar undeva, în adîncul inimii, acolo unde purtase în toată vremea chipul Sultanei, în adîncul inimii ştia că trebuie să ducă servieta la Constanţa, că nu-i era în-găduit să prăpădească materialul pentru care atîţia oameni îşi puseseră capul în joc.

Cînd socoti că se depărtase deajuns, se prăbuşi într-un hat ce despărţea două sfori de pămînt, din care creşteau tulpinile verzi ale porumbului, iar frunzele lungi

se uniră, foşnind, peste trupul lui. Văzu capul plecat al unei floarea soarelui şi în clipa aceea auzi uruitul încăpăţînat şi ameninţător al bombardierelor.

Văzduhul tremură, ca şi cum cerul acela albastru ar fi fost scuturat de friguri şi pămîntul se zgudui, răs- punzîndu-i. Sau doar trupul lui simţea năprasnica vibraţie a avioanelor? Antiaeriana se răsti deodată, din zeci de guri. Cu servieta lîngă el. Pavel ascultă hămăitul întărîtat al haitei de pe pămînt şi uruitul greoi, nepăsător, al avioanelor. Ca nişte pachidermi ai cerului, bombardierele lunecară dispreţuitoare, la o uriaşă depărtare de trupurile lipite de pămînt şi de omida neagră a trenului, iar, în clipa cînd trecură pe deasupra lui, Pavel socoti că văzduhul se prăbuşise în ţăndări. De sub aripile argintii se desprinseră apoi bombele şi pămîntul tresări, gemu şi se zvîrcoli sub muşcătura lor. Lanurile se clătinară, învolburîndu-se ca sub biciurile grindinei şi zările vuiră.

„Bombardează podul”, îşi spuse.

Se ridică niţel şi văzu pămîntul săltînd către cer. Suflă deodată un vînt care aduse un miros iute, amestecat cu mirosul ţărînei şi simţi în gură gustul prafului. Bombele cădeau, explodînd cu o putere năprasnică, de necuprins cu mintea, şi într-un rînd le auzi şuierul, de parcă moartea însăşi ar fi suflat în nevăzuta orgă a văzduhului.

Totul se linişti apoi, ca prin farmec, şi auzi deodată ţîrîitul cosaşilor. Se ridică şi porni către vagoanele părăsite, o dată cu ceilalţi, care începură să se adune din toate părţile.

— Grăbiţi urcarea!

Trenul era neatins. Dar linia? Trebuiau să meargă încet, pipăindu-şi drumul, ca orbii. Bătrînii intrară în compartiment, albi la faţă şi plini de praf.

— Tare te-ai putut speria, zise cel ce fusese la revistă.

Faţa lui de măr murat era străbătută de ticuri şi capul îi tremura, de parcă ar fi avut un arc destins, în loc de gît. Buzele celuilalt se mişcau neauzit, mulţumeau poate cerului că scăpase cu viaţă.

— Nu de frică am fugit, zise Pavel.

Dar se opri. Ce le putea spune?

— De ce atunci? întrebă bătrînul şi, dînd din umeri, Pavel rosti într-o doară:

— Aşa...,

— Tăceţi din gură, tăceţi, şopti celălalt şi, fără voie, tăcură cu toţii.

Trenul mergea ca un car cu boi. Ai fi zis că nu-şi venise în fire şi că şovăie. Încercînd să se încredin- ţeze că nu-i căzuse nici o roată, că pîrghiile de oţel i se mişcau tot atît de lin, că nu-şi vătămase nimic. La fel de încet trecu podul cel mare de pe Dunăre, scăpat ca prin minune de zecile de maiuri ce căutaseră să-l sfarme. Fluviul îşi mîna leneş apele galben-verzui şi ostaşii antiaerienei se înghesuiau pe mal, unde fusese lovit pontonul, la care trăgeau şlepurile. De-o parte şi de alta a podului, în luncă, se vedeau gropile deschise de bombe. Ciopîrţite, trunchiurile sălciilor rămăseseră schiloade şi-şi arătau aşchiile albe, ca nişte oase. O bombă căzuse lîngă un tun, ucisese şi rănise servanţii, purtaţi acum pe tărgi. Vaietele răniţilor ajungeau pînă la călătorii înghesuiţi la ferestre.

La Cernavodă aflară că linia nu fusese atinsă şi, cu o întîrziere de trei ore, personalul intră în Constanţa. În tăcere, bătrînii se despărţiră de Pavel. După bombardament tăcuseră aproape toată vremea. Pavel privi pe fereastra deschisă şi mîinile i se încleştară deodată pe rama de fier.

Călătorii se adunau încet la ieşire, unde un cordon militar îi oprea, pentru controlul bagajelor. Văzu pa- porniţe şi valize desfăcute pe peron, mulţimea coborîtă din tren care aştepta la rînd şi-l fulgeră gîndul că din pricina lui sînt căutaţi oamenii aceia, că pe el nădăjduiau să pună mîna. La Bucureşti, în vremea raziei, îşi spusese că nimeni nu-l ştie, dar aici, în oraşul lui, totul i se părea cu putinţă.

Trenul era înconjurat de soldaţi. Se iviseră acum şi în fund, după ultimul vagon şi îndreptau lumea către ieşirea principală. Înaintea clădirii gării mai era o ieşire, către strada Traian. Acolo stătea un rezervist, care trimetea şi el călătorii spre cordonul din faţă, unde se făcea controlul.

Pavel simţi că-i bate inima, dar văzu cu o limpezime neobişnuită peronul, clădirea gării, oamenii, soldaţii şi cerul, pe care norii lunecau ameţitor. Văzu gura deschisă a unui băieţel, în haine de marinar, dar nu-i auzi strigătul; zări acul de la cravata unui domn în vîrstă şi gîlma de pe fruntea unui bătrîn. Ochii i se ascuţiseră şi deosebea pînă şi firele de iarbă dintre pietre, dar nu mai simţea servieta, pe care o apucase cu

dreapta şi, cu o înfrigurare de care nu-şi dădea seama, căuta o ieşire.

Ultimii călători părăseau trenul şi înţelese că nu mai putea întîrzia. Ieşi pe culoar, coborî pe peron, şi se amestecă în mulţime, fără să-i audă şoaptele, vorbele repezite, amestecate într-o rumoare surdă, neliniştită. Şi vedea totul cu aceeaşi limpezime de vis, de coşmar, în vreme ce în minte i se învîrteau parcă nişte rotiţe şi simţea în tot trupul o vibraţie, ca şi cum o maşină sub presiune i-ar fi duduit sub frunte.

Văzu deodată rezervistul cu faţă gălbejită, care stătea singur în dreptul ieşirii secundare şi înregistră, fără să-şi dea seama, oboseala din privirile omului, petecul de pe pantalonul uniformei spălăcite şi licărul unei raze pe ţeava puştii. Se apropie de el şi lăsă jos servieta, sprijinind-o de picior. Cu ochii la tren, cu spatele către soldatul nemişcat, scoase pachetul cu ţigări, aprinse una şi-i întinse şi rezervistului o ţigară. Fumară tăcuţi, fără să se privească.

— Dracu' s-o ia de viaţă! oftă Pavel. De trei zile aştept să-mi vină sora şi uite că nici azi n-a venit...

Se plecă, ridică servieta şi trecu încet pe lîngă santinela care clătină din cap. Ajuns în stradă merse cu paşi mari şi auzi deodată un zgomot ciudat. Întoarse

capul, dar nu era nimeni. „Servieta”, îşi spuse. Dar nu era nici servieta.

Se rezemă de-un perete, apoi se lăsă moale pe treptele casei. Şi deodată înţelese: îi clănţăneau dinţii.

Peste o clipă, liniştit, pornea mai departe. Servieta cu material incendiar ajunsese, cu bine, la Constanţa.

C A P I T O L U L XXI

AGOP

Cu ochii închişi şi culcat în sicriul de piatră al cine- ştie cărui om cu stare din vechiul Tomis — sicriul pe care învăţatul îndrăgostit de trecutul Dobrogei îl scosese din pămînt şi care zăcea acum lîngă ruinatul Turn al Măcelarilor — Agop se întreba cu ce avea să-şi umple ziua. Era încă devreme şi, aşa cum stătea în patul de piatră pe care şi-l alesese, soarele îl prindea de la tălpi pîn'la creştet. Încălzindu-i trupul vînjos. Se întinse şi dădu cu mîinile de pereţii de piatră. „Cam strîmtă locuinţa!" gîndi, şi deschise ochii.

Dar îi închise repede la loc. Ce dracu, nu se trezise şi visa într-una? Încetişor, îşi deschise ochiul stîng şi se ridică în sarcofag, frecîndu-se la ochi.

— Bună dimineaţa, băieţaş!

Încredinţat acum că nu visează. Agop o privi tăcut pe Adelaida. Purta o rochie albă cu volănaşe, o pălărie de paie cu margini late şi clipea din ochii ei albaştri, nevinovaţi ca ochii unui sugaci.

— Săru-mîna, zise într-un tîrziu Agop, întrebîndu-se ce mai născocise.

Adelaida îşi duse degetul la buze şi privi în jur cu atîta fereală că oricine putea înţelege, de la o poştă, cît de tainic era tot ce avea de spus,

— Sst! şopti ea. Dacă ai iubit vreodată, du biletul ăsta... şi-i strecură în palmă un bileţel, însoţit de o băncuţă.

Agop nu se prea mira de nimic, dar citind pe bilet numele lui Pavel şi înţelegînd că doamna aceea de aproape şaptezeci de ani îi trimite un răvaş de dragoste, îşi ridică atît de caraghios

sprîncenele că Adelaida roşi ca o fetiţă şi bătu repede din pleoape.

— Of, prostule, şopti ea, ce-ţi mai dă prin minte?... E de la Sultana!

„Zi aşa”, vorbiră limpede umerii lui Agop, zvîcnind cu o veselie jucăuşă.

Se ridică, spunîndu-şi că ziua începea destul de bine şi, nevoind să-şi bată capul pentru a înţelege ce rost avea, în toată povestea aia, cucoana de pe strada Vîntului, rosti cu înţelepciune:

— S-a făcut!

— Nici o vorbă, băieţaş, îi aminti Adelaida. Ţii în mîinile tale onoarea unei femei! şi se depărta cu paşi mărunţi, săltînd ca o vrabie, în vreme ce Agop, impresionat de fraza ce-i amintea felul de-a vorbi al eroilor din romane, se grăbi să despăturească biletul, citind cuvintele scrise cu creionul albastru al Adelaidei.

— Sanchi! comentă el filozofic şi, păturind biletul, privi băncuţa.

Se cinsti la birtul din colţ cu o ciorbă de burtă şi, înviorat, se duse îndată în port, unde află că Pavel nu venise la lucru de două zile.

— Ce-ai cu el? îi şopti Balaban, privindu-l iscoditor.

— Am, răspunse laconic Agop, iar Balaban îi întoarse atunci spatele, răstindu-se posomorît:

— Ai draci uscaţi!

— Bă fraere, mormăi cu dispreţ curierul Sultanei şi, făcînd stînga-mprejur, se îndreptă către casa lui Pavel, bănuind că tînărul era bolnav.

Cu mîinile în buzunare şi fluierînd, străbătu străzile schimbînd cîte o vorbă cu vînzătorii de ziare, de garizi, cu văcsuitorii şi florăresele, iar, dacă ajunse la ţintă, bătu în poarta de lemn a gardului, strigînd:

— Bă, ăla!

Uşa casei se deschise şi un bărbat se ivi, păşind repede pe pietrele aşternute pînă la poartă. Era slab şi-avea o urmă de tăietură pe obrazul drept.

— Intră, zise el, apucîndu-l de braţ şi trăgîndu-l către casă.

Fără a se împotrivi, Agop îl urmă. Cînd intrară, o văzu pe hătrîna lui Pavel şezînd pe pat, cu Gică şi Costel lîngă ea. Îl priveau speriaţi.

— Bună ziua, zise Agop. Şovăi doar o frîntură de clipă, apoi întrebă zîmbind: N-aveţi ceva lemne de spart?

— Ce lemne? se răsti omul cu cicatricea. Pe cine cauţi?

Măsurîndu-l din cap pînă-n picioare, Agop zise, lungind cuvintele:

— Nu te supăra dumneata... Caut de lucru. Ceva lemne de spart, un horn de desfundat...

— Actele! mîrîi celălalt, întinzînd braţul.

I le arătă. Erau în regulă, Agop fiind supus turc. Părinţii îi veniseră în ţară înainte de primul război mondial, fugind de masacrele din Anatolia. Bărbatul slab îi înapoie hîrtiile şi lătră:

— Şterge-o! Să nu te mai prind pe-aici că-ţi rup picioarele!

,,Ia te uită, parcă ar fi Sile Pişcot...” îşi vorbi cu melancolie Agop, amintindu-şi că şi vătaful portului se legase de picioarele lui. Dar nu zise nimic şi, aruncînd o privire în jur, ieşi cu mîinile în buzunare. ,,Dacă nici el nu se pricepea la copoi!... Îi mirosea de la cinci paşi... Dar Pavel, prin urmare, o încurcase. L-or fi arestat?”...

Se ghidi să se repeadă în strada Vîntului şi să-i spună cucoanei că nu-i poate duce biletul, dar n-avea nici un rost s-o sperie. Poate că pe Pavel nici nu puseseră mîna. Se ascundea pe undeva...

,,Ai călcat cu stîngul, don’şoară!” i se adresă în minte Sultanei. Îi părea însă rău de ea şi porni fără chef, fluierînd în silă şi bocănind cu tălpile lui de lemn.

Dacă l-ar fi văzut acum, Gore s-ar fi bucurat, de bună seamă. Planul lui se îndeplinise întocmai. Cînd Arghir îl vesti că Pavel scăpase, Ciuntu se mulţumi să blesteme, dar Gore căută o ieşire. Şi văzînd-o pe Sultana, care-i privea neliniştită, înţelese deodată că fata era cea mai bună momeală. Pus în gardă, Pavel n-avea să mai dea pe-acasă, nici pe la atelier şi nici pe la cîrciuma lui Ciuntu, unde era cunoscut. Aflînd însă că Sultana putea fi găsită în altă parte, trebuia s-o caute şi, cu-atît mai vîrtos, dacă dragostea-i era primejduită.

În mintea lui Gore, planul se rotunji, ca un bulgăre de zăpadă rostogolit în jurul unui sîmbure de piatră. Punea mîna în acelaşi timp pe Pavel şi pe Sultana, fără a mai socoti că scăpa de omul care-i stătea în cale. Ştia bine că, o dată primită în casă de Adelaida — şi partea cea mai grea asta era, trebuind să-i toarne nebunei o minciună în stare s-o facă să se înduioşeze —

Sultana avea s-o cîştige pentru cauza dragostei, bătrîna neputînd îndura chinul unor îndrăgostiţi. Totul era să le dea amîndurora iluzia că-l înşală, că s-au înţeles, în ciuda, şi împotriva lui. Atunci aveau să găsească un mijloc de-al vesti pe Pavel, şi pasărea, pe care agenţii nu o aflaseră în cuib, va intra de bună voie în colivie. Lui Gore îi rămînea doar să-l înştiinţeze pe Giurcă, iar inspectorului, să înconjoare casa cu agenţi. Cele două femei se îngrijeau ele singure să-l atragă pe Pavel în capcană!...

Dar Agop nu ştia nimic din toată urzeala asta, rolul lui fiind episodic şi întîmplător. Nu mai nădăjduia să dea de Pavel, cînd aştepta în gară, dincolo de cordonul militar, sosirea personalului din Bucureşti şi cînd apuca valiza unui domn uscăţiv, cu gîndul să-şi rotunjească banii pentru cină. Ducea valiza grea pe umăr, dar îl văzu înaintea lui pe Pavel, cu o servietă de pînză cafe-nie în mînă, şi atunci strigă:

— Hei, coane! Domnul uscăţiv se întoarse şi Agop lăsă jos valiza, gemînd înăbuşit: Vătămătura...

— Ce te bagi la cărat, omule, dacă nu eşti zdravăn? îl certă călătorul. Vai de zilele tale...

Făcu semn unui birjar, care într-o clipă coborî de pe capră, sui valiza, îl ajută să urce şi, plescăind din limbă, dădu bici cailor. Iar îndată, fără urmă de durere, Agop o luă la picior.

Ocrotit de umbrele serii, Pavel mergea înaintea lui cu paşi mari. Nevoind să bată la ochi, Agop nu-şi luă picioarele la spinare, aşa că pierdu aproape un sfert de ceas pînă-l putu ajunge. Doar auzind bocănitul tăl- pilor lui de lemn, Pavel întoarse capul şi întrebă neprietenos:

— Ce vrei?

Îşi aminti că-şi făgăduise să afle cîte ceva despre Agop, dar repede uitase şi, ca un făcut, golanul îi ieşea din nou în drum, tocmai cînd avea mai puţin chef decît oricînd să-l întîlnească.

— Şase, c-ai făcut-o de oaie, şopti Agop. Pe ce dracu-ai întins laba la atelier?

— Eşti beat, se supără Pavel, dînd să se depărteze, cînd celălalt îl apucă de braţ.

— Te plimbi ca un fraier cu servieta aia... Barem ştii că te-aşteaptă acasă copoii?

Se aflau în dreptul farmaciei Miga şi lumea trecea pe lîngă ei, nepăsătoare. Dinspre mare urca vuietul furtunii. Pavel îşi

înfipse privirile cenuşii în ochii lui Agop, încercînd să-şi dea seama cam cît preţ putea pune pe vorbele vagabondului, dar era întuneric şi ochii lui Agop păreau două ghemotoace de ceaţă.

— Ce vrei? întrebă, îmblînzindu-şi glasul. Ce urmăreşti?... Care copoi?

— Ia-mă-ncet... Aveam să-ţi dau un răvaş, lămuri Agop. Te-am căutat acasă şi m-a întîmpinat un copoi, cît pe ce să pună gheara pe mine.

— Ce răvaş? întrebă Pavel.

Nu înţelegea nimic, dar simţea că Agop nu minte. Prezenţa agenţilor la el acasă îl făcuse să creadă că furase ceva... Îl căutau, deci. Ştiau.

Strînse în pumn mînerul servietei. Agop îi întindea un bilet. Îl apucă şi, apropiindu-se de intrarea farmaciei, unde un bec slab lumina lista farmaciilor de serviciu, citi:

Pavele, iubitule, m-au închis la doamna Adelaida, în strada Vîntului 9. Tata vrea să-l iau pe Gore. Scapă-mă!

— Chiar nebuna mi-a dat răvaşul, zise Agop.

Toate se amestecară în mintea lui Pavel: servieta, agenţii, Agop, Gore şi Sultana. Strînse din dinţi, încercînd să descîlcească ghemul în care atîtea fire se amestecau şi simţi că-i zvîcnesc tîmplele. Fără să-şi dea seama, porni şi ocoli farmacia, oprindu-se sub bolta întunecată a unei intrări, iar Agop îl urmă. Zbuciumul mării îi sună o clipă în urechi, apoi nu mai auzi decît larma din el.

„Sultana... mai tîrziu, întîi agenţii. Materialul! Vor să mi-o fure pe Sultana...” Din nou îşi dădu seama cît ţine la ea şi se înspăimîntă. „Nu-i bine! Nu trebuie să ne legăm aşa... De ce? îşi răspunse singur. Nu sîntem oameni? Sîntem singurii oameni adevăraţi!”... Îl urmăreau. Cum de aflaseră? Izbutiseră, pînă la urmă, să stoarcă ceva de la Fănică?... „Nu se poate. Fănică?... Haida de!” Scapă-mă! Sultana îl chema s-o scape. De cine?

Răsufla anevoie, ca după o goană îndirjită. Era încruntat. Trebuie să înţeleagă. Va înţelege. Acum.

Gore... agenţii. Sultana. Şi agenţii pe urmele lui. Aşa... ...Gore? Victima... Am rămas şchiop din cauza lui Ianulis.” Strînse din pleoape şi răsuflă adînc, dîndu-şi seama că înţelesese. Gore... Ianulis. „Îi sucesc gîtul!”

— Ce-i cu tine? întrebă Agop.

Nu-i vedea faţa, dar îl auzise gîfîind şi se înspăimîn- tase. Pavel mai răsuflă o dată.

— Nimic, spuse. Agop... uite ce-i. Te duci la ea.

— La Sultana?

— Te duci şi-o linişteşti. Nu te teme, aşa să-i spui, nu te teme... Pavel m-a trimis să-ţi spun că are el grijă. Tu să stai liniştită, auzi? Liniştită...

— Bine, zise Agop.

Vorbea încetişor, cu blîndeţe.

— Şi să-i mai spui aşa: n-am uitat cercelul de aur, să-i spui.

— Cercelul?

— Da. Şi... ar fi vrut să adauge: Şi să-i spui c-o iubesc!

Dar nu i-o putea spune prin Agop.

— Şi? întrebă acesta.

— Şi nimic. Du-te... Stai! Agop făcuse doi paşi, se întoarse şi-l privi întrebător. Dă-mi mîna. Ştii... am crezut... Dracu' ştie ce-am crezut despre tine! Iartă-mă...

— Fraiere! zise Agop. Era mişcat şi-i strînse mîna să i-o rupă. Apoi se simţi dator c-un sfat: Scapă naibii de servieta aia!

Era sigur că în servietă se afla lucrul pentru care îl urmăreau copoii.

— Am să scap, zîmbi Pavel şi, peste o clipă, se despărţi de Agop.

Se bucura c-o putuse linişti pe Sultana, măcar că nu prea era el liniştit, dar nădăjduia că pînă într-o zi, două, nu se va întîmplă nimic. Cît priveşte agenţii, ştia ce are de făcut. Va intra în ilegalitate, se va muta din Constanţa. O va lua cu el pe Sultana.

Cu un simţămînt de vinovăţie se gîndi la bătrîna lui, la Gică şi Costel. Ce se vor face, pomenindu-se deodată singuri? „Ajutorul Roşu" nu era sac fără fund... ,,Şi, totuşi, e mai bine să nu fii legat de nimeni", îşi spuse, ocolind pe străduţe înguste şi încercînd să-şi dea seama dacă-i urmărit. Gică era destul de mare, putea cîştiga un ban cu ziarele, cu garizii, cu ***pitura*** vaselor, cu toate mărunţişurile întîmplătoare, cu care — de bine de rău — se mai descurcau şi alţii. Războiul n-avea să mai ţină o veşnicie, era limpede că sfîrşitul se apropia văzînd cu ochii.

Nu părea să-l urmărească nimeni. Poate că-l aşteptaseră şi la gară, dar cum nu ieşise pe unde se afla cordonul, era aproape sigur că nu-i dăduseră de urmă. Doar Iorgu, de l-ar aştepta, aşa cum se înţeleseseră, a treia şi a patra zi de la plecare, după sosirea personalului, pe strada Dacia, prin spatele bisericii Evanghelice. Trenul întîrziase din pricina bombardamentului de la Cernavodă şi Agop îl mai întîrziase şi el.

Trecu strada Mangaliei, păşind pe lîngă mulţimea dughenelor ei pestriţe. Vitrinele cofetăriilor înfăţişau acum doar bezele. Ca într-un bazar longitudinal se înşirau cafenele unde

se bea năut, prăvălioare de mărunţişuri pline de nasturi, copci, bile, poze şi tot felul de fleacuri rămase dinainte de război, frizerii cu şiraguri de mărgele în chip de uşă, tinichigerii, dughene cu răcoritoare, plăcintării cu dovleac copt, dar fără plăcinte, ceapra- zării cu chipie militare în vitrină şi croitorii specializate în uniforme pentru toate armele, dughene cu oale şi împletituri de papură, anticari, cizmari şi instalatori, librării şi sumedenie de alte maghernițe, toate vechi, împestriţînd pereţii cu firme, care de care mai bătătoare la ochi.

Nu-l văzu pe Iorgu şi-o luă încetişor pe strada Dacia, trecînd pe dinaintea caselor bătrîneşti, cu flori în curţile mari, umbrite de pomi.

— Pavele!

Iorgu ieşise parcă din pămînt. Se trăsese, probabil, într-un gang şi urmărise de-acolo toată strada. Văzîn- du-l, Pavel se simţi uşor. În ciuda veştilor lui Agop. Porniră alături. Noaptea mirosea a iod, a sare.

— Cum ai venit? Aud că au făcut cordon la gară...

— Ştii că vor să mă aresteze? întrebă Pavel.

Iorgu se opri o clipă, dar îndată porni iar.

— Cine ţi-a spus?

Îi povesti tot ce aflase de la Agop.

— Aşa-i. din pricina asta nu i-am putut vesti pe ai tăi, spuse Iorgu, iar Pavel şopti:

— Biată mama!

O vedea aşteptîndu-l, pînă tîrziu, aşa cum îl aşteptase pe Grigore, care n-avea să se mai întoarcă nicicînd. Vedea descinderea, percheziţia. O vedea singură, între Gică şi Costel. Aceiaşi oameni, care-i răpiseră un fecior, se înverşunau acuma asupra celuilalt...

— Frizerul, va să zică, spunea Iorgu. Ţi-am atras atenţia, atunci, că-i un ***lump*** şi că nu trebuie să te în- crezi prea repede. O să verificăm... Oricum, înseamnă că nu te poţi duce acasă.

— Am şi nişte material la mine...

— Ce fel?

— Incendiar.

Auzind fluieratul pe două note al lui Iorgu, zîmbi.

— Chiar nu ştiai pentru ce am fost trimis la Bucureşti? întrebă.

— Cred că doar secretarul ştie...

Mergeau încetişor, ca doi oameni ieşiţi să răsufle, după o zi petrecută în zăpuşeala odăilor. Marea se clătina în uriaşu-i pat de nisip şi cerul acoperit de nori părea o altă mare, întunecată şi neliniştitoare.

C A P I T O L U L XXII

OBIECTIVUL

Casa în care Iorgu voia să-l adăpostească era a profesorului Aldea, de la liceul de băieţi „Mircea cel Bătrîn”. Înconjurată de o curte mare, avea un singur rînd de odăi, la care ajungeai urcînd cîteva trepte de piatră, în dreapta şi-n stînga cărora, în hîrdaie de lemn vopsite în verde, străjuiau doi ficuşi, legaţi cu panglicuţă roşie. În spatele casei mai era o intrare. Scara de serviciu suia pînă în podul uriaş, lîngă care se afla odăiţa ,,femeii la toate”. Plecase pentru cîteva zile să-şi vadă neamurile din Cogealac.

— Aşteaptă-mă, spuse Iorgu.

Sfios, Aldea îl privea trist de după sticlele ochelarilor. Purta lavalieră, ca o amintire a anilor din tinereţe, cînd nădăjduise să-şi însemne numele în istoria literaturii. Din visurile studenţiei, însă, îi rămăsese doar lavaliera. Acum, cînd părul i se împestriţase cu fire cărunte, cînd avea soţie şi copii, se resemnase să rămînă, pînă la sfîr- şitul zilelor, un biet profesor de limbă romînă, acolo, la capătul ţării. Duminicile, organiza şezători şi publica, din timp în timp, cîte-un articolaş în firavele reviste din Constanţa.

Cînd, lăsîndu-l pe Pavel să aştepte în curte, Iorgu îi ceru să ascundă pentru cîteva zile un om căutat de poliţie, Aldea păli. În podul lui, se afla, ce-i drept, o mică bibliotecă din pricina căreia dormea ades iepureşte, dar profesorul era încredinţat că nimănui nu i-ar fi dat prin minte s-o caute acolo. Un om urmărit de poliţie, însă...

Îşi scoasc ochelarii şi Iorgu-i văzu ochii albaştri, privind fără să vadă, ca de pe celălalt ţărm al unei mări ceţoase. Cu o ciudă,

nelipsită de un simţămînt de milă, spuse totuşi, brutal, încercînd să forţeze hotărîrea celuilalt?

— Fireşte, dacă vă e frică...

Aldea îşi ştergea ochelarii cu batista. Se simţi umilit. „Cum se grăbesc să judece! Atîta ştiu, alb sau negru...” Erau atîtea nuanţe, de la albul imaculat şi pînă la beznă, o întreagă gamă de tonuri cenuşii...

— De ce aşa?... Imediat, frică... Mă gîndesc, nu?   Am soţie, copii...

— Ştiu, spuse Iorgu. N-aveţi nici o obligaţie faţă de noi... Dar tovarăşul meu stă afară, în noapte, aşteptînd un răspuns.

— L-ai şi adus? întrebă repede Aldea şi se gîndi cu nelinişte. „Nici o obligaţie! Şi mi l-a şi adus...”

Îşi închipui cum putea arăta omul de afară. Urmărit de poliţie... Hăituit de colo-colo, flămînd, cu priviri sălbăticite. Se înfioră şi întrebă cu glasul răguşit deodată:

— E bătrîn?

— E tînăr, spuse Iorgu.

Nu putea pricepe mintea sucită a oamenilor ăstora cu şcoală. Un om e un om. Ce însemnătate are faptul că-i tînăr sau bătrîn?

— Tînăr, şopti Aldea.

Dar nu mai ştia nici el dacă vîrsta celui ce aştepta afară avea vreo importanţă. Privi chipul masiv din faţa lui şi spuse deodată răstit, cu supărare:

— Ce mai aştepţi? Adu-l...

— Sînteţi un om de ispravă, zîmbi Iorgu, scuturîn- du-i mîna de-l duru pînă-n umăr şi, răsucindu-se, dădu să plece.

— Pe scara din dos, şopti Aldea. Aştept acolo...

„Ciudat! Aşa se hotărăşte soarta omului, îşi spuse apoi, îndreptîndu-se către scara de serviciu. Îţi poţi   lăsa aproapele la uşă, singur cu spaima? (Pentru Aldea

omul urmărit de poliţie nu putea fi decît înspăimîntat). Săndulescu ar putea… (Săndulescu era directorul). Ciudat! Eu nu… În ciuda rezervelor, pe care…”

Iorgu se înfăţişă cu un tînăr neavînd nici una din trăsăturile pe care Aldea i le atribuise. Nu părea hărţuit, nici galben de foame şi nu privea sălbatic de fel. Zîmbea cumva stingherit, atîta tot. Părea istovit.

— Bună seara, bună seara, zise profesorul şi, fără să ştie nici el de ce, tuşi. Apoi îşi duse degetul la buze, adăugînd în şoaptă: Să nu ne audă…

Amelia era în dormitor, copiii dormeau şi nimeni nu putea auzi nimic, dar i se părea că aşa se cuvine să se poarte. Urcînd scara înaintea celor doi îşi spuse că tînărul nu-i mulţumise, socotind probabil firesc să fie adăpostit la cerere. Se supără, dar îşi aminti zîmbetul stingherit şi oboseala omului urmărit de poliţie. „Ciudaţi oameni… altfel decît ceilalţi. Nu pare înspăimîntat…”

Deschise uşa odăiţei femeii de serviciu şi Pavel cuprinse cu privirea patul cu tăblii înalte, de metal — pe care erau zugrăvite chipuri de femei după canoanele de frumuseţe din vremea celui dintîi război mondial — masa şi dulapul de brad, scîndurile duşumelei. Pe perete, deasupra patului, priveau de pe o bucată de pînză cusută cu aţă roşie doi îngeri bucălaţi, peste care se boltea urarea: „Somn uşor, puişor!”

— Asta e, zise Aldea şi, simţindu-se deodată prost că nu-l găzduieşte pe tînăr jos, într-una din încăperi, adăugă: Oricum, jos nu se putea. Soţia, copiii…

— Bineînţeles, spuse Pavel.

Abia văzînd patul înţelesese cît era de ostenit. La Bucureşti aproape că nu dormise.

— Ai să stai aici ea-n sînul lui Avram, rîse Iorgu.

Îl văzu aşezînd pe masă servieta şi faţa lui se făcu serioasă, gravă.

— Cheia e în uşă. Ar fi bine să încuiaţi. Să fie încuiat tot timpul, repetă Aldea

— Am să încui…

Profesorul se simţi stînjenit, gîndindu-se că cei doi au a-şi spune, pesemne, unele lucruri nepotrivite pentru urechile lui. Zîmbi încurcat şi rosti repede:

— Da, da, fireşte... Eu, nu-i aşa, cu dragă inimă... Ei, noapte bună!
— Noapte bună, domnule profesor.
Aldea plecă.
— Ar trebui să iau materialul, spuse Iorgu, privind către masa pe care servieta galbenă şedea cuminte, ca ghiozdanul unui şcolar.
Pavel simţi deodată cît e de legat de servieta aceea, pe care o adusese la Constanţa. Era urmărit şi nu i se mai putea încredinţa o asemenea sarcină.
— Ia-l, spuse, cu jumătate de gură.
Dar Iorgu era încruntat.
— Uşor de zis! De ce crezi că ţi-am cerut să faci rost de-o casă conspirativă?... În afară de asta, a lui Aldea, nu mai avem nici una. Mă bizuiam pe frizerul tău şi, cînd colo... Uite ce-i, zise, hotărîndu-se deodată. Nu prea e conspirativ, dar n-avem ce face! Totul s-a petrecut fără veste, am fost luaţi pe neaşteptate... Am să las materialul aici, casa asta-i totuşi mai sigură decît locuinţa oricăruia dintre noi. Nimeni nu ştie unde eşti şi nimănui nu-i poate da prin minte să te caute aici.
Tăcut, Pavel încuviinţă bucuros. Îi era ruşine să arate cît se bucură.
— Am să mai trec eu, sau am să-ţi mai trimit vorbă, spuse Iorgu şi, după ce mai schimbară cîteva cuvinte, plecă şi el.
Pavel încuie, se dezbrăcă şi se întinse pe pat, dînd în lături un munte de perne. Ar fi vrut să-şi adune gîn- durile, să-şi lămurească viitorul, dar nu mai avu vreme. Ca trăsnit, se prăbuşi în somn.
Dimineaţa îl trezi o bătaie în uşă.
— Eu sînt, şuşotea profesorul.
Îi descuie şi se trase îndărăt. Aldea aducea o tavă pe care se afla o ceaşcă cu ceai, nişte felii mari de pîine şi-un castronaş cu miere.
— Parcă aţi fi o mamă, zîmbi Pavel, luîndu-i tava din mînă şi aşezînd-o pe masă.
— Mă grăbesc, trebuie să plec la scoală...
— Nu vă faceţi griji, spuse Pavel. Într-o zi, două, scăpaţi de mine...
— De loc, de loc, cu plăcere, şopti celălalt, dar neliniştea îi dezminţea vorbele. Aşa... Să încuiaţi, vă rog, după mine. Ce

voiam să spun?... Da, nu faceţi zgomot. Odăiţa e chiar deasupra bucătăriei. S-ar putea... soţia mea, ştiţi, să audă...

— Am să stau culcat toată vremea.

Aldea se lumină la faţă şi parcă pînă şi sticlele ochelarilor prinseră a-i luci altfel.

— Nu îndrăzneam să vă rog, spuse el recunoscător. Din bucătărie se aude fiecare pas. Ştiţi, casă veche... Au fost discuţii şi din pricina femeii...

După ce plecă aşa cum îi făgăduise, Pavel se întinse pe pat. Cu mîinile pe după ceafă, se gîndi la toate. Sultana fusese înştiinţată de Agop şi nădăjduia că se liniştise. Pînă la hotărîrea acţiunii, îi era cu neputinţă s-o vadă, apoi... Munteanu Pavel, de profesiune electrician, pierise. A fost şi nu mai e! Căutaţi, băieţi...

Cine ştie cum avea să-l cheme de azi înainte, după actele pe care Iorgu trebuia să i le aducă. Va fi revoluţionar de profesie. Un cuvînt al partidului şi va pleca în Moldova, în Oltenia, ori unde va fi nevoie, în primele rînduri. O va aduce şi pe Sultana. Împotriva lui Gore ar trebui luate măsuri... Se gîndi la Ianulis şi la Gri-gore, pe care-l răpuseseră oamenii împotriva cărora lupta şi el. Acum era încredinţat că panglica marinarului de pe „Potemkin”, buletinul „Comitetului de acţiune împotriva războiului” şi apelul asociaţiei ,,Amicii U.R.S.S.” lămureau moartea fratelui. Se temuseră de el, îl ucise- seră, cu sau fără porunca poliţiei, care înăbuşise afacerea. Îl simţea atît de aproape, aflase de uciderea lui tocmai cînd amîndoi s-ar fi putut, într-adevăr, înţelege. Murise în septembrie 1934, în toiul luptelor pentru închegarea frontului popular antifascist. Tocmai de aceea, poate...

Aldea venea de trei ori pe zi şi-i aducea cîte ceva de mîncare. Într-un rînd, îi spuse:

— După război, dumneata ai să fii cineva... Un personaj.

— De ce? întrebase Pavel, privindu-l mirat.

— Va fi nevoie de oameni de încredere, explică profesorul, de oameni siguri. Cîte răsturnări în perspectivă!... Totul va arăta altfel, ciudat. Înţelegi? De la o zi la alta ce-i interzis devine legal. De la o zi la alta...

Plecă pe vîrful picioarelor, clătinîndu-şi tulburat capul cu păr răvăşit, iar Pavel se apucă să mănînce.

Un personaj… Halal! Ce fel de personaj putea fi el? Dar înţelese deodată cîte probleme va zămisli revoluţia şi se simţi nepregătit, se îndoi că le va putea face faţă. Acum e totul limpede. Taberele se văd, se ştiu. Dar atunci?… Socotise întotdeauna că toate vor fi a doua zi aşa cum trebuie: ticăloşii la locul cuvenit, ceilalţi, sub flamurile roşii… Abia acum întrezări şirul luptelor ce-aveau să urmeze. Ţara ruinată. Foametea. Duşmanii ascunşii.. Va fi în stare să le facă faţă? Şi-l închipui pe Radu şi se linişti. ,,Prostule, îşi spuse, judeci ca un Aldea. Parcă ai să fii singur?”

Iorgu sosi pe seară. Părea calm, dar, după felul cum privea, Pavel ghici că aducea o veste însemnată. În ochii lui Iorgu era un neastîmpăr ce nu se potrivea de fel cu trupul lui mare, de urs blajin.

— Ştii ce-i mîine? întrebă el.

Glasul îi sună înăbuşit. Înţelegînd că va afla pricina tulburării lui, Pavel se gîndi, dar pierduse şirul zilelor.

— Habar n-am… Ce-i?

— 22 iunie 1913… Doi ani de la „Treceţi Prutul!”

Privi în ochii lui Iorgu, îi văzut licărind şi izbucni:

— Ce mă fierbi aşa?… Spune!

— Partidul a hotărît să folosim materialul pe care l-ai adus de la Bucureşti. Mîine, în semn de protest. O să fie lume pe străzi. Să vadă! Să se ştie că poporul urăşte războiul lui Antonescu şi luptă împotriva lui,

spuse Iorgu, vorbind repede, parcă fără să răsufle între cuvinte.

— Iorgule!

Pavel sări de pe scaun.

— Demonstrativ, înţelegi? Clocoteau amîndoi. mîn- dri şi bucuroşi că lupta cea mare se-mplinea. Acţiunea va fi combinată cu o împrăştiere de manifeste, de asta se ocupă U.T.C.-ul. De ziua aniversării lor, ca un sem- nal!

— Şi obiectivul? întrebă Pavel. Aţi ales obiectivul?

— Barăcile nemţilor…

— Depozitele de echipament?

— Depozitele.

— Bine. zise Pavel, bine…

Ar fi vrut să umble, să se mişte, dar ştiau că li se pot auzi jos paşii, în bucătărie, şi se mulţumeau să bîţîie din picior, să dea din mîini, simţind nevoia să cheltuiască într-un fel energia care fierbea în ei. Pavel cunoştea depozitele, se învîrtise de nenumărate ori în jurul lor. Barăcile ocupau un maidan întins, mărginit de trei străzi şi cuprindeau, echipament pentru marina militară germană.

— E un gard, acolo, cu plasă de sîrmă, îşi aminti.

— Am să iau un foarfece, spuse Iorgu şi, îndată, înţelegînd că rostise cuvîntul hotărîtor, privi drept în ochii celuilalt.

Pavel tresărise.

— Tu? întrebă răguşit.

— Nu fi copil, zise Iorgu. Ştii bine că eşti căutat… Nu-i vorba de tine, de mine, ci de Partid!

„Are dreptate”, îşi spuse Pavel.

Dar gîndul că altcineva va folosi materialul i se păru neaşteptat, îl duru şi-şi muşcă buzele să nu se trădeze. Îşi aminti de Radu, de ceasurile petrecute în odăiţa cizmarului, de razie, de bombardament, de controlul din gară…

— Poate că, oricum, ar fi fost mai bine ca altcineva să se ocupe de depozite, spunea Iorgu. Fiecare dintre noi contribuie cu ceva la lupta tuturor. Nu sîntem o adunare de individualişti, ci un partid organizat. E firesc să împărţim primejdiile şi riscul…

— Ia două ajutoare, spuse Pavel. Să te păzească…

Acum, după clipa în care îl încercaseră păreri de rău, se gîndea doar la acţiune.

— E fixată pentru ora 21, spuse Iorgu, plecînd.

Pavel se culcă. Ştia că nu are nimic de făcut şi adormi liniştit, tot aşa cum ar fi adormit şi dacă el ar fi dat a doua zi foc depozitelor. Poate că atunci ar fi adormit şi mai repede. Obişnuit, într-adevăr, ajunsese neobişnuitul.

Aldea îl trezi în zori, ciocănind uşurel în uşă.

— Doi ani de război, spuse profesorul, în chip de bună dimineaţa. Auzi?

Din stradă urca un cîntec. Treceau premilitarii.

Ce veseli sîntem noi,
Premilitari eroi,
Că mergem la război,
Că mergem la război…

— Ruşine! gemu profesorul. Ticăloşie! Se spune că aşa i-au crescut pe nazişti, de-au ajuns să ucidă cu sînge rece… Se grăbea, trebuia să vorbească la liceu despre „războiul sfînt”. Ce să vorbesc? se frămînta Aldea. Despre jaf? Săndulescu şi-a umplut casa de covoare, argintărie… Ai auzit c-au furat pînă şi vagoanele de tramvai, împreună cu şinele din Odesa? La toamnă, cică, vom avea tramvai…

— Vorbiţi cum vă-ndeamnă conştiinţa, spuse Pavel, dar profesorul se ghemui deodată, capul i se trase între umeri.

— Da, da, zise. Aşa m-am şi gîndit…

Era tulburat, faţa i se făcea cînd roşie, cînd albă ca varul şi plecă oftînd. Pentru Pavel ziua trecu încet. Deschise servieta, controlă cele două pachete învelite în hîrtie de ziar şi legate cruciş cu sfoară, sticluţele şi dopurile. Totul era în ordine. Se întrebă cum se descurcase Aldea cu discursul lui. „Cine ştie, în alte împrejurări…”

La prîuz, cînd îi aduse de mîncare, Aldea părea un şcolar care făcuse o poznă. Zîmbea într-una, bucuros şi încurcat.

— Am vorbit, vesti el, numai despre dreptate, adevăr şi umanitate. În gura lui cuvintele sunau cald şi totodată abstract, ca numele lui Budha. Săndulescu mi-a strîns mîna. „Sînteţi un bun romîn, zice. Într-adevăr, ostaşul romîn e drept, cinstit şi uman.” Oancea, de istorie, a înţeles altfel. Mi-a strîns şi el mîna, dar a şoptit: „Bine. Să vadă că gîndim independent!”

Privi întrebător către Pavel.

— Pînă la urmă, răspunse el privirii încîntate a profesorului. fiecare a înţeles ce-a poftit…

— Dar nu m-am compromis, spuse repede Aldea. Am rostit numai ce-am crezut. Nici un cuvînt despre Hitler, cruciade şi alte măgării! De fapt, a fost un discurs subversiv, dar proştii n-au înţeles…

Acum, cînd primejdia trecuse, parcă-i părea rău.

— Aţi fi vrut să înţeleagă? zîmbi Pavel.

— Mi-am spus limpede părerea despre tot războiul lor. îl încredinţă Aldea. Ştiu să-mi asum o răspundere…

Dădu să plece, dar se întoarse stînjenit, răsucind un nasture între degete. Privea în pămînt.

— Aseară, ştiţi, începu nesigur… s-au auzit paşi… Soţia mea se speriase, mă tot trimetea să văd. M-am prefăcut că urc pînă sus şi i-am spus că sînt şoareci… Aşa că, dacă se poate…

— Se poate… zise Pavel. Cred că la noapte plec.

— De tot?

Cuvintele-i scăpaseră şi, ruşinat, se muta de pe-un picior pe celălalt.

— De tot, zise Pavel.

— Cum doriţi, şopti Aldea. Că dinspre partea mea…

Dar plecă repede şi coborî vioi scara. „La urma urmelor îşi pune şi el capul la bătaie, îşi spuse Pavel. Şi are copii…” Dar simţea în gură un gust amar. După amiaza trecu încet, ca un melc uriaş.

CAPITOLUL XXIII

ÎNTOARCEREA PESCĂRUŞULUI

Pentru a da temei urii fată de Ianulis, pe care Gore o vădea cu orice prilej, întîlnirile lor nu puteau avea loc în văzul lumii. De ani de zile se adunau în taină şi, dacă nu fuseseră zăriţi împreună, pricina era că se întîlneau întotdeauna pe seară, într-o casă părăsită, unde nimănui nu i-ar fi dat prin minte să-i caute.

Casa aceea se afla pe faleză şi, prăbuşindu-se malul, clădirea se rupsese în două, ca o jucărie de carton. Doar trei odăi rămăseseră pe mal, dar ploile şi zăpezile, ajutate de vînt, izbutiră să prăpădească acoperişul, care se mai ţinuse o vreme, iar geamurile, uşile şi tot ce putea fi cărat fusese furat de mult. În ruina aceea creşteau acum oţetari, care-şi scoteau braţele pe ferestre, bălăriile se înălţau vara înalte cît omul, iar copiii nu cutezau să se joace peste zi între zidurile crăpate, toţi ştiind că se pot prăbuşi, cu ziduri cu tot. Cu atît mai mult nu se mai apropia nimeni de casa ruinată, după ce se întuneca, un pas greşit putîndu-l zvîrli pe curios tocmai jos, pe plaja înţesată de stînci.

Ianulis şi Gore cercetaseră, pe rînd, la lumina zilei, ruina, şi se încredinţaseră că, după prăbuşirea malului, temeliile şi ţevăria clădirii se potriviseră în aşa fel, încît alcătuiau un soi de parapet. Acum, după prăbuşire, faleza părea în locul acela solidă. Ei înşişi răspîndiră printre mamele cartierului zvonul că ruina-i primejdioasă şi faptul că un copil căzuse, într-adevăr, ceva mai încolo, tropăind odată pe buza falezei, apără de curioşi zidurile părăginite mai bine decît ar fi putut-o face două santinele.

În seara aceea, Gore aştepta între pereţii coşcoviţi, cu urme de zugrăveală albastră. Era cald, dar nu năduşea din pricina căldurii. Buzele îi zvîcneau sub mustăcioara neagră şi tînărul privea prostit către mare. Luna răsărea cînd şi cînd dintre nori, iar rîpa, stîncile şi plaja se iveau, atunci, scăldate în lumina albăstruie. Umbrele se piteau ca după o chibzuită rînduială şi toată priveliştea ieşea din beznă, în afara mării, peste care se lăsase o perdea lăptoasă. Furtuna, care răscolise zile   şi nopţi la rînd talazurile, se potolise deodată. Era linişte, cald şi marea se ascundea îndărătul pavezei albe, întinsă de la cer la pămînt, pe care Gore o privea, stors de gînduri, prostit.

O privi multă vreme, fără să înţeleagă, dar deodată rîse încetişor: era ceaţa, un perete de ceaţă, drept şi nemişcat. Într-un zvîcnet al gîtlejului, rîse fără vese- lie. Totul era pregătit şi-şi ciuli urechea, încercînd să prindă un zgomot de paşi, dar nu auzi nimic şi, deşi era cald, simţi că tremură. Singurătatea i se păru pentru întîia oară neplăcută, în ruina cocoţată pe faleză. Un cîine lătră şi hămăitul răsună în urechile lui ca un tunet. Apoi se făcu tăcere. Ca şi cum ar fi pierit îndărătul perdelei de ceaţă, marea nu se mai auzea. Nu se clintea o frunză. Încremenită, lumea aştepta.

Un ciob sau o piatră strivită sub tălpi scrîşni şi Gore se ghemui deodată. Nu mai era de mult copilul care îl socotea pe domnul Aristide drept binefăcătorul lui. Cu trecerea anilor, recunoştinţa faţă de omul care-l lăsase să doarmă şi să mănînce la ,,Ancora” pălise şi tot mai aprig îl încerca ura împotriva celui de pe urma căruia se betegise, ajungînd un schilod, un nevolnic. Era încredinţat că din pricina piciorului strivit de roata trăsurii nu izbutise s-o cucerească pe Sultana. Ianulis îl făcuse, pe viaţă, neom. Şi-n ura lui se amesteca şi teama rămasă din copilărie, cînd o vorbă a lui Ianulis îl putea zvîrli pe drumuri...

Într-un vifor nestăpînit, teama, ura şi sfiala faţă de cel pe care-î aştepta acolo se amestecară în sufletul lui şi i se păru că se înăbuşă, că cineva i-a astupat nările şi gura. Horcăi şi se prinse de-o stinghie. Luna intra în nori.

— Ei! şopti Ianulis.

Trupul lui se văzu o clipă, negru în spărtura pere-telui. apoi pătrunse în ceea ce fusese cîndva un dormitor.

— Aici, îngăimă răguşit Gore.

Ianulis înaintă încetişor, cunoştea fiecare cărămidă, piatră sau bară de fier. Venise la ziua şi ora stabilite de mult, dar, spre deosebire de celelalte dăţi, cînd se întîlniseră, acum n-avea să-i spună nimic. Din noaptea cînd nu izbutise să prindă Ankara, Ralph nu mai intrase în legătură cu el şi Ianulis, neliniştit, părea un om sfîrşit. Crezuse întîi că aparatul se stricase, dar auzi în cască tot felul de semnale emise de posturi necunoscute şi înţelese că Ralph îl auzea. Dacă nu răspundea, însemna că nu voia să-i răspundă.

Ianulis era în măsură să ştie că stăpînii lui nu glumesc şi nu fac nimic fără rost. Neliniştit, se întrebă cu ce putuse greşi, dar nu izbuti să-şi afle nici o vină în stare să justifice ruperea legăturilor cu un vechi agent, care se bucurase de nenumărate dovezi de încredere şi împlinise, cu succes, destule misiuni dificile. Ei da, blestematul acela de convoi nu ajunsese la Odesa... Dar era cu putinţă să i se impute asta? Oricît de preţioasă ar fi fost încărcătura şi oricîte nădejdi şi-ar fi pus în ea aliaţii, nu i se putea cere să împiedice scufundarea convoiului. Altceva, îşi spunea. Altceva...

Dar se frămîntă zadarnic şi zadarnic ceru noapte de noapte explicaţii, Ralph rămase mut şi spaima luă locul neliniştei cuibărită în fiinţa lui, ca un cancer. S-ar fi înspăimîntat cu mai mult temei şi-ar fi înţeles, de bună seamă, tăcerea lui Ralph, dacă ar fi aflat că agentul din Ankara interceptase comunicarea lui Pavel. Mesajul fusese transmis la altă oră decît cea stabilită cu Ianulis şi, neputînd bănui că altcineva se folosise de emiţătorul pe care-l ştia ascuns în chip desăvîrşit, Ralph îl socoti pe Ianulis agent dublu. Scufundarea convoiului era urmarea directă a înştiinţării pe care o transmisese.

— Unde te-ai vîrît? întrebă Ianulis. Parc-am bîjbîi într-un sac de cărbuni...

— Vreau să-ţi arăt, ceva...

— Arăţi, bombăni celălalt. Dracu mai vede în chio- reala asta...

Dar înaintă pînă la parapetul ivit din amestecul temeliei cu ţevile şi fierăria îndoită a clădirii.

— Vezi? şuieră Gore şi, în clipa aceea, îl izbi în ceafă cu un bolovan şi-l împinse în spate, cu piciorul.

Ianulis se clătină, gemînd. Bătu aerul cu braţele, încercînd să se agaţe de ceva şi-şi încleştă mîna peste piciorul lui Gore.

— Scîrbă! şi trase după el, în, cădere, trupul frizerului, care se zvîrcolea.

Gore se prinse de piatră cu degetele şi unghiile, într-o deznădăjduită încercare de a se rupe din strînsoarea celuilalt. Dar Ianulis era greu, toată puterea i se adunase în mîna încleştată de piciorul ucigaşului. Unghiile lui Gore scrîşneau pe piatră, se rupeau.

— Nu, gîfîia, nu... nu...

Pe faţa lui sluţită de groază lacrimile se amestecau cu sudoarea. Totul dură cîteva clipe. Urlînd, se rostogoliră amîndoi zdrobindu-se pe stîncile de pe plaja aflată la mai bine de douăzeci de metri sub buza falezei şi, ca şi cînd ar fi aşteptat doar prăbuşirea lor, peretele de ceaţă începu să lunece neauzit, apropiindu-se de rîpa lutoasă.

Cînd se ivi iar dintre nori, luna apucă să vadă cele două trupuri, dar ceaţa le înghiţi îndată, înaintînd tîrîş către oraş.

*

Cam la ora cînd „delfinul nu mai era lăsat să înoate”, Pavel privi mutrişoara de viezure a lui Luca, ucenicul lui Fănică, şi zîmbi.

— Te bucuri, mă?

— D-apăi! şi se strîmbă, ca şi cum se pregătea să joace leapşa.

— Potoleşte-te, zise cu seriozitate Balaban.

— Nu, că mă gîndesc la nea Fănică...

Se bucura la gîndul că-şi va răzbuna meşterul.

— Aşa da, zise la fel de serios Balaban, dar Luca se potoli şi tăcură toţi trei.

Se gîndeau. Fiecare în felul lui. Şi-l aşteptau pe Iorgu, care se îndrepta de bună seamă către ei.

Mergea repede pe străzile luminate de lună şi privea steagurile hitleriste, fluturînd alături de tricolor. Auzea marşurile difuzate prin radio şi ştia că serbarea oficială avea să sfîrşească altminteri de cît gîndiseră organizatorii, care chefuiau acum la prefectură. Indiferenţi, trecătorii păşeau agale.

Coti de cîteva ori, încredinţîndu-se că nu era urmărit. După depozitele nemţilor aveau să vină la rînd instalaţiile din port,

trenuri şi muniţii... Trebuiau, într-ade- văr, să găsească un inginer. Pavel avea să mai instruiască doi, trei tovarăşi. Trebuiau întărite, de asemenea, legăturile cu divizia de mare şi cu regimentul 9 infanterie, pentru a căpăta de la ei arme, precum şi cu prizonierii sovietici, care munceau pe moşiile din jurul oraşului.

Luna intrase în nori şi întunericul spori deodată. Trecu strada. Şi-n clipa aceea călcă peste capacul unei guri de canal. Capacul, prost fixat, se întoarse şi piciorul lui Iorgu scăpă în gura deschisă. Genunchiul drept îi izbi marginea de fontă şi omul căzu cît era de greu, făcînd să salte capacul, care sună pe caldarîm.

Iorgu se propti în mîini, încercînd să se ridice. Nu simţea nici o durere. Dar, în clipa cînd se lăsă pe piciorul drept, gemu şi, împleticindu-se, apucă în braţe un copac, de care se sprijini apoi cu spatele. Doi trecători se apropiară.

— Mulţumesc, nu-i nimic, zise Iorgu. Aşezaţi numai capacul, să nu mai cadă şi alţii...

— Criminali, domnule! strigă unul dintre trecători, în vreme ce al doilea se căznea să pună capacul. După ce că-i beznă, vor să ne frîngem gîtul, cu tot dinadinsul... Poţi să mergi singur?

— Da, da, nu-i nimic, zise Iorgu, Mă odihnesc o clipă şi gata...

Trecătorii plecară. Încercă să facă un pas, dar îl săgetă o durere cumplită. ,,Mi-am spart genunchiul...” Balaban şi Luca îl aşteptau. Îşi muşcă buzele şi, greoi, începu să se mişte, ţinîndu-se de pereţi, de pomi. Încercă să nu se lase pe piciorul drept, dar durerea sporea acum şi-şi simţea genunchiul arzînd. Noroc că nu mai era departe.

Se tîrî aşa pînă la gardul lui Aldea şi intră repede în curte. Se mişca sărind doar pe piciorul sănătos, dar îl treceau sudorile.

„Scara!”, îşi aminti cu spaimă. La uşa intrării de serviciu se opri, trăgîndu-şi sufletul, apoi începu să sară din treaptă-n treaptă. Făcea zgomot şi se temu că-l poate auzi soţia profesorului. Atunci se aşeză şi începu să urce aşa, d-a-ndaratelea, şezînd, împingîndu-şi trupul din treaptă-n treaptă cu ajutorul piciorului stîng şi tră- gîndu-se de balustrada scării.

— Ce-i cu tine? întrebă înspăimîntat Pavel, văzînd că stă în uşă, alb la faţă.

Iorgu şontîcăi şi se lăsă greoi pe pat.

— Nimic, trece acum. Mi-am scrîntit piciorul...

Balaban se repezi şi-i suflecă pantalonul. Umflat, roşu, genunchiul ardea.

— Poţi să-l mişti? Să nu-ţi fi plesnit rotula!

— Dracu s-o ia! scrîşni Iorgu. Pune nişte apă rece...

Pavel turnă apă din cana de pe masă şi-şi umezi batista, aşezînd-o peste genunchiul umflat.

— Cît e ceasul?

— Nouă fără cinci...

— Cum?... Hai, gata! strigă Iorgu, dînd să se ridice. Dar gemu şi se lăsă din nou pe pat.

— N-ai să poţi, zise Balaban. Ce facem?

Iorgu tăcea. încercă încă o dată să se ridice.

— Mergem noi, îndrăzni Luca, văzînd cum se chinuieşte.

— Unde-i materialul? Pavele, arată-mi cum vine, zise Balaban.

— Degeaba, trebuie să fiţi trei, spuse Iorgu.

Nu mai ştia cum să se blesteme, dar vorbea liniştit, deşi gîndurile i se învălmăşeau în minte. Dacă ar fi putut amîna acţiunea! Dar nu se putea, pierdeau aniversarea. Şi U.T.C.-ul, care avea să împrăştie manifestele... Se hotărî, rosti liniştit:

— Pavele, ai să mergi tu!

— Eu? îl cuprinse o bucurie năprasnică. Spuse, însă, şovăind: Bine, dar...

— Nici un dar! N-avem ce face. Acţiunea nu poate fi amînată şi, deşi sîntem destui, nu putem căuta acum pe altcineva. Ar însemna să întîrziem şi să primejduim utecişti care vor ieşi la împrăştiere...

— Bine, spuse Pavel.

Încerca să se stăpînească, dar bucuria-i strălucea în priviri. Apucă foarfeca, aceeaşi cu care tăiase cablurile reflectoarelor germane, se încredinţă că de astă dată era bine ascuţită şi, cînd o încercă, fierul ţăcăni scurt. Ieşiră pe rînd, întîi Luca, apoi Balaban, iar Pavel, cel din urmă.

Strada era pustie, lumea se înghesuia în centru. Pavel o luă înainte şi Balaban îl urmă, ducînd servieta, în vreme ce Luca mergea după ei, pe celălalt trotuar.

Ajunseră grabnic la depozitele nemţeşti, înconjurate de-o curte apărată de gardul de sîrmă, pe care Pavel i-l amintise lui Iorgu. Baraca principală privea cu lăţimea către bulevardul Ferdinand, la ora aceea plin de trecători, iar cu cele două laturi mai lungi, spre două străzi liniştite. În curte, o singură

santinelă mergea cu paşi rari pe dinaintea faţadei de pe bulevard, oprindu-se la cele două capete, pentru a privi în lungul barăcii. Latura din fund a depozitelor dădea către un calcan înalt.

Îndată ce ajunseră, Balaban îi trecu lui Pavel servieta şi rămase de pază pe una dintre străzile liniştite, iar Luca se înfiinţă pe cealaltă. Pavel se chirci lîngă gard. Nu era nimeni pe aproape. Puse jos servieta şi, cu foarfeca, tăie repede în sîrma gardului o ferestruică, atît cît să poată trece. Apoi se strecură în curtea năpădită de bălării şi se culcă la pămînt. Luna ieşea şi intra în nori, iar Pavel privi către cer, aşteptînd s-o vadă înghiţită de beznă. Santinela se afla la cîţiva metri — se întorcea tocmai, pentru a porni către celălalt capăt al faţadei — şi nu mai era vreme de pierdut. În ciuda lunei, Pavel începu a se tîrî.

Ierburile se legănau, foşnind. Din centru răzbăteau frînturi de muzică şi larmă de glasuri. Încordat, Pavel se tîra în coate, împingîud servieta. Totul se petrecea după cum plănuise şi, dacă inima nu şi-ar fi iuţit bătăile, n-ar fi zis că moartea-l pîndea din umbră. Aşa se tîrîse şi-atunci, în noaptea cînd tăiase, prin spatele cimitirului, cablurile nemţeşti. Fănică se tîra lîngă el...

Aproape de peretele depozitului scoase unul dintre cele două pachete, legate în cruce şi-l lipi de lemnul barăcii, proptindu-l cu nişte pietre. Rupse hîrtia sub nodul sforii şi luă o sticluţă de cerneală, căreia îi desfăcu dopul, înlocuindu-l cu cel pe care-l avea pregătit. O răsturnă în gaura făcută în hîrtie. Ştia că al doilea dop se topea în zece minute, sub acţiunea lichidului. Atunci se producea explozia.

Voi să ocolească baraca, pentru a pune celălalt pachet lîngă peretele din faţă, dar în clipa aceea răsunară paşii santinelei, care se întorcea. Lipit de pămînt, auzi din ce în ce mai tare paşii, soldatul se ivi apoi, în unghiul faţadei. Ca de obicei, se opri acolo şi privi în lungul depozitului.

,,Cară-te odată!” îl îndemnă Pavel.

Dar neamţul nu se mai urnea. Nemişcat, se scobea în nas, privind nepăsător. Era tînăr de tot şi-avea un nas lung, ascuţit, de ţăndărică. Pachetul învelit în ziare se afla la un braţ de capul lui Pavel. „Am timp, am zece

minute...” Tăcut, lichidul topea dopul sticluţei şi-n secunda în care avea să picure peste materialul incendiar...

N-avea ceas. Clipa era o veşnicie, de parcă timpul se oprise în loc. ,,Un, doi, trei, patru, cinei... E cu putinţă ca din pricina dobitocului de colo...? Şase, şapte... Mişcă-te, odată, mişcă! Nu, stă pe loc. Opt... Nouă... Ba nu, unsprezece... Am pierdut socoteala. Unsprezece... doisprezece... degeaba număr. Cine ştie cît a trecut şi trebuie să pun şi pachetul al doilea! Să zic douăzeci... Douăzeci şi unu... douăzeci şi doi...” Văzu deodată chipul obosit al lui Radu. „Douăzeci şi trei, douăzeci şi patru... «Cum ai izbutit să treci? Au îm- pînzit oraşul... spuse Sanda. Taci, dă-mi materialul şi du-te!» Douăzeci şi şapte, douăzeci şi opt...” Vedea acum chipul rezervistului din gară. „Douăzeci şi nouă, treizeci, treizeci şi unu... Nici un minut?” Se încurcase, nu mai ştia socoteala. Lichidul rodea dopul. Avea în buzunar actele, era invalidul Cireşaru Năstase. Sultana îl aştepta, dar santinela stătea, stătea... ,,Ci du-te odată, boule!”

I se păru că strigase, că nu se putea ca neamţul să nu fi auzit şi-şi înfipse degetele în pămîntul jilav de rouă, scrîşnind de-l durură măselele.

Santinela se gîndea la ale lui, o expresie tîmpă i se întipărise pe faţă. Îşi sugea buza de jos. Apoi se răsuci şi porni agale, pierind după muchia zidului.

Pavel îşi simţi sîngele vîjîind atît de zgomotos în tîmple, de parcă cineva i-ar fi răcnit lîngă ureche. Se repezi tîrîş prin fîneaţa înaltă, se zvîrcoli şi, peste cîteva clipe, aşteptă ca neamţul să se depărteze, apropiindu-se de locul de unde, adineauri, dorise din toate puterile să-l vadă plecat. Aşeză cel de-al doilea pachet lîngă celălalt perete al barăcii. Cînd se întoarse, luna intră în nori. Se ridică şi, aplecat, alergă către ferestruica tăiată în gard.

După ce ajunse în stradă, Balaban ţipă de două ori ca o cucuvaie şi Luca îi răspunse la fel. Fiecare apucă pe

alt drum, grăbind să se depărteze. Pavel mergea repede şi-o uriaşă bucurie îi umfla pieptul. Intră în prima cofetărie şi bău pe nerăsuflate două pahare cu apă, iar cînd ieşi, auzi bubuitul exploziei şi văzu flăcările înroşind cerul.

Oamenii dădeau buzna din cofetărie. Începură să alerge pe stradă. Strigau cu toţii, aţîţaţi, cînd o a doua explozie răsună şi văpaia de pe cer spori. O femeie răcni ascuţit:

— Bombardeazăăă!

Strigătul fu repetat îndată şi oamenii prinseră a se învălmăşi, ciocnindu-se unii de alţii şi întrebîndu-se, cu glasuri ce păreau răstite, din pricina spaimei:

— Adăpostul! Unde-i adăpostul?

— În grădina publică!

— Nu s-a dat alarma! strigă Pavel şi, nehotărîtă, mulţimea şovăi, ca un singur trup.

Pentru o clipă se făcu tăcere.

— Are dreptate, zise un bărbat. Nu vă pierdeţi capul... Dar alerga de colo-colo ca un bezmetic, repetînd în- tr-una: Nu vă pierdeţi capul! Doamne, nu vă pierdeţi capul!”...

— Parcă ard depozitele nemţilor, spuse Pavel, iar glasul i se auzi limpede în tăcerea străzii.

Îndată-şi făcu însă drum printre oamenii buimăciţi şi se depărtă, mustrîndu-se că nu-şi ţinuse gura. În urma lui tot mai multe voci se ridicau, încredinţîndu-se că ardeau, într-adevăr, depozitele marinei germane şi cineva şopti cuvîntul sabotaj, care alergă de la un capăt la altul al oraşului, ca o flacără de-a lungul unui fitil. Clopotul bisericii evanghelice prinse a se văieta, îi răspunseră celelalte clopote şi oraşul vui de parcă marea glasurilor omeneşti ar fi năzuit să umple golul lăsat de tăcerea mării.

După încordarea prin care trecuse, Pavel se simţea uşor, nu-l tulbura nici un gînd. Ştia că oamenii vor găsi în curţi manifestele împrăştiate de utecişti. Lupta cea mare se-mplinea şi-n lupta aceea trăsese drept la ţintă.

Îi venea să cînte. Întoarse capul şi mai privi o data cerul înroşit, ca o făgăduinţă a zorilor ce aveau să vină, apoi iuţi pasul.

Dar se opri mirat, văzînd că de pe la mijlocul străzii totul era înecat într-o ceaţă mohorîtă, care ştergea casele, pomii şi caldarîmul. Din cîţiva paşi pătrunse în aburii aceia umezi şi înaintă încet, cu braţele întinse. Nu mai vedea nimic. Şuviţele ceţii-i intrau în gură, le simţea în plămîni, cămaşa i se lipi de piele şi pe faţă îi curgea apa, de parcă ieşise din baie.

Se opri, nehotărît. Auzea, ca de la o mare depărtare, glasurile trecătorilor. Şi-şi spuse deodată că nici un copoi nu-l mai putea găsi în valurile lăptoase care acopereau totul şi că acum putea ieşi din oraş, fără grijă. Ştia unde-l aşteaptă ţăranul la care avea să se adăpostească deocamdată. A doua zi, Balaban urma să i-o aducă pe Sultana.

Cineva se ciocni de Pavel, dar tînărul nu-i văzu chipul. Ceaţa era atît de deasă încît, strîngînd pumnul, i se păru că o simte în căuşul palmei. Îl usturau ochii. Şi-ntîia stradă la stînga era strada Vîntului...

„Mai rabdă pînă mîine”, o rugă pe Sultana, în gînd.

Şi-o închipui, aşteptînd neliniştită, şi şi-l închipui, lîngă ea, pe Gore.

— Scapă-mă!

Glasul fetei îi răsună dureros în urechi. Hotărît deodată, trecu strada. Atinse cu palmele sticla unei vitrine şi-ncepu să păşească lîngă pereţii caselor, pînă simţi că zidul coteşte. O luă atunci pe strada Vîntului, parcă şi mai înecată în ceaţă, trecu pe celălalt trotuar şi bîjbîi, dînd îndată peste un gard.

Cunoştea casa Adelaidei, fusese o dată la Gore, dar îi era cu neputinţă s-o găsească sub căciula de vată care acoperise lumea. Pipăia pereţii, nădăjduind să recunoască aşa intrarea boltită, cînd se ciocni de cineva şi auzi un glas, întrebînd:

— Tu eşti, Arghir? Nu-mi văd nici vîrful nasului...

— Eu, zise Pavel, într-o doară, fără a se gîndi prea mult.

Toate simţurile i se încordară deodată şi înţelese că făcuse bine. Ce căuta omul acela pe stradă, unde parcă aştepta, la adăpostul pîclei?

— Afurisita asta de ceaţă-ţi schimbă pînă şi vocea... Ceilalţi au rămas acolo? mai întrebă glasul.

Erau, aşadar, mai mulţi.

— Da... mormăi Pavel, punîndu-şi mîna la gură pentru a-şi înăbuşi cuvintele.

— Ce-a fost?

— Foc la depozitele nemţeşti.

Din pricina ceţii nu-şi mai recunoştea nici el glasul. Vorbele răsunau înfundate, moi, se topeau în pătura de aburi. Omul fluieră, şi, după o clipă de tăcere, izbucni:

— Să vezi tu cum tot nouă ne iese pe nas şi focul ăsta... Dracu s-o ia de viaţă! Hai, rămîi în stradă, că eu intru la Nae, în curte... Te pomeneşti că tocmai acu-i dă prin minte să vină!

Ceaţa îi înghiţi zgomotul paşilor şi Pavel rămase singur. Pipăi zidul şi i se păru că recunoaşte intrarea. Trebuia să fie acolo un geamlîc; ştia asta, dar celălalt avea dreptate, pîcla era atît de deasă că nu-şi putea vedea nici vîrful nasului. Numai că n-avea nevoie să desluşească geamlîcul. Era sigur acum că se afla în faţa casei lui Gore, unde era aşteptat.

Şovăi o clipă. Poate că Sultana nici nu era acolo. Doar printr-o întîmplare descoperise capcana şi, dacă era într-adevăr o capcană, ce rost ar fi avut agenţii s-o aducă şi pe ea într-un loc primejdios? Dar el, ce rost avea să se vîre singur în gura lupului?

Se gîndi să plece, însă ceaţa era atît de deasă că nu i se putea întîmpla nimic. Se plecă şi culese o pietri- cică, pe care o zvîrli cam pe unde bănuia că putea fi geamlîcul. Piatra se izbi de zid, pesemne, că nu se auzi nici un zgomot. A doua piatră nu nimeri nici ea, dar a treia oară auzi lămurit sunetul sticlei. Un geam se deschise îndată nevăzut şi un glas de femeie şopti cu nelinişte:

— E cineva acolo?

Nu era glasul Sultanei.

— ***Prin rariştea de lîngă vii...*** cîntă încetişor Pavel, cu mîinile făcute pîlnie în dreptul buzelor.

Îşi amintise că de cîteva ori îi cîntase Sultanei romanţa şi nădăjdui că fata îl va recunoaşte. Atît de adîncă fu pentru o clipă tăcerea, că auzi dangătul clopotului de la biserica evanghelică.

— Tu? ţîşni atunci de undeva, de deasupra capului său, şoapta fierbinte a fetei.

Pavel rîse scurt. Îl furnică pe şira spinării şi-i veni să chiuie o dată, răscolind întunericul, casele şi marea adormită care-şi înăbuşise suflarea.

— Leagă cearşaful de ceva şi coboară, spuse el încet.

Îi ajunse la urechi un murmur de glasuri, foşnete. Ştia că agenţii pîndesc în curte şi-l încercă o bucurie aspră la gîndul că totul începuse să le meargă prost. Depozitele nemţilor ardeau, manifestele zguduiau şandramaua antoneştilor, pe el n-aveau să pună mîna şi lupta cea mare se-nteţea.

— Vin, şopti Sultana.

Luîndu-se după glasul ei, întinse braţele s-o primească şi îndată-i atinse, cu degetele, tocurile pantofilor. Cearşaful era scurt.

— Dă-ţi drumul, spuse Pavel şi ea-l ascultă, prăbuşindu-se în braţele lui.

Se clătină, dar n-o scăpă, şi-o strînse atît de tare, că fata gemu.

— Iubiţi-vă, copii, şuşoti de sus, de la fereastra geamlîcului, Adelaida,

Plîngea înduioşată şi i se părea că ea e cea răpită de-un alt Peppo, Giacomo sau Bébert, întors în ciuda anilor. Nu mai auzi şoapta de mulţumire a Sultanei şi rămase la fereastră încă mult timp după ce tinerii pieriseră în ceaţa ce năvălise asupra oraşului, vicleană şi tăcută ca o molimă.

...Iar ei mergeau prin ceaţă şi, de la o vreme, pe măsură ce străbăteau bezna, ceaţa se risipea, ca şi cum trupurile lor tinere ar fi sfîşiat-o, ca şi cum nimic nu le-ar fi putut sta împotrivă. Iar marea, care tăcuse sub apăsarea cîlţilor de aburi, se deşteptă şi vui, înălţîndu-şi glasul în cîntecul mîndru al valurilor, din spuma cărora ţîşni către cer şi se întoarse, rotindu-se deasupra oraşului, neprihănit şi ager, un pescăruş.

CUPRINS

Redactor responsabil: C. GHEORGHIU
Tehnoredactor: C. VULCĂNESCU

Dat la cules 17.02.1961. Bun de tipar 21.04.1961. Apărut 1961. Comanda nr. 5199. Tiraj 25.150. Broşate 23.080 + Legate 2070. Hîrtie tipar de 50 g/m^2, 840X1080/32. Coli editoriale 12. Coli de tipar 14,5. A. 065 C.Z. pentru bibliotecile mici 8(R)

Tiparul executat sub com. nr. 10.310 la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. Stalin”,
Bucureşti — R.P.R.

Lei 4,15

EDITURA TINERETULUI

